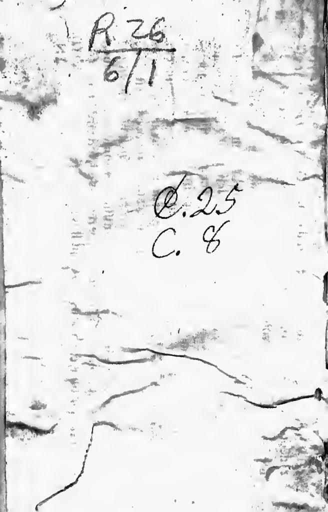

R 26
6/1
C.25
C. 8

Euclides [illegible]
algebra physica
[illegible] methodus
Raymundi Lully

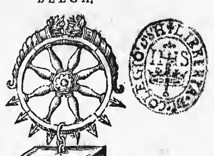
DE LAPIDIS PHYSICI CONDITIONIBVS LIBER.

Quo duorum abditissimorum Auctorum GEBRI & RAIMVNDI LVLLII methodica continetur explicatio.

ET

Chymistarum omnium operá tanquam ad normam examinantur, vtrum in perfectionis via consistant, nec ne.

Auctore EVVALDO VOGELIO BELGA.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Apud Henricum Falckenburg.
ANNO. cIↃ.IↃ. XCV.

ILLVSTRISSIMO DOMINO D. DON GVILIELMO DE SANCTO CLEMENTE, EQVITI ORDInis *Sancti Iacobi de Eſpada, ac Commendatori de Hortaſſo, Ser. Hiſpaniarum Regi Catholico à Conſilijs, atq; eiuſdem apud Sacram Caſ. Maieſt. Oratori. &c. Domino, ac Patrono ſuo plurimum colendo.*

Illuſtriſſime Domine, Patrone venerãde. Ingeniorũ & virorum fortium alumna Hiſpania inter multos doctrina diuerſarumq; ſcientiarũ notitia celebres, duos quoque in primis è gremio ſuo nobis produxit Chemiæ principes, Gebrũ, & Raimũdum Lulliũ, hunc quidẽ veræ & catholicæ religionis, illũ verò Mahumetanæ ſuperſtitionis cultorem, vtrumq; nobili ſtemmate & familia clarũ; qui tanto cæteris eius artis ſcriptoribus præluxerunt, quanto Sol & Luna reliquis ſyderibus. Gebro enim, qui tempore & ætate prior fuit, tantum antiqui & moderni Philoſophi chemiſtæ detu-

lerunt, vt ipsum *Magistrum magistrorum* vocare non dubitauerint, neq; immerito: eius enim dicta tanquam oracula à posteris recepta sunt, & omnium scriptis passim inserta.

Qualis gemma, micant, fuluum quæ diuidit aurum.

Is si quis alius acutissime & breuissime totius Chemiæ præcepta comprehendit, artemq; docet, & miro simul artificio celat, nõ sub ænigmate, tropis, aut allegorijs, vt plurimi, sed vt ipse fatetur sub plana sermonis serie. Ordine præterea vtitur mirabili Chymicis auctoribus vix vsitato, quo incredibili voluptate legentium animos demulcet, nec satiat, aut tædium adfert. A principijs enim naturæ exorsus in aureo illo suo libro, cui *summæ perfectionis* titulum præfixit, modum generationis eorum, mixtiones ad inuicem, effectus ac proprietates complexus, fundamẽta artis tradit, operationumq; modos explicat: & tandem ne quis operi nõ naturali præter opinionem addictus fallatur, aut alios sciens imprudensue fallat, medicinæ perfectæ cõditiones declarat & auri argentiq; puri examina edocet, Sophistica etiam opera ita nunc sparsim [illegible]

tinctis

ſtinctis capitulis proſequitur vt nulli hodie in mineralibus operantium errores dephendãtur, quos non ille ſingulatim aut generatim attigerit. Nõ eo quidem animo vt quenquam ſeducat, aut falſa pro veris, & fucata pro natiuis obtrudat, cum expreſſis verbis fateatur vnicam ſolã eſſe medicinã, quæ à metallis vilioribus omnẽ corruptionem tollit, & cum omnis complementi differentia perficit, ſed magis vt habita falſi notitia veritas melius elucesſcat. Vnde conijcere licet quantopere hic vir ſummus Chymicis operib. omnibus tã veris quã veritatis ſimilitudinem præ ſe ferentibus inſudârit, & quantũ ipſis ſtudij, & laboris impenderit. Multa enim ſunt in hac arte quæ virum etiam doctum & philoſophum exactè omnia excutientem rationibuſq; metientem (artis materia eiuſq; principijs ignoratis) prima fronte præterire, ac ſpecie veri decipere poſſunt. Quod & Gebro eueniſſe ex ipſius verbis facile colligimus. Sic enim Cap. 12. Sum. perfect. de ſeipſo ſcribit. *Ex errorum multiplicitate veritatem nos collegiſſe, diffi. ili ac laborioſa cautela, coniectura, longaq; ac tædioſa experientia, multorumque*

rumq; sumptuum interpositione accidit, & aliorum error nostra mentis discursum & rationem sæpissime turbauit, & quasi desperationē adduxit. Et eiusdem lib. cap. 69. *Nos similiter in stuporem adducti multo temporis spatio sub desperationis vmbraculo delituimus. &c.* Si in tantum Philosophū error & desperatio cadere potuerūt, quod ipsum de se quoq; Raim. Lullius, & alij clari nominis viri fatentur, quid mirum si minus exercitati & ingenio doctrinaque inferiores nonnunquam hallucinentur, & cum se veram artis semitam ingressos arbitrantur, in deuia incidisse tandem deprædhendantur? Quod eo dixi, ne quis desperet, si non statim studiorū suorū fructum capiat, aut voti compos fiat, sed patiens sit, constansque ac firmus in proposito maneat, & in libros Philosophorum gnauiter incumbat, eosq; euoluat, ac operi manū interdū admoueat, & experiatur, num principia animi conceptis respondeant.

Atq; eo etiam fine, ne quis errantem cito condēnet & propter errores multorum artem friuolam & vanam iudicet: absq; errore enim ad artem non peruenitur: felicissimus quisq;, cui citissime omnium bonorum largitor

Deus

Deus oculos aperit, & lumine superno illustrat, absque cuius ope nemo quamuis acerrimo ingenio polleat, quantũuis etiam libris & diuitijs abũdet, finem desideratum consequetur. RAIMVNDVS autem LVLLIVS natione Cathalanus, nobili Lulliorum Barcinonensium familia ortus, & in palatio Iacobi Regis Maioricarum enutritus, & ab eodẽ ob nataliũ splendorem morumq; generositatem in Regiæ mensæ Seneschallum cooptatus (quanuis postea Dei amore & mũdi odio incitatus, posthabitis castissimæ vxoris & filiorum ex ea susceptorum lachrimis & precibus, totum se Diuinæ contemplationi, ac scientijs varijs addiscendis, conuertendisq; infidelibus dediderit, ita vt etiam palmam Martyrij quam enixis viribus anhelabat, circa ætatis annum octogesimum, in Africæ vrbe Bugia lapidibus obrutus, referre meruerit, cuius reliquias pia veneratione Baleares etiamnũ hodie ob miraculorum frequentiam prosequuntur,) non tantũ mineralium exactam cognitionem *habuit*, sed oẽs alias quoque scientias cum laude tractauit: tantæque fuit suo

æuo. authoritatis & æstimationis, vt iustissimi Aragonum Reges eum vocent, in priuilegijs ipsi concessis, *Magnum in Philosophia & sacra Theologia Magistrum, mirandarum artium & scientiarum auctorem*. Et Christianiss. Francorum Rex Philippus in superscriptionibus epistolarum ipsũ salutare solitus fuerit titulo *Organi S. Spiritus, Doctorisq́; diuinitus illustrati*. Neq; minus cognitus fuit Italis & Anglis, qui eum non dissimilibus encomijs honorârunt, quæ transeo, neque enim possum tam illustris viri laudes & præconia paucis verbis exprimere. Hic etiã è vegetabilibus alijsq́; rebus puriorẽ partem distillationibus, varijsq́; digestionũ modis secretã in medicamentorũ tam simpliciũ quã compositorũ vsum cõuertere docuit. Quæ quantũ vtilitatis in medicinã humano generi apprime necessariã inuexerint, nõ est huius loci differere. Quantum autem ad artem Chymicam attinet, hanc ita illustrauit tot conscriptis de ea voluminibus vt magis non potuerit, nisi eam vulgo prostituere voluisset. Inter alia antè eius scripta longe eminent Tastamentum & Codicillus, quibus omnia arti necessaria abun-

de cōprehendit, non eo quid ēordine plausibiliq; Geber, sed ad artem docendā magis apposito & conuenienti, ipsius operationū modis non reprobando aut reijciendo, sed eosdem suis præceptis accōmodando. Sed quod in Gebro, alijsq; multis auctoribus, quibꝰ dixisse aliquid sufficit, desideratur, hoc vnū incommodū resarcire maxime annisus in eo totus fuit, vt dictorū suorū & eorum q̄ in arte fiunt rationes redderet, causasq; explicaret. Quod quantū momenti in istiusmodi præsertim scientijs obscurioribus lectori adferat, sciunt potissimū qui in auctorum aliorū scriptis tanquam in vasto quodam pelago diu multumq; absq; clauo diuersorum ventorum impetu, ac tempestate iactati in portū tandē se subduxerunt, in quo postmodum absq; naufragij timore ventos ac maris procellas contemnere, & vnde aliorum pericula secure aspicere possunt. Quæ quanuis præstiterit, calumniatoribus tamen non caruit; neque etiamnū hoc tempore caret: quidam enim sicut Gebri breuitatem nimis concisam, & oscuritatē, ita huius prolixitatem & loquacitatem, alij cum

vitæ integritatem & innocentiam carpere non possint, sermonis barbariē auersantur. Quantum ad primum, nō id naturæ vitium, sed artis specimen fuit & documentum: considerans enim maximam in scientijs quibuscūque addiscendis difficultatem, & hominis miseriam deplorans, eiq; condolens, quod vix longo temporis spatio non minus confusam quam exiguam rerum cognitionem assequeretur, & cupiens literarum cultores ex huiusmodi seruitutis iugo in libertatem asserere, ac breui temporis curriculo in summā omnium scientiarum notitiam deducere, libros aliquot cōscripsit, quibus insigne prorsus inuentionis artificium continetur propositiones texendi, diffinitiones & diuisiones eruendi, argumenta formādi, ac diluēdi, & veritatem & scientiam de omni scibili & proposito consequendi: terminis preterea, propositionibus, & argumentorum generib. rem eandem expoliendi, extendendi, explicandi, varijsque terminorum coniugationibus idem, vel simile significantib. aptè & appositè enunciādi &

exor-

exornādi. Vt itaq; alijs exemplum & suę doctrinę experimentū daret, ipsemet præiuit, & libros suos artificio pręscripto composuit: quo factum est vt vnam eandemq; rem siue operatio nē varijs ac diuersis modis enunciando & extendendo, varia quoque docere & omnia confundere ignorantib. videatur, cùm tamen in rei veritate vnum & idem sæpiùs sit quod diuersis verbis locisque proponit. Quo fit, si quis diligentius aduertat, vt ipsius libri chymici aliorum auctorum libris multo sint dilucidiores: si quid enim lectorem præterit vno in loco, id ex alijs diuersis abundè compensatur, & tandem quo magis quis profecerit, eo luculentiùs etiam inuentionis ipsius artificium sese aperit & ostendit. Quocirca tantum abest, vt loquacitas ei vitio vertenda sit, vt contra summoperè collaudandus videatur, & gratia immensa illi habenda, quod artem tam abstrusam & ab alijs tātopere velatam tam artificiosè manifestare dignatus sit. Quantum ad barbariem, cuius passim accusatur, attinet, ipsi certè ea vitio dari non debet, sed tēpori, quo omnis poli-

politioris literaturæ doctrina sepulta & densissima quodammodo caligine inuoluta iacuit. Et quid si ipsemet volens sciens elegans dicendi genus neglexerit, cũ animi sensa melius eo quo scripsit modo exprimere nõ posset? Quod enim potuerit ornatius loqui hinc patet, quia nonnunquam in ipsius scriptis flosculi quidam sermonis non illepidi hinc illinc dispersi reperiuntur, qui nisi à curiosis conspici aut animaduerti nõ possunt. Sed quid absurdius, quam Philosophum, cuius est rem docere potius quam linguam expolire, verborum ornatum sectando tempus terere, & rem sibi explicandam & demonstrandam minus apte proponere? Quod ipsum considerans M. Tullius Cicero, Tuscul. quæst. 1. scribit *se in philosopho eloquentiam si adferat, non aspernari, si non habeat, non magnopere desiderare.* Sciebat quippe nõ minus prudẽs quã disert⁹ homo, in philosophia res spectari, nõ verba pendi oportere, & philosophorum esse, curare potissimum ne quid aberret ratio nõ oratio. Sed instabit quispiam cum Lucretio, & dicet. *Etsi non egeant per se philosophicæ commentationes amœnitate dicendi, per eius tamen adhibitio-*

nem

tem dissimulandam esse rerum de quibus agitur austeritatem & difficultatem. Sicut absynthia per se pellunt morbos, melle tamen illinuntur, vt puerorum ætas improuida ludificetur. Ita sane fecisset forte & Raim. Lullius, si pueris & vulgo scribendum iudicasset, sed longe alia illius ratio fuit, qui verborũ quã rerum magis curiosos, imprudentes, indoctos, impios & profanum deniq; vulgus non allectare quæsiuit, sed absterrere, & quacũq; via arcere. Demũ vt tãti viri obtrectatoribus satisfaciã, verbis Ambrosij Camalduensis Ordinis quæ pro S. Dionisij Areopagitæ defensione attulit, illis respondebo. *Condolendum est plerisq; miseris, qui propter suam ignorantiã acerbos se aliorum iudices atq; censores prabent, quique acuta cæterorũ inuenta prout ignorantia sua dictat acerbe carpentes cum legunt quæ non intelligunt, scriptorem statim condemnãt, neq; eos pudet quod nec redarguere nec emendare possũt, quæ putant male conscripta. In seipsos igitur iram suam conuertant, sibiq; ipsis acerbi sint qui per negligentiam altiora addiscere nequiuerunt, quiq; à doctoribus petere dedignati in dubijs suis contabuerunt.* His igitur missis, cum viderem hinc Gebri breuitatem, illinc Raimundi Lullij prolixitatem accusari à plurimis, operæ pretium me facturum putaui si mediam sequutus viam, illius

concisa

concisa & obscuriora dicta huius sententijs dilucidioribus illustrarem, & alterum cum altero conferrem, ac vtriusque in omnibus conformitatem & consensum aperirem, & si quid in Gebro (cuius Capita duo *Libr. de Inuentione Perfectionis* explicanda primario mihi desumpsi) deesset, id ex Raim. Lullio abundè suppleretur. (nō quod verisimile sit Gebrum quippiam omisisse quod ad operis chymici perfectionem conducat aut expediat, sed quod artem totam per diuersos libros & capitula, vt fatetur, dispersit, ne improbis & indoctis innotesceret; libri autem ipsius omnes ad manus nostras non peruenerunt, qui præter quatuor typis excusos non vidimus, cum tamen colligere possimus ex ipso & alijs auctoribus eius dicta allegantibus duodecim ad minus ab eo conscriptos fuisse) denique si vtrunque prȩteritis superfluis in compendium aliquod seu methodum contraherem. Hunc meum laborem quamuis publicare non plane decreuissem, cùm quod vererer, ne præter philosophorum morem artem tantopere ab illis celatam tan-

uam

quam virginem quāpiam nudam, aut ex parte tantum velatā palàm omniū conspectui exponerem, vnde fieri posset, vt ad eam improbissimus quisque irrumperet, & fœde ea abuteretur ad proborum cōtumeliam & damnū, tum vero quòd timerē ne arrogantiæ aut vanitatis insimularer, si ego qui ingenio sum exili & inter doctos ne nomine quidē cognitus duorum grauissimorum Auctorum abditos sensus & arcana tot verborum inuolucris tecta, & quasi velis quibusdam obtensa detegere & reuelare conarer, vel auderem: tamen cum ingratitudinis vitium abhorrerē, nec aliud haberem hoc tempore quod Illustriss. D. Tuæ offerre possem Venerande Domine ac Patrone, animo meo hos scrupulos, qui me, vt verum fatear, non parum stimulabant ac pungebant, euulsi. Ac priorem quidem in Deum omnipotentem reieci, qui gratiam in adyta huius scientiæ penetrandi dabit quibus placuerit, & quos eo munere dignos ex misericordia sua iudicauerit: speroq; eius Clementiam ita mihi linguam & calamū moderatam fuisse, ne vllū per me grauius

crimen admissum sit. Ad posteriorẽ quod artinet cũ pro veteri ac recepto scribẽtium more opusculũ hoc meũ alicui magnati nuncupandum ac consecrandũ esset, non potui aliũ seligere quàm Ill. D. Tuam, quæ præter præcipuarũ linguarũ integrã exactamq; cognitionem, & variam doctrinam, rerumq; experientiam nõ vulgarem iudicio pollet admirabili ac prorsus diuino. Quibus dotibus fiet, vt ab Ill. D. Tua & exactius quid à me præstitum sit perspici ac examinari, & virulentorum hominũ calumnijs simul obuiam iri possit: quod enim illi placuerit, id ipsum ab alijs quoq; nisi temerarij, planè sint, & se plus sapere estimẽt, probatum iri spero & confido. Quod eo magis consequuturũ me expecto, quod Eximij ac nunquàm sine honoreà me nominandi Doctoris ac præceptoris mei, cui meritò quicquid in hac scientia profeci acceptum fero, Raimundi Lullij præclaram & in primis nobilem hodieq; etiamnum florentem familiam Ill. D. Tua sanguinis cognatione attingat. Quod solum si non erga Doctorem meum ingratus videri vellem, mouere me & im-

pellere poterat, vt has meas lucubrãtiunculas Illustrissimæ Domin. Tuæ nomini potissimum dedicandas iudicarem: Sed accesserunt insuper in me beneficia non parua, eoque maiora quo minus expectata Factum est enim nescio quo casu; nisi quod pro sua humanitate summa & erga omnes propẽsa benignitate, tam ignotos quam notos Regiæ Ma. Catholicę subditos vltro amplectatur, foueat, & ab aliorum iniurijs protegat ac defendat, vt Ill. D. Tua mihi prius beneficio quà nomine cognita fuerit. Nec hoc contenta, postea etiamnum me omni studio & opera iuuare, negotia mea promouere, & fauorem omnem mihi meisque polliceri non destitit: quo factum est vt meæ erga ipsam obseruantiæ & amori tantum accesserit, vt idem dies mihi benefactorum ipsius memoriam ablaturus sit qui & vitam. Interim pro declarandi animi mei erga Illu. D. Tuam officio & studio, vt hunc meum libellum & qualemcunq; studiorum meorum fructum ipsi dedicatum, cõsecratum, nominique eius adscriptum obsequij [illegible]pignus perpetuumac sempiternũ

æquo bonoq; animo ſuſcipiat, hancque gratiam, quam illi iure optimo ac meritiſsimo refero, benigne cõſulat, & me in clientum ſuorum numero perpetuo retineat, ac me meaq;, ſi vt incepit, iuuare, ac patrocinio ſuo tueri pergat, ſupplex oro atque obteſtor. Faxit Deus, quem ardentibus votis rogo & obſecro, vt omnibus Illuſt. D. Tuæ cœptis ac conatibus adſit, vt quicquid optat, quicquid aggreditur tam priuatim quam publice, illi ſuccedat ex ſententia, eamq; gratiam ac remunerationem conſequatur à Reg. Ma. Cath. quam multorum annorum continua ſeruitus, diligentia, induſtria, & in negotijs Suæ Mai. Cath. tractandis prudentia, ac fides ſingularis toto tempore quo Oratoris ampliſſimo munere apud Sacram Cæſaream Maieſtatem functa eſt promerentur. Ego vero Illu. D. Tuam diligam ſemper toto animo, & quam maxima potero reuerentia venerabor & colam: neque tamen pares vnquam illi gratias agere, ac ne partem quidem vllam ipſius erga me beneficiorum ſatis perpendere, aut animo compræhendere valebo. Deus Opt. Max. Illu-

ftriff. D. Tuam fuis donis augeat, decoretque magis ac magis, & in plurimos annos fofpitem ac incolumem conferuet. Datum Coloniæ Agrip. 4. Calen. Iun. Anno à partu Virgineo cIↃ. IↃ. xcv.

Illuftriff. D. Tuæ

deditiffimus cliens

Evvaldus Vogelius.

IN LIBRVM DE LAPI-DIS PHYSICI CONDI-TIONIBVS PRAE-FATIO.

In qua diuersi ac varij artificum labores recensentur, & Auctoris intentio declaratur.

Chemistarũ varia studia.

QVICVNQVE Chemiæ operam dant, scopum quidem omnes vnum sibi proponunt, hydrargyrum, aut metalla vilia & impura in aurum argentúmue conuertendi, sed vt id assequantur varias ineunt vias, & diuersam fere ab aliis singuli materiam assumunt. Hi enim in animalibus illam quærunt, & propterea è basiliscis, salamandris, viperis, bufonibus, aliisq; venenatis eliciendam putant; eo quod Philosophi nonnunquam hac nomina per similitudinem quandam Lapidi suo accomodarint. Adeo vesana auri fames hominum mentes inuasit, vt eius potiundi cupiditate vitam ipsam cuius prorogandæ conseruandæq; gratia cuncta compa rantur, negligant: vt non immerito exclamauerit Poëta quamuis alio respectu.

In animalib. artem supponentes.

Quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames?

Illi non tam periculose insanientes, nihilo tamen prudentiores ea quæ ex animalibus ortum habent scrutantur, & in ouis, sanguine, melle, lacte, crinibus, & quod dictu fœdum, spermate, menstruis, vrina, aliisque excrementis laborem suum frustra impendunt.

In animaliũ partibus, humoribus, & excrementis.

Absit enim à Sapientia Dei gloriosi & sublimis, vt auri argentiq́ semen, & thesaurum tam pretiosum in vilibus huiuscemodi & abiectis præter naturæ ordinem absconderit. Non negauerim in quibusdam su prædictorum pulcherrima latere Naturæ arcana, ad metallorum tamen metamorphosin inualida constanter affirmo, nisi in argentum viuum & sulphur quæ metallorū sunt principia prius redigantur; quod fieri non posse verisimile est. Quamuis enim mihi quidam ex sale vrinæ se minuta grana hydrargiro similia vasis lateribus adhærentia eduxisse asseruerint, speciem tamen quandam potius quam reuera argentum viuum fuisse credendum est, cum grana illa non instar mercurij liquidi inter se coirent, nec alias eius proprietates referrent. Si autem lapidem physicum aut eius principia siue elementa his aut similibus vocibus quandoque nuncupauerint Philosophi, non abs re factum fuisse iudicandum. Nec enim his nominibus vsi fuere tantum, vt artem celarent, & imperitos indignosq́ secluderent, sed etiam vt doctiores prudentioresque allicerent, & inusitatarum vocum & rerum proprietatibus eandem docerent & aperte declararent.

Quare Philosophi varia- rum rerum vocabula lapidi accommodarint.

Alij vegetabilia præferenda existimant, & Philosophorum Lunariam, cum mercuriali, chelidoniáq́ & similibus solliciti peruestigant, montes, valles, syluas plana, decliuia, roscida & arida percurrunt, & cùm omnia tentauerint, operam & impensam amisisse se conqueruntur: deinde ad diuersarum arborum gummi & lachrymas, resinasq́ conuertuntur, nec tamen in his etiam fructum laborum suorum quisquā

In vegetabilibus artem sup.

 im

inueniſſe ſe latatur. Quãuis enim ſupradicti poßibilia præſupponant per naturam, tamen citius, vt ait Geber, præ labore deficientes vita excedent, quã vt incepta ad finem deducere valeant.

Tinctura auri per vini ſpiritum educta, quomodo ad transmutationem metallorum accommodãda. *Quidam ſubtilius naturæ ſecreta rimantes, vini ſpiritum addito proprio ſale quam potuerunt maxime ſubtiliarunt, & cum eo auri calorem & tincturam deduxerunt, & ad quintam quandam naturam elicientes non minimum arcanum nacti ſunt ad deploratißimos morbos profligandos, caloremq́ naturalem fouendum, augendumq́, ſingulare remedium, in chryſopœia tamen parum momẽti, niſi auri tincturam à vini ſpiritu ſegregatam proprio corpori albo in argentum viuum redacto, quod maxime probatur, aut ſaltem ſpiritib. aliorum corporum metallicorum varijs ſublimationum modis expurgatis & ſubtiliatis quis coniungere, & tincturis ſæpius repetitis, poſtea ſimul figere nouerit.*

In lapidibus, fluoribus & gemmis artẽ ponentes. *Nonnulli animalia vegetabiliaq́, taquam ab opere phyſico aliena damnantes, coralia, cryſtallum, gemmas, aut lapides lucidos, vel etiam obſcuriores ſed coloribus imbutos in metallorum mineris repertos, quos à fluendo Germani* Flüſſe, *metallici fluores vocant, quod ignis calore facile liqueſcant, eligunt, hos putrefactionum modis quibuſdam ſoluunt, ſolutos percolatione aut per lacinias depurãt, depuratos iterum coagulare nituntur, & quandoq́ in lapillos cryſtallinos & viſu iucũdos concreſcere vident: ſed quoniam poſt eorum proiectionem ſuper metalla, ingreſſum non habere deprahenduntur, eoſdem labores reiterant, nec quenquam tamen eorum tanta operæ pretium retuliſſe vnquam intelleximus, aut etiam-*

num ulla ratione referre posse indicamus.

Alij cum salibus, atramentis & aluminibus metallorum vilium immunditiem & sordes extrinsecus adventitias omnino auferri posse crediderunt, & postea per decoctionẽ convenientem in aurũ argentumq; mutari: ant metalla puriora ad intẽsiorem coloris & tincturæ gradũ per illorum admistionem & cemẽta promoveri, ut deinde exuberãti sua tinctura argentũ vivum & impuriora metalla in argentũ aurumve convertant: vel ut nõ modice peculioso compendio æs ferrumve, aut etiã arg. vivum præcipitatum, ut vocant, horum adminiculo auro inseparabiliter permisceant. Non inficiam iuerim cum his alterationes quasdã, & forte etiam transmutationes, quibusdã adiunctis & & simul cõpositis, fieri in metallis, iuvare etiã quandoq; ad solutionẽ & mũdificationẽ, nec nõ coloris augmentationem: opus tamẽ philosophicũ intrare unione partiũ inseparabili, aut ex ijs solis Elixir posse cõponi nego: quinimo talia opera laboriosa admodũ & difficultatũ plenissima semper cũ Philosophis existimaui.

In salibus, atramentis et aluminibus perfectionẽ inquirentes.

Qui vero in magnesia & tutia, præsertim vero in marchasitis operam impendunt, id cõmodi assequi videntur, ut quoniam metalla omnia & ipsum Elixir ex sulphure & arg. vivo componi oporteat, nõ necesse habeant ea aliunde cum labore petere, quæ in horum intimis abunde & levi opera inveniuntur. sulphur enim in se habent purum, & insuper argentum vivum mortificatum, & mediocriter præparatum. unde excusantur ab acceptione argenti vivi vulgaris, & à labore mortificationis eiusdem, cũ mercurius necessario mortificandus sit & coagulandus, antequam

In marchasitis artem supponentes.

Elixir fieri poßit ad alia metalla transmutanda. Sed hos non minus falli quam supradictos, propter proportionem & mistionem elementorum in his à metallorum natura alienam, inferius ex naturæ principijs, vt spero docebimus.

In spiritibus metallicis artem pon.

Quidam profundius naturæ penetralia scrutantes, putarunt in spiritibus mineralibus solis, argento viuo scilicet, sulphure & auripigmento vel arsenico perfectionem consistere: nec, omnino temere, aut inani coniectura. Cùm enim necesse sit subtilißima & purißima substantiæ ac celerrimæ liquefactionis esse rē quæ hydrargiro & metallis impuris adhæreat. & formæ alterationem inducat, in nullis melius quam in spiritibus has Elixiris proprietates reperiri posse crediderunt. A terrestreitate igitur, quæ ingressum impedit ac fœdum colorem dat, per sublimationem eos mundant, sic enim splendidiores & magis peruij, subtilioresq́, multo redduntur, & facilius corporum dēsitatem subintrant & penetrant. Duplex tamen incommodum in ijs deprahenditur, quia videlicet non fixi, in examinatione à corporibus recedunt, firmiter enim & cum vtilitate ijs adhærere non possunt ob naturam suæ volatilitatem & fugam, imò quandoq́, corpora secum eleuant, & simul aufugiunt. Si vero figantur, in terream substantiam rediguntur, prout apparet in argenti viui fixione, quæ per præcipitationem peragitur: proinde ingressum non habent neque liquefactionem, nisi forte vitrificatoriam.

In metallis ignobilibus artem statuentes.

Quæ animaduertentes alij, vtilius in corporibus Elixiris materiam quærendam censent. Itaque impura metalla in calcem redigunt, vt sulphureitatem

aduſtiuam corrumpentem per ignem deleant, deinde denuo in corpus reducunt, idq́ multoties reiterant. tandem corpora iuxta intentionem ſuam ſic purgata igne ſolo ad ſummum perfectionis gradum deducere, aut imperfecta cum perfectis iungendo ſimul perficere conantur. Sed cum nō ſufficiat philoſophis auri vel argenti fruſtum facere, ſed potius Elixir quærant, quod ipſo auro & argento decuplo, centuplo, aut millecuplo ſit perfectius, videntur merito hi labores tanquam parum vtiles fugiendi & reijciendi.

Quocirca prudentiores nonnulli videntes corpora imperfecta in radice ſua immunda, nec facile niſi per medicinam extrinſecus aduētitiam purgari, quæ ſuperfluitates illorum tollat, argentumq́ viuum eorundem conſolidet & figat, in perfectioribus corporibus eandem perquirendam merito exiſtimauerunt. Sed cum nulla fiat generatio niſi poſt corruptionem, hæc autem corrumpi difficillimum ſit, propter fortem ipſorum compoſitionem & difficiliorem reſolutionē, argentum viuum ipſis homogenium pro ratione aſciſcendum cenſuerunt, quo crebris digeſtionū ſublimationumq́ modis corpora perfecta ita ſubtiliarunt, & in vegetabilem quodammodo, vt putant, naturam deduxerunt, vt non ſolum in arborem auream argenteamve in cucurbita excreſcerent, ſed etiam aliud argentum viuum in ſui naturam perpetua augmentatione ſeu fermentatione conuerterent & coagularent. ſtupendo ſane naturæ miraculo, ſi poſtea debite ea fixare, fixis ingreſſum, & facilem fuſionem cum alteratione inuariabili conciliare nouerint. In metallis pe. fectis are. ſtatuentium opinio.

Sunt tamen qui ſupradicto ſecreto non contenti cum

Alia operantium opinio. sibi persuadere non possint, duo in opere natura extrema, prout est argentum viuum in vna parte, & in alia metallum perfectissimum rite coniungi aut simul manere & tingere posse, dispositionem quandam mediam inter mollitiē argenti viui & duritiem metalli inquisiuerunt, quæ sit causa coniunctionis horum duorum: Istud autē medium dixerunt sulphur naturæ, quod crebris imbibitionibus mercurio è corporibus perfectioribus educto turgidum, & per sublimationem philosophicam à terrea feculentia segregatum & mundum, corpus perfectum tanquam sibi simile ob puritatē facile amplecti, & sic fixum & proprio mercurio sæpius imbutum, ad Elixiris complemētum perduci posse sperant.

In auri spiritu artem statuentes. Quidam secretiorem indagationem molliti, & videntes auri puriorem partem crassiore impurioreq, abiecta, quam nonnulli verum auri semen, auri spiritum, vel auri sulphur appellant tanta virtute pollere, vt hydrargiro ad ignem feruenti superiectum ipsum in aurum permutare valeat, ita tamen vt quantitatem corporis à quo detracta sit non superet, eam ipsam spiritu metallico amplius subtiliare, & ad naturam magis spiritualem deducere conātur, vt non decem, viginti aut triginta pondera argenti viui, aut imperfectorum metallorum, vt prius, sed mille & amplius, immò infinita in aurum verum transmutet.

Aurum spirituosum quærentes. Alij aurum recens è mineris excisum, necdumq; ignem expertū & cuius spiritus nondū exhaustus sit, vt opinātur, ideoq; spirituosum vocant, in opere præferunt, & argēto viuo iunctū magis attenuare, & postea

ftea ſimul figere conantur. Sed quia Philoſophi conſtanter affirmant lapidem omni loco & regione fieri poſſe, & vbiq; inueniri, videtur hæc ſcrupuloſa nimium inquiſitio.

Atq; hæc ſunt Chymiſtarum diuerſa opera generatim mihi enumerata, quibus medicinam tam corpora humana quam metallica infirma & corrupta curantem, & naturæ defectum ſupplentem compone renituntur, quæ præmittenda huic noſtro tractatui iudicaui. Neq; eſt animus ſingillatim omnia complecti, cum id fieri nō poſſit: vnum enim quantuis ſit opus legitimum, & à philoſophis deſcriptum, errores tamen artificum à tramite recto deuiantium in infinitum extenduntur, quoniam innumera eſt materierum miſcibilium, quemadmodum & proportionum, diuerſitas. Et quantuis quis in conuenienti materia opera collocet, tamen ex ſuperabundatia vel diminutione etiamnum peccare, & labi facile poteſt, in quibus tamen poſsibilis eſt per doctrinam & philoſophicorum librorum inueſtigationem correctio. Si quis vero ſpeciatius magis operantium varios labores cognoſcere deſideret, ſcribentium de hac arte libros euoluat, qui errores ſuos & aliorum ſcriptis mandarunt, & forte damnatos ab alijs laboresſe quoq; ſe qnutum, & pedem ad eundem lapidem offendiſſe dolebit: nec minus quandoq; erroris cauſam deprahendiſſe lætabitur. Generaliter igitur de ſupponentibus artem in animalibus, vegetalibus, medijs mineralibus, ſpiritibus, corporibus metallicis, aut miſtione vtrorumq; loquutum eſſe ſufficiat, vt videlicet tanquam ad

Errores operantium infiniti propter propter rerū & proportionum diuerſitatem.

Auctoris intentio.

Capita vniuersalia singula chymistarum opera relegari & examinari possint. Decreui enim hoc libello septem Medicinæ siue lapidis physici proprietates à Gebro, Cap.2 libri de Inuentione perfectionis accuratissime traditas, & in opere omnino requisitas, totidem Capitibus prosequi, easq́; adductis philosophorum huius artis auctoritatibus pro ingenij mediocritate explicare. & artificum varios labores cum opere physico conferre, vt quilibet veritatis studiosus in errorem non sponte prolapsus tanquam ad normam aliquam opus suum dirigere, & peccatum corrigere possit Cum enim hæc ars obscure admodum à veteribus tradita sit, nec absq; ratione, ita vt vix humanus intellectus nisi diuinitus illustratus ad eã pertingere possit, sit insuper vt plures obliquis & deuijs tramitibus insistentes à recta semita aberrent, siue impostorum & Sophistarum fraude & speciosis verbis argumẽtisq́; Sophisticis illusi, seu chartis & schedis nebulonum & Sycophantarum auaritia & dolo confictis seducti, vel quod Philosophorum libris ad literam & superficie tenus intellectis, & sentẽtijs paucis ac verbis quibusdam à vero Auctorum sensu perperam & violenter detortis, & suis intentionibus ac phantasijs applicitis contenti, verum nucleum qui sub duro putamine sæpius latet eruere, aut auctores auctoribus conferre, & eos conciliare, sicubi dissentire videntur, nõ conentur. Cum quibus sane melius ageretur si audirent Seniorem dicentem. Operationem secundum intellectum literarum esse disipationem diuitiarum. *Item Comitem Bernardum pulchre monentem, & alios suo exemplo instruentem, di-*

Causæ errorũ diuersorum.

In Claui Sapie.

sententiamq;. Attente considerandũ esse in quo conueniant maxime Auctores, ibi namque latere veritatem, quæ vnica tantum, & simplex esse potest. *Si quis vero plures lapides aut diuersas ad lapidis compositionem dispositiones esse imaginatur, is perbelle sibi & alijs imponit: cum vnanimi consensu scribant Philosophi vnum esse lapidem, vnam medicinam & vnum opus. Imo subtili arcanorum naturæ indagatori & in arte versato conspicuum & certum est ratione inconcussa & firma, lapidem in infinitum multiplicabilem, per naturam esse non posse, nisi vnicum. Si autem quandoque pulueres reperiantur plura aut pauciora pondera conuertentes, id non ex Medicinæ diuersitate, sed eiusdem maiori vel minori subtiliatione contingit; vel quod virtus eorum pluribus proiectionibus diminuta vel exhausta sit. Dixi, in infinitum multiplicabilem, siue innumeras partes tingentem, quia non dubito, quin alia tinctura componi possint imperfecta metalla tingentes & alterantes formamq; veram auri vel argenti inducentes, sed ea certis limitibus & gradibus coarctantur, nec vlterius se extendunt, in quibus sæpe laboris plus & sumptuum, quam lucri. Quare si Theophrasti Paracelsi sectatores & in ipsius verba iurati, alium sibi lapidem magis compendiosum ex magistri sui doctrina spondent, tu veritatis amator illis aures ne prabeas, sed antiquorum Philosophorum securiorem & naturæ amicum progressum imitare, eorum scripta & libros euolue, & in ijs veritatem inquire, cum Paracelsus forte æquo iactantior solus sit, qui veterum processum inuentionibus suis se prægressum glo-*

Vnus lapis multiplicabilis in natura.

Contra Paracelsi sectam.

rietur, & paucissimis verbis ijsq; obscurissimis & supra modū ambiguis, quæ tamen ignorantib. plana & aperta videtur, intentionē suam diuinari magis quā cognosci voluerit, Sapientū vero antiquorum numerus maximus sit, qui vnum nobis lapidem eiusq; processum singularē, Cabalistico quodā more, & certis verbis ac nominibus quib. se mutuo intelligunt, tradiderūt, è quorum collatione & mutuo cōsensu veritas, quamuis cum labore aliquo, erui facilius potest. Quinimo asseuerare ausim Paracelso philosophorum lapidem nunquam innotuisse, nec Raimundi Lullij vel aliorum huius artis doctorum scripta intellexisse. Quod meum iudicium præter rationes certas, quibus vt id credam adducor, confirmauit mihi epistola quapiam sua vir quidam Illustri genere natus cuius pater Paracelsum familiariter nouerat. Neque tamen propterea ipsius in spagyrica arte peritiæ quicquam derogatum cupio, cum satis liqueat ipsi plurima naturæ arcana cognita fuisse, & in ea Medicinæ parte, q̃ Chyrurgica dicitur, excelluisse, sed habent sua dona singuli, nec cuiquam omnia concessit Deus.

Paracelso lapidis compositionem innotuisse.

Quisquis igitur septem quas describemus Elixiris conditiones in opere suo inuenerit, aut, si manum nōdum operi admouerit sola theoria contentus, inueniri posse sperat, is secure ad opus accedat, sibiq; prospera omnia polliceatur: si tamen præterea ignem philosophicum, cum fornace, & vase, proportionesq; miscendorum probe nouerit, sine quibus reliquorum cognitio parum iuuat, Qui vero vnam aut plures dicendarum proprietatum desiderauerit, certo sciat laborem suum inanem & sine fructu futurum: proinde ab opere

peretãquam nimis arduo abstineat, aut librorum bonorum studijs incumbat, donec plenam artis notitiam assequutus fuerit, & tum demum operi se accingat: alioqui de errore in errorem cadet, & impendia tempusq́ue inconsulte amissum dolebit. Oportet enim vt in hoc studio doctrina experimentum praecedat, & non contra, & vt exemplum Rhasis, Auicenna, & aliorum Philosophorum sequamur, qui nobis scripto prodiderunt, hæc ipsis cognita fuisse ante experimentum, cum cogitatione subtili, vehementi, & longa. *Septem itaque Capitibus Gebri explicationem finiemus, nihilq́ dicemus quod non rationibus aut Sapientum huius professionis authoritatibus confirmemus. Sed primo loco Gebri caput de Septem Medicinæ proprietatibus, cuius potissimum interpretationem pollicemur, præmittemus, ne si cui Geber ad manum non sit, vtilitate & fructu lectionis ipsius defraudetur. At quoniam secundum Caput à primo eiusdem libri dependet, & quia necesse est easdem conditiones quas habet Elixir perfectum, esse in rebus Elixir constituentibus, si non effectu & operatione, saltem potentia & natura, frustra enim alioqui in re quæreremus quod in ea non est, vtrumq́ Caput Lib. de Inuentione veritatis adnectemus.*

Doctrinam experimenti præcedere debere.

Libri de inuentione veritatis seu perfectionis.

Cap. I.

De sex proprietatibus rerum, ex quibus Medicina elicitur.

COnsiderauimus in nostris voluminibus, ex secretis principiorum naturalium facultatibus, quin etiam per experientiam nostram & inuestigationem inuentionis nostræ omnino certam, quod ea, ex quibus elicitur nostra medicina corporum transmutandorum, habeant in se has qualitatum proprietates. Primo quod habeant terram subtilissimam in se, & incombustibilem, aptamq; ad figendum, omnimodo fixam cum suo radicali humore. Secundò, humiditatem aëriam & igneam vniformiter illi terræ coniunctam, sic quod si vnum fuerit volatile, sit & reliquum, & quod ipsa humiditas sit super omnes humiditates expectans ignis calorem, vsque ad sui sufficientis inspissationis terminum completum, quoad indigentiam completionis ipsius, cū permanentia inseparabili terræ sibi annexæ, sine euaporatione. Tertiò, quod humiditatis dispositio naturalis sit talis, quod per beneficium suæ oleaginitatis in omnibus suarum proprietatum differentijs, terram sibi annexam, conuersione vtriusq; in

in alterum homogenice, sic contemperet vnctuose, & vnione totali, & vinculo coniunctionis inseparabilitatis æqualiter, vt post finalis præparationis gradum fusionē bonam præstet. Quarto, quod hæc oleaginitas sit tantæ puritatis essentiæ, & ab omni re combustibili seu vrente artificialiter emundata, quod omnia cum quibus per minima coniungitur, non cōburat, sed à combustione præseruet. Quinto, quod claram & splendidam habeat tincturam in se, albam vel rubeam, mundam & incombustibilem, stabilem & fixam, & quod ignis nequaquam valeat ipsam permutare, neque sulphurea adustiua seu acuta corrodentia ipsa corpora corrumpere & defœdare. Sexto, quod totum compositum inceratum cum suo complemento finali, sit tantæ subtilitatis, materiæq; tenuitatis, quod post finalem suæ decoctionis terminum, in proiectiectione tenuissimæ maneat fusionis ad modum aquæ, & penetrationis profundæ, vsque ad occultum rei permutabilis cuiuscunque fixionis ipsum extiterit in complemento: & cum vicinitate sua seu affinitate adhæreat suo simili naturaliter, cum inseparabili consolidatione contra impressionem ignis in ipsa hora, sua spiritualitate corpora in volitum reducens.

DE SEPTEM MEDICINAE PROPRIETATIBVS.

CAPVT II.

HIS consideratis, inuenimus inuestigatione nostra, septem proprietates rerum in nostro lapide necessarias, & opportunas, & sunt hę. Oleagenitas, materiæ tenuitas, affinitas, radicalis humiditas, puritatis claritas, terra figens, & tinctura.

Prima vero differentiarum proprietas, est ipsa oleaginitas, dans in proiectione vniuersalem fusionem & apertionem materiæ. Nam primum quod necessarium est post medicinæ proiectionem, est ipsius medicinæ subita & conueniens fusio, quæ cum oleaginitate minerali perficitur, ac inuisceratur.

Secunda, est materiæ tenuitas, siue ipsius subtilitas spiritualis, tenuissime fluens in fusione ad instar aquæ, penetrans in profundum rei alterabilis: quia secundo post fusionem medicinæ, necessaria est ingressio eius immediata.

Tertia est affinitas siue vicinitas inter Elixir & rem transmutandam, dans adhærentiam in obuiatione sui similis, & retentione quia tertio post medicinę ingresionem immediate adhęrentia conueniens est & necessaria.

Quarta est radicalis humiditas, ingnea, cōgelans, & consolidans partes retentas, cū adhęrentia sui similis, vnione omniū partium consimilium inseparabiliter in æternum: quia quarto post adhærentiam opportuna est partium consolidatio, cum sua radicali humiditate viscosa, & necessaria.

Quinta, est puritatis claritas mundificatiua, dans splendorem eminentem à combustione præseruans, non adurens. Non post consolidationem partium purificatarum relinquitur, quod ignis actualis habet comburere omnes superfluitates extraneas, non consolidates: quare sequetur purificatio immediate, & est necessaria.

Sexta, est terra figens, temperata, tenuis, subtilis, fixa, incombustibilis, dans fixionis permanentiam in solutione adhærenti secum, stans & perseuerans contra ignem: quia sexto necessaria est immediate fixio post purificationem, & opportuna.

Septima, est tinctura dans colorem splendidum & perfectũ, album aut citrinum intensum, & Lunificationem seu Solificationem rerum transmutabilium: quia septimo post fixionem necessarius est & vltimus, color tingens seu tinctura colorans materiam conuertibilem in verum argentum vel aurum cum omnibus suis differentiis certis & notis.

Huc vsque Geber.

DE LAPIDIS PHYSICI CONDITIONIBVS.

LIBER.

De Medicinæ ſubita & conuenienti fuſione, quæ cum Oleaginitate minerali perficitur.

CAP. I.

In quo metallorum materia prima, quid ſit in arte oleum, quotuplex, vndè petendum, eius præparatio, & augmentum, dignitas & neceſsitas, diuerſa nomina & variæ facultates explicantur: Demùm quid ſit Ceratio apud Chymiſtas, & quot modis ſubita & facilis fuſio Medicinæ concilietur, cerationiſq; perfectæ ſigna ac commoda inueſtigantur.

OMnium quæ liqueſcunt materiam primam eſſe aquam, cùm ex Ariſtot. & alijs Philoſophis conſtat, tùm ratione etiam naturali deprehenditur. Quamdiu enim liquida ſunt, quærunt terminum alienum, nec quieſcunt intra terminos proprios, quod eſt humoris: non enim alia de cauſa liqueſcunt quæq;, niſi quod humor eorum aſtrictus ſoluatur, redigaturq; ad propriam vim & actionem. Præthereà, quæ à frigore congelantur, abundant in ſua materia prima humido aqueo: metalla autem frigore aeris & aquæ congelari quotidiana experien-

Liqueſcẽtium materiã primam eſſe aquam.

perientia docet, igitur aqua abundant & ea constant. Sed quoniam humor omnis siue proprio corpori innatus, siue alieno affusus, facilè euaporat ab igne quantúuis lentissimo, prout testantur eruditæ Spagirorum distillationes, nam aqua ignis calore subleuata per operculi narem distillat, terra arida in fundo cucurbitæ residente, metalla autem in fornacibus ardentibus suam conseruãt humiditatẽ, non obscurè intelligimus, eã nõ esse simplicis aquæ, sed vnctuosam & lentã. Neq; enim videmus alios humores difficulter separari ab ijs quibus sunt naturales, nisi glutinosos, ita enim corũ partes inter se cohærent, vt non facilè diuelli possint. Sic singulari quadam prouidentia diuina humor animantibus ingenitus pinguis est factus, vt à calore naturali citò non exsiccetur, qua gratia diu viuunt & vigent. Quocirca vt natura aquæ in metallis permaneret cum durabilitate, alia esse non potuit, quàm viscosa & lenta. Sed quia humidum vnctuosum videmus in pluribus inflammari & comburi, metallorum autem humorẽ igne non dissipari nec consumi, aut difficulter admodùm, non videtur solùm humidum vnctuosum & viscosum metallorum esse materia, sed vt est passum à terreis partibus tenuissimis, ita adæquatis, & forti vnione cõmistis, vt minimum vnius sit idem factum cum minimo

Metallorum humidum viscosum.

Quare humidũ vnctuosum metallorũ non cõburatur.

nimo alterius, & vnius plurimũ cum plurimo alterius; quo contingit vt terra non permittat humidum alteri adhærere quàm sibi, neq; in toto diffluere, sed quasi per globulos constare, humidum verò siccum terreum sic contemperet, vt fluat, & currat in superficie plana, & vndiq; protegat, ne ab igne consumatur. Quocirca pars humida non derelinquit partem siccam, nec è conuerso, sed aut cum tota sua substantia recedit ab igne, aut cum tota permanet.

Metallorum igitur materia omnium prima est humidum viscosum siue vnctuosum, incombustibile, subtile, incorporatum terrestri subtili æqualiter & fortiter commisto per minima in cauernis terræ. Sed sicut in multis rebus duplex est vnctuositas, quarum vna est quasi interna, retenta in radicibus rei ne per ignem possit euelli, nisi per consumptionem & destructionem substantiæ cui inhæret, altera quasi externa, fæculentum & cremabile aliquid admistum habens; ita in metallis omnibus excepto auro duplicẽ quoq; vnctuositatem constituimus. Vnã quidem, externam sulphuream & inflammabilem, quæ per accidens illis accessit, nec pertinet ad vnionem totalem cum terrestribus partibus rei, aliam verò internam subtilem valdè, non cremabilem, quoniam est de substantiali compositione argenti viui, ideoq; per ignem

Prima metallorum materia.

Vnctuositas duplex in metallis.

eradicari non potest, nisi cum totius substantiæ deperditione. Vnde patet quare metallorum quædã plus vel minus in igne perdurent: quæ enim magis abundant interna illa vnctuositate, minus consumuntur, vt patet in argento, & maxime in auro, quæ verò externa, magis, vt plumbum & ferrum: adurens enim sulphur illorum substantiæ inclusum per inflammationem illa diminuit, & exterminat in fumum. Hinc Rosarius.

Quare metalla quædam magis vel minus igne tolerent.

Nullo modo inuenire potuimus, nec Philosophi vllo modo inuenire potuerunt aliquam rem perseuerantem in igne, nisi solam illam vnctuosam humiditatem perfectam, non cremabilem Vtramq; etiã insinuat Geber his verbis. *Habent corpora imperfecta humiditates superfluas & sulphureitatem adustibilem nigredinem in ipsis generantem, ipsaq; corrumpentem: habent etiam terrestreitatem immundam fæculentam & combustibilem, nimis grossam, ingreßionem impedientem & fusionem. Et quia hæc superflua accidentaliter in his superuenerunt corporibus, & non radicaliter, & spoliatio accidentium poßibilis est, oportet nos cum igne artificialibus prædictis mundatis superflua demere accidentalia, sola substantia argenti viui & sulphuris radicalis permanente.* Et alibi. *Ex praecedentibus sermonibus relinquitur duplicem esse in corporibus sulphureitatem: vnam quidem in profundo argenti viui in principio suæ mistionis, alteram verò superuenientem.* Quibus in locis quamuis vnctuositatis mentionem

De Inuestigat. perfect. cap. 5.

Sum. perfect. Cap. de natura Veneris.

nem non faciat, tamē cùm sulphur vtrūq;, adustibile videlicet & radicale nominet, satis intentionem suam declarat, cùm sulphur absq; vnctuositate esse non poßsit. Vnctuositatis puræ & mundæ meminit etiamnum B. Thomas Aq. *Terra*, inquit, *id est, turbulentia terreitatis ab vnctuositate intrinseca radicali pura & incombustibili separatur.* Et eximius Raim. Lullius. *Hæc est illa vnctuositas intrinseca, multum subtilis, non cremabilis, continens admistum subtile terreum deductum ad actum igneum vel aërium fortiter digestum, quod retinetur in radicibus rei taliter, quòd per ignem ampliùs non poßsit euelli.* Hanc itaq, vnctuositatem internam, puram, in radicibus metallorum retentam, & ignis violentiæ non obnoxiam Oleaginitatem vocat Geber, aut potiùs ipsius interpres: alij Philosophi Oleum & Vnguentum. Sicut Venerabilis Lullius in primis in hanc sententiam. *Extremitates lapidis in primo gradu sunt arg. viuum & sulphur, in secundo Elixir completum: sed media harum duarum extremitatum sunt vnguenta & olea, quorum aliqua sunt magis cocta, magis pura, & magis digesta quàm alia, & ista vocamus medicinam perficientia, & Elixiris fermenta.* Et Auicenna. *Hoc est Elixir quod tingitur tinctura sua, & submergitur oleo suo, & figitur calce sua: Cuius aquam inuenimus sicut aquam in mineralibus & oleum eius, sicut est sulphur aut arsenicum in mineralibus, & calx eius est, sicut calx in mineralibus.*

In Comment. super Fab. Her.

In Codicillo.

Vnctuositas interna dicitur oleum.

Test. cap. 15.

Epist. ad Asten de Recia.

Quare primo loco de Oleag. loquatur Geber.

Oleaginitatem igitur inter medicinæ proprietates primo loco ponit Geber, nō quòd ordine prima sit in opere Physico, cùm aliæ præparationes hanc necssariò præcedant, sed tanquam digniorem & reliquarum reginam, & ex qua totum artis secretum dependet, & in qua Sapientes sub diuersarum rerum nominibus totam scientiam occultā runt. Huius naturam admirans exclamat in Turba Parmenides; *O natura illa cœlestis, virtutu naturas multiplicans? O natura fortis sua victoria omnia superans? maxima huius est sed naturalis proprietas, cui tribuit Deus, vt ignis ei non noceat, ideoq; illam magnificamus, quia nihil ea pretiosius: in natura enim nihil simile inuenitur, quæ cum corporibus suis mundatis liquefactione coniungitur, altissima operatur.* De hac natura item Hermes. *O natura fortis naturas vincens & superans, suasq; gaudere faciens naturas.* Item Aros. *Ipsa est totum in toto, & id totum quod quæritur, & quod cogitatur, in ipsa enim est fugiens & fixum, tingens & tinctum, album & rubeum, masculus & fœmina, simul composita compositione inseparabili.*

Test. cap. 47.

Hanc eandem naturam nobis commendans Lullius, inquit. *Spiritus secretus est aqua secunda, à qua omnis res accipit nutrimentum, & omne germen vegetationem, & omne lumen illuminationem. Hæc secum portat lumen, vitam & spiritum.* Quare autem aquam secundam vocet, quod ipsemet pluribus locis, & alij Philosophi similite[r]

militer, oleum dixerunt, ratio eſt, quia ſecundo loco extrahitur, poſt ſpiritum videlicet, prout ex infra dicendis patebit.

Quæ autem hæc eſt oleaginitas aut oleum à Deo pretioſum, cui in rerum natura nihil ſimile inuenitur? Poſſem paucis verbis diffinitionem eius veram proponere, & dicere vt ſupra, Oleaginitatem hanc nihil aliud eſſe quàm humidum radicale metallorum, purum & incombuſtibile, in quo eſſentia & forma metallica potiſsimũ cõſiſtit: ſed quoniam non deſunt Philoſophorũ in hac arte excellentium diffinitiones aliæ, eas potiſsimùm in medium adducam, nonnihil diuerſas propter olei diſsimilitudinem, non quidem in re, ſed propter corporum è quibus educitur varietatem, & in primis Venerabilis Raim. Lullij, qui *Oleum* definit *ſubſtantiam corporis per aquam depuratam, & portatam in ventre venti.* Dicit ſubſtantiam, quia eſt merum argentum viuum maturum & ſufficienter à natura in mineris excoctum. *Corporis* videlicet Solaris, Solem enim ſiue aurum per excellentiam quandam corpus metallicum vocat, quia reliqua omnia metalla necdũ perfectionem illam adepta ſunt, ad quam tamen per naturam peruenire poſſunt. Hæc ſubſtantia præparatur & depuratur per aquam Philoſophorum, & tandem *portatur in ventre venti*, id eſt, diſtillationibus crebris ſurſùm eleuatur

Olei diffinitio prima.

Secunda.

Pract. teſt. cap. 12.

eleuatur & leuigatur, reduciturq; ad venti, hoc est, ad aëris & spiritus naturam. Cuius interpretationis auctor est Albertus explicans illud Hermetis. *Portauit eum ventus in ventre suo. Argentum enim viuum*, vt ait idem Lullius, *quod à corporibus perfectis extrahitur per dissolutionem, distillationem, sublimationem, & subtiliationem, dicitur Oleum incombustibile, anima & aër, & splendor corporum, quia corporibus metallicis mortuis & imperfectis vitam tribuit immortalem, & ea illuminat.* Diffinitio tamen est generalis, quæ tam corpori Solari & Lunari, quàm calci etiam metallorum imperfectorum quæ etiã in arte Corpus dicitur, accommodari potest. Secundã Olei diffinitionem ex eodem Raim. Lullio, ni fallor, adfert Innominatus, dicitq; *Oleum nihil aliud esse, quàm limositatem omnium metallorum, natantem super menstruum post dissolutionem ipsorum.* Limositatem vocat limũ siue terram metallorum non quidem grossam & fœculentam, sed eius partem subtiliorem quæ cum grauioribus partibus mista fuit ante suam eductionem, estq; instar luti cuiusdam vel cœni, *pars enim Mercurij maior in ea quàm terræ*, vt in lib. Lucis Mercuriorum asserit Lullius; & idcircò extracta per menstruũ, quod *aquam & phlegma* ibidem vocat, menstrui similitudinem quodammodò refert, nisi quòd aeriæ magis & igneæ sit naturæ: quocirca non mirum

Lib. 1. de mineralibus. cap. 3.

In tab. Smarag.

Clang. buc.

Tertia olei diffinitio.

mirum est si aquæ seu phlegmati innatet, cùm leuiora grauioribus naturaliter superstent. Vnde Rhasis. *Omne oleum congregatur supra suam aquam.* De hac Olei natura aeria Arnold. de Villa noua. *Olei perfecti signa sunt, gutta spissior, abscolor, intensior, & leuitas aëria, ita quod si ipsum aqua nostra miscueris, natabit superius.* Et Lullius. *Si miscueris ipsum aqua, supernatabit, & congelabitur ad modum tenuissimæ pelliculæ diuersorum colorum.* Item Io: Rupescissa. *Posita calce, mediante calore eleuabitur quædam pellicula in modum olei.* Tertiam Olei diffinitionem adducit Albumasar Arabs asserens, *Oleum nihil aliud esse quàm aquam mutatam in aërem valida impreßione aliarum qualitatum, per coniunctionem ab illis susceptarum.* Per alias qualitates innuit calidum & siccum quæ in igne & terra latēt, à quibus sæpiùs eleuata & denuò coniuncta aqua qualitatem calidam assumit frigiditatemq; sibi naturalem deponit, & in aeris naturam transit, fitq; calida & humida, de olei natura.

Ros. part. 1. cap. 10.

In Codicillo.

In Lum. Lum.

Circa finem lib. de fermēto.

Quarta Olei diffinitio.

E quibus diffinitionibus colligimus, Oleum Philosophorum nihil aliud esse quàm aquam, non quidem fontis aut pluuiæ, quæ à metallorum natura aliena est, sed mercurialem, maximè vnctuosam, crebris distillationibus leuigatam, & ad aeris quodāmodò naturam redactam, in qua calidum radicale seu formale metallorum delitescit, eorum

Diffinitionū collatio.

materiam mundatam excoquens in verum argentum & aurum, adiuuante tamen naturam, & internum calorem mouente & excitante, igne artificiali extrinsecus adhibito. Aut, calcis metalli cuiusq; humiditatem radicalem multum glutinosam calidam, & subtilem, (quæ verú est auri argentiq; semen) per mercurium solutam, & leuigatam, ita vt nullam amplius vnctuositatem, aut aliquam humiditatem euaporabilem, nec phlegmaticam in se contineat, quæ quidem sentiri possit, cùm impossibile sit alioqui calcem omninò à suis viribus, quæ in humido vnctu oso consistunt, euacuare.

Quotuplex oleũ in arte. Sed attentiùs omnia perpendendo, triplex inuenimus in arte Oleum. Primum Solare, de quo Geber cap. 10. Lib. de Inuestigat. perfect. *Accipiatur aurũ & preparetur* (modis ibidèm enarratis) *donec totum fuerit in aquam clarißimam resolutum. Hoc est fermentum ad Elixir rubeum pretiosum, & verum corpus spirituale factum* Secundum est Lunare, de quo Cap. seq. lib. eiusdem. *Aqua Luna dissoluta, est fermentum ad Elixir album, spirituale factum.* De vtroq; Raim. Lullius. *Non erit fermentum de hoc vel illo, sed de Sole & Luna tantùm, nihil enim petimus, nisi quod lapis conuertatur in suum simile, quia de ipsis est totum temperamentum, nec fermentum est antequam dicta corpora in suam materiam primam conuertantur.* Fermentum autem non

Solare Oleum.

Oleũ Lunare.

Test. cap. 52.

essi,

esse diuersum ab oleo ostendit Geber, his verbis. *Accipe fermentum Lunæ quod est eius oleum, & appone ei duplum arsenici sublimati, & c.* Et alio loco. *Fermentum Lunæ ad album fit, cũ Luna dissoluta fuerit in aqua sua corosina: & si hãc aquam decoxeris ad tertiam, & in aere posueris per se, aut in balneo, vel in fimo per aliquot dies, erit oleũ Lunæ, & ipsum fermentum, quod serua ad album.* Quo loco pulchrum & admirandum artis arcanum reuelatur, quod omnes Philosophi maximè celàrunt. Nempè corpus Lunæ simpliciter resolutum, nõ esse, aut dici Oleum, quod tantoperè prædicant Philosophi, sed tantùm tertiam eius partem magis glutinosam videlicet & puram, in qua corporis Lunaris essentia potissimùm & tinctura consistit. Quod autem dicit *aquam Lunæ decoquendam ad tertiam,* non intellige, ita decoquendam prout iusculũ aliquod carnium, donec duæ tertiæ euaporauerint, sed ita aquam Lunarem assuefaciendam vaporario, vt duæ tertiæ aquæ argenti ascendant vna cum spiritu, simulq; vniantur, vna verò reliqua sit quæ olei nomen & proprietates obtineat. Oleum Solare quamuis Geber cap. 26 eiusdem lib. dicat *eodem modo decoqui & præparari vt Lunam,* digestiones quidem eius seu decoctiones vel præparationes esse easdem non nego, sed vt ad tertiam tincturæ suæ partem redigatur, nõ opus est, neq; fieri potest absq; damno

Lib forn. cap. 27.

Cap. 26.

Artis secretum.

Verba Gebri interpretãtur.

Solaris olei præparatio.

damno & corruptione spiritus, cùm aurum multò plùs digestum & decoctum sit à natura, & verisimile sit parum de eo cū spiritu post præparationem ascendere, nisi igne vehementi vrgeatur, quod in artificis commodum non cedit. Imò Raim: Lullius asserit *corpus Solis totum essentiale esse respectu argenti.* Essentiale autem vocat, eò quod aurum non sit nisi mera argenti viui puri, fixi, & incombustibilis substantia, æqualiter temperata & proportionata cum suo sulphure interno, qualem desiderāt Philosophi ad Elixiris sui facilem fusionē & tincturam. Quod ipsum confirmat in Arte intellect. dicens. *In compositione auri est maior quantitas argenti viui, & per consequens minor corruptio, quoniam tota sua materia est purè essentialis & incorruptibilis.* Tertium Oleū non est nisi tinctura sulphuris, de qua Geber. *Sulphur est Lumen, alumen, & tinctura.* Et Lullius. *Illud est argentum viuum, quod aptè & vtiliter nostri sulphuris tincturam accipit, in quo lapis noster solutus est.* Item in Codicil. *Tinctura separatur à suo terreo grosso fæculento per distillationes lentas.* Cùm autem dico oleum sulphuris, non intelligo tantùm sulphur auri & argenti, quod manifestum est omniū Philosophorum testimonio tincturam in se continere, quodq; etiam efficacius esse fatemur, in compositione elixiris, sed etiam sulphur imperfectorum, quorum humidū radicale

Pract. test. cap. 13.

Aurū totum tian sire in oleum.

Oleū sulphuris.

Test. cap. 10.

&

&primigenium in terra potiſsimùm conſiſtit, illiq; pertinacius adhæret: quod quamuis paucum ſit & exiguum in ſeipſo, olei tamen metallorum perfectorum additione mirum in modum augeri poteſt, quæ artis periti nō tam in ſulphur redigere ob fortem illorum compoſitionem (auri præſertim) curarunt, quàm in mercurium, qui ſufficiat ſulphuribus ignobilium metallorum ad ſuam naturam & ſubſtantiam redigendis. Si tamen ſulphur auri haberi poſsit, non aſpernandum erit, cùm in illo via ſit breuior paulo, abſolutior, & perfectior. Sulphuris oleū poſſet item diſtribui in tot ſpecies quot ſunt metalla, ſed quiȧ humidum primigenium metallorum, quod quæritur, non eſt diuerſum, ſed idem in ſuis principijs & qualitatibus, quamuis in vno paulo plus, in alio minus abundet, diſtinctionem hanc conſultò præterimus. Illud tamen admonendū, oleum ſiue humorem radicalem imperfectorum quamuis exiguus ſit valdè, & paucisſimæ quantitatis, tamen extendi poſſe & augeri ad libitum iuxta quantitatem calcium præparatarum. Cuius modus hic eſt. Cape calcem ſiue terram cuiuſq; corporis imperfecti præparatam & ablutam, ſicut Cap. 6. docebitur, ei ſuperfunde mercurij ſimiliter purgati tantùm, vt ſupernatet digitis duobus aut tribus in vaſe longi & ſtricti colli, deinde

Auri ſulphur cæteris perfectius.

Oleū corporū imperfect. nō diuerſum abſoleo perf. niſi quantitate.

Olei ſulphuris præparatio & augment.

deinde subde ignem lentissimum ne mercurius ascendat, quousq; videris oleum instar pelliculæ diuersorum colorũ super mercurium eleuari, quod separa, & repone. Hinc iterùm clauso vase ignem accende per aliquot dies, donec totum oleum extraxeris, & nihil ampliùs videris ascendere. Tunc mercurium tuum separa à calce, & eundem alteri quantitati calcis cuiuslibet corporis purgatæ affunde, & fac vt prius, lentum continuando ignem, quousq; traxeris ab ea etiam viuificatiuũ humorem omnem. Istam operationem reiterare poteris quotiescunq; volueris, iuxta quantitatem olei quam desideras, addendo alium mercurium, si diminutus fuerit. Tandem oleum omne collectum in cucurbita pone, & adde mercurij eius quo oleum extraxisti partes sex ad singulas olei, & si quantitas magna fuerit, poteris eam diuidere per plures cucurbitas, simul digere pèr mensem, tandem mercurium lento igne separa, ne cum eo ascendat oleum. Cùm verò nihil ampliùs euaporauerit eo gradu ignis, quod deprehendes superposita vasis ori lamina ærea aut ferrea, scito in fundo residere oleum pretiosum sulphuris, quod duodecim vel quindecim distillationibus subtiliandum erit per se, vt feces terreas, si aliquas fortè continet, deponat, & fluat tenuissimè instar olei communis

exca-

excalefacti. Nec alia de causa Philosophi oleum istud seu humidum vnctuosum primigenium tanto molimine ab aquosis suis partibus siue phlegmaticis, & grossis terrestribus eruere studuerunt, nisi vt perfectissimè subtiliari & mundari à sulphureitatibus superfluis naturaliter sibi agnatis; digeriq; posit ampliùs per artem, quam à natura digestum fuit, & postea terræ purificatæ & à fœcibus liberatæ, dealbatæq; melius & perfectius coniungi, quam postea tingit, consolidat ac fluere facit: cùm humidū vnctuosum in metallis abundans maxima causa sit extensionis illorum sub malleo, & conuenientis liquefactionis.

Quare oleum in arte requisitū.

Sed olei facultates circa finem cap. huius & alijs locis explicabimus; nunc quoniam Geber primo loco inter medicinæ proprietates facilem eius fusionē desiderat, quæ cum Oleaginitate minerali siue Philosophorum oleo perficitur, de ea potissimùm sermonem instituemus.

Olei facultates infra explicantur.

Philosophi multi cùm primam Operis partem, quæ per mundificationem fit & coagulationem, naturaliter per artificium cōplessent, existimantes se medicinam perfectam & omnibus numeris absolutam habere, eam super metalla ignobilia proiecerunt, sed tanquam puluerem inutilem viderunt liquefactis corporibus supernatare, nec

Quid Philosophos mouerit ad olei inquisitionem.

nec ingredi, quinimò puluerem vna cum imperfectis absumi & euanescere. Itaq; in stuporem versi medicinæ aliquid deesse iudicârunt; & tandem animaduerterunt radicalem metallorũ humorem liquefactionis causam esse præcipuam. Quocirca eundem à metallis magna diligentia segregarunt, & pulueres suos siccos & non fluentes imbiberunt sæpiùs, & tandem compererunt eos non solùm fundi proiectos super corpora imperfecta, sed etiam ingredi cum alteratione. Quam Operis partem quod medicinam desiderent instar ceræ igni admotæ facilimè liquescentem, vt equidem credo, Cerationem appellarunt. Hæc diffinitur à Gebro, *duræ rei non fusibilis mollificatio ad liquefactionem.* Corpus igitur siccum & durum per calcinationem priuatũ humore & arefactum, mollificandum & ad fluiditatem reducendum imbibitione olei iterata, donec fluat vt cera super igne, & alia corpora penetret, & ingrediatur, quod hoc loco *apertionem materiæ* vocat Geber, perfectionemq; inducat argenteam vel auream à fermento auri siue argenti, & decoctione maiori vel minori inductã. Atq; hoc est quod requirit Magister, dicens *primam & maximè necessariam esse post medicinæ proiectionem ipsius subitam & conuenientem fusionem, quæ cum oleaginitate minerali perficitur.* Ait autem *cum oleaginitate minerali*, vt excludat omnia

Sum. perfect. Cap. de ceratione.

Ceratio quid sit.

omnia alia olea, pinguia, resinosa, vnctuosa, quæ vel è vegetalibus, & animalibus, aut ortum ex ijs habentibus, distillatione, expressione, aut alio quouis modo educuntur, aut sponte effluunt, cùm omnia illa ab igne recedant, aut velociter comburantur, humidum autem radicale metallorum propter homogeneitatem & fortem elementorum vnionem non consumatur, sed fixum sit & incōbustibile. Vnde Auctor Rosmin. *Quantumcunq; aliquid cum oleo ceratur, non valet quicquam, nisi oleum prius sit fixum.* Sed dicet quispiam. Nonne ipsemet Geber hoc eodem lib. De Inuent. perfect. cap vlt docet componere olea inceratiua alba pro Elixire albo, & rubea pro opere rubeo? & pro albo quidem sumi *oleum albuminum ouorum, & teri cum medietate salispetræ & armoniaci partibus æquis, vel cum sale alkali, & denuò distillari ac pluries reiterari: aut prædictum oleum ouorum coniungi cum oleo tartari, & simul distillari?* Pro Elixire item rubeo nonne præcipit sumi *oleum vitellorum ouorum, aut capillorum humanorum, & adiungi tantundem salis arm. & iterùm distillari idq; ter repeti?* ibidemq; etiam *oleum viridis æris & fellis campen?* Similiter & Raim. Lul. & alij præscribunt non semel *oleum tartari, sanguinis, balsami.* & similia multa Fatemur hæc quidem & alia plura scripta ab ijsdem, sed vt decipiant incautos & imprudentes, qui absq; ratione

Oleū fixum esse debere. Part. I. cap. 12.

Obiectio.

Responsio.

tione præuia aut cauſarum exploratione vlla operibus naturæ tam arduis ſeſe immiſcent: neq; enim decebat artem ita tradi, vt tam imprudens quam prudens eã ſibi vſurparet indignè, cùm ſic iuxta Rhaſim *ſapiens inſipienti, & doctus indocto æquiretur*, quod iniquum eſſet. Quinimo Geber in Sum. perfect. expreſsis verbis errorem hunc reprehendit *Putauerunt aliqui*, inquit, *cerationem debere de oleis liquidis & aquis fieri, ſed erroneum eſt illud, & à principijs huius magiſterij naturalis ſemotam penitus, & ex manifeſtis naturæ operibus reprobatum* Et conſequenter rationem addit: *quia non videmus naturam in ipſis corporibus metallicis humiditatem citò terminabilem, imò diu durabilem, ad illorum fuſionis & mollificationis neceßitatem, poſuiſſe. Si enim talem illis poſuiſſet, relinqueretur neceſſariò, vt citiſsimè ſcilicet ignitione vna corpora totaliter humiditate priuari contingeret: vnde ſequeretur, poſt vnam ignitionem corpus quodlibet nec malleari, nec fundi poſſe.* Et cap. vlt. præallegato affirmat ſimiliter, *hæc olea non dare humiditatem radicalem mineralem.* quòd ſi nõ præſtent, vt non præſtare certum eſt, nullus profectò illorum vſus erit. Quod autem addit, *ea tincturam ſaluare à combuſtione donec ingrediatur. & poſtea fugere in expreßione ignis*, ratio planè friuola eſt, ſolùm adiecta ad fallendos improuidos, & quæ à mediocri etiam ingenio explodi facilè poſsit. Quomodò enim

Cap. de ceratione.

Oleũ non aliud quã minerale requiri.

Lib. de Inuent. perfect.

ſalua-

ſaluabunt à combuſtione tincturam, quæ ſe ipſa præſeruare nõ poſſunt, quo minus igne conflagrẽt? Sed, *ad tempus ſaluabunt*. Id quoq; non minus abſurdum: duo enim corpora quamuis cognata ſimul coire & commiſceri nequeunt, niſi remotione tertij, quod commiſtionem illorum impedit At olea iſtiuſmodi tam tincturã quam corpus tingendum vnctuoſitate ſua inficiunt, & commiſceri prohibent, donec planè receſſerint ignis calore: nihilo igitur plus profeceris illis adiunctis, quam non adiunctis, cùm neceſſum ſit ea prius abſumi, quàm tingens & tingendum vnum & idem fieri poſſint. Idem planè iudicium faciendum de alijs quibuſcunq; oleis, è ſalibus, atramentis, antimonio & reliquis marchaſitis, & medijs mineralibus vi ignis eliquatis, quæ quamuis flammam non concipiant, cùm naturam potiùs aquarum ſeparationis auri & argenti obtineant, quàm oleorum propriè dictorum inflammabilium, tamen nec ipſa in igne perſiſtunt, ſed euaporatione recedunt; deinde unctura per intima commiſceri nequeunt, ſed tantùm ſuperficiem eiuſdẽ humectare, proinde nec ingreſſum illi in alia corpora metallica conciliare ſed potiùs impedire Oleũ autem medicinam fuſilem reddens oportet vt minimas partes eius non ſolùm ingrediatur, ſed etiam ijs per vnionẽ incorporetur,

Olea mediorũ mineral. operi inutilia

&, vt loquitur Geber, *inuisceretur*, & vt vna aliam in fluxione non dimittat. Sed fortè olea metallorum id præstabunt quod quæritur, scilicet vt corpus durum non fusibile emolliant, & fluere faciant, ac ingredi cum alteratione? cognata enim cognatis facilè iunguntur, nihil autem magis alteri cognatum, quàm metallum metallo. Proinde ad incerationem Elixiris albi, quidam præscribunt oleum hydrargiri, stanni & argenti, siue mercurij, Iouis, & lunæ; ad elixir verò rubeum, oleum plumbi, æris, ferri & auri, siue, vt Chymistarum vocabulis vtar, Saturni, Veneris, Martis, & Solis. Sed profectò neq; hæc olea tincturæ non fusibilis rigiditatem & duritié tollent, aut citiùs fluere facient, cùm intima ipsius non penetrent magis quàm prædicta, quia à metallorum natura planè remota sunt, & mercurialem essentiam qua corpora metallica subsistunt planè exuerunt, aliamq; prorsus ipsi contrariam assumpserunt: deinde & ipsa, non minus quàm supradicta quæcunq;, ignis violentia absumuntur, & euanescunt.

Metallorũ olea inualida.

Quæstio. Sed insurget fortè quispiam & dicet? Tu superiùs oleo philos. aeriam & volatilem naturam attribuisti, iubens illud distillatione mundari, & eleuari: at si volatile factum est per artem, quamuis naturaliter antea fixum fuerit in totum, aut ex parte, certè neq; istud

istud ignem tolerare poterit, quin à facie eius fugiat. Respondeo humiditatem hanc radicalem, quam oleum dicimus, aut esse argenti viui Lunaris vel Solaris partem puriorem, & magis glutinosam, quæ corporum suorum quæ fixa sunt naturam refert, iuxta illud Raimundi Lullij. *Argentum viuum corporum perfectorum est fixum, cùm sit calore sulphureo in ventre terræ decoctum actione caloris temperata: Argenteitas verò fixa in profundo substantiæ auri & argenti est substantia fixa, & substantia subtilissima & purissima, facillima ac tenuissima liquefactionis ad modum ceræ, & est fixa super ignis pugnam.* Aut, metallorum imperfectorum radicale humidum, subtile, igni imperuium, quod è calcibus illorum difficilimè nec nisi magno artificio educi potest propter adhæsionem eius firmam & tenacem admodùm cum reliquis partibus metalla constituentibus: proinde magna quantitas argenti viui ipsi additur, vt volatile superet multis partibus summã fixi, & illud educat, & tanquam sibi simile & cognatum retineat. De quo Senior loquutus videtur, cùm ait. *Lapis est viuus & immortalis, quem non potest ignis comburere, & propter hoc extrahitur tinctura vera, id est, fixa & incombustibilis, cuius granum erat prius incombustibile.* Combustibile, quia videlicet corpori imperfecto immersum, & per totam ipsius substantiam dispersum se contra ignẽ defendere nequi-

Solutio. Lib. de figuris.

bat, sed postea vnitum potest: fortior enim est virtus vnita quàm dispersa. Istud autem radicale humidum imperfectorum corporum, quod *granum* vocat Senior, est quasi semen quoddam argenti & auri, quod natura ijs inseruit, vt data occasione in aurum argentumq; excoquerentur per naturā longo tempore, vel per artem breui. De hoc grano & semine doctissimus Auctor Rosarij minoris part. 2. cap. 3. *Corpora submersa in mercurium per conuenientem putrefactionem reuertuntur in argentum viuum, quod prius fuerunt: & grana metallica in propriam terram purgatam proiecta multiplicantur, & mirabiliter crescunt.* Et cap 4. ibidem. *Sitq; semen seu fermentum mundissimè purgatum, cuius vna pars sufficit ad duodecim lapidis purgati.* Et potest istud auri argentiq; semen visibiliter ostendi, & erui è plumbo, in quo aurum vel argentum inuenitur, vt ab expertis accepimus, sicut & ex argento aurum, & ex alijs metallis similiter alterutrum, si artifex non desit. Nec est aliud in substantia quàm aurum & argentum naturale, omnes auri & argenti conditiones & differentias retinens: quocirca non mirum est si magis igni resistat, quàm ipsa corpora, in quibus occultatur. Non tamen in arte requiritur vt aurum & argentum in specie ex imperfectis eruantur corporibus, sed tantùm vt illorum mundatorum calx habeatur, in qua

Omnibus metallis granū auri vel argēti inesse.

inqua granũ hoc siue semen absconditum latet; donec per mercurium soluatur, & educatur, qui purus Solem vel Lunam puram absorbet. Quod ipsum satis apertè indicat Raim. Lullius explicans illud auctoris innominati, rest. cap. 62.

Nam sub eius vmbra latet hæc substantia quinta. Mercurij substantia quinta, inquit, *non est nisi pura & incombustibilis, & non est nisi aurum & argentũ, quæ corpora sunt virtute ignis menstrualis* (mercuriũ intellige) *liquefacta & fusa intus & extra, & post depurata, & separata ab eo, & à tota sua originali labe ac macula. Nam aurum quod est incombustibile, remanet fusum & liquefactum, & est aurificans in dicto mercurio: & mercurius est in re seminali totus fermentatus propter dulcedinem auri, quæ nutrit semen, mouet & multiplicat.* Præter fixam autem humiditatem radicalem habemus insuper in opere terram figentem, cui tanquam proprio corpori redditur, corpus verò illam tanquam propriam naturam amplectitur, inspissat, & figit, vt tandẽ omnem ignis violentiam pati posit: oleum vicissim siue humor radicalis corpori suo non fusibili & natiua humiditate priuato fusionẽ tribuit & ingressum in metalla liquata, vt ea ad naturam suam conuertat. Igitur dicimus oleum Philosophorum volatile quidem factum per artem, habere tamen in se naturam fixi, quod illud figere posit, leui scilicet ad-

Terra olei fixionem adiuuans.

miniculo corporis siue terræ, in quam refunditur: alioqui si corpori alieno permisceatur & sibi heterogenio, non minus figi posse quàm prænominatorum oleorum vllum, quia alteri corpori per minima non commiscebitur, teste Morieno. *Anima corpus suum citò ingreditur, quam si alieno corpori iungere studueris, in vanum laborabis.* Animam autem nihil aliud quàm Philos. oleum esse, latius infra ostendemus.

Medicinã fusilem reddendi modi quatuor.

Sed fortè auebit scire quispiam, quomodo fusio hæc facilis tincturæ concilietur, vt scilicet corporibus transmutandis sine difficultate commisceri posit, eaq; subitò ingredi, & alterationem inducere. Geber in Sum. perfect. tres modos tradit, quibus id commodissimè assequi possimus: quartum addunt Raim. Lullius, & Arnaldus de Villa noua. Gebri modos priùs excutiemus. Vnus est *per solutionem eius quòd ingreditur, & per dissolutionem eius quod non ingreditur, & per commistionem ambarum solutionum.* Locus videtur prima fronte intellectu difficilis, quid enim illud *quòd ingreditur*, quid verò illud *quòd noningreditur*? Sed facilè seipsum explicabit Geber, si meminerimus medicinam constare partibus fixis & non fixis, quarum si aliæ alias proportione superent, medicina facilius fluet, aut difficilius: fluxio enim & ingreßio præstantur medicinæ adiunctione

Rub. Quomodo medicinis ingressio per artificiũ concilietur.

Primus per dissolutionem.

rei

rei non fixæ. Sed quoniam suspicari quis posset solutionem tincturæ non esse viam ad transmutationẽ alterius corporis in aurum vel argentum, cùm solutio tincturam volatilem faciat, tacitæ obiectioni occurrens postea subdit. *Non fiat tamen omnium partium solutio, sed quarundam.* Loqui autẽ Philosophum de solutione medicinæ, quamuis multa alia more suo inseruerit, satis declarant ipsius proximè præcedentia verba. *Soluantur res, quarum intentionis sit ingredi cum alteratione.* Quarum autem partium solutionem requirit Philosophus? facilis coniectura est. Earum nempè quæ minus fixæ tincturæ fixæ non penetranti adhærent. Num igitur tinctura Physica pro parte fixa erit, pro parte non fixa? minimè gentium. Tincturam enim omnimodò fixam quærimus, & figentem, alioqui enim metalla vilia radicitus non mutaret in aurum & argentũ, quæ sunt metalla fixa, sed cuius partes artificio Chymico denuò reincrudari & solui possunt, iterumq; à partibus fixis condensari & figi, donec vnum inde compositũ inseparabile factum sit. Si enim non penetret aut non fluat medicina, indicium est, ipsius partes non esse satis subtiliatas, aut perfectè mistas. Vnde Raim. Lul. *Non subtiliat qui non comungit per minima, nec ille qui desiccat priusquàm imbibat, nequit coniungere per minima.* At, quid cum par- In Codicillo.

tibus fixis agendum sit, has enim innuit Geber, cùm dicit *solutionem faciendã eius quod non ingreditur*, satis manifestum erit, si ad alios Sum. perfect. locos & capita præsertim de Calcinat. & Solut. recurramus: videbimus enim partes fixas quas resolui cupimus necessariò calcinari debere, cùm calcinatio causa sit facilioris solutionis. Sic enim Cap. supra allegato subdit. *Per solutionem completur fusio in rebus non fusilibus, & hæc est causa quare quasdam res calcinamus, scilicet, vt melius soluantur, & ob hoc soluuntur, vt melius ab eis corpora impreßionem suscipiant.* Et Cap. de Calcinat. *Omne calcinati genus facilioris est solutionis, quia partes calcinatæ, per ignẽ subtiliatæ, facilius cũ aqua commiscentur, & in aquam conuertuntur.* Et Cap. de Solut. *Videmus omnia verè calcinata solui per reiterationem calcinationis & solutionis.* Modus igitur huius est, vt Elixir non fusibile soluatur, quantum fieri potest, partes verò ipsius fixæ calcinentur, post calcinationem soluantur calore balnei vel fimi. Si verò omnes eius partes nondùm solutæ sint, reiteretur super eas calcinatio, & solutio donec maior pars resoluta sit: solutiones simul fundantur, ac denuò coagulẽtur, figanturq; donec Elixir ingrediatur & tingat. Istius interpretationis auctor est ipsemet Geber. Sic enim in Cap. De medicina Lunari tertij ordinis. *Cum fixa fuerit, solue quod ex ea est solubile, quod verò*

Calcinata facilius solui.

Modus operandi.

In Sum. perfect.

verò non fuerit solubile, ad calcinationem mittas, & ab hinc super idem solutionem reitera, donec iterùm quod ex ea solubile est, soluatur omnimodè. Sic igitur ordo iste seruetur, donec maior soluatur quantitas: Post hæc verò solutiones omnes commisce, & coagula: dehinc verò leniter assando, in ignis temperamento conserua, quousq; illi maior, ad illius exigentiam, ignis administrari possit. Atq; hic quidem primus modus est subitæ liquefactionis inducendæ in Elixir, sed quia multi laboris & longi temporis, ideò faciliorem secundum addit Geber dicens. *Aut ingressum damus his quæ sua spissitudine ingredi non permittuntur cum multiplici sublimationis reiteratione spirituum non inflammabilium super illa, arsenici videlicet, & argenti viui non fixorum.* Et Cap. de Solut. *Ad hoc vt penetret & transmutet medicina, sine magisterio non peruenitur, quod est, scilicet, vt post solutionem & coagulationem illius, administretur illi aliquis ex spiritibus purificatis non fixis, & toties ab illa sublimetur, quousq; secum maneat, & illi velociorem præstet fusionem, & ipsam in fusione à vitrificatione conseruet.* Item cap. de Ceratione. *Modus cerationis est, vt toties super rem cerandam multipliciter spirituum prædictorum sublimatio, quousq; in illa cum humiditate sua manentes fusionem bonam præstent.* At hos spiritus describit ibidem his verbis. *In nullis rebus melius & possibilius ac propinquius hæc humiditas ceratiua inuenitur, quàm in his, videlicet, sulphure, & arsenico propinque, propinquius*

Secundus Cerationis modus.

iu autem & melius in argento viuo. Et subdit rationem, *quia horum humiditatem non videmus terram suam relinquere propter fortem vnionem, quam in opere mistionis natura habuerunt.* Si quis autem dicat, Concedimus quidem in spiritibus supradictis vnionem terræ cum humiditate fortissimam, humiditas enim sulphuris à terra sua non recedit, donec totum combustum sit, nec eius oleum per distillationem auferri potest, quemadmodùm ab alijs rebus oleum habentibus, idemq; accidit in arsenico: argentum viuum etiam multoties sublimatum nullas in fundo fæces relinquit: nam cum tota sua substantia ex igne recedit, aut cum tota substantia permanet, prout omnes asserunt Chymici, & rerum magistra experientia docet: sed quomodò hæc quæ tam facilè ab igne recedunt poterunt fusionem facilem tincturæ præstare, cùm Geber Cap. de cerat. & Lullius, alijq; Philosophi requirant ad id *humiditatem, quæ super omnes sit humiditates expectans ignis calorem?* Respondemus. Gebrum non de sulphure vel arsenico vulgari, prout sunt in natura sua, loqui, cùm illa dicat corrumpere omnia & denigrare, ideoq; moneat cap. de Sulphure, *vt eo non vtamur sine magisterio, sine quo nihil præstat eorum quæ quærimus,* sed de media illorum substantia *quæ*, vt inquit, *per terreitatem non turbatur ab ingressione, quæ per fusionem bonam perficitur,*

Quæstio.

Solutio.

Sum perfect. cap. 58.

perficitur, & cuius impressio non remouetur de facili, propter subtilitatem. Sed neq; de argento viuo vulgari, verba eius intelligi, cùm expressè dicat, *quòd in fusione corporum spiritus illa dimittunt, nec eis adhærent, imò ignis asperitatem refugiunt.* Et cap. præcedenti. *Spiritus omnes fugam habent, plus argentum viuum, & sal armoniacum, minus verò sulphur, adhuc verò minus compar illius, scilicet, arsenicum.* Quale igitur erit illud argentum viuum? per artem videlicet præparatum quale supra docuimus. Hinc Ros. minor cap 12. part 1 *Cerantur corpora calcinata cum corporibus* (perfectis scilicet) *resolutis, & hoc imbibendo & sublimando* Seu media Mercurij substantia *de cuius proprietate est*, vt inquit Geber, *non aduri, sed ab adustione defendere, ac etiam figere ac fixum reddere.* De qua Lullius. *Natura in radice non cessat suum incerare corpus cum humiditate fusibilium, scilicet, sulphuris & argenti viui, quia nullum aliud corpus magis conueniens natura reperit quàm in sulphure. sed bene credas quòd totum procedat ab argento viuo, & ista humiditas non est terminatiua neq; consumptiua, sed potiùs perfectiua radicalis, multùm subtilis, in qua calor naturalis omnium liquabilium conquiescit.* Hunc secundum incerationis modum latiùs persequitur Raim. Lul. in Codicillo, in hãc sententiam. *Sumatur lapis*, videlicet corpus incerandũ, *& terendo illum imbibe in suo vase imbibitioe per minima per vices, postea decoque cum*

Sum. perfect cap. 17.

Sum. perfect. cap. Pract. test. cap. 25.

Modus operandi.

cum igne leni, donec pars illa fuerit in lapidis substantiam congelata. Postea vigora ignem de carbonibus paulatim, donec sublimetur ex eo quicquid resolutum fuerit, tam de aqua sulphuris sicca, quam de argenti viui humida. Tunc iterùm quod sublimatum extitit reduc super feces suas, terendo & imbibendo cum dicto spiritu qui magis in humiditate exuberanter abundat, & hoc iterata imbibitione, rorida decoctione, congelatione, & sublimatione cum ignibus suis successiuis, & diligenter continuatis, donec per continuam sublimationis reiterationem spirituum non inflammabilium super illas, & continuum motum, totum figatur deorsum. Tertius fusionis conciliandæ modus à Gebro traditur his verbis. *Ad ingressum rebus impermiscibilibus dandum, bona cautela est, vt soluatur corpus, de cuius intentione est per has mutari & alterari, & soluantur res quarum intentionis sit ingredi cum alteratione.* Vult igitur Philosophus & tincturam Physicam non permiscibilem solui, & similiter corpus quod alterari cupimus, & ambas solutiones confundi, simulq; coagulari, quod fieri posse ostendimus, quoniam Elixir completum quamuis non fusile naturam fixi in se habet. Ratio huius est euidens. Quælibet enim res propria natura gaudet, eamq; amplectitur magis quàm alienã, sicut videmus in aqua, quam si alteri aquæ affundas, facilè commiscebuntur ambæ. Si igitur & medicina soluatur, & similiter corpus

Tertius Cerationis modus.

pus metallicum transmutandum, vtraq; in Mercurium côuertentur: cùm itaq; vtrimq; sit mercurius, facilè alter alteri commiscebitur. Sed quæret quispiam, num Elixir non fusibile, & corpus metallicum, in Elixir mutabuntur per huiusmodi solutionem, an in aurum, argentumue? Respondemus in Elixir, cùm hoc loco non de proiectione agat Geber, sed quomodò medicinæ ingressio per artem concilietur. Sed medicina ita soluta, & denuò cum corpore itidem resoluto coagulata, postea ingredi & alterare poterit metalli speciem, cuius spiritus ei admistus fuerit, de quo latiùs infra. Quartus cerationis modus à Lullio & Arnaldo descriptus est iste. *Vt medicina alba siue rubea ponatur in catillo super ignem leuem & stilletur super ipsum olei gutta vna post aliam, donec fundatur prout requiritur.* Quæstio. Solutio. Quartus Cerationis modus.

Sed ad fusionem metallicam non sufficit prædictorum notitia, sed desideratur etiamnum perfecta cognitio administrationis ignis in medicinæ coagulatione, seu reditu in terram post ipsius solutionem. Vnde Geber in Sum. perfect. *Non præstat fusionem perfectam, nisi in illius fixione cautela adhibeatur, vt scilicet exercitetur artifex in administratione ignis in modo suæ fixionis, quo possit ex illo deleri humiditas intantum, quod sufficit ad fusionem perfectam complendam. Et est,* Rubr. de præparat. medicinæ adhib. vt differ. pro Priet. debitas acquirat.

Cautela in fusione concilianda.

Et est, scilicet, vt si quæras per hanc corpora fusioni dura mollificare, in principio suæ cerationis lentus ad hibeatur ignis: ignis enim lentus humiditatis est conseruatiuus, & fusionis perfectiuus. Si verò mollia indurare, componatur ignis vehemens, talis enim ignis humiditatis est consumptiuus. Vide quã diligens sit Philosophus, & quam nihil prætermittat eorum quæ artifici in perfecta medicinæ preparatione cognitu necessaria sunt, quanuis pro more Auctorum hanc artem tradentium non omnia ordine & continua orationis serie doceat, sed sparsim & per capitula diuersa, ne omnibus ex æquo pateat. Quare autem requirant Philosophi tam velocem in Elixire fusionem, ratio est, quia non solum modò metalla imperfecta sed etiam hydrargirum quærunt in aurum argentumq; conuertere: si autem Elixir non fuerit facilimæ liquefactionis, argentum viuum ignis violentiam tolerare non valens, antequã ipsum ingrediatur Elixir & tingat, euaporabit. Sic enim Geber. *argentum viuum cum fugitiuum sit de facili, absq; inflammatione, aliqua medicina eget, quæ subitò ante fugam eius in profundo illi adhæreat, & per minima coniungatur, & illud inspisset, & sua fixione in igne conseruet, quousq; adueniat illi maioris ignis tolerantia, eius humiditatem consumentis, & conuertat illud per hoc artificium in momento in Solificum & Lunificum verum, secundum illud ad quod medicina fuerit præparata.*

Quare velocissima fusio requiratur in Elixire

Sum. perfect. Cap. de medicina coagulate mercurium.

Signum

Signum perfectæ cerationis nobis describunt Philosophi, & præsertim Lullius, & Arnald. *si super laminam ignitam se resoluerit velocissimè sicut cera sine fumo.* Alius. *Quando volueris tentare medicinam, pondus vnius grani tritici super laminam candentem cupri ponas, & si intrans cum pauco calore laminam, se diffuderit per totum intus & extra, est perfectè tingens, & in igne perseuerans.*

Hactenus diximus quomodò facilitas fusionis medicinæ concilietur, nunc diuersa aliquot olei nomina, & alias quasdam eius facultates explicemus. Quo fine audiamus inprimis Raim Lul. in Codicillo loquentem hoc modo. *Quanta erit multitudo olei, tanta etiam erit multitudo tincturæ, quia hoc oleum est tinctura, aurum, & anima, & Philosophorum vnguentum, quo totum perficitur magisterium.* Idem *Nos clamamus meliorem partem totius compositi digestam, & separatam, vnguentum, animam, aurum nostrum, & oleum.* Et cap. seq. *Nostra secreta benè temperata & humida in qua corpora versa sunt per artem magisterij, sunt vnguenta, olea, fermenta, animæ, & soles, qui lucere non cessant super terram nostram & radiare.* In eandem sententiam Arnald. de Villa noua. *Aërem sic ablutum serua seorsum, quoniam est oleum, tinctura, & aurum, anima, & vnguentum Philosophorum, quod colorat & tingit, & figit, & fluere facit.* Oleum itaq; Philosophorum, sicut ex supradictis patet,

Olei nomina diuersa & facultates.

De 2. pract. principio.

Test. cap. 46.

Ros. parte 2. cap. 10.

patet, dicitur tinctura, anima, fermentum, vnguentum, aurum & argentum, & alijs pluribus nominibus inſignitur. Tinctura nominatur quia colorat & tingit terrã ei vndatam & puram ab omnibus ſordibus tam terreſtribus quam phlegmaticis, comparaturq; tincturæ tinctorum quæ in aqua deportatur ſuper pannũ, deinde recedit aqua per deſiccationem, & remanet tinctura in panno fixa propter oleaginitatem: ſimili modo hic ſpiritus in quo deportatur tinctura corporum perfectorum ſolutorum reducitur ſuper terram ſuam albam & purgatam, deſiccatur ibidem, remanente in illa tinctura quæ dicitur oleum. Vocatur item *anima*, quia ſicut per animam animalia & vegetabilia omnia viuunt, creſcunt, vegetãtur, multiplicanturq;, ita lapis Phyſicus cùm poſt ortum ipſius anima illi affunditur, fulgore metallico illuſtratur, condecoratur, nutritur, creſcit, augetur, & ſui ſimile producit, artifice ei miniſtrante, naturamq; adiuuante. Non quòd lapidis anima ſit vegetabilis, ſicut plantæ, aut vitalis, habens in ſe vitæ poteſtatem, quod materia naturæ ſuæ terreſtris & ſiccæ non patitur, ſed ſicut artifex in ſuo opificio informans materiam ad libitum. Idipſum affirmat Raim. Lul *Anima eſt in ſemine naturæ ſicut magiſter in ſuo artificio*. Item. *Ab anima totus prouenit effectus, quia nulla forma excepta anima*

Oleũ quare tinctura appellatur

Oleũ cur anima dicatur.

Teſt. cap. 83. & 49.

anima est mouens naturam secundum proprium suum actum: & sine motu res generari non potest. Non tamen intelligas quòd sit organicū corpus Physicum, & habeat potestatem vitalem & animalem. sed sicut operator est in artificio suo Ab eodé Lullio oleum istud alibi dicitur *forma metalli* Appellatur præterea *fermentum*, quia sicut fermentum totam pastam conuertit ad naturam fermenti, ita & hoc oleum totum lapidem vertit in suam naturam, ipsiq; suam vim & actionem inprimit, tingendi & fluendi. Ad hoc propositum aptissimè Raim. Lullius. *Fermenti proprietas est lapidem vertere in naturam fermenti, scilicet, in naturam liquabilem, & fundentem, ratione oleaginitatis subtilis, & olei incombustibilis, & fermentabilis, quod leniter intrat partes dictæ materiæ quæ in liquore permanente submergitur.* Nominatur similiter *aurum Philosophorum*, non vulgi, quia videlicet non amplius corpus solidum est, vt prius, sed attenuatū & spirituale factum; quod & de argento intelligendum. Sic enim Lul. *Laborare te oportet in attenuatione naturæ, ad formandum corpus Philosophiæ, quousq; sit aqua clara, quæ vocatur aqua sapientiæ, nam tota est aurum & argentum, delata in actionem elementalium spirituum, in quibus quiescit & gaudet quintæ essentiæ spiritus, qui totum facit.* ✱ Nuncupatur etiam *vnguentum*, quia sicut pinguedines omnes & vnguenta emolliunt & lubrica reddunt ea quibus adhiben-

Test. cap. 83.

Oleū forma metalli.

Oleū fermentum dicitur.

Test. cap. 38.

Oleum dicitur aurū Philosophorū & argentu.

Test. cap. 47.

✱ Oleum dicitur vnguentum.

tur, similiter oleum hoc partes duras lapidis emollit, asperas lenit, & fluere facit. Cuius quidē facultatis potissimùm & primo loco meminit Geber, hoc Cap. de med. propri. er. cæterum quòd tingat, coloret, & figat, reticet more suo, cùm idipsum alijs locis significet, sed nomine mutato. Quod enim hic *oleaginitatem* vocat, nomine admodùm conueniente actioni scilicet facilem fluxum inducendi. hoc infra *humiditatem radicalem igneam, & tincturam* vocat, & alibi *Sulphur*, quia nimirùm agit in materiam instar sulphuris coagulando & figendo. Sic enim Cap. de Sulphure ait. *Per Deum altissimum ipsum illuminat omne corpus, quoniam est lumen, alumen, & tinctura.* Et Cap. eodem. *Cum suo compari sit tinctura, & dat pondus completum vnicuiq; metallorum, & ipsum à fœditate depurat & illustrat.* Vocat *lumen*, respectu animæ, quæ corpus mortuum & tenebrosum illuminat: dicitur namq; corpus tenebrosum, quamdiu anima ei deest. Sic enim Morienus. *Omne corpus quamdiu anima caruerit, obscurum & tenebrosum reperitur.* Dicit *alumen*, respectu fixionis, aut medij coniungentis spiritum cum corpore, similitudine desumpta à tinctoribus, qui tincturis suis alumen plerunq; addunt, vt in pannis alijsq; rebus tingēdis colores firmentur, & pertinacius adhæreant. *Tincturam* verò appellat causa coloris rubei, vel albi fixi, quem

Sum. perfect.

Cur Geber oleum sulphur lumen & alumen, ac tincturam vocauerit

quem inducit. Et hoc quidem pulcherrimi exempli loco nobis esse potest, quomodo Philosophi sub diuersis nominibus facultatem & naturam rei doctis apertè describant, & eadem nominum varietate indoctos & imprudentes ab arte arceant. Quod eodem Cap. dicat. *sulphur cum suo compari fieri tincturam*, Compar Sulphuris Geber pluribus locis vocat arsenicum, id ipsum hocquoq; loco potest intelligi, vt videlicet arsenicum sit tinctura albedinis, sulphur verò rubedinis. Quod apertè testatur cap. seq. de arsenico, dicens. *Arsenicum est de subtili materia, & simile cum sulphure, idcirco non oportet illud aliter diffiniri quàm sulphur. In hoc autem diuersum est à sulphure, quòd sit albedinis tinctura de facili, rubedinis autem difficillime, sulphur verò rubedinis de facili, albedinis autem difficilime.* Potest tamen hoc loco compar sulphuris etiam conuenientissimè vocari mercurius ipsi homogenius, sub cuius specie, vel in cuius ventre absorptum latitat, donec actionem suam in decoctione prodat colore firmo, albo vel rubeo. Quod ipsum insinuans Raim. Lul. ait. *Hoc oleum naturas incerans & coniurgens, & induidua in medium inducens, spiritu colorem retinet vsq; ad sui reinspissationem, & tunc induit citrinitatem & formam metallicam.* Et Lilium. *Spiritus est lator virtutum animæ, id est, sulphuris, per corpus magnesiæ siue terræ.* Quod autem ea mens Gebri esse

Philosophi quomodo sub diuersis rerum nominibus artem doceant & celent.

In Codicillo.

Oleum spiritus siue mercurij figurâ & colorem refert.

posſit, hinc patet, quia paulò ante dixerat: *Qui ex eo quærit opus elicere, illud per ſe præparando non eliciat, quoniam cum miſto perficitur, & ſine illo protelatur magiſterium vſq; ad deſperationem.* Per ſuum compar igitur intellige ſpiritum ſiue mercurium, in quo abſconditur, ſiue ſub cuius ſpecie latet ſulphur ſiue corpus perfectum ſolutum, cuius vi aeria & ignea lapis digeritur, & figitur, formamq; argenti vel auri induit. Quòd verò addit *ſulphur fieri tincturam, & dare pondus completum vnicuiq; metallorum, & ea à fœditate depurare & illuſtrare,* reſpexit finem decoctionis completæ: tunc enim lapis perfectus ſulphur dicitur à Lullio, & Gebro in hunc modū ſcribente. *Qui ſulphur commiſcere & amicari corporibus nouerit, inuenit vnum de ſecretis naturæ maximum.* Quaſi dicat, qui lapidē ad hoc perduxeris, vt fluxione ipſius facili mediante cōmiſceri & coniungi metallis imperfectis poſsit, iiſq; firmiter adhærere, penetrare & tranſmutare, is viam perfectionis inuenit. Ab eadem conditione oleaginitatis, ad quam inceratiuè totus lapis perducitur, vocatur etiā ſæpiùs gumma. Hinc Comes Bernardus. *Lapis perfectus eſt gumma & ſulphur.* Ex ſupradictis manifeſtum eſt, oleum iſtud non ſolùm facilem fuſionem inducere medicinæ, ſed eandē etiam tingere. Teſte etiam Aſchane ſiue Aſtano in Turba. *Corpus imperfectum coloratione ſit macoloratur*

Lapis perfectus vocatur ſulphur.
Sum. perfect. ca. 28

Epiſt. ad Thom. à de Bononia.

Tealiis facultatibus nonullis

ratur fermento mediante, quod fermentum est anima corporis imperfecti. Figere quoq;, ratione qualitatis eius siccæ & igneæ, quamuis in manifesto oleum istud sit humidũ in forma spiritus. De quo plura, Deo dante, Cap. 4. Alias quasdam olei facultates complectitur paucis Auctor Scalæ his verbis. *Oleum est tinctura viua, consolidatiua, multiplicatiua, colorificatiua, clarificatiua, purgatiua, perpetuatiua, & confirmatiua*. Et Richardus Philosophus Regis Persarum. *Lapis fit solum currens, penetratiuum, coloratiuum, perpetuatiuum, oleum viuum, perseueratiuum, depuratiuum, color viuus, viuificatiuus, faciens resurgere mortuos*. De tinctura & colore nonnihil dictum est, & dicetur diffusius annuente Deo cap. vlt. *Consolidat*, ratione liquabilitatis qua partes lapidis nõ fluentes, & per calcinationem discontinuatas, & humore priuatas soluit, & currere facit, ita vt humidum siccum suum non derelinquat, nec contra. Idq; per cerationem perficitur, cuius modum descripsimus. *Penetrat*, ratione subtilitatis, & similitudinis ac affinitatis, qua facilè suum corpus ingreditur, alienum verò respuit. *Multiplicat*, quia ipsum est merus sulphuris cibus & nutrimentum, quod in veram quoq; sulphuris substantiam conuertitur. Vnde Lullius. *De sanguinis substantia quæ est humidum exuberatum, spiritus generatur in substantia corporis medicinalis,*

Oleũ consolidat.

Penetrat.

Multiplicat.

Pract. test. cap. 27.

Oleũ cur sanguis dicatur.

& de illo nutrimentaliter vigoratur. Vocat autem oleũ istud *sanguinem*, cum ratiõe coloris, qui potestate sanguineus est, tũ ratione similitudinis. Sicut enim sanguis in animalibus vniuersas partes corporis peruadit, alit, fouetq, , & viuificos spiritus creat, ita etiam oleum siue radicalis humor in lapide. Hinc

Cap. de Ceiat.

Auctor Ros. minoris. *Aqua corporis, cùm corpus redactum est in Mercurium, dicitur sanguis*. Et, vt seipsum interpretetur, addit. *Et istud oleum non habetur nisi ex metallis fixis*. Propter hãc alendi nutriendiq; facultatem Hermes in tab. smarag. *Nutrix eius est terra*. Quod non intelligendum de terra, siue sulphure, quod nutritur potius, quàm nutriat, sed de humido radicali cui terreum subtile & purum im-

In commẽt. super eandem tab.

mistum est, *sine quo spiritus lapidis* vt inquit B. Thomas Aq. *nullo modo detineretur, nec complementum possideret suæ virtutis*. Oleum *clarificat*

Oleũ clarificat & Purgat.

ratione animæ corpus illuminantis, vt diximus. *Purgat & depurat*, amouendo impedimentum quo lapis prohibetur sui simile generare, & generandi vim & potentiam procurando. Vel, quia in fine decoctionis completæ lapis cuius maxima pars & præcipua, ac causa totalis perfectionis est humidum radicale, purgat & depurat imperfecta à sordibus, ea transformando in aurum & ar-

Oleum viuificat.

gentum. *Viuificat*, quia ab anima, lapidis forma depẽdet, & totus eius effectus, qui alio-

qui

qui in rerum natura nomen non haberet, necper se subsisteret, quia separarentur vnita. *Perpetuat & confirmat*, quia ipsum incorruptibile cùm sit, nec ignem timeat, eandem proprietatem corpori infundit, & quia spiritum cum corpore coniungit, est enim medium quoddam inter illa, naturam vtriusq; in se retinens, & sine cuius adminiculo facilè à se inuicem dilaberentur. Vnde Philosophus in Turba *Vnum conmergit, duo componunt medicinam*. Et Astanus ibidem. *Spiritus mediante anima cum corpore coniungitur, & ligatur, & cum ea simul in colorem fermenti conuertitur, & fit vnum cum eis*. Et Raim. Lullius. *Anima habet viuificare & ligare duo contraria, scilicet, corpus & spiritum, subtiliando & miscendo corpus cum spiritu, & congelando & retinendo corpus in spiritu, & spiritum in corpore fixione permanente*. Idem. *Illud medium defendit elementa à combustione, & adiuuat & iungit per proprietatem sua naturæ corpus cum spiritu, & spiritum cum corpore*. Rosarius. *Anima vinculum est spiritus, sicut corpus vinculum est animæ, anima coniungit, copulat, & tingit*. Et vt concludam cum Seniore. *Præparatio rerum à principio vsq; ad finem, est aqua fixa honorata, nam illa manifestat tincturam in proiectione, & ipsa est mediatrix inter contraria, & ipsa eadem est principium, medium & vltimum*.

Perpetuat.

Oleũ coniungit naturas contrarias.

In Apertorio.

Test. cap. 55.

Enarratis Olei vtilitatibus & commodis quæ in medicinam inducit, quis cum Philosophis

Epilogus capitis primi.

ſophis eius naturam non admiretur, & exoſculetur, auroq; & argento pretioſiorem exiſtimet? cùm aurum & argentum corpora mortua ſint, nec quicquam in ijs commodi, præter communem quem habent in vita hominum vſum, reperiatur, iſta verò natura tota aurum & argentum ſpirituale ſit, quę corpus Phyſicum tingat, figat, & fluere faciat, tincturasq; iungat & vniat, & præterea ſpeciem ſuam augeat, & in infinitum extendat & multiplicet. Si aurum cauſa fulgoris, ſoliditatis, & perpetuitatis ergo commendatur à Philoſophis, hæc natura tanquam ab auro prognata, & auri quaſi filia fulgorem eundem in ſe habet, quamuis oculis non conſpicuum, cùm ſub mercurij forma latitet, vt diximus, donec decoctione & ignis virtute oculis omnium ſe manifeſtet, ſoliditate eadem prædita eſt, quippe quæ corpus calcinatum & diſcontinuatum conſolidet, & ad auri pondus perducat: durabilitatem & permanentiã in igne non minorẽ, quàm ipſum aurum, aſſequuta, cùm in igne nata ſit, & idcirco ignis quodammodò dicatur filia, gaudens igne, & in eodem perpetua, ſi in terram reducatur mundatam & dealbatam, niſi enim fixa eſſet, & figendi in ſe poteſtatem haberet; non figeret. Cùm igitur eaſdem cum auro proprietates obtineat, & multò plures, ac tanto auro vulgari præſtet,

quanto

quanto corpori spiritus, oleum hoc imprimis cuicunq; veræ chemiæ studioso diligentissimè peruestigandum erit, & cum oleis aliarum quarumcunq; rerũ ex animalibus, vegetabilibus, medijsue mineralibus desumptarum conferendum, num simile in rerum natura reperiatur. Quod si non inueniatur, prout certum est non inueniri, huic vni adhæreat repudiatis cæteris.

DE MATERIAE TENVItate & subtilitate spirituali.

CAP. II.

In quo de Solutione Philosophica secretior instituitur disputatio, & modi quibus corpora ac spiritus attenuentur, enumerantur: tenuitatisq; materiæ commoda recensentur.

EXcussa prima Elixiris proprietate quæ ab Oleo seu à radicali humore metallorum dependet, ad secundam transeo, quæ in attenuatione materiæ siue subtilitate spirituali consistit, quam ideò requirit Philosophus, vt non solùm facilè, sed vt insuper tenuissimè fluat medicina ad modũ aquæ penetrans in profundum rei alterabilis. Sed antequam attenuandi modos tradamus, sciendũ primò erit, quæ attenuanda sint; cognito enim subiecto

Quare materiæ tenuitas requiratur.

ſubiecto attenuando, facilius operationum modi innoteſcent. Attenuanda autem ſunt omnia elementa lapidis, quorum quædam materiam nobis ſubminiſtrabunt, quædam formam. Materiam ſuppeditabunt elementa grauia magis ac denſa, terra ſcilicet & aqua; formam leuia & rara, aer videlicet & ignis, ſiue ignis in aere hoſpitatus, nam ignis per ſe ſubſiſtere non poteſt, ſed opus eſt vt aliud corpus aſſumat & ſubintret, in quo moueatur, & actionẽ ſuam exerceat. Aqua & terra ſunt elementa patientia, aer & ignis agentia. Actus autem actiuorum iuxta Philoſophum ſunt in patiente benè diſpoſito: quo melius igitur materia fuerit præparata, & magis ſubtiliata, eo quoq; aptior erit ſuſcipiendæ formæ. Et quo nobilior fuerit materia, eo nobilior erit forma. Et cõtra, quanto materia magis compacta fuerit & terreſtris, & à ſublimi natura remotior, tanto ad ſuſceptionem formæ erit debilior. Ideoq; Elixiris materiam attenuari oportere nos monẽt ſedulò Philoſophi, & inprimis Raim. Lullius. *Niſi res*, inquit, *ex quibus Elixir componitur ad perfectiſsimam & maximam ſubtilitatem reducantur, non poteſt in eis paulatim augeri nec induci tam altus gradus & exaltatio ſupra naturam, vt decies, centies, aut millies naturam ſuperent.* Idem. *Materia non benè præparata non poteſt facere aut creare cauſam præparationis. Præpara ergò primò*

Quæ elementa lapidi materiam, quæ formam ſuppeditent.

De Intét. alchy. cap 2.

In aperto rio.

primò tuam materiam, & separa subtile à spisso, & nobile à vili, & quando res præparata fuerint, tunc exibit causa præparationis. Sed elementa lapidis attenuari, imò ne haberi quidem possunt testimonio omnium Philosophorum, nisi è corporibus dissolutis: igitur corpora primùm subtilianda erunt per dissolutionem, qui primus est operis gradus.

Dissolutio primus operis gradus.

Dissolutio autẽ hæc nihil aliud est, quàm vt corpora reuertantur in mercurium & sulphur, vnde originem habuerunt. Resolui autem in mercurium aliud corpus non potest, quàm metallicum, mercurio & sulphure constans. At cùm metalla perfecta sint, aut imperfecta, iure dubitari potest, num hæc, illaue assumenda sint pro Elixiris materia ad solutionem hanc peragendam. Et imperfecta quidem facilioris solutionis videntur, perfecta difficilioris, quia hæc densam & compactam adeò habent naturam, vt vix ignis aut ars in ea agere valeat, illa contra: Sed cùm sulphur & argentum viuum contineant impurum & immundum, videmur excusari posse à labore præparationis eorum & depurationis, cùm habeamus corpora à natura munda, & quæ per artem subtiliari & à corporalitate ad spiritualitatem deduci possunt. Et in hoc quidem maximus Philosophorum consensus inuenitur præcipientium Solem & Lunam dissolui, & in primam

Quæ metalla solutioni magis vel minus apta.

primam materiam redigi. Vnde Versiculi.

Tu qui glíscis donum Dei,
Contemplare huius rei
Fontem peramabilem.
Lunam, Solem transmutare,
Tibi mando voce clara,
Lympham instillabilem,

Sed si corpora perfecta sumenda iudicemus cũ illa sint duo numero, ambigemus meritò, num vtrunq; simul capiendum sit, an verò sufficiat alterutrũ, videlicet, aurum pro lapide rubeo, argentum verò pro albo. Posterius innuere videtur Arnald. de Villa noua, cùm dicit. *Consulo vt non opereris nisi cum mercurio & Sole, ad Solem, & cum mercurio & Luna, ad Lunam.* Item Geber. *Aurum est pretiosissimum metallorum, & tinctura rubedinis, quia tingit & transformat omne corpus.* Et Cap. seq. *Argentum est albedinis tinctura.* Et rationi consentanea creduntur dicere: si enim duo corpora coniungãtur, forma Elixiris cõfundetur, & procreabitur corpus mixtum, neq; omninò aureum neq; argenteum. Apparet igitur Gebrũ & Arnaldũ duo diuersa Elixiria constituisse, vnum ad rubeũ, alterum ad album, respiciendo simpliciter verba eorum. Sed cùm ijdem dicant non semel lapidem esse vnicum tantùm (Sic enim Geber. *Inuenimus modernos vnum tantùm nobis scribere lapidem, ad album & rubeum completum, quod &* verum

Rosar. part. 1. cap. 7.

Sum. perfect cap. 32.

Quomodo philosophi quãdoq; vnũ, quandoq; duos lapides constituant.

De Inuest. perf. cap 3

verum esse concedimus, Et Arnald. *Est lapis vnus, vna medicina, cui nihil extranei additur nec diminuitur, nisi quòd superflua remoueantur*. Item Raim. Lullius. *Vnus est lapis, vna medicina, vna dispositio, vnum opus ad album & rubeum sulphur simul & semel faciendum* Et paulò post. *Non igitur oportet te si sulphur album in rubeum conuertere volueris albedinem extrahere, sed solùm coquere, donec totum rubeum fiat, atq; fixum, quod erit signum completæ decoctionis*. Idem planè inculcant omnes alij, & ipsemet Arnald, & addit similitudinem. *De mane*, inquit, *quando video vrinam meam albam & indigestam, statim cognosco me parum dormiuisse: repono itaq; me in lectum, & somno recepto vrina citrinatur, quia citrinatio non est nisi plena digestio*) nō immeritò quis hæsitauerit, num duo Lapides sint, an verò vnicus, tam ad album quam ad rubeū, præsertim cùm magna Philosophorum pars vtrūq; corpus perfectum iungi præceperit, & vnum Elixir constituerit. Sic enim apertè & dilucidè Hermes. *Pater eius est Sol, mater Luna*. Et alio loco. *Draco non moritur, nisi cum fratre & sorore sua interficiatur, non per vnum, sed per ambos simul, scilicet, per Solem & Lunam*. Et Morienus. *Sine fluxos quærere, & quærendo errare, quoniam ad propositum non peruenient, donec Sol & Luna in vnum corpus redigantur*. Quare verò vtrūq; corpus in arte iungi præceperint Philosophi, rationes ab Auicenna, Hortulano, & Via

Ros. part. 1 cap. 6.

In Codicil. circa finem 3. Pract. principij.

Ros. part. 2. cap. 17.

in tab. smarag.

Quare vtrunq; corpus perfecti iungi preceperint Philosophi.

Vniuer

Vniuersali proponuntur ferè tres. Quarum

Ratio prima. prima est, quòd aurũ quamuis sit magis perfectum, compactũ & fixum, quàm reliqua omnia metalla, tamen post suam dissolutionem fiat totum spirituale & aerium instar mercurij, nullis relictis fæcibus, quia aurum nihil aliud est, quàm mercurius decoctus & inspissatus in ventre terræ actione caloris, separatus à suo sulphure externo. Argentũ verò quamuis calcinatum & dissolutum sæpiùs, tamen est magis fixũ quàm aurum.

Secunda. Secunda ratio est, quòd argentum paucam habeat in se tincturam, sed promptum sit ad aurì tincturam recipiendam: & nisi aurum solutum habeat retinaculum tincturæ suæ, nunquam figeretur, proinde neq; corpora imperfecta figere, nec ad auri naturam fixam deducere posset.

Tertia. Tertia ratio traditur, quia cùm vtrumq; corpus per se sit difficilis fusionis & liquefactionis, tamen si coniungantur, faciliusfluunt & liquefiunt, quod scientes aurifabri faciũt ex vtroq; simul mixto solidaturã ad aurum. Quorũ exemplum sequuti Philosophi, hæc duo corpora coniungi præceperut, vt facilius multo medicina flueret, & ingrederetur corpora alteranda. His non obstantibus, vt Philosophorum sententias verbis quidem dissonas, re vera

Auctoris propositũ. autem mirabiliter consentientes concilie mus, eorumq; mentem explicemus, quod

nostri

nostri potißimùm officij esse iudicamus, qui nihil plus dictis eorum addere cupimus, nec noua in medium producere curamus, dicimus duo esse Elixiria, & itidem vnum tantùm, diuerso tamẽ respectu. Opus enim Solare vtrumq; album videlicet & rubeum, in se comprehendit, quia aurum solutum & terræ Physicæ mandatum non transit in aurum & Elixir perfectũ rubeum, nisi per albedinem, quæ Elixiri Lunari sufficiat: & sic meritò vocatur vnum opus, & vna medicina. Natura enim semper per media operatur, nec aliter ars facit quàm natura. Videmus enim in mineris quarundam regionum, in quibus argentum merum absq; admistione metallorum imperfectorum cupri videlicet, stanni, vel plumbi, generatur, ar gento sæpißimè admixtũ aurum, totumq; tandem argentum tempore longo transire paulatim in aurum, si naturæ operatio non interpelletur effodientium auaritia & cupiditate. Quinimò animaduerti dùm quondam metallorum mineras studiosius perue stigarem & adirem, vt loca, & generatiõis eorundem modum, & naturas addiscerem, vnam eandemq; minerã argenti auro, prægnantem quanto profundius cauaretur, tanto magis auri fuisse feracem, & multo plus auri continuisse argentum ex imis cauernis, quàm è medijs aut superioribus, ef-

Quare philosophi dixerunt vnum esse lapidem.

Auctoris consideratio.

D fossum.

fossum. Non alia equidem ratione, vt autumo, quàm quod magis depuratum & prolixiori tempore excoctum digestumq; à natura fuisset: vapor enim commistionis naturalis argẽti viui & sulphuris sursùm delatus proxima quæq; loca generationi congrua primùm occupat, deinde illis oppletis ad alia transit, & sic tandem post aliquot secula ad montium altissima fertur, donec tandem in superficie eorundẽ vel lateribus, aquarum illuuie aut alio quocunq; casu prodatur, vel etiam metallicorum exercitatorum & eiusmodi peritorum industria, vel virgula, quam diuinám vocant, deprænendatur. Philosophi etiam expressè affirmant nullũ esse aurũ, quin prius fuerit argentum Si autem cum Luna sola quis elixir perficere tentet, is vltra albedinem Lunarem progredi non poterit, nèc metalla imperfecta conuertere in aurum, sed tantùm in argentum. Et sic duæ erunt medicinæ, Solaris vna, Lunaris altera Et ratio satis euidens est, quia omne simile producit sibi simile: Sic ex homine homo generatur, ex Leone Leo, nec formam auri dare quid poterit, nisi formam auri priùs habuerit Solius enim formæ auri proprium est aurum generare, & solius formæ argenti argentum generare. Vnde Morienus. *Omnis tinctura à suo simili procedit*. Quæ dixi confirmantur auctoritate Raim. Lullij citati

Quo pa cto duo sint lapides.

Omnis forma à suo simili procedit.

Clang. buc.

citati ab Innominato. Eius verba sunt hæc. *Spiritus id est, a qua non coagulatur nisi mediante corpore quod in ea sit dissolutum, cùm corpora sint coagulum lactis huius, & tale coagulum debet esse Sol & Luna, in ipso mercurio soluti: sed tantummodò Luna ad album, & Sol ad album & rubeũ opus.* Non inficias tamen iuerim, tam calcem argenti quam aliorum metallorum in aurum transire, & Elixir rubeum fieri, si oleo solari postmodùm imbuatur, & ad plenum decoquatur. De Sulphure enim Lunæ id apertè testatur Raim. Lul inquiens, *Quando sulphur Lunæ est circulatum, debes illud imbibere aqua corporis solaris paulatim, & coquere, donec suum habeat pondus.* Et dẽ calce aliorũ metallorum ibidem, *Fili tu potes facere elixir ex calce cuiuscunque corporis volueris, ad album vel ad rubeum, hoc modo, accipe dictum sulphur ad album vel rubeum, & incera, vel imbibe ex oleo corporis Solis vel Lunæ, iuxta album vel rubeum quod facere vis.* Sed calx Lunæ per se, hoc est, mercurio Lunari decocta, & oleo eiusdem incerata, tantùm in Lunam seu Elixir lunare digeritur, nec albedinem potest prætergredi, nec ad citrinitatem pertingere. Et quamuis possit per naturam, hominibus tamen non est datum tam longum vitæ spatium, vt decoctione sola argenti in aurum, siue sulphuris albi, vt loquuntur Chymistæ, in rubeũ mutationem expectare possint. Quocirca si Lunaris me-

De intentione Alchymistarum.

Quo pacto elixir album possit ad auri colorē pertingere. Sum. perfect. cap. 84.

dicina in Solarem conuertenda sit, id fiet admistione rei tingentis eam, quæ sit suæ naturæ, quæ alia non potest esse quàm aurum. Quod ipsum intelligit Geber his verbis. *Medicina tertij ordinis duplex est, est tamen in essentia vna, & in agendi modo similiter, & ideò vnica medicina nuncupatur. Est tamen additamentum citrinantis coloris, qui à sulphuris fixi mundissima substantia perficitur, differentia inter hanc & illam, Lunarem scilicet & Solarem, quòd hæc quidem illud in se contineat, illa verò non.* Hæc itaq; cùm ita sint, & elixir album non virtute propria, sed aliena, rubeum fiat, rectissimè Philosophi duo diuersa opera constituerunt, & album à rubeo distinxerunt; nec minus verè respectu operis Solaris, vnam medicinam ad album & rubeum affirmârunt.

Dixi superius posse nos excusari à solutione metallorum imperfectorũ, quod non ita intelligi velim, quasi solutio illorũ omninò inutilis sit, aut quòd illorum substantia mundata elixir album aut rubeum non ingrediatur, quod esset cõtra Philosophorum sententiam, qui tam mercurium eorundem quam sulphur depurare docent, mercurius autem eorum nisi per solutionem haberi nequit. Imò ex omnibus metallis elixiris materiã peti posse locuplex in primis testis est Arnaldus de Villa noua. *Ex corporibus Solis & Luna cum suo sulphure & arsenico praeparatu, nostra*

Omnia corpora elixiris materiam suppeditare posse. Rof. part. 1. cap. 7.

elicitur medicina, & ex corporibus similiter alijs elicitur potest ipsa. Deinde Aristot. non quidē Stagyrita ille, sed Auicenna & Rhasi posterior. *Noui verissimè quòd quodlibet corporum & spirituum si perfecta præparatione fuerit præparatū, album & rub um est elixir per se solum.* Et Geber post quam corporum imperfectorum præparationis & depurationis rationem ostendit, tandem subiungit. *Meliorationis & subtiliationis horum substantiæ puræ in generali modus hic est, Primò hoc corpus purgatum & reductum est iterùm calcinandum cum igne, & adiutorijs mundatiuis prædictis, deinde cum his quæ sunt solutiua, soluendum. Hæc enim aqua lapis noster est, & argentum viuum de argento viuo, & sulphur de sulphure ex corpore spirituali abstractum & subtiliatum: quæ meliorari potest, confortando in ipsa virtutes elementales, cum alijs præparatis, quæ sunt ex genere sui generis, & augmentando colorem, fixionem, pondus, puritatem, & alia omnia quæ pertinēt ad elixir perfectum.* Quo in loco tria obseruatu digna veniunt, Primum est, corporis imperfecti solutio, deinde post solutionem sulphuris ex eodem extractio, postremò eorundē decoctorum videlicet & congelatorum melioratio, & confortatio cum rebus sui generis, scilicet metallis perfectis in mercurium seu potius oleum redactis, quæ sola colorē, fixionem, pondus, puritatis claritatem imperfectis infundere possunt, cùm in ijs præcipuè sit;

De perfa mag.

De nuest. perfect. cap. 5.

Deinde frustra doceret Geber omnium metallorũ solutionem in mercurium, nisi elixiris materiam præbere possent. Sic enim eius dem libri cap. 6. *Iouis aquam honorare debemus, ipsa enim est quam quærimus ad album* Eodẽ modo de aquis Saturni, martis & veneris differit. Nec Geber, Arnaldus & Aristot. soli, sed etiam Raim. Lullius pluribus locis idem affirmat, prout capitib. seq. diffusius ostendetur Nec repugnat Gebri auctoritas alio loco dicentis, *à perfectione corpora diminuta fœda existere, & nihil in eis fulgidum inueniri, cùm in eis secundum naturam non sit.* Quia cùm dicit *nihil in eis fulgidum reperiri*, respexit tincturã, quam non ex illis, sed ex perfectis solis peti debere auctor est Lullius, in hunc modũ scribens. *Fili scias non opus esse vt te molestes in extrahendo oleum & tincturam, nisi ex duobus corporibus perfectis, quia in illis est liquor, qui est oleum, aurum. tinctura, quæ propriè dicitur Lux, & lumen illorum corporum,* (intelligit autem imperfecta, de quibus egit cap. præced.) *aut in album aut in rubeum, ex quo propriè nostrum sulphur fit albũ aut rubeum.* Sed cùm dico tincturam è solis nobilibus metallis peti debere, non propterea affirmare velim alia corpora tinctura occulta omninò carere, quod dictis Philosophorum citatis & in mediũ adducendis refragaretur, sed quòd faciliori opera, maiori copia, & vberiori fructu tinctura Solis & Lunæ inceretur:

Sum. perfect. cap. 69.

De intẽt. Alchym. instr. cap. de modo ol. faciẽdi & tincturã.

Imperfecta corpora nõ omninò tinctura carere.

retur corporum imperfectorum sulphur, quàm propria. In perfectis tinctura copiosior.

Cognita materia dissoluenda non minor quæstio oritur circa dissolutionis modum. Qui in salibus, atramentis, & alumine, aut similibus horum naturam imitantibus operam impendunt, perbellè diffinitioni solutionis à Gebro traditæ satisfacere videntur, qui dicit *Solutionem nihil aliud esse nisi rei siccæ in aquam reductionem* Et post aliquot lineas addit. *Omne quod soluitur, necesse est salis, aluminum, vel eorum consimilium naturam habere*. Item. *Ex operibus naturæ probare possumus, sola salium & aluminum, & similium naturam seruantia solubilia esse: non enim. in operibus illius omnibus considerantes, inuenimus alia solui, præter illa*. Item, qui in gummi arborum & plantarum laborant, Gebri mentē ex parte aliqua assequi videntur, sicut & hi qui ex animalibus & vegetabilibus aut ortum ex ijs habentibus aquas distillatione eliciunt, terram siue fœces in vasis fundo relictas calcinant, calcem deinde aqua propria imbibunt & soluunt; maximè cùm Geber subiungat omnem solutionis perfectionem adduci cum aquis subtilibus & maximè acutis, & acribus, & ponticis fœcem nullam habentibus. At quis neget in tanta animalium & vegetabiliū diuersitate huius notæ aquas non reperiri? Sed Philosophi non laborant de aquis tangenti adhærentibus, aut diapha-

Sum. perfect. cap. 52.

Errores operātium.

 nis,

nis, quæ cum metallis misceri non possunt. Vnde legimus in Turba. *insipientes audientes aquam, putant eam esse aquam pluuiæ aut fontis, sed si libros nostros legissent, scirent vtiq; eam esse permanentem.* Proinde etiam illos nō minus errare certum est, qui aquas validas seu fortes vt vocant ex sale petræ, calchanto, & sale cōmuni addito etiam armoniaco, aut alijs similibus, distillatione excipiunt, & in ijs corpora metallica corrodunt, non soluunt, vt existimant, solutione naturali & Physica, quæ requirit corporis reductionem in argentum viuum. Nec secus peccant, qui ex hydrargiro currente, siue per sublimationem cum salibus mortificato, aquam vi ignis validā exsugunt, eaq; se aurum & argentum in primam materiam reducere posse sperant. Videntur quidē ad solutionis cognitionem proximè accedere quæ per cognata & homogenia fieri debet, mercurius autem & metalla perfecta non differunt, nisi quòd hæc per naturam planè decocta sint, illud autem tantummodò inchoatum, & imperfectum relictum; sed tamen quid faciant, non satis assequuntur, corrumpunt enim naturam mercurij spermaticā & proportionem, quam nullū restaurare potest humanum ingenium, mercurius autem semel corruptus & disproportionatus opus Philosophorū non ingreditur, cùm perdiderit naturam metallicam:

Mercurius disproportionatus operi inutilis.

licam: denique neq; hæc aqua, quam isti mercurialem vocant, magis quàm prædictarum vlla corpus perfectum soluet, aut postmodum dissoluto adhærebit, sed ab igne euaporabit & recedet.

Quæ igitur tandem erit Solutio Philosophica? Circa huius cognitionem multa desudarunt præclarissima ingenia, & tamen eam assequi non potuerunt: est enim totius operis chymici secretissimũ arcanum, quod si quis sua industria, vel per doctrinam alterius inuestigatum nouerit, profectò neq; reliqua artis regimina eum latebunt, si libri non desint, & in eos gnauiter incumbere non cesset. Afferunt quidem Philosophi corpora perfecta conuertenda esse in materiam primam, hoc est, in mercurium, quod fieri nõ potest nisi per corruptionem, vnius enim corruptio generatio est alterius: sed ijdem corruptionem inducendam dicunt per vias naturæ contrarias, at metalla perfecta lento calore excocta sunt in visceribus terræ, ibidemq; humiditas eorum paulatim inspissata & fixa, igitur si in materiam primam deducenda erunt, calcinari & solui ac reincrudari ea oportebit: calcinationem enim & solutionem vocat Raim. Lullius operationes naturæ contrarias. reincrudatio autem hæc siue potius destinctio corporum nõ videbitur via ad constructionem. Atq; vt maximè fit,

Dissolutio Philosopho ũ secretissima.

Test. cap. 19.

modum non descipserunt Philosophi, quo fieri id possit, aut debeat. Præcipiunt quidem aurũ & argentum solui aqua sui generis, siue per mercuriũ in mercurium, sed tentaui ego per plures annos, tentarunt & alij nec tamen audio quenquam laborũ suorum fructu potitum, nisi immutata operis ratione. Quidam argentũ viuum forti & vehementi ignitione sublimarunt ab auro, ita vt eius subtilitas ascenderet, & citrinissimũ cum eo crearet colorem, putaueruntq; manum quippiam se consequutos, cùm tamen nec ad primum operis Physici regimen peruenissent. *Decipiuntur enim*, vt ait Raim. Lullius, *qui existimant posse coniungi spiritus cum corporibus in eorum crassitie, & diuersitate naturæ, quoniam id fieri non potest, donec deducantur ad vnã æqualitatem formæ.* Qua pulcherrima & aureis literis notanda sententia duas nobis proponit Philosophus rationes, quibus corpora cum spiritibus aptissimè coniungantur. Si enim ad æqualitatẽ formæ sunt deducenda, oportebit spiritum in corpus solare vel lunare prius decoquere, & ita auro & argento coniungere, quod factu difficile videtur: aut corpus auri vel argenti reducere in naturã mercurialem, & argento viuo addere, quod facilius erit: dedit enim nobis Deus media mineralia, quibus id commodè præstari possit. Hinc est quod Geber ait, *perfectionem magisterij*

De Intẽt. Alchym.

gisterij consistere in consideratione rerum tam materialium, quam iuuantium. Quæ aũt sint iuuantia satis declarat lib. de Inuestig. perfect. ca. 4. *Res*, inquit, *præparationem iuuantes sunt ista, scilicet omnia genera salium, aluminum, & atramentorum. &c.* Et Raim. Lullius. *Sunt in ordine primo quatuor practicalia principia, quorum duo sunt naturalia, & reliqua duo contra naturam. Naturalia sunt sulphur & argentum viuum, & ex his duobus amor metallicus gignitur, per quem fit generatio rei petitæ.* Et paulò post. *Contra naturam sunt natura vitrioli, & natura salis communis, ex quibus amor alterius generis oritur, generationis tamen propinqua, & sub ipsis fit corruptio rei petitæ.* Vincent. in spec. doctrin. *Proprietas salis est quòd liquefaciat aurum & argentum cum vehementia ignis, & augmentet in ijs colorem, scilicet in auro rubedinem, in argento albedinem, conuertitq; ea à corporalitate ad spiritualitatem, abluitq; à sordibus corpora, & eorum sulphureitatem corrodit.* Dicit salem deducere aurũ & argentum *à corporeitate ad spiritualitatem*, quod nihil aliud est, quàm reducere ea in materiã suam primam, siue in mercurium. Quòd addit *salem abluere à sordibus corpora*, imperfecta intellige, nam perfecta exteriores sordes & sulphureitatẽ nõ habent. Ex quibus colligere licet, quàm parcè paucisq; verbis maximum huius artis arcanum describant Philosophi, absq; cuius cognitione nemo aurũ argentumq; in primam

Metalla cũ salibus id mercurium reducenda.

In Codicillo.

mam materiam, seu in mercurium currentem reducere potest.

Obiectio prima.

Sed insurget non nemo, & dicet, Philosophi in solutione desiderant vnitatem & permanentiam soluentis & soluendi, at sales quamuis corpora soluant, tamen cũ eis non permanent, sed recedũt facilè per ablutiones aquæ calidæ, aut alterius humoris.

Secunda.

Item Asserunt philosophi solutionem corporis & coagulationem spiritus fieri eodem momento ac tempore, nec corpus solui, nisi cum spiritus coagulatione, nec spiritũ coagulari, nisi cum corporis solutione: at in hac metalli solutione nulla potest esse coagulatio spiritus, cùm spiritus nullus corpori iungatur, sed sales, qui corporis spissitudinem tantùm resoluunt, deinde separantur ab eodem.

Respõsio ad obiect.

Respondeo Philosophos quidem vera docere, sed nobis circumspiciendum esse, de qua solutione loquantur: Philosophi enim sæpiùs more Poetarum ὕστερον πρότερον, libros suos incipiunt, principium in fine interserentes. Dicimus itaq; cum Raim Lullio, Marsilio Ficino, & alijs huius scientiæ peritissimis, tres esse solutiones præcipuas in opere Chymico.

Tres solutiones in Opere.

Primã crudi corporis metallici, secundam terræ Physicæ, & tertiam quæ in lapidis nutritione siue augmento consistit. Nec aliud significant Philosophi cùm dicunt, *opus nihil aliud esse, quàm perfectam*

perfectam solutionem & congelationem, non quidem vnicam, sed sæpiùs repetitam. Quòd autem Philosophorum tantoperè decantata solutio, non sit prima crudi corporis, hinc liquet, quia statim post solutionem corporis præcipiunt elementa separari, & ea purgari, purgataq; denuò coniungi. At dicūt ijdem in vera solutione spiritum cum corpore ita vniri vt vnum postea ab altero separari non posit. Quod si verum est, sicut innumeris testimonijs huiusce artis auctorum probari potest, quibus allegandis breuitatis causa supersedeo, quæ elementorum separatio aut purgatio nobis expectanda erit in corpore duro & solido, quod diuidi nō posit? Afferunt insuper Philosophi veram corporis & spiritus vnionem non fieri, nisi vtraq; priùs perfectißimè mundata fuerint: at si vnio nulla fiat corporis cum spiritu, ante perfectam eorundem mundationem, profectò neq; vlla conueniens solutio fieri poterit, cū per solam solutionem, eorundem fiat vnio. Si quis mediam affecter viam, & putet in solutione Physica spiritū non in corpus siccum coagulari, sed tantummodò inspissari, aut densiorem reddi, non secus ac si quis lacti aut aquę farinæ aliquid addens pulmentum inde decoquat neq; planè tenue neq; densum, is audiat Rosarium, & Assoten in Turba. *Nisi omnia in puluerem versa fuerint, nondum*

Solutio. nē metalli crudi non esse solenē Philosophorum solutionē demonst. a. ur.

In solut. Physica omnia in

ea

pulucrem verti. *ea contriuistis, propterea coquite & terite, quousq. conuertantur & natura puluis fiat.* Loquuntur autem de solutione Physica. Et Zinon ibidem. *Nisi corpora vertatis in non corpora, & incorporea in corpora, nondum opus inuenistis: fiunt aūt corpora incorporea, cum etheliа teritur, quousq. fiat puluis, qui non fit, nisi fortissima decoctione, & contritione continua* At si in vera solutione omnia in puluerem vertenda sint; nullus relinquitur locus elementorum separationi, quæ in liquido corpore fieri debet, in sicco fieri non potest, cùm præsertim per distillatiōes & sublimationes ea peragenda sit, *separando ignem à terra, & subtile à spisso*, iuxta Hermetis præscriptum. Igitur cùm Philosophi dicunt *solutionem corporis non fieri absq. coagulatione spiritus, & contra*, intelligemus eos loqui aut de

Solutio physica quæ sit. secunda solutione in qua aqua sic terræ vnitur, vt vna alteram non facilè deserat, aut de tertia, in qua elementa volatilia fixantur, & in terram rediguntur tingentem, fundentem ac penetrantem: primam verò solutionē existimabimus simplicē auri vel argenti, aut alterius metalli in argentū viuū, quod argentum viuū corporū iā ad æqualitatē formæ redactū cum argēto viuo vulgari, facillimè illud amplectetur, illiq; iungetur per minima, nō secus ac lac lacti iunctum Hinc Geber. *Vnum argentū viuum alteri argento viuo magis adhæret, & amicabilius est, deinde verò aurum, postea*

Solutio prima qualis.

stea verò argentum, reliqua verò corpora tantam affinitatem siue conformitatem cum illo non habent, quia minus de illius natura participant Et Raim. Lullius. *Solutio sit in lapide nostro, vt lapidem faciat omninò subtilem, & postea melius cum spiritibus coniungatur, quia quod subtilis & rara est substantia, cum subtili & rarefacto citius coniungitur, & celerius augetur, quàm spissum, durum, & opacum.* Vides quomodò eximius Doctor Lullius, spiritũ non coniungendũ censet cũ corpore duro & solido, sicut pleriq; omnes hodiè, & ego quondã maximo errore, sed è conuerso, corpus subtiliatũ & solutũ cum spiritu? Geber etiã expressè fatetur, nullũ corpus quan tũcunq; cũ mercurio côueniat in natura, illi firmiter adhærere, aut ipsum coagulare posse. Sic enim ait. *Non videmus corporũ aliquod in natura sua argentũ viuũ coagulare, sed ab eis ipsum fugere, quantũcunq; fuerint suæ conuenientiæ: ideoq; cõsiderauimus nullũ corpus illi in profundo adhærere.* Quid his Gebri verbis apertius, quid dilucidius, quid etiã verius? Nullũ corpus, inquit, quantũcunq; maximè cũ mercurio côueniat, eũ coagulat, præcipuè aũt cum illo conuenit aurum, vt testatur passim: quòd si aurum non potens sit mercurium coagulare, profectò neq; mercurius satis efficax erit ad aurum soluendum, cùm vnum opus sit coagulationis & solutionis, nec vlla temporis differentia inter hæc duo. Hoc

In Codicillo.

Corpus solutũ cũ spiritui & nõ contra.

Sum perfect. cap. 53.

Nullũ corpus mercurium coagulat nisi solutum.

Lib. secre torum. Solutiõis & coagula tiõis vnu opus.

Hoc enim modo Calid filius Iasichi. *Solutio corporis & coagulatio spiritus sunt duo, sed habent vnam operationem, quia spiritus non coagulatur, nisi cum solutione corporis, & similiter corpus non soluitur, nisi cũ coagulatione spiritus.* Et paulò post. *Scias quòd inter solutionem corporis & coagulationem spiritus, non est differentia temporis, neq; opus diuersum, ita quòd sit vnum sine alio, sed eorum est vnus terminus, & vnum factum, & vna & eadem operatio circuit super illa duo.* Idem Cap. 1 non minus dilucidè quàm Raim. Lul. aut Geber corpora priùs subtilianda dicit, quàm spiritus cum eis coniungantur. His verbis. *Dico quod in corpore non morabitur spiritus, nec in eo erit, nec cum eo vllatenus remanebit, quousq; ipsum corpus habeat ex subtilitate & attenuatione, vt habet spiritus: & cùm ipsum iam attenuatum fuerit & subtiliatum, & exierit à sua densitate & spissitudine ad tenuitatem, & à grossitie & corporeitate ad spiritualitatem, commiscebitur tunc spiritibus subtilibus, & sic euadent vnum & idem, & non separabuntur sicut nec aqua mixta aquæ.* Ex supradictis satis euidenter liquet, quanto in errore versati sint hactenus, & versentur etiamnùm hodiè, qui aurum argentumq; vel alia metalla cum argento viuo vulgari solui posse sperant, & veram solutionem Philosophorum prætereunt. Vnde nec mirum est, si in principijs labantes debitum finem non assequantur. Sed dicet alius, In lapidẽ nostrum

Aurum & argentum per mercuriũ solui non posse.

nihil extranei ingreditur, nec ei admiscetur quippiam quod nõ sit de natura sua metallica, quomodo igitur suades vt corporibus, sales & atramenta addamus, quæ à metallorum natura aliena sunt? Respondeo, aliud esse, simpliciter aliquid addere ad expurgationem vel attenuationem spirituum vel corporum, aliud ingredi & permisceri per minima in radice cum vtriusq; permanentia Ita Philosophi sales quidé addunt spiritibus vt expurgentur, corporibus verò vt soluantur, sed eadem substantia eorundem intimam non ingrediuntur, neq; pondus eorum augent, neq; ullo modo adhærent, sed leuissimo lauacro aut ablutione recedunt, nec quicquam præter naturã metallicam & mercurialem in opere simul iungitur, ex qua sola totum opus completur. Tertia obiectio. Respõsio.

Soluuntur itaq; corpora perfecta & imperfecta, sed diuerso respectu: Hæc enim soluuntur vt mercurium habeamus quo cum terra imbibitur, abluatur & sublimetur: illa, vt spiritus firmentur, figantur, ac tingantur, quia spiritus in terra figi non possunt, nisi per aquam corporum perfectorum. Hoc etiam interest inter metalla quòd perfecta non egent depuratione aliqua ante solutionem, quia perfecta sunt & munda, sed tantùm attenuatione. Hoc ipsum nos docet Geber. *Præparare*, inquit, *est superflua demere*, Solutiõis ratio duplex. Quid interst inter solut. corp. perfect. & imperfect. De Inuest. perf. &. cap. 2.

demere, & absentia supplere, & sic notam eis immittere perfectionem: Hac verò præparatione non indigent corpora perfecta. Indigent verò præparatione tali, qua eorum partes magis subtilientur, & à corporalitate sua ad spiritualitatem reducantur.

Corpora perfecta ante solut. præparatione nō ægent.

Imperfecta verò cùm contineant terrestreitatem immundam, fœculentam, & incombustibilem, nimis grossam, ingressionem impedientem, & fusionem, & humiditatem similiter combustibilem, & corrumpentem, & raræ substantiæ & porosæ, habentem fusionem sine ignitione debita, vel nullam, nec tolerantem extensionem sub malleo sufficientem: oportet depurari ante solutionem, & superflua, hæc quæ non radicaliter, sed accidentaliter ijs superuenerunt, demere per artificium: Cuius modum elegantissimè tradit Geber in hanc sententiam. *Primò eleuanda est cum igne proportionali tota humiditas superflua & corruptam illorum essentia, etiam superfluitas subtilis & comburens, & hoc calcinando: deinde totalis substantia remanens corrupta in illorum calce superfluæ humiditatis comburentis, & nigredinis, corrodenda est cum aquis mundatis, corrosinis, acutis, seu acerbis, donec calx fuerit alba vel rubea, aut secundum corporu naturam & proprietatem colorata & munda ac pura ab omni superfluitate seu corruptione. Postea verò delenda seu deponenda est, totalis terrestreitas immunda & fœculenta, combustibilis,*

De inuest. ga. perfe. cap. 8.

Imperfecta quo modo præparanda ante sol.

&

& grossa, cum rebus prædictis, mundatis, vel puris fusionem metallicam non habentibus (sales intelligit) *cum calce prædicta depurata commistis & bene tritis, quæ in fusione seu calcis reductione retinebunt secum terrestreitatem grossam & immundam, remanente corpore puro ex omni superfluitate corrumpente mundato, & hoc totum descendendo.* Descensionis autem modum & causam quoniam apertè & dilucidè præter morem suum tradit Geber, nos ne longiores simus, lectorem eò amandabimus. Sum. perfect. cap. 49.

Enarrata attenuatione metallorum quæ per reductionem in primam materiam hoc est mercurium peragitur, & operis principium nobis exhibet, consequens est, vt de elementis lapidis sermonem instituamus, quæ non minus subtiliari præceperunt Philosophi, quàm ipsum corpus metallicum durum & compactum. Modi verò quibus ad hoc perueniatur traduntur sex potissimùm. Putrefactio, distillatio, calcinatio, solutio, sublimatio, & ceratio. Horum nõnulli parti lapidis superiori, quidam inferiori subseruiunt, alij vtriq;. Sic enim diuidit lapidis partes Hermes inquiens, *Quod est superius, est sicut quod inferius.* Superiorem autem voco spiritualem non fixam, leuem & volatilem, spiritum videlicet & animam, quæ mortificatum lapidem viuificat & resurgere facit. Inferiorem dico terram quæ

Declinẽtis lap. attenuãdis.

Quot operatiõum modi.

Lapis in superiorẽ & inferiorẽ partem diuitus.

manet fixa, & remotis ac consumptis omnibus superfluitatibus miscetur cum superiore; ex quibus coniunctis & vnitis fit opus perfectum. Superiorem partem attenuat distillatio; inferiorem calcinatio, solutio, cæratio; vtramq; putrefactio & sublimatio. Posset his addi colatio per filtrum, siue depuratio per lacinias, cum ea quæ depurantur magis quoq; subtilientur: item maceratio & infusio, qua virtutes & subtiliores rerum siccarum partes euocantur & liquoribus vini, aquæ, vel olei infunduntur: similiter circulatio, qua perpetua rotatione, seu ascensione & descensione continua, liquores quidam supra modum ita attenuantur, vt calcem quæ nullis distillationibus ab ijs amoueri potuit, deponant, & in fundo relinquant, aeriamq; quodammodo naturam assumant. Sed hæc & similia quoniam vegetabilibus & ijs quæ ex animalibus procedũt, magis conueniunt quàm metallis, quibus tamen eadem opera per similitudinem non nunquam accommodantur, consultò præteribimus, præsertim cùm ab alijs qui de Quinta rerum essentia extrahenda scripserunt, hæc sine ambagibus tradita sint. Nec tamen in metallicæ metamorphoseos arte omninò repudianda: licet enim de Elixiris perfectione non sint, tamen ad præparationem rerum nõ parum adiuuant quandoq;.

Operat. superiori aut inferiori [illegible] parti q. seruiẽtia

Colationi

Colationi tamen per filtrum non ineptè substitui potest compresſio per corium aut pannum duplicem, qua exploramus num argentum viuum corpus aliquod metallicum in se contineat, nec ne: si enim in corio aut panno aliquid remanserit quod traijci non posſit, hydrargirum tale operi physico inutile iudicandum erit.

Solutionem itaq; sequitur Putrefactio teste Arnaldo de Villa noua qui idipsum affirmat his verbis. *Lapidem diſſolutum accipe, & pone super calorem temperatum, vt putrefiat & digeratur melius, videlicet per mensem Philosophorum.* Hermes in Turba. *Secundus gradus est putrefacere.* Raimund. etiam Lullius in eandem sententiam scribit. *Intentio quam debes habere fili, est vt lapidem diſſolutum accipias, & illum in secreto fimo collocare non differas, vt stet ibi per 40 dies, quia elementa alterantur, & ad inuicem corrumpuntur. Talis corruptio est argenti viui nostri solennis generatio, quæ haberi nequit niſi post putrefactionem.* Putredinem autem attenuare minimè ignotum est vel Platonis testimonio, quod Galenus adducit. Nam de ijs quæ sapore sunt acri verba faciens, *Eadem iſta*, inquit, *interdum à putredine attenuata angustas ingrediuntur vias, aciduſq; inde sapor emanat.* Putredinem definit Aristot. *corruptionem propriæ & naturalis caliditatis in vnoquoq; humido, ab aliena caliditate ambiente.* Gale. verò dicit *putrefactionem*

De putrefactione. Ros. part. 2. cap. 4.

Codicil. circa finē primi prac̄ti. principij.

Lib. 1. de simpl. med. facul. cap. 35.

Putredinis diffinitio.

Lib. 4. meteo.

Lib. methodi me-

den cap. 8 *factionem esse mutationem totius putrescentis corporis substantiæ ad corruptelam à calido externo*. Galeni diffinitio magis vegetabilibus & animalibus quadrare videtur, Aristotelica verò Chemistarum operatiõibus, eamq; ampelxus est Raim. Lullius, dum loco superius citato sic dicat. *Effectus putrefactionis est propria & naturalis caliditatis ab innaturali caliditate corruptio* Et paulò post. *Sic complexionem mutat innaturalis calor qua substantia metalli conuenit in complexionem oppositam, quod tamen facere non valeret, quamdiu staret humiditas calore naturali informata, & ideò oportet vt prius corrumpat calorem naturalem sub conseruatione illius*. Dicit sub illius conseruatione, vt intelligamus calorem innatum non omninò tolli per extetnũ calorem putrefactionis auctorem, sed tantũ hebescere, & deficere propter humidum superfluens, donec eo amoto per distillationem, aut exsiccato per decoctionem, elementa actiua per calcinationes acutiora & ignea magis reddita vires suas denuò exerant, & demonstrent. Putredinem itaq; elementorũ diuisionem præcedere necesse est: nam si partium diuisionem quærimus quas natura iunxit, putrefactio ad eam diuisionem via est. *Vt enim mixtio, teste Aristot. est vnio, ita putredo. dissolutio*. Ideò omnia putre fiunt, vt magis digesta melius separentur. Vnde Lullius in Cod. *In tali materia simplici corrupta*

Putrefactio elemẽtorum diuisionem præcedit.

corrupta insunt quatuor elementa composita, separabilia, & resolubilia in aquam mercurij post putrefactionem. Vocat autem *materiam simpli em* corpus solutum, ad differentiam corporis solidi & duri. Dicit item *elementa composita*, quia veri Chemistæ non quærunt elementa simplicia, ex quibus nulla fieri potest generatio, sed elementa composita, quorum singula reliqua etiam tria annexa & adiuncta habeant, prædominante tamen vno pre reliquis tribus Ita aquam vocant Philosophi in qua aquæ vincunt qualitates, frigidum videlicet & humidum; aerem in quo superant calidũ & frigidum: ignem in quo caliditas & siccitas excellunt: terram in qua siccitas & frigiditas exuperant. Putrefaciendi autem modus est, vt lapis solutus in vitro clauso sub fimo collocetur, calorq; eius ad tempus præfixum conseruetur, siue vrinæ aspersione, aut calcis viuæ substratione, siue fimi adiectione, aut eiusdẽ octauo quoq; die immutatione. Est & alius modus subtilior, quem insinuat Raim. Lullius, vt videlicet totũ cõpositum dissolutũ collocetur in fimo prius posito in æneo quodã vase subtus & circũcirca perforato, quod intret in aliud vas similiter æneũ, in cuius fundo sit aqua distans à fundo vasis perforati digitorũ sex aut octo altitudine, vt vapor aquæ excalefactæ sursùm eleuatus fimũ in superiore vase contentũ humectet

Elementa mista ... qualia.

Putrefactionum modi aliquot

Pract. artis intellect.

mectet continuò & calefaciat; habeatq; à latere item canalē æneum, qui extra furni fabricam promineat, epistomioq; suo strictè claudatur cū opus erit, per quem aqua calida denuò infundi posśit pro arbitrio artificis mensurātis aquæ diminutiōem, vt tantū videlicet infundat mane & vesperi quantum euaporauerit. Superius etiam operculū ex ære sit, intrans strictè putrefactionis ollam, vapores eleuatos cohibēs & remittens, quod amoueri & addi posśit pro libito.

Element. separatio. nem fieri per distil. lationem. Distillat. diffinitio

Putrefactionē consequitur elementorū separatio, quæ ideò fit, vt singula separatim melius posśint mūdari. Hæc verò per distillationem peragitur. Est aūt distillatio partium cuiusq; rei humidiorū in halitus seu vapores à calore extenuatio, atq; in æthera sublatio, qui frigidis alembici fornicibus, aut recipiēṫis vasis lateribus occursantes, & inibi residentes frigore densantur, coeuntq; in guttas, ac stillaritij facti refluunt, & in humorem abeunt. Distillationis diffinitio à Gebro tradita mutila potest videri quibusdam, cùm inquit *distillationem esse vaporum aqueorum in suo vase eleuationem*. Sed Geber non tā distillationes vulgares respexit quàm Physicam, cui hæc diffinitio sufficere putabatur. Causa inuentionis duplex describitur ab eodem. Vna *quidem purificatio à fæcibus* altera, *conseruatio à putrefactione*: experientia enim ostendit distillata

Cur inuēta.

distillata quæq; puriora effici & melius à putrefactione præseruari. Maximè autem indigebant Philosophi aqua purissima & mundissima sine terra, vt si quando imbibenda esset terra siue medicina mundata, aquam haberent quæ fœcē post illius resolutionem non dimitteret, qua medicinæ & spiritus mundati possent infici & corrumpi. Sed obijciet quispiam me superius paulò docuisse ex elementis simplicibus nihil generari, & nūc me requirere aquam purā sine terra, quod fieri vix potest, terra enim alimentum aquæ est, sicut aqua aeris, & aer ignis. Respondeo Philosophos desiderare aquam puram, non quidē absq; omni terra, sed quæ percipi non possit in operatione, quemadmodum Cap. 1. idem dixi intelligi debere de terra omni vnctuositate vacua, quantùm ad sensum, sed nō in rei veritate. Triplicem autem statuunt periti artifices distillatiōis modum. Vnum per ascensum, secundum per descensum, tertium per latus siue inclinationem, inter vtrumq; medium. Postrema distillatio cucurbita incurua, quam retortam vocant, vel cucurbita quidem recta sed in latus inclinata, & collū angustius habente, ventremq; prominentiorē, peragitur. Media, cucurbita recta, sed inuersa. In vtraq; verò receptaculū tantum additur vasis ori, in quod immediatè propulsi vapores intrant, ibidemq;

Obiectio.

Respōsio.

Distillatio quotuplex.

condenſantur in liquorem ſiue aqueum, ſiue oleoſum. Prima verò, cucurbita ſeu matula etiam erecta indiget, ſed ei alembicus ſeu pileus roſtratus ſuperponitur, in quem primò halitus feruntur, eiusq; cameras & parietes irrorant, deinde in humorem denſati per canalem eiuſdem & roſtrum in receptaculum dilabuntur Diſtillationis ratio non modo per vas ſed etiam ex ignis adminiſtratione plurimum variat. Alia enim calore fit balnei, alia cinerum vel arenæ, alia item nudi ignis carbonum, aut flammæ; taceo ignes inter hos medios. Per balneum enim ſubtiliores, & ſine colore, & ad naturam aqueitatis ſimplicis approximantes partes tantùm eleuantur, aqua enim ignitionem non ſuſcipit: per cineres verò colores & groſsiores partes terreæ etiam aſcendere ſolent, cùm ignitionem recipiant. Per ignem verò nudum diſtillantur quæ contumacius liquorem remittunt, vel ob ſiccitatem & paucitatem, vel quòd ob viſcoſitatem & homogeneitatem terreis partibus pertinacius adhæreat His diſtillationum modis vti poſſunt Chymiſtæ, ea tamen cautione, vt per aſcenſum diſtillando cucurbita non nimis alta ſit, os eius amplum, & alembicus magnus. Prohibent autem cucurbitæ altitudinem Philoſophi, ne aquæ

Ignis varia ratio in diſtillando.

Vas diſtil. lat. quale ſit.

eius parietibus adhæreant, & ad fæces relabantur, ſicq; reiteratione diſtillationis & laboris magnitudine occupatus detineatur artifex. Os amplum eadem ratione quærunt, vt videlicet facilius vapores ſurſum in alembicum ferantur, abſq; vlla adhæſione; alembicum verò magnum & altum, vt aqua diſtillanda magis purificetur. Nam res nō clarificatur, vt ait Hamech, niſi prolongetur iter ſuum in ſublimatione. Sublimationem autem Arabibus pro diſtillatione ſæpiſsimè ſumi, quemadmodum & neotericis quibuſdam, notius eſt, quàm vt exempla in medium adferre neceſſe ſit. In comment. ſuper quarta Plat.

Sicut per diſtillationem humida, ita per calcinationem metalla imperfecta & pars lapidis fixa & terrea mundantur & attenuantur. Ea diffinitur à Gebro *rei per ignem puluerisatio per priuationem humiditatis partes conſolidantis*. Sed quid intelligis ô Philoſophe per priuationem humiditatis? num corpus ita omni ſua humiditate priuari vis, vt non fluat, aut vitrificatoriam tantùm det fuſionem? Scribis enim Cap. de Calcinat. & verè quidem. *Omne corpus propria priuatum humiditate nullam niſi vitrificatoriam dare fuſionem*, & tamen eodem capite etiam aſſeris, *corpora per reiterationem calcinationis & reductionis mundari*, ſicut & Cap. de deſcen. & mundat. per paſtillos idem docuiſti. De Calcinatione. Diffinitio.

Si

Si igitur calces denuò reduci poſſunt in corpora, quomodò humiditate priuatæ ſunt? Hærerem niſi teipſum explicares, dicens. *Cum corpus ſolidum ſit, & propter ſoliditatem & latitationem occultæ ſulphureitatis in concauitate ſubſtantiæ argenti viui defendatur per illud ab adustione, neceſſe fuit continuitatem eius ſeparare, vt ignis liberius ad quamcunq; minimam eius partem perueniens ſulphureitatem ex eo comburere poßit, & non defendat ipſum continuitas argenti viui in illo.* Itaq; ad calcinationem perfectã metallorum, non requiritur, vt omni humiditate priuetur corpus calcinandum, ſed tantùm vt continuitas eiuſdem diuidatur, & in minimas particulas redigatur. Sicut autem diuerſitas magna eſt rerum calcinandarum, ita & cauſæ calcinationis variæ. Calcinatur ſiquidem terra Philoſophica, vt omni vnctuoſitate liberetur, & vt aperta fiat & ſpongioſa, vt aqua melius poſsit ingredi, & peragere opus ſuum, & ſicut ait Raim. Lullius, *vt poßit creſcendo dilatari, & in ipſa præfocari, conuolui, mundari, & purificari, atq; in naturam illius conuerti.* Calcinantur etiam corpora metallica imperfecta, calcinantur & perfecta: Calcinantur item ſpiritus, & aliæ res extraneæ à natura horum, vtpotè, ſales, atramenta, alumina. De vegetabilibus aut animalibus, eorumq; partibus quæ in cinerem aut in calcem rediguntur hic non agimus, cum iis in opere Philoſo-

Diffinitionis explicatio.

Calcinandorũ magna diuerſitas.

Teſt. cap. 66.

Philosophico non indigeamus. Cur metalla imperfecta calcinentur supra diximus, vt videlicet eorũ sulphureitas adustiua ea corrumpens & comburens tollatur, & vt liberentur à terrestreitate grossa ingressionem impediente & fusionem, deinde vt humiditate superflua combustibili & euaporabili exonerentur. In calcem autem rediguntur aut solo igne, aut expositione eorum super vapores acutos, veluti aceti & consimilium, aut cum adiutorio salium, aluminum, & aliorum corrosiuorum; calcinantur etiã cum sulphure vel auripigmento misto cum laminis vel limaturis eorum. Corpora perfecta calcinatione nõ indigent vt mundentur vel à terra, vel sulphure, aut humiditate superflua corrumpente, quibus carent, cũ munda sint & perfecta, sed tantùm vt magis attenuentur, & soluantur facilius, quia omne calcinatum facilius soluitur. Itaq; horum calcinatio melior est per ignem solum, cum salium adiutorio, aut per mercurij abstractionem per sublimatiõis reiterationem super illa. Calcinantur etiam sales, alumina, & atramenta, non quòd tincturã aut aliqnam perfectionem in illis quæramus, cùm ea careant, sed ad præparationem corporum & spirituum. Spiritus calcinari non possunt nisi priùs figantur: modus itaq, calcinationis eorum est, vt eis ad fixionem approximantibus

Calcinatoria.

mantibus ignis succeſsiuè & paulatim augeatur, quouſq; maximum eos tolerare contingat. Optima tamen eorũ calcinatio erit ſi rebus ſibi propinquis & conuenientibus cõiungantur, & calcinẽtur ſimul. ſic enim fiet calx præſtantiſsima, cuius effectum nunquam ſatis admiretur quiſpiam aut prædicet. Vnde Geber. *Sulphur cum commiſto facilius calcinatur.* Quod & de alijs ſpiritibus ſimiliter intelligendum.

Sum. perfect. cap. 28.

Signum perfectæ calcinationis eſt, teſte Raim. Lullio, *quando res calcinata in aqua calefacta ſoluitur, & ſoluta poſt euaporationem aquæ coagulatur, & poſt coagulationem in igne funditur, & iterum coagulatur.* Vas, calcinationis ſit rotundum, planum inſtar paropſidis ſiue ſcutellæ, vndiq; contectum & clauſum.

Lib. de mercurio ſolo

Perfectæ calcinatiõis ſignũ.

Vas calcinat.

Calcinationi proxima eſt ſolutio tam corporis metallici de qua ſupra egimus, quàm terræ calcinatæ & mundatæ, in qua ſicut ſpiritus terram ſoluit, ita viciſsim à terra coagulatur, atq; ita ſimul vniuntur, vt poſtea ab inuicem non ſeparentur, ſed per animam colligentur & firmentur, vt ignis omnem vehementiam tolerent. Vnde hæc Philoſophorum ſolutio fit, quando partes terræ ſiccæ humore perfundũtur & moleſcunt, ita quòd earũ ſiccitas quæ eſt durities vertatur in molliciem, vt fluant, & ingreſſum habeant, nec non virtutem, & formam metallicam

De Solutione.

tallicam repræsentent Soluuntur aût non solùm corpora, sed etiam spiritus, verùm post eorum fixionem præcedentem. Eius auctor est Geber cùm ait. *Causa inuentionis solutionis fuit; subtiliatio eorum quæ nec fusionem nec ingressionem habent, de quibus magna vtilitas amittebatur spirituum fixorum, & eorum quæ suæ naturæ sunt.* Quod autem spiritibus fixis contingere potest, id etiam intelligendum est corpori & spiritui simul coagulatis & fixis accidere posse. Soluuntur etiam alia quæcunq; in calcem aut cinerem redacta, & ad salium naturam accedentia, vt per lacinias depurentur eorum aquæ, & postea denuò coagulentur, si opus sit, & sic spiritibus & corporibus ad eorum mundationem vel sub tiliationem coniungantur. Hæc posterior solutio fit per fimum aut per balneum, vna intentione, nec diuerso effectu. Differt tamen in eo quòd quandoq; rei calcinatæ humor aliquis addatur ad solutionem eius faciliorem reddendam, quandoq; verò non, prout materia ad fluxum prona fuerit aut tarda. Si quid solutionem primam subterfugerit, denuò calcinetur, & eius solutio reiteretur, donec omnia fluant in aquam redacta.

Quæ soluenda.

Sum. In. ii. lig. ca. 52.

Solutio quomodo fiat.

Quintus attenuationis modus est Sublimatio, quæ definitur à Gebro *rei siccæ per ignem eleuatio, cum adhærentia sui vasi.*

De Sublimatione.

Definitio

Et

Et ab Auicenna. *Eleuatio partiũ subtilissimarum à partibus fixis*. Ab vtroq; rectè, nisi quòd Auicennæ diffinitio magis generalis, videtur posse etiã distillationi accõmodari: Sed is finem sublimatiõis respexit, qui consistit in remotione terræ, à qua liberandi sunt spiritus. Geber verò ipsum sublimandi actũ magis expressit, & quæ sublimãda sint, docuit.

Quid in sublimat. necessari-um.

In sublimatione enim duo requiruntur, quorum primũ est, vt res sicca eleuetur; secundũ, vt vasis lateribus aut parietibus adhęreat, nec in guttas coeat. Vt autem res sicca eleuetur, oportet eã esse aut de natura spirituum, aut quæ naturã corporis & spiritus in se contineat.

Spiritus Chym ci quot, & quales.

Spiritus aũt dicuntur in hac arte corpora volatilia quæ ignem fugiunt, & euolant in fumũ, & sunt primarij tres, argentũ viuum videlicet, sulphur, & arsenicum. Secundarij quatuor, sal armoniacum, tutia, magnesia, & marchasita. Et argẽto viuo quidẽ, sulphuri, arsenico, & sali armoniaco res aliquæ fixæ adduntur, quæ illorũ grossitiem terrestrem detineant, ne simul cũm sublimandis ascendat, & immunda vt priùs remaneant.

Quæ cum fæcibus su blimãda, quæ non.

Tutia, magnesia, marchasita materiæ alterius adiectione non indigent, quia in seipsis fœces habent sufficientes, imò superfluas, cuius signũ est difficultas sublimationis eorũ, quæ absq; ignitione nõ perficitur. Corpora verò metallica in calcem redacta

si

si sublimanda sint, necessario indigebunt spiritu ea subleuante videlicet sale armoniaco, quanquam Geber & alij scribant quædam etiam absq; additione spirituum sublimari igne vehementissimo, martem tamen propter fusionis suę tarditatem indigere arsenico, venerem thutia, cum quibus facile eleuatur propter affinitatem & naturæ conuenientiam. Sed spirituum horum secundariorum breui mentione contenti, ad sulphuris, arsenici, & mercurij (quæ naturæ principia dicuntur in metallorum procreatione) sublimationes transibimus, si primum causam inuentionis sublimationis, vtilitatemque eius breuiter perstrinxerimus. Hæc duplex est secundū Gebrum. Vna, *vt vnctuositas sulphuris & arsenici de cuius proprietate est facile inflammari; & per inflammationem denigrare, auferatur*: Altera *vt à terrea superfluitate mundentur tam hæc, quàm argentum viuum.* Tota igitur intentio sublimationis non est alia, quam vt remota terreitate spirituum prædictorū, & abiecta similiter ex ijs subtilissima & fumosa illorum parte, quæ adustionem cum corruptione inducit, relinquatur nobis media illorum substantia, siue pars illa quæ in æqualitate consistit, quæ simplicem fusionem super ignē facit, sine adustione aliqua ab ignē fugiente. Corpora vero cum spiritibus sublimantur, vt densitas elementorum per ele- Quare inuēta sublimatio.

F uatio-

uationem trâſeat in raritatem, videlicet ſiccitas terræ in humorem aquæ, & frigiditas aquæ in calorem aëris, & humor aëris in ſiccitatem abeat ignis. Sed cogitabit quiſpiam,

Quæſtio. Si per diſtillationem aqua ſiue mercurius à terreitate mundatur, & terra per calcinationem à ſulphureitate illam defœdante & corrumpente, quid ſublimatione opus erit, cum hæc nihil amplius præſtet operationibus prædictis: aut ſi per ſublimationem ſolam vtraq; hæc imperfectio tolli poteſt, cur diſtillationẽ calcinationemq́; ſuperaddimus? fruſtra enim fit per plura, quod æque commode fieri poteſt per pauciora.

Reſponſio. Reſpondeo. Per diſtillationem quidem purgari aquam quantũ poſſibile eſt humano ingenio, & terram per calcinationem, non tamen ita mundari, quin in ſolutione terræ noua denuo coorruptio ſe prodat, & demonſtret, tã terreitatis ſuperfluæ, quã aquietatis, & ſulphureitatis cuiuſdam tenuis & ſubtilis, quæ omnia per ſublimationes ingenioſè reiteratas tollũtur.

Alia obiectio. Iterum dicet alius, Plures philoſophrũ affirmant totum opus phyſicũ peragi per ſolam ſublimationem, proinde calcinationem & diſtillationem, & ſi qui alij recenſentur operationum modi nihil niſi ad verę artis obſcurationem conferre, & ad veritatẽ celandam.

Dilutio. Fateor id dictum à pluribus, & quidem vere, ſi ſane intelligantur; ſiquidem ſolius

solius sublimationis voce omnes alios operationum modos à philosophis descriptos comprehẽdunt, quibus materia philosophica vilis & & abiecta respectu finis, ita depuratur, & tam alte euehitur & promouetur, vt nulla res mũdi inferioris, excepta anima rationali, huic comparari possit. Vnde cũ admiratione exclamans Hermes, inquit. *Hæc est totius fortitudinis, fortitudo fortis*. Quasi dicat, nullam p tentiam totius mundi, nullas diuitias, nullos thesauros huic lapidi adæquari posse, cum hæc omnia deficiant paulatim, & exhauriantur, lapis vero quo plus subtiliatus fuerit, & eius operatio repetita, tanto virtute & quantitate magis crescit & augetur, si velit artifex. Supradictæ meæ interpretationis luculentissimus auctor est vnus Arnaldde villa noua, qui in flore florum sic ait. *Nostrum sublimare non est superius ascendere vel eleuare: sed sublimare philosophicum est de re vili pretiosam facere, & de re infima & minima altam facere, & magnam & puram. Cum igitur dicimus corpora sublimata, intellige subtiliata, & in altam, puram, mundam & nobilissimam naturam conuersa.* Hac itaque ratione, cum depuratur & subtiliatur lapis ab initio operis ad finem, totum opus non dicitur nisi sublimatio.

Quomodò totum opus non fit nisi sublimatio.

In tabula. Lapidis philosofici potentia.

Sublimare quid sit apud Philosophos.

Quantũ autem ad sublimationis horum spirituum modos, Mercurij sublimatio duplex est. Vna, quæ fit per sales præparatos ad

Mercurij sublimatio duplex.

ad ſcorias ipſius ſeu immunditiẽ exteriorem amouendam, quæ toties reiteranda eſt, cum reſuſcitationibus ſucceſſiuis eiuſdem, donec albiſſimus ſit, & liuor omnis illi naturalis receſſerit. Et in hac ſublimatione parua quantitas mercurij deperit, quia facile ab eo ſales ſeparantur per eorum ſolutionem. Altera mercurij ſublimatio perfectior, fit à calcibus metallorum. Hoc enim vult Geber dum ait. *Qui cum calce alicuius corporum ſublimauit, bene ſublimauit, & perfecte mundare potuit cum facilitate.* Quorum autem corporum calx aſſumenda ſit, ſatis innuit, cum eodem cap. dicat *probationem adminiſtrationis fœcum cum proportione ſua eſſe, vt eligatur materia illa cum qua plus conueniunt ſpiritus ſublimandi, & cui permiſcentur profundius.* Et ſubdit rationẽ quare talis materia ſublimandis conueniens potiſſimum eligenda ſit, *quia* videlicet *illa cui magis vniuntur ſublimanda, potentior eſt in retentione fœcum ſublimandorum, quam cui non vniuntur.* Nulla autem corpora metallica mercurio magis conueniunt quam perfecta, aurum videlicet & argentum, idq; cap. 45. expreſſis verbis ſubdit, dicens. *Ab iſtis enim* (ſcilicet ſalibus, calce ouorum, marmore trito, & ſimilibus) *mundatur ab alijs vero rebus habentibus affinitatem cum eo* (*niſi ſint perfectionis corpora*) *corrumpitur potius, quia ſulphureitatem habent omnia talia, quæ aſcendens cum eo in*

Altera à calce auri et argenti.

Sum. perfect. cap. 41.

in sublimatione ipsum corrumpit. Sed num igitur corpora perfecta limata, aut in tenuissimas bracteolas reducta mercurio pro fœcibus addenda erunt? minime, quia nihilo plus mundabitur, quam si fœces nullas haberet. Quod experientia verùm deprehendit, qui cum sublimasset mercurium ab auri scobe multoties, illum nihilo mundiorem reperit. Quocirca subtiliter addit Geber. *Ideo à calcibus melior est sublimatio quam à rebus omnibus.* Nec Geber solus à calce auri & argenti mercurium sublimari præcipit, sed etiam Auicenna, Arnaldus, & Raim. Lullius, qui omnes sublimationem mercurij à calcibus duorum luminarium facilem esse & breuioris temporis, artificiq; vtilem asserunt. Sic enim inter alios venerabilis Lullius, in Codicil. cap. De inquisitione causæ quare fiat dissol. secunda. *Si cum calcibus duorum luminarium sublimaueris, vtiliter sublimabis, & mundabis cum facilitate.* Sed hæc quidem de sublimatione argenti viui vulgaris intelligi cupio, nō de mercurio corporum, qui melius sublimari nō potest, quam à calce propria, cum nulla ei magis affinis sit quam hæc Remotio vero aqueitatis mercurij superfluæ est, vt quando commiscetur calcibus à quibus sublimari debet, teratur & misceatur illis cum imbibitione, quo vsque de illo nihil appareat, & postea igne lentissimo, ita vt per eum

Mercurij aquositas quomodo remoueatur.

mercurij ſubſtantia non aſcendat, aqueitas imbibitionis remoueatur, qua recedente etiam argenti viui aquietas recedit, reſiduumque per ſublimationis reiterationem remouetur.

Signũ perfectæ ſublimationis Sum. perf. cap. 45.

Signum perfectæ ſublimationis argenti viui nobis indicat Geber his verbis, *Quod ſi fuſionem bonam dederit, lucidumq́, & albiſsimum habuerit colorem, & peruium, tunc ſufficienter ſublimatioyem adminiſtraſti.*

Sulphuris & arſenici ſublimatio quę melior.

Sulphuris & arſenici eadem ſublimatio eſt, ſicut eadem quoque eſt materia, hoc ſolummodo differens, quod cum arſenico elixir album, cum ſulphure rubeum perficitur. Sublimantur autem rectè à ſale præparato, vel à vitriolo, aut alumine in calcem rubeam redacto, vel à ſquamis ferri, vel æris combuſti, vt auctor eſt Geber, vel à calcibus metallorum, quod melius eſt, donec optime dealbentur, & candorem niuis aſſumant, ſiquidem ſimilis eſt ſublimatio horum cum mercurij ſublimatione, hinc Geber cap. de arſenico. *Fugitur arſenicum ſicut ſulphur, vtrumq́ vero ſublimatio à calcibus metallorum melior eſt.* Sed optime faciunt qui hos ſpiritus purgatos & ſubtiliatos coniungunt cum contritione & imbibitione, deinde leni decoctione coagulant, poſtmodum magna ignis violentia ſurſum protrudunt: inueniunt enim eos

Sum. per. cap. 41.

Quæ ſublimatio melior.

per-

perfectissime tam à terrea fœculentia, quam à tenui & fumosa illorum parte adustionem cum corruptione inducēte, mundatos. Atq; id proculdubio intellexit Geber, cū de Sulphure verba faciens inquit. *Qui quærit ex eo opus elicere, illud per se præparando nou eliciat, quoniā cum misto perficitur, & sine illa protelatur magisterium vsq; ad desperationem.* Nulli autem rei facilius miscetur sulphur quam argento viuo. Quod sciunt pharmacopęi, qui ex hydrargiro vnguenta aut malagmata componentes, illi aliquid sulphuris plerumq; addunt, simulque terunt, atq; eo modo & hydrargirū celant, & vt facilius reliquis simplicibus idem compositum intrantibus iungatur, efficiunt. Id ipsum quoq; docet Geber dicens. *Argentū viuum commiscetur cū sulphure, arsenico & marchasita de facili propter communitatem in natura sua.* Idem sublimationem quoque hanc insinuat Cap. de Sulphure. *Cū mercurio miscetur sulphur, & fit ex eis per decoctionem cœlestinus color & delectabilis.* Decoctionem intellige, quam sublimatio subsequuta sit, subticente hoc loco id Gebro pro more suo, qui in diuersis capitulis sparsim artē tradit, sed seipsum alio loco declarante, dum cap. de Sublimat. sic scribit. *Ex multiplici contritione & leni assatione aqueitatis argenti viui maior pars deletur, cuius residuum per sublimationem tollitur. Et cum videris illud albissimū excellens niuem albedine sua, & quasi mortuum* Sum. perf. cap. 53. Geber explicatus.

aludelis spondilibus adhærere, tunc reitera sublimationem eius absq; fœcibus. Quod decoctionē superius appellauit, hic leuem assationem nominat, quod ibi de sublimatione reticuit, hic addit, & si non addidisset, tamen ex ipso effectu sublimationis intelligi posset, dū ait, *cum videris ipsum quasi mortuum aludelis spondilibus adhærere,* quod absq; sublimatione fieri non potest. Nec est quod quisqiam imaginetur Gebrum aut ipsius interpretem per cœlestinum colorem intelligere, cœruleum, purpureum vel violaceum, aut cinnabarim factitiam, nam eodem Cap. 28. præmiserat *Sulphur mercurio associari, & per sublimationem fieri vsifur.* Vsifur autem Arabum nihil aliud est quam Cinnabari artificiale nostrum. Nec auctores chymici fere aliter vsurpant nomen cœlestis siue cœlestini coloris, quam pro eo qui albedine sua omnes totius mundi albedines supergreditur, magisq; cœlestis videtur quam terrestris. Sic Rosarius. *Sublima mercurium donec cœlestium habuerit colorem, hoc est, albissimus fiat.* Hunc colorē mirabilem albedinis insinuat Mireris dicens. *Hoc si subito videris, admiratio, timor & terror tibi eueniet.* Quasi dicat. Si hunc colorem albissimum præter exspectationem tuam videris, admiraberis quasi rem supernaturalem, & timebis simul, ne aliqua subsit elusio, & ab oculis tuis euanescat. Dixi fere, quia aliquando cœlesti-

Cœlestis siue cœlestinus color quid chymistis.

cœlestinus color pro cæruleo siue lazurio capitur. Veluti apud Gebrum cap. de argento hoc modo loquentem. *Positum super fumum acutorum, sicut aceti, salis armoniaci, & agrestæ, fit cœlestinus color mirabilis.* De hac coniunctione spirituum sublimandorum aperte quoq; disserit Geber alio loco. *Ne sis in præparatione argenti viui, quæ per sublimationem fit, negligens, quia qualis erit mundatio, talis & perfectio sequetur, vnde quosdam contingit ferrum, quosdā vero plumbum, & quosdam venerem, & quosdam stanuum formare, quod contingit propter purificationis negligentiam, quandoq; illius solius, quandoq; sulphuris sibi admixti, vel eius comparis, scilicet arsenici.* Atque hæc de sublimationis modis sufficiant. Sum. perfect cap. 32. Cap. 45. Sum. perf.

Vasa sint vitrea inferius lata in acutum desinentia instar figuræ quæ à mathematicis Conus appellatur, vel etiam conuexa & testudineata absq; rostro, instar alēbici coeci, quorū cameris & lateribus sublimati spiritus adhæreāt. Scutella inferior sit terrea, quæ superius vas apte intra parietes suos recipiat. Vas sublimationis.

Probatio vero bonitatis & perfectionis sublimationis horum duorum spirituum est, vt inueniatur clara & lucida, & non aduratur. Vt docet Geber Sum. perfect. cap. 45. Signū perfectæ sub. Sulph. & arsenici.

Inter attenuationum modos etiam Ceratio non infima est, per quam medicina dura & nō fusibilis aptatur ad liquefactionem, ita vt fluere possit & ingredi, quod non fit nisi Ceratio attenuat.

per contritionem & imbibitionem. Quæ autem imbibuntur, mollificantur, & quanto plus mollificantur, tanto magis partes grossę & duræ subtiliantur. Sed quia de hoc attenuandi modo, eiusque definitione & inuentionis causis abunde dictum est Cap. primo, ea hic repetenda non putaui, cum insinuasse tantum sufficiat.

Tenuitatis cõmoda 3. Primum.

Nunc in vniuersum tenuitatis Medecinæ commoda recenseamus, quæ potissimũ sunt tria. Primo enim si subtilissima non fuerit medicina nõ penetrabit in instanti corpora transmutanda; si vero non penetret, nec miscebitur quidem, si non miscetur, non alterabit, nec tinget. Ideo terram omnem & aquositatem grossam accuratissime remouendam certis operationum modis docuimus, remanente sola media Mercurij substantia tenuissima & aëria: terrestre enim & densum penetrare non potest, sed tenue & aëriũ penetrat facile & tingit. Hinc Philosophus quidam in Turba. *Corpus non penetrat corpus, sed subtilis substantia congelata, quæ corpus penetrat & colorat.*

Medicina attenuata aëri comparata.

Hanc tenuem lapidis substãtiam philosophi non potuerunt melius quam aëri comparare. Sic enim Rosarium. *Si hic lapis non esset aëriæ naturæ, non coniungeretur mercurio, nec ei commisceretur, nec ingrederetur ipsum, sed quia similes sunt, commiscentur & coniunguntur, adeo vt ignis nõ separet inter eos.* Vbi considerandũ Auctorem

Rosarij lapidem perfectum conferre cũ mercurio, nõ quidem decoctione, quæ in Elixire maxima est, minima in argento viuo, aut nulla, sed natura & radice, quia ijsdẽ principijs constant, & quia materia Elixiris ad perfectionem deduci nequit, nisi reducta fuerit in mercurium, & subtilis facta instar argenti viui vulgaris, cui Philosophi non minus aëriam tribuerunt naturam. Sic enim de eo Auicenna, Lullius, & Arnaldus. *Argentũ viuũ est homogeniũ in natura, quoniã aut remanet totũ in igne fixum, aut totũ ex eo volat in fumũ, cum sit incõbustibile & aërium, quod perfectionis est signum.* Quare sicut argentũ viuũ sublimari potest, & in aërẽ propelli, ita etiã necesse est totam Elixiris materiã volatilẽ reddi, & mercuriũ fieri, vt in alembicũ siue in aludel ascendere possit. Vnde Aristot. *Nihil lapidi nostro cõuenit, quod viuum non fuerit, & cœlũ aëris nõ petierit.* Quæ Lapidis aëria natura non mediocrem aliã vtilitatem adfert, cũ causa sit æqualis & vniformis omnino fusionis, quam aëri adscribit Raim. Lullius. His verbis. *Si lapis de subtili substãtia nõ esset, nõ posset habere fusionẽ vniformẽ, neq; dulcificationẽ cõtinuã, nec vna pars bene cõsequeretur aliã. Et per hanc proprietatẽ opus est, vt aër in dicta substãtia dominetur, hoc est, q; lapis noster de natura aëria sit generatus, nã alio modo proprietas aëris in eo dominarĩ nõ posset, nisi de vera ei⁹ substãtia sit generatus.* His duab⁹ cõmoditatibus quas præstat in Elixire mate-

Secundum subtilitatis commodũ.

Test. c. 72.

Tertium. materiæ tenuitas, accedit & tertia non minoris momenti, quod videlicet ea sit causa ponderis. Spissitudo enim ponderis metallorũ causa est, quæ sequitur bonam terræ cũ aqua mistionem: quanto autem terra & aqua subtiliores fuerint, eo magis & melius permiscentur, coadunantur & densantur, quæ densatio perfecta pondus adfert. Qua ratione aurum & arg. viuum videmus reliquis metallis præponderare, aqua enim eorum non patitur terram poros habere, propter eorum internam & per minima permistionẽ, quod secus est in reliquis metallis, in quorum coagulatione propter scoriã à Mercurij natura heterogeniam iisdem metallis permixtam, pori insensibiliter fiunt, vnde superuenit leuitas, quæ nõ est aliud, quam absentia materiæ & eiusdem porositas; vt grauitas nõ est aliud, quam solida appositio materiæ. Quod ipsum confirmat Geber, dicens. *Causa ponderis magni est subtilitas substantiæ corporum, & vniformitas in essentia: per hanc enim tantum illorũ possunt densari partes, vt nihil intercidat, & partium densatio ponderis est adductio, & illius perfectio.* Idem de Auri natura loquens, ait. *Quia aurum subtiles & fixas habet partes, ideo potuerunt multum densari, & hac fuit causa magni ponderis.* De argenti viui ponderositate Idem. *Argentum viuum densam habere substantiam manifeste videt vel monoculus per ipsius aspectũ, propter grauedinẽ sui pon-*

Pôderis metallorum causa.

Sum. perf. cap. [illegible]

Lib. eod. cap. 61.

Cap. 63.

ponderis immensi, quoniã praeponderat auro, cum in sua natura est. Hęc igitur tã de materiæ ex qua Elixir conflatur, quam de Medicinæ perfectæ attenuatione omnino necessaria, subtilitatisq; cómodis dicta sint: pergo ad affinitatem Lapidis cum metallis declarandam, de qua in Cap. sequenti.

DE AFFINITATE SEV VICINITATE inter Elixir & rem transmutandum.

CAP. III.

In quo demonstratur opus Chymicum mere esse naturale, principia artis & naturae explicantur, auriq; generatio per naturam exempli loco proponitur, & in quibus ars naturam imitari valeat, in quibus vero non, ac quomodo medicina sibi simili adhaerendo metalla peruadat, docetur. Tandem Sophistarum opera examinantur, & quid ad propinquiorem Elixiris cum metallis vicinitatem desiderent philosophi, exponitur.

Democritus, & Sapientes Turbæ nihil tam frequenter lectoribus inculcant, quam naturam, hinc illæ propositionis. *Natura natura lætatur. Natura naturam continet. Natura naturam vincit ac superat.* Item. *Natura naturam putrefacit, gignit, & renouat.* Quibus verbis significare voluernut opus Chymicum mere esse naturale,

Opus alchymicũ per naturam solã cõpleti ministerio artificis.

rale, & naturam esse, quæ appetit, retinet, digerit, expellit, corrumpit, generat, & informat tam lapidem ipsum quam metalla per commistionem eiusdem, ministrãte tantum illi artifice, & calorem conuenientẽ suppeditãte. Quomodo enim natura gaudet natura, nisi appetitu & attractione eius quo indiget? quomodo continet, nisi retinẽdo quod appetit, & illi familiare est? Quomodo natura vincit naturã, nisi retentum digerendo, & transmutando ab vna dispositione in aliã & superflua sibiq; nõ conuenientia expellẽdo? Eodẽ modo *natura seipsam putrefacit*; nisi enim in ea sit causa putrefactionis, quæ ex elementorũ siue qualitatẽ eorundũ distemperantia oritur, frustra conabitur ars rei putrefactionẽ inducere; prout patet in cõpositione auri, quod propter omniũ qualitatũ temperiem nullo tempore putrefactionẽ sentit, nisi prius eiusdem forma per vim naturæ illatã destructa fuerit, cũ alioqui in sua compositione manens perenne sit & incorruptibile. Potest quidem ars velociorem quandoq; rebus putredinem inducere, & aliam fortassis quã natura nisi præoccupetur, corruptio tamen rei ex sua natura proueniat necesse est, ad quã tandem omnia sub Lunæ globo existentia sponte deuoluuntur. Eadem ratione Natura *seipsam gignit*, nisi enim in re sit gignẽdi procreandiq; potentia, nequicquam laborat artifex,

tifex, vt eam inducat. Sic non tantum gallinę incubatu, sed etiam arte ex ouis educuntur pulli, nec miratur quispiam, sciunt quippe omnes natura id fieri, quam Deus ouis indidit, vt calore conuenienti fota producãt speciem auis eius cuius fuerint oua: nec refert vtrum calor ille naturalis sit gallinæ, aut alterius auis, vel etiam hominis industria excitatus. Illud magis admirandum, posse artificio humano anguillas, aut alia animalcula produci per putrediné animalis cuiuspiam, vel herbarum aliquot simul commistarum, vel etiam vnius solius conuenienter & debito modo administratæ. Ars tamen dici non potest istiusmodi animantia produxisse, sed natura, quæ nisi ijs rebus arte dispositis insita fuisset, nunquam inde prodiisset animal viuum. Quod hinc maxime liquet, quia non ex quibusuis animalibus aut herbis putrefactis & eodem modo dispositis, quæuis, sed ex certis quibusdam certa & determinata producuntur. Similiter *Natura seipsam renouat*. Lapis enim noster, non secus atque phœnix alter veterum figmentis nobis cognitus, per naturam seipsum mortificat, & seipsum resuscitat. *Nam*, vt ait Haly, *sicut moritur spiritibus ablatis, ita ad eum redeuntibus ijsdem spiritibus viuificatur, sicq; renouatur per suam ipsius naturam, neq; opus est vt aliunde aliquid mutuetur.*

Anguillas & alia animalcula per putredinem ab artifice procuratam gigni naturaliter.

Lapis seipsum occidit & viuificat.

Simi-

Simili modo dixerunt Philosophi. *Naturam non emendari nisi in suâ natura*. Quod tam de emendatione rerum elixir constituentium, quam metallorum per lapidem conuertendorum potest intelligi. Si elixiris materiam primam consideremus, quamuis in se naturaliter tincturam suam contineat, tamē hæc tinctura non sufficit alijs metallis transmutandis, quia natura operatur simpliciter ad sui perfectionem tantummodo, nec gradū illum transcendere potest: ideo emēdari desiderat, artificis quidē industria & labore, sed tamen per propriam naturam, hoc est, vt tinctura naturalis ipsi insita subtilietur, virtusque eius augeatur, quod fieri non potest, nisi spiritualis primum reddita sit, & è corpore compacto duro & solido exempta: omnia enim spiritu quodam se multiplicare, & simile sibi producere videmus. Et sic, quamuis artifex adiuuet naturam, & quodāmodo corrigat, tamen absq; natura quæ ad perfectionem adipiscēdam prona & inclinata est, nihil proficit, necesse est enim naturam in arte occulte & intrinsecus laborare, artifice extrinsecus solummodo ministrante. Ideo artifex adiutor tantummodo est naturæ, & minister, eam subtiliando, & calorem internum in materia sopitum & languentem calore ignis externi mouendo & excitando, qui calor internus deinde actione naturali totū opus

Omnia spiritu insito multiplicātur.

Natura intrinsecus, ars extrinsecus laborat. Artifex naturæ minister.

opus perficit sine adiectione rei extraneæ. Quamuis igitur ars emendet naturā & quandoq; eam transcendat & superet, tamen nouam naturam non producit, sed tantum naturę virtutem subtiliat, & subtilem naturam in re inclusam detegit & manifestat. Sic ars è cinere filicis aut alterius plantæ vitrum educit. cuius substantia si in cineribus per naturā occultata non fuisset, frustra inde artifex vitrum elicere moliretur; nullis enim è rebus prolici aliquid potest, quod in ipsis non sit per naturam. Quare apte & apposite ad rem Senior. *Non est natus, neq; nascetur in posterum, qui hanc scientiam possit complere sine natura, natura cœlitus indita rebus, & infusa.* Et Arnaldus. *Manifestum est operationem medicinæ esse operationem naturæ, ipsamq; medicinam esse eandem naturā, eo quod ipsa medicina solummodo composita sit ex natura.* Si metallorum vilium per Elixir emendationem per hęc dicta, *naturam nō emendari nisi in sua natura* intelligamus, duplicem enim interpretationem innuimus supra, illa quoque nō nisi per naturam fit, prout ex infra dicendis patebit. Nunc Naturæ definitionem perpendamus, quam prætermissis ambagibus & longis disputationibus, dicimus cum Marsilio ficino *esse vim quandam rebus insitam ex similibus similia procreantē.* Item, *Naturam esse ignem inuisibilem, seu igneum quendam vigorem rebus creatis insitum, quo cunctæ res se multiplicant,*

In lib. de figuris.

In principio Ros.

Naturæ definitio ex Mar. ficino.

G tum

cum absque calore nihil generari possit. Hic ignis inuisibilis, siue hæc potentia procreandi sibi simile in rei cuiusq; forma consistit, per formam namque rei natura perpetuatur, eiusque vis summa in procreando simili maxime cernitur. Forma autem lapidis est anima metallica, quæ calore suo materiam eiusdem digerit, et siccitate tingit, ac formam auri ac argenti ei imprimit. Sed cum omnis forma debeat eiusdem esse generis cum sua materia & potentialiter in materia sua, (nam sola anima humana introducitur ab extrinseco materiæ suæ) necessario hæc anima dans formam Elexiri erit eadem cum materia lapidis. Similiter Elixir perfectum cum se habeat secundum Philosophos chymicos tam, quam forma ad materiam, & sicut anima ad corpus, oportet vt eiusdẽ plane sit generis et materiæ, cuius sunt corpora metallica. Sed omnia metalla constant argento viuo & sulphure, attestãtibus omnibus philosophis, ergo & Elixir necessario, ijsdẽ principijs constabit. Quæ autem eadem habẽt principia & eundem mixtionis modũ, in radice maxime conueniũt, & maxime vicina sunt: & hæc est *ea affinitas siue vicinitas inter Elixir & rem transmutandam, adhærens & retinens sibi simile, quam* tertio loco inter medicinæ proprietates requirit Geber. Ad quam magis explicandam, de metallorum vnica materia, & forma, genera-

Omnis forma educitur ex materia sua.

Vicinitas Elix. & metallorum qualis.

neratione, & transmutatione ad inuicem secundum naturam, & quomodo ars eandem imitetur, venerabilis Raim. Lullij in primis, & M. Petri Boni Ferrariensis qui Philosophorum antiquorum opiniones diligentissime collegit, sententiam auctoritatemque sequuti, pauca agemus: deinde quomodo Elixir conformitate sua & similitudine metalla ingrediatur, ijsque adhæreat, docebimus.

Imprimis omnium metallorum materiam vnam & eandem esse manifeste demonstrat eorundem liquefactio: siquidem omne metallum ex quo liquatum est, ostendit naturā & accidentia argenti viui, vnde Philosophus 4 o meteor. *Plumbum cum liquatur proculdubio est argentū viuum.* Item coagulatio, & ductibilitas, & quod de facili simul commisceantur, omnis enim mixtio fit ratione similitudinis & identitatis. Sic aqua aquæ, oleum oleo, vitrum vitro, metallū cum metallo facile commiscetur, iungitur, & adhæret, propter conuenientiam videlicet naturæ. Demum, quod omnia metalla reduci possint in argentum viuum, vnde ortum habuerunt, prout constat varijs experimentis doctorum virorum, & cōfessione etiam aduersariorum, qui artis chymicæ veritatem conuellere nituntur. inter quos est Thomas Erastus Medicinæ doctor. Ea autē metallorū mate-

Metallorum omnium materiam vnam et eandem esse probatur quinque rationibus.

Metal. materia omnium prima.

materia omnium prima sicut diximus Cap. 1. est humidum viscosum, incōbustibile, subtile, incorporatum terreo subtili, æqualiter & fortiter cōmixto per minima in mineris.

Propinquior.

Propinquior vero eorundē materia, vt docent Philosophi, est argētum viuum ex illorum forti commistione generatū. Sed cū materia nō producat seipsam in esse, ideo sagax & sapientissima natura adiunxit illi agens proprium, vt ipsum digerēdo & decoquendo in metalli formam conuertat. Est igitur

Propinquissima.

materia propinquissima & proxima metallorum, non argentum viuum in natura sua, sed vt est ab agente proprio, scilicet sulphure liquabili coagulatum, & cum ipso sulphure commixtum, & in terræ quādam speciem conuersum; è quibus duobus sic mixtis oritur vapor per calorem temperatissimum ascendens, & super terram propriam reuerberans, quousque per temperatam decoctionem in lōgo tempore fiat ibidem fixio quædam metallica, & iuxta naturam loci corpora diuersa. Et quia metalla conueniunt in

Metallorū generatio circularis ab inuicem, vnde cognoscatur.

materia proxima, & agente, & mixtionis modo, ideo inter cœtera mixta generationem habent circularem ad inuicem vt auctores sunt Hermes, Rhasis, & alij philosophi. In habentibus autem simbolum in materia, & virtibus, & potentijs naturalibus, facilis est transmutatio ad inuicem, non tantum per artem,

artem, sed etiam per naturam. Signum autem transmutationis eorum à natura in aurum & argentum, est mixtio eorum in vna minera, & successiua mutatio. Siquidem in in multis mineris argẽti & æris aurum inuenitur, sicut etiam in mineris plumbi, æris, & stanni, argentum. Hæc imperfecta tempore decoquuntur, & in aurum vel argentũ secundum generationis locũ transmutantur. Vna siquidem metallorum forma vltima, & perfecta, est aurum, quam natura sola dat in mineris, nisi per accidens impedita fuerit, & ars extra mineras. Si enim reliqua metalla essent perfecta & completa in natura illa in qua sunt, tunc proculdubio non essent conuertibilia ad aliam, nisi prius in materiam primã, hoc est, argentum viuum & sulphur reducerentur. Sed natura duplicem modum assumit in generatione auri, vnum per se, & primo, scilicet, quia generat aurũ purum in mineris proprijs & ex suis principijs, absque admistione aliorum metallorum: alterum per se quidem, sed non primario, quia primo generat aliquod metallorum imperfectorum ex iisdem principijs in sua minera, & cõuertit vltimo ipsum in aurum. Si igitur artis intentio sit sequi naturam omnino, & in quantum fieri potest, vt faciat idem aurum quod ipsa, cum omnis generatio fiat ex conuenientibus & proximis, quæ & qualis erit materia

Vna sola metallorũ forma perfecta in auro.

Duplex modus generationis auri per naturã.

Marctia vna naturæ & artis.

teria apud naturam, eadem erit necessario & apud artem. Cum autem materia sit vna & determinata omnino apud naturam & non multiplex, ergo necessario illa determinata materia, & eadem, erit similiter & apud artem, & non multiplex.

Hæc autem materia quæ naturæ subijcitur vt diximus, est argentum viuum, secundum omnes Philosophos tam naturales quam chymistas, ergo & apud artem alchymiæ materia erit similiter argentum viuum. Et quia materia non producit seipsam in esse ad generationem & formam, sed ab agente proprio dirigitur & informatur, oportet necessario, vt illud argentum viuũ quod est materia dirigatur, digeratur, & informetur à suo agente proprio ad terminũ intentum naturæ, qui est generatio metallorum & auri. Hoc autẽ agens est sulphur sibi in mineris proprijs coniunctum, potestatem habens illud argentum viuum coagulandi & digerendi per calorem naturalem mineralem, secundum omnes Philosophos naturales, ita vt in fine digestionis necessario aliquod metallorum inde generetur, & vltimo aurum. videtur ergo necessarium quod illud idem agens, in arte coniunctum esse debeat argento viuo, vt illud dirigat, digerat & informet, ita vt in fine digestionis

Idem agens naturæ & artis.

Quomodo ars naturam sequatur.

&

& complemento generet idem aurum omnino ex eo sicut facit natura. Idem ergo argentum viuum & idem sulphur omnino quod subijcitur operationi naturæ, subijcietur etiam arti, & non aliud: ex quibus simul commistis in arte orietur similiter vapor, qui postea vertitur in aquam subtilissimam, quæ dicitur anima, spiritus, & tinctura, quæ cum reducta fuerit in terram propriam, facit ibidem quandam fixionem, & tandem fit Elixir completum.

Et in his quidem imitatur ars naturam, sicut & in secundo modo generationis auri paulo superius expresso, quam tamen in omnibus sequi non valet. Ideo Geber. *Charissime fili secretum tibi pandimus, quod in hoc artifices errant, quod naturam in omnibus differentijs proprietatum actionis imitari desiderant.* Modus enim agendi, digerendi & in formandi artis diuersus est à naturali, & similiter organum siue locus, & tempus, quamuis æquipolleant ad eundem vltimum finem. Ars etiam calorem æqualiter metallorum elementa ir spissantem imitari nõ valet, nec metalla siue eorum principia de nouo generare, sicut natura, cum determinatam in ijs elementorum proportionem & eorundem mixtionis modum ad inuicẽ ignoret: sed ea mutuatur à natura, & quod natura præstare nõ potuit quæ simpliciter tantũ operatur ad perfectionem

Sum perf. cap. 1.

In quibus ars sequi naturam non possit.

ea depurat & subtiliat, & calore artificiali tãdem in aurum, & vlterius in Elixir cõuertit.

De auri procreatione per naturã.

Et hæc quidem de generatione metallorum in genere, nunc de auri procreatione particulari paucula subijcere non abs re fuerit, vt quomodo ars naturam in eo etiam sequatur, euidenter appareat. Natura, vt diximus, ad generationem metallorũ omnium pro proxima materia recipit argentum viuum cum sulphure mixtum, generatum simul in mineris eorum cum bona digestione, & liquefactione metallica, & ipsa simul suauissime sublimando, conuoluendo & lauãdo decoquit & digerit. Sed quia sulphur in metallis aut cum mercurio eorundem remanens, ea impura, porosa & adustioni obnoxia reddit, magis vel minus, iuxta quantitatem & qualitatem suam, nec ad auri perfectionem, quæ in puritate, tenuitate, soliditate, & fixione potissimum consistit, peruenire permittit, ideo natura in fine actionis illud separat ab argento viuo, in quo tota naturæ intentio fuit, illudque deinde informat forma auri, fixat, & perficit absque sulphure, ex cuius remanentia ante completam digestionem ab auri substantia & forma degenerat, & fit aliud metallum, aut aurum cum eo commistum. Et sic patet quæ sit materia metallorum apud naturam, & quid agens, & quis finis in agendo.

Sulphur externum perfectionem metallorũ impedit.

Quia

Quia igitur hæc ars in mineris metallorum non reperit aliquid quod sit argentum viuũ in natura sua, nec aliquid quod sit sulphur similiter in natura sua, nisi rarissime, nam omnino non reperiri falsum est, sed aliquid ex ijs generatum & comixtum, & in naturam terream redactum: quinimo cum videat vnumquodque illorum separatum nasci per naturam in minera sua propria: ideo ars sequens naturam non recipit argentum viuum solũ, nec sulphur solum, nec etiam argentum viuum & sulphur coniunctim, sed eãdem materiam commixtam, & ex ijsdem principijs cõpositam quam natura præparauit arti, sicut filię prouida mater, & coniunxit à principio generationis metallorum, non secus ac in lacte, butyrum, caseum, & serum: sed postea ars eandem separat & sequestrat, purgatamque denuo coniungit & digerit calore tantũ extrinsecus adhibito & natura intrinsecus operante, donec sulphur istud extraneum ab argento viuo separetur. Qua separatione facta necessario cogitur artifex informare argentum viuum forma lapidis, animam ei infundendo propriam, & de materia sua desumptam, & non aliena, operique finem imponere; quoniam omnis materia recipit formã suo tẽpore, prout est capax formæ, & nõ prius, nec posterius. Sed in eo differunt ars & natura quod natura vnica decoctione argẽtũ viuum

Artis materia præparata à natura.

In quo differant ars & natura. viuum perficiat in aurum, ars vero ad Elixiris perfectionem duplici decoctione indigeat sed breuissima naturę respectu, & in qua naturam mirabiliter supergreditur. Naturæ enim operatio vltra auri formam non procedit, cum is sit eius finis vltimus: ars vero hoc non contenta, cum ad auri terminum peruenerit, vlterius illud decoquit & amplias colorat, ita vt abundantia coloris & digestionis imperfectis & vilibus metallis auri formam communicet & imprimat.

Dixi supra, quod natura post completam actionem sulphuris externi argentum absque sulphure fixet, & perficiat. Quod non ita accipi velim, quasi argentum viuum proprio interno sulphure careat, cũ in prima sui creatione multas partes habeat terreæ substantiæ sulphureæ albæ in actu, quæ sunt de substantia materiali ipsius, & sine quibus substantia argenti viui constare non potest: est enim compositum, veluti patet per Philosophum 4. meteor. ostendentem compositionem eius cum inquit, *Argentum viuum est vt aqua quæ miscetur cum terra subtili nimium sulphurea mixtione forti, donec non quiescat in superficie plana & hoc est ex siccitate magna terrea quæ inest illi, & ideo nõ adhæret tangenti*; Et per Gebrũ dicentẽ,

Argenti viui compositio.

Sum. perfec. cap 30. *Argentum viuum, quod etiam mercurius appellatur antiquorum vsu, est aqua viscosa in visceribus terræ* sub

substantiæ subtilis, terræ albæ per calorem temperatissimum vnita tali vnione per minima, quousque humidum contemperetur à sicco, & siccum ab humido æqualiter. Ex quibus philosophorum dictis argenti viui compositio manifesta est. Nec etiam intelligo, quod omnino deinceps absque vllo sulphure, decoctio perfecta fiat argenti viui in aurum, sed quod sulphur externum, quod in principio argento viuo iunctum fuit & separatum ab eo, extrahat per digestionẽ in actum illud sulphur quod est albũ manifeste in argento viuo, & rubeũ in potentia, quod deinde informat ipsum argentũ viuum forma auri, & fixa actione sua. Ex prædictis liquet igitur & aurum naturæ & lapidem sola argenti viui substantia constare. Sed obijciet mihi quisquam Gebri auctoritatem naturam auri & eius compositionem explicantis. *Aurum creatum est ex subtilissima substantia argenti viui, & clarissima, fixa, & ex substantia pauca sulphuris mundi, & puræ rubedinis, fixi, clari, & à natura sua mutati, tingentis illam*. Quibus verbis Geber videtur asserere aurum constare non solum argento viuo, sed etiam sulphure. Cui respondeo. Gebrum per substantiam sulphurius istius à natura sua mutati non aliud intelligere quam sulphur internum argenti viui, sine quo argenti viui substantia subsistere nequit, quod prius sopitum actionem suam

Aurum omni externo sulphure exspoliatum.

Quæstio

Solutio.

suam manifestare non potuit, sed postea per sulphuris externi actionem excitatum, & à natura sua mutatum argentū viuū suū coagulauit & fixauit, simulque cum eo fixum factum fuit. Quod autem ea mens sit Gebri, hinc liquet, quia omne sulphur externum siue fixū siue non fixum adurit & aduritur, argentūque viuum, quantumq; bonum & fixum, secum in fumū resoluit. Cuius rei testis mihi erit ipsemet Geber, hęc habens. *Per hoc inuentum est inuentione veridica duorum secretorum genus mirabile duplex. Vnum scilicet, causæ corruptionis vniuscuiusq. metallorum per ignem: quarum vna est inclusio adurentis sulphuris in illorum substātia profundo per inflammationem illa diminuentis, & exterminantis in fumum vltima consumptione, quantūcunque in illis argentum viuum bonæ fixionis extiterit. Altera vero est multiplicatio flammæ exterioris super illa penetrantis, & secum in fumum resoluentis, cuiuscumq. fixionis in eis ipsum sit. Tertia vero est rarificatio eorum quæ calcinationem fit.* Tres ponit causas corruptionis metallorum. Primam, quod in omnibus excepto auro sit inclusum sulphur externum adurens, & inflammans argentum viuum, illudque diminuens quātumcumque bonum & fixum sit: sicut patet in argento, quod quidem argentum viuum purum & fixum continet sed propter admistionem pauci suphuris ipsum tandem diminuitur, & totum etiam consumitur. Quod autem

Omne sulphur externum vrit & vritur.

Sum. per. perf. cap 63.

Tres causæ corruptionis metallorum.

autem eius exterminationis causa sit sulphur ipsius non mercurius, testis Geber, *Argentum,* inquit, *non ita fixam habet substantiam, vt aurum. Signum est, diminutio per ignem, & sulphur eius quod non est fixum nec incombustibile est causa illius: & quod sulphur in eo huius sit dispositionis, per illius paululam inflammationē probatur.* Secundā causam corruptionis ponit, quod omne sulphur externū iunctum argento viuo illius substantiā porosam & spongiosam faciat, quo fit, vt flamma exterior mutiplicata super corpus metalliū, ipsi corpus ingrediatur, & argentum viuū & sulphur eius quantumcunq; fixum exterminet, eo quod argentum viuum sulphur illud sibi heterogenium non possit protegere ab ignis violentia. Quod ipsum notat etiam Geber in natura argenti, his verbis. *Argentum diminutū habet puritatem ab auri puritate, & spissitudinem grossiorem, cuius signum est, quod non densantur partes eius.* Tertiam dicit rarefactionem corporis per calcinationem; quia tunc flamma ignis ad minimas quasque partes corporis humiditate eas cōsolidante priuati penetrare potest, & ipsas resoluere. Cū igitur omne sulphur externū quamuis fixum comburat, & comburatur, sulphur vero auri nequaquam, quod patet per omnem examinationem ipsius in igne, quia nec deterius fit, nec minuitur vnquam, necessario sulphur istud auri cuius meminit Geber non externum sed

Sum. perf. cap 62.

Secunda corrup. metal. causa.

Tertia.

sed internum erit, ex quo argenti viui substantia constat: proinde & tota auri substantia erit ex solo argento viuo. Id ipsum confirmat Geber hoc argumento. *Argentum viuū nihil recipit, nisi quod suæ naturæ est, At argentum viuum maxime recipit in se aliud argentum viuum, post illud vero aurum eidemq; magis adhæret & amicum est quam aliud quoduis metallorum. Igitur relinquitur ipsum magis esse suæ naturæ.* Maior & minor probãtur per experientiam, quia omnes res mundi quantũcunq; graues, modo quantitatem argenti viui mole sua non superent, tanquam lignum aquæ, ei innatant. etiam ipsa corpora metallica, prẹter aurum, quod pari ponderis in ipso mergitur, ob identitatem & consensum naturæ, ac cognationem maximam quam inter se habent Cum igitur aurum ex solo argento viuo ab externo sulphure digesto, & vltimo ab eo exspoliato sit generatum, & perfectum, ergo & lapis philosophorum ex eo debet generari. Quia itaque Elixir solo argento viuo constat, propter cõuenientiam naturæ & similitudinem super corpora metallica liquefacta proiectum, argentum viuum erundem corporum appræhendit, ingreditur & penetrat, idq, in aurum transmutat, sulphur vero externum illis admixtum tanquam alienum à natura sua respuit, nec ei commiscetur, sed separat & seiungit, solumq; derelinquit, quod deinde ignis vi-

Sum. perf. cap. 59.

Quomodo lapis ad hæreat & retineat sibi simile.

vi facile absumitur, remanente purissima argenti vivi substătia in aurū mutata, Idipsum aperte indicat Venerabilis R aim. Lullius, his verbis. *Cū medicina sit ex subtilissimis partibus mercurij, ipsa quærit iumi talis suæ comparē, & sibi similem propter affinitatē & amicitiā naturalē.* Et Geber. *Medecina mercurij est, quæ maxime illi in profūdo eius adhæret, & ei per minima cōmiscetur ante illius fugā. Ex rebus ergo ei cōuenientibus necesse est illam colligere: debet autē esse subtilissima et purissima substantia illi adhærētis natura ex sua* Et ibidem. *Natura propriam naturam amplectitur amicalius, & ea magis gaudet quam extranea.* — Lib de mercurio solo. — Sum perf. cap. 57.

Ostēdi auri generationē per naturā & quomodo ars eam proxime sequatur, ac qua ratione Elixir metalla ingrediatur & penetrat, sibiq; vicino & affini adhæreat, retineatq;: nūc Sophistarum & eorum qui in vegetabilibus & animalibus eorūq; partibus aut excremētis, lapidib*, vitris, salib*, alijsq; medijs mineralib* philosophorū lapidē inquirunt, opera paucis examinemus, & quomodo naturā imitari conentur, & quā affinitatē eorū materia cū metallis transmutādis habeat perpēdam*. — Sophistarū in vegetab. aut animalib labores examinantur.

In primis ijs qui in vegetabilib*, & animalibus, eorumq; partibus aut excrementis, vel ortum ex ijs habentibus laborāt, vnā fere intentionem habēt, quoniam reperiūt in libris philosophorū lapidē cōponēdū ex quatuor elementis per artē depuratis, & iterum iun-

ctis,

vt præmissis putrefactionibus in fimo, per distillationes recipiant primo aquã limpidã per se, secundo oleum albũ, quod aërem dicunt, remanente in fundo fœce siue terra, in qua est ignis siue tinctura quam vt extrahãt, reaffundunt fœcibus aquam abstractam, iterumq; putrefaciunt, ac paulatim aucto igne post euaporationem aquæ oleum rubicundũ, quod ignem putant, distillant: vel post album, nulla interiecta maceratione illud excipiunt. Hæc sua elementa pluries distillando rectificant, vt vocant, tandemque terras omnes à distillationibus singulis residuas simul iungunt, & in calcem seu cinerem redigunt, cinerem imbibunt paulatim, primo aqua, seu phlegmate, deinde oleo albo, & in fine rubeo, atque eo modo elementis rite cóiunctis se elixir composuisse arbitrantur. Sed quando super metalla liquefacta materiam sic præparatam proijciunt, vident eam partim euanescere in fumum, partim non ingredi, multo minus alterationem vllam aut transmutationem, quam expectabant, inducere. Causa erroris manifesta est, quia principia, ex quibus natura metalla in mineris perficit, inuestigare, aut assumere non curarunt, sed aliena & extranea quæ cõburuntur & euaporant, & vicinitatẽ cum metallis nullam habent. Qui rectius audirent Parmenidem in Turba dicentem. *Nisi veritatis natu-*

Causa erroris.

ral

ras d'rigatis, eiusq́, complexiones bene coaptetis, & consanguinea consanguineis iungatis, nequicquam operamini. Et paulo post. *Intendite nascere quæ naturaliter habeat propinqua & longinqua, & quis lapis cui lapidi sit amicus, & quomodo se inuicem diligant & complectantur, quibus notis manus vestras operi applicate. Quod si dictas qualitates ignoratis, nolite huic operi appropinquare.* Sed dicet forte quispiam eorum qui in huiuscemodi friuolis operam impendunt, philosophos affirmare, Lapidem constare spiritu, anima & corpore: per spiritum autem intelligere aquam, per animam oleum siue humidum radicale, per corpus terram, igitur cũ nos eadem possimus demõstrare in opere nostro, quid obstabit quo minus ex ijs lapis producatur? habemus enim aquam, habemus oleum, habemus & terrã siue calcem. Habetis hęc, fateor, sed non solum à metallica natura aliena, sed etiam à vegetabili aut animali, vt etiã si velitis ex ijsdem, quæ appellatis principia & elementa, eandem plantam, herbam aut animal, eiusue partem, aut excrementum componere, tamen id facere nõ possitis, quamuis ex ijs elementa vestra eduxeritis: multo minus igitur metallum inde componetis, aut elixir ad aliã corpora imperfecta transmutanda, cum quibus nihil similitudinis habet. Elemẽta enim vestra disproportionata sunt, nec vlla arte ea denuo vnire aut permiscere Quæstio Solutio

poteſtis, vt oleum & aqua terram ſuam non derelinquant, & euaporent: cum in metallis humidum ſicco ſic vnitum ſit, vt alterum ab altero nunquam derelinquatur, ſed ſimul in igne permaneant, aut ſimul euolent. Si autem elementa metallorum vel elixiris diſproportionentur, vt videlicet ex ijs aqua educatur limpida aut diaphana terra per ſe derelicta, vt faciunt ij qui ad mulierum coſmeticen vaſi ob longo igne excandefacto hydrargirum inijciunt, & eius aquam excipiunt, profecto nec ipſa magis apta erũt lapidi producendo, quam ſupra memorata. Deinde ſi ſuffiiciat habere aquam, oleum, & terram, cum nihil ſit in rerum natura quod aqua & terra non conſtet & humore aliquo radicali, ex omnibus rebus iuxta illorum iudicium metalla & elixir fieri poterunt, neque hæc ſolum, ſed aliud quodcunque, animal, planta, lapis. Cur enim metallum potius quam aliud quippiã ſicqne inualeſcet & renouabitur opinio illorum, qui aſſerunt quodlibet è quolibet fieri: quod quam abſurdum ſit, ne dicam impium erga Deum, qui omnibus fere à ſe creatis ſemen proprium indidit, vt vnumquodque ſpeciem ſibi ſimilem produceret, nemo non videt.

In lapid. & gem. elixir inquirentiũ opinio præpoſtera.

Sed forte qui in gemmis & lapidibus laborem inſumunt affinitatem hanc cũ metallis in materia ſua inueniunt. Sicut enim metallũ genera-

generatur in montibus & mineris, ita lapides & gemmæ, sicq; eundem generationis locum habent: & sicut metallum vnctuoso humido constat & misto cum terra, sic & lapides, nisi enim glutinosa esset humiditas lapidum, sicum terrestre non retineret humidum, nec humidum aqueum existens intra siccũ faceret cõtinuationẽ, sed exhalaret, & terra sicca remaneret & friabilis. Dicimus ad hęc, quod non sufficiat ad hanc vicinitatem eũdem habere generationis locum, aut eadem multum remota principia, & gradibus distincta quibusdam, sed ea debere admodum esse propinqua & proxima. Quamuis autem humidum viscosum terræ mixtum sit proxima lapidum materia, tamen metallorum est valde remota, nec in mistionis modo conueniunt, nec in subtilitate substantiæ. Humiditas enim in lapidum substantia terrestri non est, ligata per siccum in minimis partibus vnius & alterius, sed in grossis partibus humidi & sicci, ita vt partes humidi cum terrestribus coniaceant sicut hami catenarum, vt ait Albertus: in metallis vero minimum terrei est mixtum cũ minimo aquei, & è cõuerso, & plurimum vnius cum plurimo alterius, & vnum ab altero non separatur, ratione homogeneitatis partium, & vnionis elemẽtorum, quod cõtra est in lapidibus. Videmus enim eorum humidum in igne facile euanesce-

Lapides in quo conuenire videantur cum metallis.

Humidum lapidum quomodo differat ab humido metallorum.

Lib. 10. de mineral.

euanescere,& lapidem in calcem redigi,quia humidum euaporat, nec terram suam vbique protegit. Neque tam vnctuosum humidum habent lapides, neque tam copiosum: in metallis enim humidum vincit siccum,& propterea igne liquantur, in lapidibus vero humidum vincitur à sicco,& ideo lapis teritur. Cum igitur lapides non liquentur exceptis paucis, cum etiam extendi non possint sub malleo,nec misceri cum metallis,eorum principia non possunt esse eadem, proinde neq; aurum ex ijs neq; elixir cōponi potest.

Vitri similitudo c[illegible] metallis.

At vitrum magis vicinum censeri poterit quibusdam. Sicut enim metalla liquantur à calore ignis, sic & vitrum · & quemadmodū metalli humiditas non euaporat,ita neq; vitri. Vitrum præterea viscosam ac tenacem admodum habet substantiam: propter quas rationes ars vitriaria non inepte subalternatur huic arti, vnde & monet nos Geber *Vt vitrum captamus in exemplum.* Negare hæc omnia non possumus: quantum tamen à metalli natura recredat vitrum, facile videbunt, si perpendant fusionem metallicam fieri per conseruationem humiditatis naturalis argenti viui,vitrificatoriā vero ex vltima consumptione radicalis humiditatis vniuscuiusq; rei adustibilis,quæ per combustionem in cinerem redigitur: ideoque fere ex cinere cuiusque rei fieri potest vitrum. Et vide-

Differentia.

mus

demus quod cum plumbum & ſtánum fuerint calcinata & combuſta, per igné congruũ poſtea cõuertantur in vitrum, ſicuti faciunt figuli vaſa terrea vitrificantes, Similiter de proprietatibus & paſſionibus metallorũ eſt, extẽdi ſub malleo. id enim proprie metallo conuenit. cùm nulla res mundi talem humiditatem habeat, qualem metalla: vitrũ autem percuſſum diſſilit & cõminuitur, poſt ignitionem etiam in aqua extinctum, aut in aëre frigido detentum facillime rumpitur & crepat, non autem metallum. Item, metalla omnia in conflatione ad inuicẽ commiſcentur, propter ſimilitudinẽ materiæ, vitrũ autem & omnia vitrificata non miſcentur in liquefactione metallis, ſed ſupernatant ſicut oleũ, & omnis pinguedo aquę. Vitrum etiã liquefactum ponderi ſuperpoſito cedit, metalla liquefacta non item, nec magis quam argentũ viuum. Quibus notis facile percipitur vitrũ à metallorum natura eſſe alienum, proinde nec ex eo aurum aut elixir componi poſſe. Quinimo monent nos philoſophi, vt ſi quis laborantium caſu opus aliquod vitrificatorium fecerit, ab ipſo manum ſuſpendat & operi finem imponat. Cautio in opere.

Sed ſi vitrum quod humiditatem vaporabilem non habet, non poteſt eſſe materia lapidis phyſici, quid de ſalibus, atramentis, & aluminibus iudicandum ſit, nemo non videt. Sales atramenta, & alumina quã ſint ab arte remota.

Sales atramenta, & alumina quam sint ab arte remota.

videt, cum non folnm humido facilime in aquam foluantur, sed eorum etiam humor aqueus & oleofus arte fpagirica perdiftillationes elici poffit, relicta terra quæ ingreffum nullũ aut fufionem metallicam habet. quod fecus eft in metallis, quæ facile commifcentur propter affinitatem, & humidum eorum à ficco propter homogeneitaté & fortem vtriufque miftionem non feparatur, fed fimul in igne manent aut fimul euanefcunt.

Marchafita, magnefia, thutia quomodo à metallis differant.

At fecus forte de alijs medijs mineralibus iudicandum quis putabit, vtpote magnefia, thutia, marchafita, quę de eadem humiditate participant qua metalla, conftant enim omnia argento viuo & fulphure, quàuis immiftas habeãt multas partes terreas ac lapideas Dico hæc humiditatem quidé eandem habere, fed indigeftam, & alio modo terminatam per fuas formas, quæ illis accidunt propter diuerfam proportionem mixtionis elementorum propinquorum componentium quamuis alioqui elementa fint eadem. Idque manifefte animaduerti poteft ex metallorum paffionibus proprijs. & proprietatibus, quæ funt fufio, ductibilitas, & miftio, quæ metallis omnibus communes funt: Media autem hæc mineralia, neque fub malleo extendi poffunt, neq; mifceri per liquefactioné cũ metallis. Imo terrea illorũ pars multis partibus vincit aqueam, quod

con-

contra est in metallis Itaque his consideratis quilibet facile percipiet hæc auri aut argenti vel medicinæ materiam nobis suppeditare non posse.

Sed ex spiritibus metallicis solis, videlicet mercurio, sulphure, & arsenico, quidam medicinam facilius fortasse elici posse, ex istimabunt, maximam enim affinitatem habent cum metallis, quandoquidem sunt eorum principia. Videmus etiam hæc leui opera præparata & super corpora quædã proiecta alterationem quandam inducere, quamuis non perfectam, quæ si forte debite præpararentur, lapidem etiam omnibus numeris absolutum præberent. Quam opinionem illorum confirmat Geber, dicens. *Non inueuerunt antiqui, nec nos, nec qui post nos erunt aliquid quod vniretur corporibus, nisi spiritus solos, vel aliquid quod naturam corporis & spiritus in se cõtineat.* Et eod. cap. *Quia in nullis alijs quam in spiritibus vidimus adhærentiã ad corpora cum alteratione, per nullam causam fuimus ab eis excusati, quin necessarium fuerit illos præparasse, cum mundatione illorum, quæ fit per sublimationem.* Et alio loco. *Quæcunque alterantur, per argenti viui virtutem vel sulphuris, vel horum similium necesse est alterari, quoniam hæc sola communicant in natura cum corporibus.* Esto sanè, concedimus vtique omnem alteratioñe fieri per spiritum, propterea non sequitur alterationem fieri

In spiritibus solis lap. quærentes frustra.

Sum. perf. cap. 39.

cap. 60. Sum. perf.

debere necessario per argentũ viuum vulgare, aut sulphur & arsenicum, cum argentum viuum metallorum etiam spiritus dicatur, nec minus sulphur album aut rubeum ex iisdem eductum, quæ sulphuris & arsenici nomine à philosophis sæpè vsurpantur. Deinde admittamus vt etiã hi spiritus vulgo cogniti alterationem inducant metallis, id perfectò nunquã facient, quamdiu fuerint in natura sua, quia in fusione spiritus hi corpora dimittunt, nec eis adhærẽt imo asperitatẽ ignis refugiunt propter fugã quæ ab illis non est ablata. Itaq; si mutandi sunt à natura sua, corruptionũ causæ illis adimi prius debebunt, quę in sulphure & arsenico est inflãmabilis substantia, in argento viuo aqueitas superflua, & absq; inflammatione adustiua: in omnibus vero terrea feculentia. Et à sulphure quidem & arsenico inflammatio tolli potest per calcinationem, ab argento viuo vero aqueitas per præcipitationẽ: Sed hoc modo in terream substantiam rediguntur fusione carentem & ingressu. Quomodo autem metalla transmutabunt si non ingrediantur, nec penetrent? Quibus difficultatibus non repugnantibus, dicimus ex philosophorum omnium, & præsertim Gebri sententia, *mediam quandam ex his substantiam elici posse, quæ per terreitatem non impeditur ab ingressu,* qui

Spirituũ incommoda.

Sum perf. cap. 58.

qui per fusionem bonam perficitur, & cuius impressio non facile remouetur propter subtilitatem eius. Sed tamen cum hæc mediocris illorum substantia non fixa sit, quia e non fixo fixum elici nõ potest, licet eius impressio non facile recedat, nõ tamen firmiter perpetuatur. Igitur cũ ad mercurium corporum perfectorum ad hanc mediam substantiam figendam necessario sit deueniendũ, consultius fuerit in ijs medecinam inuestigare. Qui igitur medicinam quærit metalla conuertentem, relictis supra dictis omnibus nihil aut parum ad rẽ facientibus, metalla capiat, atque in ijs metallorum principia inquirat, argentum viuum scilicet & sulphur, cum in ijs sit per naturam, & metalla ex ijs generata sint. Meminerit tamen auri argentiq; formam nihil dare posse, quod nõ prius eam habuerit, proinde nec imperfecta metalla, nec argẽtum viuum, nec sulphur formam & fixionem elixiri necessariam adipisci posse, nisi auri argentiue forma prius informenter, & figantur. Vnde consulit Plato quarto 2. vt in perfectis potissimũ operam impendamus. Sic enim ait. *Quare calcinatis & solutis alia corpora magno labore, cũ in his* (scilicet perfectis) *quod quæritis inuenire possitis. Si indigueritis vsu eorum, oportet primum vt conuertatis ea in similitudinem duorũ corporum perfectorũ.* Et Hamech commentator in Platonem, ibidem. *Hæc corpora*, scilicet immũda, *egent præpa-*

Metallorũ medicinam a metallis petendam.

In perfectis corporibus vtilius & minori labore inquirendam.

rari primum, donec fiant in subtilitate & qualitate præparationis sicut sol et luna, tūc præparētur iterū, donec perueniant ad id quod oportet. Et Arnaldus de villa noua. *Si in prima natura materia opus nostrum vellemus incipere, esset longissimum, & etiam impossibile, & magnæ, & infinitæ requirerentur impensæ ad hoc perficiendum. Et cum per difficillimum artificium lapis fuerit factus de natura metallorum, tamen opus physicum nondum esset inceptum, quippe quia est necesse, vt lapis philosophorum elici possit de natura duorum corporum perfectorum, antequam de eo fiat elixir completum, quoniam est necessariū quod illud quod est elixir sit magis depuratum & digestum quam aurū & argentum.* Dicit, *antequam de eo fiat elixir completum*, respectu formę auri vel argenti, sine qua elixir cōpleri non potest: elixiris tamē materiā ex alijs corporib⁹ peti posse, nō est quod dubitemus, vt supra ostēdimus, & latius infra auctoritate philosophorum cōprobabitur.

Ros. part. 1. cap. 8.

Recapitulatio ante dictorum.

Diximus hactenus quomodo elixir & metalla transmutanda cōueniant in principijs, & quomodo eadē conuertibilia sint ad inuicem, item quomodo aurum naturæ & elixir constent ex sola argenti viui substantia semoto omni sulphure extraneo: demum quo modo elixiris forma non procedat nisi de materia sua, quæ alia non potest esse, quam est in metallis in principio creationis suę. Atque in his omnibus maximè elucet affinitas elixi-

elixiris, & corporum transmutandorũ, tamen ad hanc vicinitatem augendam desiderant aliquid insuper philosophi: nempe, vt corporis conuertẽdi pars in lapide ponatur. Exẽpli gratia. Vult quis lapide physico plũbum in aurum argentumue mutare, opus est vt plumbi substantiam prius cum eo misceat, ita vt simul vnũ quid fiant. Similiter de stanno, ære, & argento faciendum. Idipsum expresse indicat Raim. Lullius his verbis. *Quando vis facere medicinam, considera primum ad quam perfectionem præparationis eam ducere proponis, & supra quale corpus vis proiectionem facere: nam de illo corpore, super quod vis proiectionem facere, debes in ea ponere.* Et in Repert. *Si volueris facere proiectionẽ super corpus, pone de eius spiritu in elixir, & per talẽ artificiũ in illud habebit ingressum medicina* Et Arnald. *Si non misces de ipso corpore super quod vis facere proiectionem in elixir, & non mitigas, non diliget corpus spiritum.* Ad hoc exequendũ variæ nobis proponũtur viæ à philosophis, ad vnũ tamen finem tendentes, qui est, vt corpus elixiri addẽdũ subtilietur. Sed quoniam diuersi sunt attenuationũ modi, prout supradictũ est, dubitari merito posset, quomodo corpus istud subtiliandũ sit. Raim. Lul. cap. supra allegato videtur innuere q̃ sufficiat corpus tale amalgamari cũ mercurio, terẽdo & miscẽdo, donec sit quasi butyrũ, nec partes eius vllę ãplius sẽtiri possint, deinde

Corporis conuertendi pars elixiri misceri debere.

Pi [illegible] test. cap. 22.

Ros. cap 12.

Opiniones philosophorum diuersę recensentur.

deinde amalgama istud superstiterni sulphuri rubeo vel albo, cuius vapor hoc amalgama penetrabit, coagulabit, & in suam naturam conuertet. Quæ quidem operatio est facilis, breuis, & verisimilis, & credimus philosophum expertum talia scripsisse: tamen alio loco dicit spiritum corporis conuertendi elixiri admisceri debere. Geber etiam monet corpus esse soluendum. Ait enim. *Est tamen bona cautela ad ingressum rebus impermiscibilibus dandū, vt soluatur corpus de cuius intētione est per has alterari & mutari.* Arnald de vlla noua dicit alibi corpus in calcem redigendum. *Cum vis, inquit, proijcere elixir, facies calcem de illa materia cuius fuerit corpus super quod proijcere volueris.* Geber quamuis calcis expresse non meminerit, videtur tamen mediam sequutus viam, vt videlicet partes corporis solubilis soluantur, reliquæ calcinētur, & ea calx cum elixire iūcta spiritu suo imbibatur. Sic enim pergit. *Non tamē fiat omnium partium solutio, sed quarundam, dehinc illud & non aliud imbibatur corpus vice post vicem, per hoc enim beneficium in hoc solum ingressum habet necessario, non autem in quocunq; alio corpore necessario hoc contingit.* Nisi autem ea mens esset Gebri, non diceret, *dehinc illud & non aliud imbibatur corpus.* Quod enim corpus imbibendum nisi proprium, & quod ex solutio superfuit, cùm alterius corporis no meminerit? Illud autē in elixir intrare nō

Sum. perf. cap. 59.

potest nisi purum, & à sulphureitatibus adurentibus & terrea feculentia, quæ percaltionem potissimum tolluntur, mũdatum: nihil enim elixir ingreditur iuxta philosophos, nisi mundum, & à superfluitatibus omnibus purgatum. Quare autem Geber illud corpus siue calcem multoties imbibi iusserit, causa fuit, vt possit deinde sublimari & magis adhuc purgari quam antea: quia calx sursum omnino non, aut difficulter scandit, nisi spiritu adiuta Quod autem calx corporis sublimanda sit, imo omnia quæ in elixire ponuntur, conceptis verbis affirmat Raim. Lullius, Arnaldus, Albu. masar, & alij in hũc modum *Si non sublimas omne id quod ponis in elixir, neq́; aurum neq́; argentum quod inde fiet, erit perfectum integre*. Et rursus. *Ideo oportet vt calx quæ mittitur in elixir sublimetur, vt sit omnino simplex et singularis*. Nos ad concilianda hæc dissimilia philosophorum dicta, putamus non referre vtrum calx, an spiritus corporis cõuertẽdi elixiri admisceatur, modo eius portiuncula aliqua medicinæ iuncta sit: faciliori tamen & breuiori via spiritum in fine cum elixire misceri quam calcem, quæ melius initio operis additur. Vtrumque tamen fieri posse absque detrimento. Tamen meminerit quisque, mundis non nisi munda conuenire. Oportet igitur corpus illud subtiliari & mundari modis in secũdo huius libri cap.

Omnia elixir intrantia sub[l]imãda.

De Intent. Alch. cap. de fixatione

Conciliatio Auctorum.

Vt lapis omnia metalla trans mutet, quid faciendum.

enarratis, et sic demum elixiri adiungi. Hinc Marſ. ficinus, *Si perfectius ex imperfectis exemeris, & corpori perfectiori addideris, totum effici perfectū quid ambigitur?* Quin imo vt lapis virtutem ſuam omnibus metallis infundere poſſit, eaque transmutare, poterit ſpiritu omnium imperfectorū vice poſt vicem ſolui & augeri. Quod idem ficinus ſatis indicat his verbis *Quid refragetur lapidem ex omnibus metallis compoſitum, totum mundum non poſſe tingendo rubefacere?* Quod non de omnibus rebus quæ in mundo ſunt intelligendum, alioqui vegetabilia & animalia, lapides etiam quoſcunque & ſaxa, terrāq; cui inambulamus tingeret, quod abſurdum & à veritate alienum eſt, ſed de omnibus totius mundi metallis, continens pro contento, & totum pro parte licenter vſurpando. Quibus Cap. huic de affinitate elixiris cum corporibus transmutãdis finem imponentes, dicimus, radices minerarum ſimplices & compoſitas imprimis cognitas eſſe debere artifici: quia ſi principia naturæ ignorauerit remotus valde erit ab opere, cum non habeat baſim ſupra quam intentionem ſuam fundet. Non igitur adhæreat huic arti, niſi eam penitus inueſtiget.

De

DE RADICALI HVMIDITATE IGNEA, CONGElante & consolidante partes retentas cum adhærentia sui similis vnione omnium partiũ consimiliũ inseparabiliter.

CAP. QVARTVM.

In quo ostenditur, tres humores, primigenium videlicet seu radicalem, nutritum, & elementarem non solum in animatis, sed etiam in metallis reperiri. Quid sit radicalis humor metallorum, & qua ratione congelet & consolidet partes retentas; & quomodo in metallis augeri posit, in viuẽtibus non item. Tractatur insuper de humore alimẽtario siue spiritu lapidis, de eius varijs effectibus & operationibus. Vnde educatur, & quomodo præparetur, & an ex alijs rebus quã ex metallis elici posit, examinatur.

Dictum est superius, quomodo medicina Physica oleaginitate sua quã citissime fundatur, materiæ tenuitate penetret in profundũ metallorum transmutandorum, affinitate vero & naturæ vicinitate adhæreat suo simili videlicet argento viuo eorũdem, idq; retineat: nũc porro quomodo retentũ coagulet & cõsolidet examinãdũ est, ꝙ eã *radicali sua humiditate ignea* efficere asserit hoc loco. Geber. Vt aũt melius intelligatur, quid sit ea humiditas radicalis ignea, paululũ excurrẽdũ est.

Phi-

Philosophi naturales & Medici triplicem statuerunt in viuentibus omnibus, tam stirpibus quam animantibus humorum differentiam. Et vnum quidem alimentarium siue nutritium vocant, quod eo nutriantur & alantur animata: qui quidem quamuis ex concoctione iam mutatus fuerit, nondum tamen in corporum viuentium essentiam ex toto conuersus est, estque aquosus & frigidus, parum à fontana aut puteali aqua distans, si vaporario excoquetur, & vase excipiatur, inhibetque quamdiu rebus inhærescit combustionem. Alterum nominant primigenium siue vitalem, & radicalem, pinguem & oleosum, qui quamuis oculorum effugiat aciem, arte tamen & industria secerni etiam potest, non secus atque prior, per distillationem, in forma olei albi seu rubei, vel coloris inter hos medij. In hoc spiritum & innati caloris fundamentum, atq; primam substantiam constituunt, cum sit primus & viuentium omnium communis, in quo spiritus calore perfusus primum & per se consistit. Ab his diuersus est aqueus siue elementaris humor, quo tanquam visco terreæ corporũ partes iunctæ cohærent, quiq; rerum omnium ex elementorum permistione concretarum est communis, vniuersumq; inanimorum siue lapidũ siue metallorũ genus hoc ipso glutinatum sustinetur. Triplex id hu-

Tres humores in omnibus animatis.

Alimentarius.

Primigenius siue vitalis.

Elementarius.

humorum genus vt plenius cognoſcatur, exemplo omnia clariora reddētur. Si quis ligneam meteriam viridem recenſque cæſam igni mandet, principio videbit ægrè incendi, propterea quod multo ſcateat humore quem è terra pro alimento ſibi hauſerat, is enim eſt qui ab eius extremis dum incaleſcit emanare ſolet. Hoc conſumpto, reliquam ſubſtātiam prompte flamma depaſcitur, quia purior manet pinguis illa, quæ olei ſpeciem gerit, alio liquore nullo madefacta. Hanc cum omnem ignis depopulatus fuerit, flammæ quidem tum nihil prorſus erumpit, aut euolat, in ſubiectis tamen carbonibus ſua inſuper ineſt ſoliditas ex relicto aqueo humore tenaci & cohærēte, quem in elementorum concretione acceperunt; quo tandem exeſo diſſipatoque, cinis duntaxat aridiſſimus, vt apparet, reliquus eſt, quamuis nec ipſe cinis prorſus viſcoſo illo & tenaci humore careat, ſubtili & fixo, nihilque inflammabili, qui in vitrum tranſire poteſt, & diaphanitatem vitream præſtare. Et hunc quidem elementarem humorem philoſophi naturales tam animatis, vt plantis & animalibus, quam inanimatis, veluti lapidibus & metallis omnib. communē dicunt, radicalem vero humiditatem & alimentariam viuentibus duntaxat tribuunt. Chymici vero philoſophi profundius naturę arcana indagantes, non

Exemplum trium humorum in vno ſubiecto.

Elementaris humor omnibus rebus cōmunis.

Tres humores in lapide,

tantum in viuentibus, sed etiam in metallis, & præsertim in lapide suo tres istos humores inuestigarunt & inuenerunt, nó quidem prout sunt in animam habentibus, sed prout sunt in metallis. In primis enim sicut in oleosa & pingui substantia vita præditorū, calor natiuus, spiritus, & anima, & sui similis generatio consistit, ita in radicitus metallis insixa humiditate eorundem etiā propagatio, calor internus materiam digerens, & anima continetur. Animam autem dico Proprietatem fundēdi fluendi, & extensionis sub malleo, (neq; enim hæc tā viscositati aquæ & terræ, earumque subtili & perminima mistioni tribuenda suut, quam radicali humori, qui aquam terræ, terramque aquę indissolubili nodo iungit) formā præterea lapidis, sine qua materia eiusdem subsistere non potest: Et, veluti deperdito humore pingui & natiuo animantia & stirpes vita priuantur, ita metalli materia non manebit, nec lapis forma inducetur metallica, si radicalis iste metallorum humor igne nimio dissipatus fuerit. Item sicut alimentarius viuentium humor à primigenio secerni & separari potest, & veluti eodem nutriuntur & crescunt animata, tandemque concoctione transit in radicalem, eodem modo nutritio suo humore, separabili à radicali, philosophi chymici lapidē irrorant, qui eundem sibi apponit & dige-

Eorum comparatio cum animantium humoribus.

Radicalis metallorum humor.

Alimentarius metal. humor.

rit,

rit, crescitq; tam quantitate quam virtute, nõ secus atq; infans qui primũ parce & paulatim aqua & lacte nutritur. deinde sensim augetur, donec copiosiori & solidiori cibo digerendo sufficiat. Tertius humor in metallis maximè manifestus est, cum aqua terram suã nunquã derelinquat, sed simul maneant, aut simul euaporent, neq; Chymistę eum separare student, cũ in his iunctis proportio metallica nobis à natura data consistat, quæ semel interrupta aut disiuncta vllo modo restaurari nequit. De hoc itaque loqui supersedebimus, & ad priores duos transibimus. *Elementaris metal. humor.*

Radicalem humorem in hac arte Raim. Lullius dicit *esse argenti viui substantiam calore sulphuris impregnatam*. Ex qua diffinitione colligimus argentum viuum purum quo magis digestũ fuerit suo à suo sulphure, quodque magis virtutis sulphuris particeps fuerit, plus humoris natiui & primigenij in se habere. Aurum itaq; cum sit nisi argentũ viuum digestum virtute & calore sulphuris sui interni, ab externo excitati & in actum deducti, magis quoque quàm reliqua metalla humiditate radicali abundabit, post aurum vero argentum: ideoque Raim. Lullius *aurum* vocat *merum humidum radicale*. Alia vero corpora quamuis interno illo sulphure non careant, tamen admistione sulphuris externi vrẽtis debilitatur, vt in- *Radicalis humor diffinitio. Test. ca. 55. Lib mercuriorum c. 26.*

vt internum actionem suam exerere n possit, oportetque omnia prius extern sulphure spoliari, antequam ad eorum r dicale humidum perueniri possit. Si autem aurum quod non est nisi argentum viuum perfectissime digestum in gradu naturæ tum caloris & humidi radicalis in se habet, quod à sulphuris sui proprij qualitate ad ptum fuit, vt respectu mercurij vulgari passim à philosophis merus ignis dicatur psius substantiam digerens & decoquens, quid de tinctura physica censendum erit quæ aurum humore radicali & calore su perat, & merum sulphur philosophis dici tur, & reuera est? Sic enim Raim. Lullius,

tes. ca. 64. *Tinctura metallica non est nisi sulphur, ex quo multiplicatio per suum proprium naturalem calor in argenti viui substantia digerente illud & conu tente in substantiam sulphuris per certum digesti modum. Ergo multiplicatio tinctura non est nisi p augmentationem & multiplicationem caloris natu ralis, qui est sulphur non vrens nec ardens in ma ria argenti viui.* Ex quibus verbis colligitur radicalem humorem seu calorem natura lem qui in radicali humore consistit, n esse nisi sulphur, non quidem externum vrens, quale metallis imperfectis in gene rationis loco impuro adiectum est, sed i ternum non vrens, quod argenti viui su stantiam sibi ab artifice appositam transm tat, & in se conuertit. Nam sicut aër qui

Radicalis humor non est nisi sulphur.

materia ignis induit eius formam in eo, ita argentum viuum est materia sulphuris, & conuertitur in ipsum propter affinitatem naturæ, & cum sulphur illud nō sit nisi tinctura, argentum viuum etiam ab ipso digestum non nisi tinctura erit, quæ pluribus modis multiplicata & aucta, calore etiam externo materiam magis magisq; semper digerente tam magnæ virtutis & efficaciæ facta est, vt suo exuperante calore igneo metallorum liquefactorū mercurium coagulet & consolidet, quod vero de sua natura non est absumat vel separet. Sulphuris itaq; huius iam dicti respectu radicalis humor oleum dicitur à philosophis, quia sulphur oleagineum est & pingue (cum à Gebre diffiniatur *pinguedo terræ per temperatam decoctionem inspissata in minera quousq; indurata et sicca facta sit*) de quo cum abunde dictum sit cap. 1. hic parcius loquemur, illud tantum significantes eundem etiam humorē ratione caloris sui interni sæpius ignem vocari. vnde Raim. Lullius. *fili impregna corpus ab igne, & multiplica suam combustionem, & fortem habebis tincturam* vbi per ignem non aliud intelligit quam humorem istum radicalē quo lapis impregnandus est siue imbibendus. Et Arnald *Ignis totum compositum matu rat, subtiliat & rubificat. & aërem permiscet & cōsolidat, ac terræ & aquæ constringit frigiditatem, vt ad incolumis redeant æqualitatem complexionis.*

Radic. hum. sulphuris respectu oleum dicitur.

Rad. hum. ignis dicitur.

Test. ca 29.

Ros. ca. 24.

Et non ineleganter Rhodianus. *In occulto lapidis nostri est caliditas & siccitas, quæ caliditas est elementum ignis: oleum quoque est siccum, hoc enim siccum figit, quoniam siccitas ignis tinxit.* Vbi quãuis ignem ab oleo videatur distinguere, tamen ignis huius qualitates caliditatem nẽpe & siccitatem declarat, eiusq; proprietates aperte describit.

Qu. re ignis dicatur.

Vocatur, inquam, humor hic ignis, propterea, quod in eo, sicut dictum est, calor seu ignis naturæ absconditus sit, non secus atque animãtium calor natiuus in humido primigenio, quod quãto magis lentum & glutinosum fuerit, ac copiosius, tanto diutius calori sufficit, & tanto perennius est. Sed calor iste natiuus in animantibus paulatim restinguitur, videlicet, absumpto à se humido cui inhabitabat, & quod ipsi vice pabuli erat; quæ cõsumptio si sisti posset, perpetuari, & non finiendis ętatibus sustentari posset animal.

Humidum primigeniũ metal. augeri posse, animãtium non item.

In metallis autem & præsertim lapide physico contra est, quia in eo non solum conseruatur humidum radicale, sed etiam mirum in modum augetur, & sicut humidum accrescit, ita etiam calidum, ita vt merito ignis dici possit, qui suo calore digerit metallorũ imperfectorũ humiditatẽ nõ satis à natura concoctã, & suo superfluo humore radicali eorum humidũ primigenium maturat, multiplicatq;. Et propterea lapis dicitur nõ habere humiditatẽ terminabilẽ, licet

licet enim ſiccus ſit contactu, copioſus tamen eſt in humiditate vnctuoſa in eius occulto, quæ nunquam poteſt deſtrui aut exturminari. Ad antedictorum & Gebri maiorem elucidationem viſum fuit in mediū adducere quid de igneo iſto calore ſulphuris ſentiat Raim. Lullius in hūc ſcribēs modum. *fili non mireris, quando res videbis mutari coram oculis tuis per potentiam ſulphuris, quia multū calidum eſt & ſiccum Ideo neceſſariū eſt quod proprietatem ignis habeat, videlicet aperiendi partes totius corporis & argenti viui, & penetrãdi, & terminandi, quia per calorē quem habet in ſe naturaliter aperit poros clauſos & ſeratos. Et cū ignis ſit ſubſtantialiter colligatus in ſubſtantia ſubtili, cū tota illa etiā vaporabiliter intrat totū corpus; cū eius ſubſtantia per quā ligatus eſt & collectus ſit multū ſicca, terminat & congelat humiditatem quam intrauit, ſecundū ſui caloris informationē.* Dicit *ſecundū ſui caloris informationē*, propter ſulphuris iſtius ſiue humidi radicalis duplicē naturā, prout ca. 1. declarauimus, quarū vna Lunaris lapidi tantum formam argenti impartitur, altera vero Solaris, auri: & propter maiorem minoréve decoctionē ex artificis volūtate directā, qui argentum vel aurum facere nititur. Non autem exiſtimet quiſpiam Raim. Lulliū per vocem *ſulphuris* hoc loco intelligeterrā philoſophicam, aut aliud quoddā ſulphur externum, ſed ſolum radicalem iſtum humorē igneū, de quo nobis ſermo,

Interpretatio ante dictorum.

Pract. teſt. cap. 22.

qui materiam philosophicam hoc est, terram & aquam, quæ *corpus & argentum viuum* nominat, aperit, penetrat, & terminat, scilicet, formam inducendo & figendo. Cuius interpretationis auctor est mihi ipsemet Lullius, sic loquens. *humida radicalia per eorum naturalem calorem excitatione solius ignis terminantur & finiuntur in substantiā metalli, quod nūquam possibile esset fieri, nisi natura metalli participarent.* Superius dixit sulphur istud corpus & arg. viuum calore suo igneo aperire, penetrare, & terminare, id ipsum nulla sulphuris mentione facta nunc de radicali humore asserit, & quod hic tacet de corpore & arg. viuo terminandis per caloré sulphuris hoc supra expressit: neq; enim putandū est, quod per se terminetur, sed in & cū terra sua. Affirmat etiam hæc *humida radicalia participare naturam metalli*, quia videlicet versantur, vt alio loco ex Lullio quoque ostensum, inter duo extrema, quorum vnum est argētum viuum & sulphur, alterum elixir perfectum, quod nisi metalli naturam haberet, metallorum perfecta medicina non esset. Cùm igitur humor hic radicalis medius sit inter duo extrema, oportet, vt sicut metalli naturam, ita etiam sulphuris & arg. viui obtineat, & propterea vicinius sit metallo, quam duo prædicta, quæ remota admodum sunt à metalli natura, nisi prius informentur & terminentur à secundo hoc sulphu-

Test. ca. 55.

Humor rad. lapidis metalli naturā participare.

ſulphure, è quibus oritur tertium ſulphur. Sed ſicut in ſuperioribus virtutẽ & vim humidi iſtius primigenij in materiã ſuam attigit Lullius, ita ſequentibus poteſtatẽ lapidis qui nihil deinceps eſt quã radicalis humor et merus ignis in conuerſione metallorum dilucide & præclare, vt ſemper, demõſtrat. *Medicina*, inquit, *debite præparata quãdo ſuper corpus fuſum vel argentum viuũ calefactũ proijcitur. ratione ſubtilitatis & igneitatis metallum figit & decoquit, inſpiſſat & coadunat: inſpiſſando autẽ & coadunando pondus præſtat, partes vero terreas magis craſſas pro ſcoria relinquit.* Atque hæc de radicali humiditate ignea quam medicinæ neceſſariã affirmat Geber, vt partes retentas cum adhærẽtia ſui ſimilis congelet, & cõſolidet, dicta ſufficiant. Tranſeo ad humorẽ alimentariũ, qui vnus eſt ex tribus præcipuis chymicę artis principijs ſeu lapidis elementis, comparaturq; nonnunquã aëri, quemadmodũ radicalis humor igni.

De mercurio ſolo.

Hic humor in arte ſpiritus, aqua, mercurius, ventus, fumus, acetum dicitur, & infinitis alijs nominibus à philoſophis inſignitur, ſæpiuſque cum radicali humore confunditur. Spiritus diffinitionem inuenio in Innominato quodam auctore, qui eam vt ſuſpicor à Raim. Lullio mutuatus eſt. Vbi dicitur eſſe *virtus mineralis, in qua natura metallorum quieſcunt*. Virtus, quia ſpiritualis & aëriæ, chymico loquendi more, eſt na-

De humore alimentario.

Eius nomina diuerſa.

Diffinitio.

turę, nec absque suo corpore subsistere aut ignem tolerare valet: & quamuis talis sit in natura propria, tamen tota metallica natura in ea quiescit, & ea constat, quia metallicum corpus non est aliud quam argentum viuum a natura sua mutatũ, & coagulatum, & iuxta sulphuris sibi agnati proprietatem digestum, & informatum.

Spiritus beneficia varia. Huius effectus & beneficia sunt varia. *Corpora enim à combustione præseruat.* Vnde Philosophus in Turba. *Si corpus absque aceto super ignem ponatur, comburetur, & in fauillam redigetur.* Vstonem autẽ inhibet sua frigiditate & humiditate, quæ qualitates sunt aquæ. *Soluit* præterea *omnia corpora metallica*, pręcipuè vero aurum & argentum, solutione vera philosophica in aquã ex qua ab initio fuerunt; quod partiũ tenuitate efficit, eo quod terrestri materia plane expoliatus sit per frequẽtes distillationes, & circulationem diuturnam, ac penetrationis acumine, quod à metallico sale cum eo digesto & eleuato acquisiuit. *Lauat insuper & abluit*, quia nigredinem & sordes corporum dissolutorum & terræ eorundem per lotionem aufert: vnde non semel *sapo Sapientum* appellatur, similitudine ducta à sapone vulgi, quo interulæ & vestes sudore aut alijs sordibus inquinatæ mundantur. Has ipsius proprietates Raim. Lullius paucis complexus est in hanc sententiam. *Proprietas quæ est in aqua refrigerat*

Pract. test. cap. 17.

mul-

multum, dissoluit & lauat. Et ibidem. *Argentum viuum est liquor inundans & fluens, præseruans à combustione & arsura.* Huic præterea spiritui diuersæ ac contrariæ adscribuntur operationes. Dicitur enim *cõgregare & diuidere*: Cõgregare quidem homogenia, partiri aũt & diuidere heterogenia. Quod ea fit ratione, quia homogenijs & de natura sua mercuriali existentib. adhæret, heterrogenia vero, hoc est, vnctuositatem inflammabilẽ & & terram substantiam corporis seponit, & tanquam alienam non attingit, ueque complectitur, aut si complexus fuerit, tandem deserit. Dicitur atiam *mortificare & viuificare*, Mortificare quidem animam & tincturam è corporibus separando, quæ deinde mortua remanent, cum nullus in ijs amplius sit splendor, nec vita vlla quæ in fulgore consistit, & humido radicali iuxta dictum Morieni. *Corpora cum suas non retinent animas, mortua & tenebrosa apparent.* Viuificare autem, cum animam id est mercurium corporum perfectorum in terram mundam & puram inducit. Dicitur etiam corpora viuificare cum metalla ad naturam suam, hoc est, in argentum viuum conuertit, hinc Lullius. *Aqua nostra facit totum corpus spiritũ, & corpus mortuum in substantiam viuam vertit.* Vbi corpus mortuum ea ratione dicitur, quia vires suas exercere non potest quamdiu compa-

Contrariæ operationes in spiritu lapidis.

Test. cap. 61.

ctum

ctum & durum est, sed demum post solutionem spirituale factum. Nec dissimilibus rationibus dicitur *dura mollificare, & mollia indurare*. Mollificat, cum corpora soluit, & cũ terram exuccam & aridam irrorat; indurat, cum humorem radicalem qui metallorũ fluxui sufficiebat educit, & ne amplius fluere possit, inhibet. Item *albificat & rubificat*, Albificat, terram lauando, mundando, & extollendo, rubificat tincturam auri vel eius oleum infundendo. Hos omnes mercurij seu spiritus effectus breuibus verbis cõplectitur Auctor Ros. minoris, in hunc modum. *Cum ista aqua laudabili corrosiua poteris in momento resoluere cuncta corpora tam cruda quam calcinata, omnes spiritus & omnia mineralia, nec non lapides pretiosos, & coagulare quando volueris. Ista aqua habet tales effectus mirabiles & laudabiles, quod resoluit solidum, & reddit liquidum, mundat immundum, corrodit superfluum, figit fugitiuum, consolidat disgregatum, augmentat tincturam albam optime, & rubeam, omnia penetrat, durum mollificat, & molle indurat, & discordantes concordat, & est clauis totius artis.* Quod addit, *hanc aquam discordantes concordare*, id dicit ratione animæ & corporis, quæ se inuicem non amplectentur propter distantiam remotam, nisi per medium spiritus. Hinc Raim. Lul. *Anima corpora ingredi non possunt, nisi mediante spiritu*. Vnde & ab Arnaldo de Villa noua dicitur *mercurius solutiuus philosophorum, faciens*,

Part. 2. ca. 20.

tiens matrimonium . Et alius. *Hæc aqua coniungit corpora diuersa tali coniunctione, quod non potest ignis ea separare. ipsa facit matrimonium inter corpus & fermentum, & eorum vnum mutat in aliud, & ab ignis combustione defendis.* Hic humor quemadmodum albificat & rubificat, ita dicitur etiam *denigrare.* Vnde Marchos apud Morienum. *Aqua nostra soluit corpora, congelat, & denigrat ea.* Quod facit ratione putrefactionis, in qua nigra omnia redduntur. Vnde Rosar. *Aqua putrefacit, ac postea facit germinare res nouas & diuersas.* Huius spiritus naturam non satis admirari nec commendare potuerunt philosophi. Vnde Auctor Lilij. *O natura calestis, qualiter vertis corpora in spiritum O quam admirabilis natura, qualiter omnibus eminet, & omnia superat.* Et ne de alio elemento loqui existimetur, addit. *Et est acetum acerrimum, quod facit aurum merum esse spiritum. sine quo aceto nec albedo, nec nigredo, nec rubedo fieri potest.*

Præter superius enumeratas facultates hic spiritus lapidem æris vel lotonis etiam *nutrit & alit.* Vnde non in merito alimentarius siue nutritius humor dicitur. & à Raim. Lullio *lac virginis, sanguis reincrudatus, menstruum dealbatum, nutrimentum infantis, cibus cordis, venenum viuentium, cibus mortuorum vocat.* Et ibidem. *Operatio huius est nutrimentum vel multiplicatio lapidis in substantia mercurij,* &

Spiritus quare humor alimentarius dicatur.

Codic. cap. de subl. merc. et nutrimento per multipl.

& cum nutritur aq. a. augetur & multiplicatur sicut cæteræ res. Sed dicet quispiam. Idē Raim. Lullius alio loco Codicilli affirmat hanc humiditatem non generare nec augere. Sic enim scribit volens radiculis humiditatis differentiam ostendere ab alijs humiditatibus lapidis. *Ne putes hanc humiditatem, fore secundam, quia phlegmatica est. nec generat vel augere potest, quantum est de natura sui, nisi solum humectat lapidis partes, illas vaporabiliter deferendo.*

Quæstio. Cap. de modo fermentat. rerum cerandarum.

Solutio. Respondeo, humiditatem hanc multū quidem phlegmatis continere, quod facile ab igne recedit, mediam tamen ipsius substantiam nutrire & augere, donec lapis ad quantitatem debitam perueniat: quæ tamen etiam facilè cum suo phlegmate ab igne euaporat, nisi conueniente igne regatur, & postea per animā detineatur. Propterea concinne admodum Calid. *Aqua non plus ponderis adijcit vel dat corpori, nisi quantum de humiditate metallina in se habet, quia humiditas aquæ transit, & metallina manet.* Metallinam autem humiditatēm vocat mediā mercurij substantiam incombustibilem. Propter hanc nutritionis proprietatem Lullius hunc spiritum non vno loco vocat *mercurium vegetabilem, vel aquam vegetabilem mercurij, vel menstruū vegetabile,* eo quod vegetet, nutriat, & cresce re faciat. Iterum obstrepet alius & dicet. Nonne Raim. Lullius & alij philosophi plu ribus

ribus locis affirmant humorem radicalem verum esse nutrimentum lapidis? Sic enim Lullius *In tertia digestione lapis nutritur cum perfectione, & augmentatur in crescendo, & lapis confortatur ad faciendum suas actiones in restaurando rem deperditam in terra alba foliata.* Tertiam autem decoctionem fieri cum humore radicali, qui etiam oleum & anima dicitur, notum est, cum eo lapis animetur,& tingatur,& absque eo terra dealbata & munda in medicinam perfectam mutari non possit, sed mortua & nullius effectus remaneat, aut euanescat. fatemur id quidem; sed propterea non sequitur alium nullum humorem nutrire. Quod enim de vno asseritur, de alio rectè negari non potest. Sed eam Lullius vbique fere constituit differentiam, quod humorem alimentarium, de quo loquimur menstruo comparet, radicalem vero lacti. Sicut enim infans ante partum menstruo sanguine per vmbilicum attracto tantum alitur, cum non valeat propter impotentiam digestionis & cruditatis per os alimentum attrahere, post natiuitatem verò lacte, & paulatim adauctis viribus cibo solidiore : ita & lapis terræ cum sit frigidissimus in principio indiget alimento sibi conueniente, non nimis

Test. cap. 14

Solutio.

Differentia humoris alimentarij, & radicalis.

calido

calidone suffocet aut extinguat digestiuam in eo virtutem, sed sibi in complexione simili: post ortum vero suum & partum, calidiore cibo & magis digesto, cum ipse quoque sit calidior, & plus attrahere meliusque concoquere valeat; cui si tum frigidius alimentum suppeditaretur, mortificarētur in eo virtutes conuertentes. Cum autem dico lapidem frigidissimum in principio, non intelligi velim nisi respectu finis, cum alioqui nisi caloris aliquid in se contineret, humidum suum coagulare, & retinere non posset. Quod satis indicat Lullius in Codicil. his verbis. *Prima terra calida est, secunda calidior, tertia calidissima.* Non negauerim tamen differentiam hanc quam dixi de menstruo & lacte aliquando confundi, cum secundus lapidis humor nonnunquā lacti comparetur, & etiam *mediocris humor radicalis* à Raimundo dicatur. Sed tum tertium humorem *caloris nutritiuum & conseruatiuum, generantem viuificos spiritus & sanguinem, ignem, & animam* vocarunt philosophi, manifesta satis vtriusque differentia. Sed interrogabit quispiam, si spiritus hic, siue humor alimentarius non sit ita calidus, prout radicalis, quare Philosophi illum quandoque *ignem* vocauerunt, vel *aquam igneam, igneum venenum, aquam cholericam igne calidiorem*, cum nihil possit igne esse calidius?

Quæstio.

Differentia humoris alimentarij, & radicalis.

Sic

Sic enim Menardus in Turba. *Argentum viuum est ignis corpora comburens, mortificans, & confringens.* Et Dardarius ibid. *Notate argentū viuum esse ignem omne corpus comburentem, magis quàm ignis, & corpora mortificantem, & quod omne corpus quod ei misc etur teritur & morti datur.* Respondeo cū Raimundo Lullio hanc aquàm siue argentum viuum dici ignem à Philosophis non quod intrinsecus de natura suá calidior sit oleo aut humore radicali iā dicto, sed *quod igne elemētali potentior sit in actionibus suis, videlicet comburendo aurum, & quia in se continet naturalem proprietatem & virtutem scindentem & rumpentem, & sine vi aurum dissoluentē; quod ignis facere nequit.*

Vnde petendus spiritus. Sed quæri posset vnde humor iste alimētarius siue spiritus educatur potissimum? quem non esse argentum viuum vulgare hinc conijci potest, quod passim dicāt Philosophi, *mercurium suum non esse mercurium vulgi*: deinde quod argentum viuum vulgare non efficax sit in auro argentoue soluēdo, nec etiam in calce corporum coagulari possit ob cruditatē: deniq; quod alias proprietates quas aquæ suæ attribuūt Philosophi non obtineat. Dicimus itaq; spiritum hūc non esse nisi argentum viuū è corporibus eductum. Vnde Auicenna. *Intentio operis non est nisi vt eligatur purissima mercurij substantia ex ipsis corporibus, quoniam Elixir constat solummodo ex ipsis.* Item Ros. *Lapis noster apud omnes philo-* *Spiritum è corporibus petendum.*

sophos dicitur mercurius, qui non est natus, sed de corpore extractus. Et Raim. Lullius. *Intentio tertij practicalis principij est, vt argentum viuum à corporibus abstractū per dissolutionem sui sulphuris, & illius vapore per reductionem congeletur.* Quo autam corpora perfectiora fuerint, eo etiam spiritus perfectior erit, melius enim congelabitur, & humiditatis superfluę minus cōtinebit. Cum itaque aurum metallorum omnium perfectissimum sit, & maximè decoctū, spiritus ex eo eductus reliquorum spiritibus perfectior erit, post quem argenti, deinde cœterorum metallorum, pro ut puritate & abundantia mercurij magis argento vicina fuerint. Quæ autem illa sint ex libris philosophorum addiscēdum est. Sed quoniā hæc duo metalla perfecta multum de virtute sulphuris non vrentis, in se habeant, & proinde etiam radicalis humoris plurimum, plus aurum minus verò argentum, ne caliditate nimia terra suffocetur, adsciscendum erit pro ratione argentum, viuum vulgare, quod horum corporum partes minus fixus secum euehat, & per mistionem earundem & digestionem debitam qualitates mercurij corporū perfectorum induat: spiritus vero minus decoctorum metallorum plumbi, videlicet, vel stanni additione argenti viui vulgaris non indiget, eum crudus adhuc sit iuxta corporum naturam è quib. eductus est, cui si mercurius vulgaris crudior cōiungeretur, pro

In Codicil.

Quorum corporum mercurius melior.

fecto timendum esset, ne à sulphure parū caloris in se habente congelari nō posit,& sic opera labore frustremur. Quod aūt spiritus hic tā ex imperfectis q̄ perfectis corporibus elici possit, satis indicat Raim. Lullius his verbis. *Noueris quod metallorum spiritus est altera pars & materia nostri lapidis, quem oportet te à corporib omnium metallorum euacuare. Et ista euacuatio fit dupliciter, quià in duobus corporib. perfectis diuiditur per putrefactionem & elementorum diuisionem: sed in metallis imperfectis diuiditur per purifi ationem & sublimitationē simplicis vnitatis.* Et alibi: *Si fixas per aquam corporis imperfectis incera cum oleo Solis vel Lunæ, vt facias solem perfectū & Lunā. Sed si fixas per aquam corporis perfecti, sufficit vt modo fundatur: et si vis leuioris fusionis, incera cum oleo corporis perfecti* Quibus verbis Lulli⁹ non solū ex imperfectis metallis aquā siue spiritū educi scribit, sicut ex perfectis, sed manifestā vtrorumq; differentiā tam in resolutione q̄ coagulatione eorū in terrā, & incerationē diuersā docet. Geber etiam aquarum Iouis & Saturni, Veneris, & Martis præparationes tradit; q superuacuū esset, nisi spiritus iste ex omnibus metallis educi posset. Quinimò lib. fornacum cap 17. expresse affirmat spiritum hunc siue mercurium ex omnibus metallis peti posse. *Ex hoc magnum elicias secretum quod mercurius atque sulphur extrahi possunt tam à perfectis q̄ ab imperfectis corporibus debite præparatis. Sunt hoc adminicula spirit⁹ purificati & media mineralia:*

In compend. transf. animæ.

De intent. alch.

De Inuestig. perfect.

Quomodo autem corpora metallica dissoluenda sint, quoniam dictum est cap. 2. hic repetendum non putaui.

Spiritus præparatio. Præparatio huius spiritus est ipsius subtiliatio quæ per multiplices distillationes perficitur, donec splendorē & cristallinam cōsequutus sit serenitatem. Auctor Scalæ. *Aquæ depurantur multū ab illarū sordibus cū distillationibus, & subtiliando vertuntur in naturam aëris per leuigationem.* Et Lullius. *In codicil.* *Aqua distillatur ad perfectæ ablutionis signum, quod est splendor transparens, & fulgens vt cristalli serenitas.* Qui ad hoc signū peruenerit, mercuriū habet philosophorū omnia corpora soluentē, præcipue Solis & Lunæ, ob naturæ vicinitatem; qua de causa subtilitas spiritus illorum densitatem facilius penetrat, & intima corporum subiens illa emollit, & tandem in mercurium currentem conuertit putrefactione conuenienti præmissa.

Opinio quorundam reprobata. Reliquū est, vt excutiamus an in alijs rebus hic spiritus inueniri possit. Philosophi lapidem suū animalē dicunt, vegetabilē & mineralē. ratio eos mouens alibi declarata est. Sunt tamen qui putent lapidē physicū ab hoc spiritu animalē dici, siue vegetabilē, siue mineralem, atq; ita tres lapides constituunt. Animalem, si hic spiritus ex animalibus depromatur, videlicet, si lac, sanguis humanus, vrina, vel mel varijs distillationum circulationumq; modis subtilietur, donec

donec aurum &argentũ soluat,& in liquorem deducat. Vegetabilem verò,si spiritus iste ex vegetabibus sumatur,qualem existimant,quintam vini essentiam, chelidoniæ, lunariȩ maioris,radicis frumenti,maluȩ & mercurialis, cœterarumq; herbarum, fruticum,vel arborum quæ natura calidȩ sunt vel humidæ. Mineralem autem, si aurũ argentumue per mercurium in mercurium deducatur. Sed quoniam argentũ viuum deleteriæ esse naturæ, & venenum perniciosissimum, aurumq; per illud dissolutũ venenatis eiusdem qualitatibus imbui existimant, studentes potius incolumitati corporis humani, quàm vilium metallorum in aurum argentumq; metamorphosi, conati sunt ex animalibus aut vegetabilibus aquas elicere, quibus aurum argentumue in liquorem resoluerent,eodemq; metalla imperfecta transmutarent. Quod quam absurdum sit & à veritate alienum, ex suprà dictis quilibet colligere potest cum ostensum sit nihil elixir intrare posse,quod non sit de metallorum natura & substantia, & quod corpora metallorũ penetrare ac persuadere, atq; argentum viuum illorum sua affinitate retinere & ignea vi transmutare nequeat. Liquorem quidem saluberrimũ cùm quibusdam supradictorum, vel forte etiam alijs, addito auro vel eius tinctura componi, & aurum etiam in liquorem re-

digi posse post calcinationem cũ similibus concedo, quãdo auro eximiæ facultates sanitatis conseruandæ, lititię inducendæ, melancholicæ minuendæ & temperandorum quorumcunq; corporis humorum à natura collatæ sint, tamen eo liquore chrysopociam vel argyro, pœiam compleri, vanũ est credere. Atqui concedamus mercuriũ toxici naturam in se habere; nemo philosophorum vnquam asseruis mercuriũ solum absq; auro vel argento metallorũ impuritatem tollere, & ea in aurum argẽtumve mutare: imò axioma philosophorum generale est *nihil ignobilitatem metallorum posse tollere, nisi prius fuerit aurum vel argentũ* Mercurius etiam & sulphur, cum sint lapidis extrema ab vna parte, in elixir completum quod est aliud extremum conuerti non possunt, nisi per sua media, mea autem sunt ipsa metalla. Cũ igitur mercurius supra terrã per artem, in mineris autem per naturã in argentum aurumq; conuertatur, qualitates proprias exuit quas ante concoctionẽ habuit, inducendo alienas, quas per digestionẽ acquisiuit, videlicet, primo argẽti, deinde auri, & postremo Elixiris, ꝙ auro *100000.* salubrius & perfectius est. Vnde nulla mercurij venenata qualitas amplius timẽda est cũ in aurũ & elixir conuersus sit, quod infirmitatem corporũ tam humanorũ quam metallorum tollit. Insuper cũ philosophorũ testimonijs, corpus, spiritus, & anima misce

Mercurius per digestionem venena tàm qualitatem exuit.

ri debeant per minima, vnumq; quid fieri ante elixiris complementũ, quomodo hic spiritus siue ex animalib. siue vegetabilib. desumptus corpori & animæ, quæ è metallis petenda ipsimet confitētur, miscebitur per minima, cũ diuersarum plane sint naturarum, nec sub vno genere comprehẽdantur? quinimò cũ spiritus huiusmodi ne vel minimũ quidem ignẽ ferat quin à corpore separetur? quo euascente, & animã à corpore separeri necesse est, cũ per spiritũ anima penerret, & in terrã ingressum habeat. Nec obstat quod Philosophi animam lapidis siue tincturam comparẽt tincturæ tinctorũ, cum dicunt, *animam deportari in spiritu, sicut portatur tinctorum tinctura per aquam super pannum, aquã recedere, & remanere tincturã in panno fixã, propter oleaginitatem.* Non enim ijs verbis demonstrare voluerunt philosophi spiritus euaporationẽ à corpore, sed quomodo spiritus vehiculũ sit animæ, & quomodo auxilio spiritus anima in corpus reducatur. Quod manifeste colligere licet ex verbis Arnaldi de Villa noua ex Ros. cap. 11. desumptis. *Spiritus est in quo portatur tinctura aëris, qua cum reducitur super terram albam foliatam, statim siccatur aqua spiritualis, & remanet in corpare anima, qua est tinctura aeris.* Terram foliatam vocat sulphur perfectè mundatũ & dealbatum. Et ne possit aliqua deinceps oriri dubitatio, addit expresse sequentia.

Corpus, spiritum, & animam oportet vniri in opere.

Comparatio animæ lap. cum tinctura tinctorum.

Spiritus igitur retinet animam, sicut anima retinet corpus, quoniam anima non moratur in corpore nisi mediante spiritu: cum verò coniunguntur, nunquàm separantur, quia spiritus retinet animam, sicut anima retinet terram. Tria dicit, quorũ primum est, *aquam statim siccari*: at si siccatur vna cum anima, non euaporat. Secundum, *animam non morari in corpore, nisi mediante spiritu.* Quòd si verum est, necessario sequitur spiritum non recedere. Tertio subiungit *hæc tria nunquam separi*, quia vnum est retinaculum alterius, neq; vllum eorum per se subsistere potest absq; mutuo adminiculo, cũ hæc tria corpus physicum constituant, non secus ac humanum: ita vt locus nullus relinquatur spiritui animalium aut vegetabiliũ euanido.

Salium, atramentorum & aluminũ aquam spiritus vicem non posse supplere.

Sed fortasse aqua saliũ, atramentorũ vel aluminũ separatim vel coniunctim per solutionẽ siue distillationẽ procurata, spirit⁹ isti⁹ solutiui locũ supplere poterit? Quod an verùm sit expendamus. Imprimis si calore balnei aut fimi soluta hæc addãtur corporibus metallicis siue terræ philosophorũ, cum primũ ignis calorẽ senserint, subtilisimarũ partiũ euaporatione facta, in salẽ atramentũ, vel alumen redibunt, & sic densitate sua ingredi non poterunt, multo minus corporum compactam molem soluere, ac per minima commisceri & vniri. Si aqua è singulis vel coniunctis distilletur, phlegma

phlegma eorum ab aqua communi non multum distabit: si spiritus eorum vrgeantur igne, & vase excipiantur, metalla corrodent, & naturalem terræ calorem igne suo contra naturam mortificabunt, & inutilem reddent ad animam suscipiendam, sine qua persistere non potest, nec metalli aut elixiris formam adipisci. Et quamuis his incommodis carerent, tamen quòd omnino in Elixiris compositione necessarium est, in sulphur conuerti non possunt, cum quod affinitatem cum eo nullā aut valde remotam habeant per naturam, tum quod paulatim ab igne euaporent. Idē de mercurij & sulphuris aquis diaphanis & transparentibus iudicium esto, quę quamuis principia sint quodammodo metallorum, tamen cum terram suam, in qua proportio illorum & virtus metallica latet, amiserint, in igne non magis quam antedicta perdurare poterunt, nec cum terra vniri denuo, neq; in terram conuerti, imò & istiusmodi aquæ non minus corrosiuæ sunt quam prædictæ. De liquoribus lapidum, gemmarum, corallorum, cristalli, & similium, eadē censura erit, quia aut aquæ simplicis aut salium naturam referent, cum ferè non resoluantur hæc nisi calcinata, & *omne quod soluitur* iuxta sententiam hebri, *salis, aluminum & consimilium naturam habere debeat.* Sed argentum viuum vulgare prout

Mercurij & sulphuris aquæ diaphanæ reprobantur.

Liquores lapidū nullius in arte momenti.

prout est in natura sua spiritus physici vicem fortè supplebit, cũ sit propinqua metallorum materia? Quod quam verum sit, philosophi satis declarant, qui asserũt nullum argentum viuũ à terra coagulari quod antea coagulatum non fuerit, at mercurius vulgi in mineris terræ nunquam coagulatus fuit, proinde neque à sulphure siue terra purgata coagulari poterit: habet enim nimis crudam, grossam, & indigestam substantiam, quam vt ipsam penetret, & in naturam eius vertatur, aut cum anima misceatur eamq; in corpore detineat. Non inficior tamen quin auro vel argento soluto iũctum post digestionem dibitam, sub tiliahonumq; modos philosophis vsitatos spiritus vice fungi posit, & in sulphur conuerti, aliasq; omnes spiritus physici conditiones obtinere, in natura autẽ sua permanens, minime. At si vulgare argentum viuũ prout est in natura sua, spritum arti præbere non potest, quomodo mercurius antimonij cœterumque marchasitarum, & thutiæ, & magnesiæ in examinè persistet, cũ is sit multo ignobilior, contaminatior, minusq; fixioni idoneus, imo proportione & mixitione elementorum, ac specie, ab hydrorgiro vulgari, aut metallorum mercurio plurimum differens, hæc cum ita se habeant, necessario ad argentũ viuum metallorum recurrendum erit, cum id sit verum arti

An argentũ viuum vulgare spiritus locum locũ obtinere posit.

Mercurius marchasitarum in arte rebrobatur.

artis principium, & clauis vnica. Atq; hæc de radicali humiditate ignea, & alimentario humore siue aquæ elemento dicta sint, nunc ad reliquas medicinæ proprietates properimus,&ad quintam progrediamur.

DE PVRITATIS CLARITATE MVNTIFICATIVA, DANTE SPLENDOREM EMINENTEM, À COMBUSTIONE præseruante,nec adurente.

Caput Quintum.

QVO Axioma philosophorum, Imperfectũ perficere non posse, nec immundum mundare, explicatur; ostenditurq́, aurum magis ab Elixiris perfectione remotum esse, quam metalla imperfecta ab auro, ideoq́, debere mundari & subtiliari magis quã per naturam depuratum & subtiliatum sit. Qualis puritas in opere requiratur, ac vnde metallorum fulgor procedat, exploratur. Locus corruptus Gebri restituitur. Deinde num in alijs rebus ista puritatis claritas deprahendi posit, examinatur. ac postremo num aurum & argentum per artem facta excedant aurum & argentum natura, disputatur. Philosophorum propositio est satis nota *Imperfectum perficere non posse, nec immundum mundare.* Quod non ita accipiendum est, quasi imperfectũ perfici non posit, aut immundũ mũdari, id enim philosophorũ auctoritatib. veritatiq; refragaretur. Sic nãq; Geber *Axioma philosophorum quomodo intelligendum*

Per-

Perfectum imperfectum adiuuat, & perfectum in nostro magisterio per se perficitur, sine administratione alicuius rei extraneæ, & imperfectum hoc eodem magisterio perficitur. Et per Deum, se inuicem alterant, & se inuicem perficiunt, & perficiuntur, & per se tantùm vnumquodq; perficitur sine alicuius adminiculo. Quibus verbis Geber asserit elixir non solum è perfectis corporibus componi posse, verum etiam ex mistione horũ cum imperfectis, imo ex ipsis imperfectis solis. Nec dissimilia dicunt Rhasis & Aristot. chymicus qui *ex vnoquoq; corporum si præparatione perfecta fuerint præparata, album vel rubeum elixir constitui posse* scribunt. Eadem cum gebro affirmant Raim. Lullius, & M. Arnaldus de villa noua. Frustra etiam à philosophis descripta essent tam varia artis regimina, nec tam seduli & diligentes fuissent in vasorum & ignium doctrina, nisi imperfectum perfici & impurum depurari posset. Vanum etiam esset lapidis compositionem tentare, etiamsi ex auro vel argento solo eundem elicere possemus, nisi eadẽ magis depurari possent, & subtiliari per artẽ. Quamuis enim in gradu naturæ hæc metallorum perfectio sufficiat, tamen si elixiris sublimitatem & excellentiam respiciamus, longius aurum ab Elixiris puritate & digestione recedere videbimus, quam imperfecta metalla ab auro. Quod vel inde colligere licet, quia imperfecta metalla in vna ho-

Ex omnibus metallis lapidem componi posse.

Aurum magis ab elixiris perfect. distare, quã met. imperfecta ab auro

ra vel minori tẽporis spatio in aurum per Elixiris admistionem transire possunt, aurum autem non nisi longò & prolixo tempore in elixir. Alioqui si mundities & perfectio illius sufficeret, caperemus id vt natura nòbis dedit. Vnde Arnald. in Soliloquio. *Necessarium est quod elixir magis sit depuratum & digestum quam aurum & argentum, eo quòd ipsum debet conuertere à perfectione diminuta corpora in aurum & argentum, quòd ipsa facere nequeunt, eo quod non possint tingere, nisi in quantum se extendunt: quoniam nulla res dealbat nisi secundum suam albedinẽ, nec vlla res rubificat, nisi secundum suam rubedinem.* Nec obstat auctoritas Gebri alio loco dicentis *Corpora perfecta non indigere præparatione, cum perfecta sint, sed tantum vt magis subtilientur & attenuentur.* Quia Geber respexit præparationem primam, qua indigent imperfecta ante eorum solutionem qua non indigent perfecta, cum humiditatem superfluam nigram & comburentem, ac terream fæculentiam immundam & grossam exteriorem non habeant, sicut imperfecta: sed tamen post solutionẽ non minus eorum calces & mercurium mundari debere, quam imperfectorum, philosophi satis attestantur. Passim enim cum quæritur *cur aurum & argentum solui debeant*, rationem aliam non reddunt, quam, vt separetur purum ab impuro, & vt terra ipsorum & mercurius in profundo seu radicitus

Gebri locus explicatur.

De Inu. vestig. perf. cap. 10.

Aurum & argentũ soluũ vt mundentur magis

dicitus mundari poſsint: ad quam munda- tionem natura peruenire non potuit, quia ſimpliciter operatur. Cum igitur legimus apud philoſophos. *Imperfectum perficere non poſſe, nec immundum mundare*, exiſtimandũ eſt eos nihil aliud his verbis innuere, quam quod nihil elixiris compoſitionem intrare poſsit niſi purum & mundum, & quod ſaltem in via & mota ſit ad perfectionem ſummam & perpetuitatem adipiſcendã, quod fieri non poteſt, quamdiu corruptio & immundities in materia hæſerint; omne enim immundnm & contaminatum corruptioni & ignis violẽtię obnoxiũ eſt. hinc Raim. Lullius. *Scito fili, quod cum nulla res imbuta corruptione poſsit pati vel tolerare ignem, nec ignis inſe pati corruptionem. oportet quod lapis mundus magiſtraliter trahatur ſeparatus ab omnibus immunditijs & fæculentijs corruptibilibus, antequam praſumas eum fixare, quouſq; ſit natura pura.* Quocirca lapis perfectus, cum nihil inquinatum in ſe recipiat, etiamſi ad diem Iudicij in igne violentiſsimo detineretur, & ei omnes putrefactionum modi adhiberentur quot quot excogitari poſſunt tamen nec conſumeretur, nec corruperetur. Solus tamen philoſophus ſciens eius conſtructionem, eiuſdẽ quoq; corruptionẽ nouit: & quamuis multitudine metalli alicuius ignobilis parua eius quantitas obruta eſſet, ita vt virtutem ſuam exerere non poſſet, tamen ex

Omne im mundũ corr. ſubiectum. Teſt. cap. 51.

Lapis phyſicus incorruptibilis & perennis

eo etiam corpore inuiolatus & incorruptus tandem prodiret, impuritate omni & superfluitatibus eiusdem metalli absumptis, quamuis nõ in forma pulueris vt prius, sed auri purissimi, subtilissima & purissima eius metalli substãtia sibi adglutinata. Cũ itaq; puritas tanti in hoc opere sit momenti, non temere quinto loco inter medecinę proprietates eam requirit Geber. Sed non solum vult, vt medecina pura sit, sed *vt puritas eius sit clara & fulgens, & talis quæ mundificet, & det splendorem* non vulgarem, sed *eminentẽ*, qualis est in auro & argeno postremo *vt puritas illa non adurat, sed à combustione præseruet*. Quæ sigillatim pertractanda sunt ad maiorem Auctoris nostri elucidationem. *Qualis puritas in opere requiratur.*

In primus igitur puritatem desiderat in medicina Philosophus, omnium videlicet partium lapidis, tam spiritualium quã corporalium, idq; vnanimi omnium philosophorum consensu: quia nisi pura & munda omnia fuerint, partes spirituales cum corporalibus non coniungentur, neque fieri poterit matrimonium humidi cum sicco. Si autem humidum à sicco non coaguletur, ad nihilum omnia redigentur. Vnde legimus in Turba. *Corpora & spiritus non recipiunt se ad inuicem, ita quod spirituale fiat corporeum, & contra, nisi vtraque sint ab omni sorde perfectissime depurata.* *Impuritatis incommoda*

Et

Lib. secret. cap. 7.

Et Calid. *Necessaria est in magisterio cotritio atque cribratio, & mundificatio, & cum dulcibus aquis ablutio. Vnde qui aliquid huius operationis fuerit, mundificet ipsum bene, & abluat ab eo nigredinem & tenebras quæ apparent super ipsum, in eius operatione, & corpus subtiliet quanto plus poterit, postea miscebit cum eo animas solutas, & spiritus mundos.* Et

Lib. perfecti magist.

Rhasis. *Præcedit operationem perfectæ præparationis quædam rerum purificatio, quæ quibusdam mundatio, à quibusdam rectificatio, à quibusdam ablutio, à quibusdam separatio nuncupatur, ipsa enim puriores rerum partes disgregat ab impuris, vt grauioribus abiectis partibus, cum leuioribus opus compleatur.* Modi autem depurandi præscribuntur à Raim. Lullio duo potissimum. *Distillatio videlicet & calcinatio.* Sic enim ait. *Necesse est quod post corruptionem lapidis compositum depuretur ab omnibus suis immunditijs post separationem illius in quattuor elementa, per distillationem & calcinationem.* Per distillationem autem spiritualia & volatilia, aqua nempè lapidis & eius oleaginitas mundantur, per calcinationem terra, hinc eodem cap. subdit. *Tibi dicimus quod sulphureitates adustiua & corruptibiles beneficio calcinationis separantur, & penitus annihilantur, & per ignem & ab igne terra comminuitur, & multum per talem præparationem subtiliatur: & aquæ à suis immunditijs depurantur per distillationem, & subtiliantur, & in naturam vertuntur aëris, per leuigationem leuitatis.* Geber videtur triplicem ponere purificationis modũ cum

Test, cap. 63

Depurationum modi duo potissimum.

antiquis

inquit, *Metalla mundificantur & fulgida fiunt tripliciter. Per res mundificantes, aut per calcinationis & reductionis modum, aut per solutionem.* Sed Geber loquitur de mundatione imperfectorum metallorum ante eorum solutionem; Lullius verò de purgatione elementorũ lapidis post solutionem. Quos depurationum modos cũ superius explicauerimus, silentio hoc loco præteribimus: Illud tantum adijciẽtes per distillationes sępius reiteratas subtilitatem summam, puritatemq́; aquis metallicis induci, quę quo magis subtiliatæ fuerint eo quoq; magis densantur. Cum itaq; puræ, mundæ & perspicuæ fuerint, sicut diximus eas esse debere, p[illegible]tiumq́; densatio accesserit, claræ euadent & fulgidæ, perspicuum enim con[illegible]nsatum nitet, & fulget. Nec aliunde metallorum fulgor oritur, quàm ex aquis subtiliter terminatis & condensatis in ipsis. Ideo quæ subtiliorem habent humorem, puriorem & magis densum, magis quoq; fulgent & resplendent. Qua de causa hac parte præstat aurum, quod proximè sequitur argentum, mox æs, stannum, ferrum & plumbum. Albi etiam coloris in metallis causa est, vt aiunt philosophi, humidum mercuriale terminatum per siccum terrestre, multum subtile & fortiter digestum, hoc enim est albissimum, vt patet in calce vulgari, & propterea argentum fulget albedi-

Fulgoris causæ.

Metallorum fulgor vnde oritur.

ne vera. Si verò metalla habuerint terrã lutulentam, nigram, impuram, vel fuliginosam illa etiam fusca erũt, nigra vel fuliginosa, vt in plumbo & ferro apparet. Quocirca non tantùm aquæ subtilitas in elixire quærenda, verum etiam curandũ vt terra pura, subtilis, & bene digesta sit, vt perfectè possit desiccare suum humidum mercuriale, nec nitoré illius aut splédoré adimere. Si enim vna pars lapidis nitida esset, altera obscura, hęc obliteraret & impediret splendoré alterius. Propterea tandé etiã sublimãda est, vt fiat vapor vnctuosus. *Nisi enim corpus terra vapor fiat, nihil huius operis direximus*, vt inquit philosophus quidã in Turba. Et alius, *Si sulphur non fuerit sublimatũ substantiã ingrediens, & virtutem penetrantem non habebit, & per consequens ad verum elixir non valebit.* Tertio sequitur, *vt claritas ista sit mundificatiua*, quod vt melius intelligatur repetendum est metalla omnia in radicibus suis esse pura & munda, sed per accidens esse corrupta, ex generationis videlicet loco, vel sulphuris extranci immundi accessione. hoc ipsum affirmante Gebro. *Imperfectorum, inquit, & perfectorum substantia vna est vbiq̃, scilicet argentum vivum & sulphur, quæ ante commistionem suam pura sunt & munda. Et per hoc inuenimus corruptionem imperfectorum accidentaliter superuenisse, quæ materia nouã & corruptam dedit formam.* Cùm igitur corruptio imperfectorum accidétalis sit, & non radicalis, & spoliatio accident

Terram non secus atque aquã subtiliandam & sublimandã.

De inuestig. perfect. c vi.

De Inuestig. perf. cap. 3. & 5.

posſibilis ſit, vt Geber etiam teſtatur, elixir quod nihil aliud eſt quã puriſsima argenti viui fixi, & ſulpuris optime digeſti materia fulgens & ſplendida, mundiſsimã & ſui ſimilẽ tantum appræhẽdit & tetinet metallorũ ſubſtantiã, relicta terrea & ſulphurea, quæ de metallorũ compoſitione prima nõ eſt quę ſimulatq; ſuperfluitatibus ſibi agnatis ſpoliata eſt, non minus fulgens & nitida euadit quã ipſum elixir, cum per ſe ſit clara & munda, videlicet ex fumis puriſsimis & tenuiſsimis in terrę viſerib. creata, niſi propter ſulphur aduſtibile, & terreitatẽ immũdam & fœculentã ipſius ſplendor obſcuratus fuiſſet. Muudat igitur medicina adhærendo ſimili & propinquo, ſeparandoq; ſuperfluũ & extraneũ quod de ſua natura nõ eſt. Quarto requiritur *vt det ſplendorẽ eminentem*; Det videlicet per amotionẽ contrarij quod fulgorẽ eius offuſcabat, vmbramq; inducebat. Splendorẽ eminentẽ, videlicet, non talẽ qualẽ metalla plæraq; in ſe habẽt, nã omnia metalla præſertim polita aliquid ſplendoris cõtinent, ſed qui excellat & prę-emineat, qualis eſt in arguento & auro, quę ſplẽdore ſuo ſuperant reliqua metalla, nõ ſecus atq; Sol & Luna in firmamento reliqua ſydera. Quinto, *vt ea puritas nõ ſit adurens*, videlicet, ſulphureitate qua caret, cum omne ſulphur externum adurat & aduratur. *Sed à combuſtione præſeruans*, humore videli-

Requiſit. Elixere.

videlicet suo radicali & mercuriali fixo, qui argentum viuum metallorũ protegat, ne ignis in id agere valeat, inspisset etiam & figat: talis enim humiditas sola ignem superat, & ab igne non superatur, nec se in partes cõpositiones suæ diuidi permittit, quia cum tota sua substantia in igne permanens stat, & amicabiliter in eo quiescit, & eo gaudet, & cũ quibus iungitur, conseruat. Vnde Geber, *Quæcunq; videmus plus ab adustione saluari, illa consideramus plus argenti viui naturam possidere: Ideoq; relinquitur ipsum argentum viuum esse perfectiuum, & adustionis saluatiuum, quod est perfectionis vltimum.*

Lectionis varietas. Vocabuli *adurentis* mētione occurrit animo, codices hoc loco variare. Vulgaris lectio sic habet. *Puritatis claritas mundificatiua dans splendorem eminentem in combustione existenti, non adurentis. Nam post consolidationem partium purificatarum relinquitur quod ignis actualis habet comburere omnes superfluitates extraneas non consolidatas.* Quę si genuina est, quod non puto, non adurentis referendum videtur ad dictiunculam quæ præcessit, *puritatis* vt intelligamus puritatē illam nõ esse adurentem siue mundantem per adustionem, prout purgāt sulphur, sal lateres, & similia, ignis adiutorio, nec fieri per opus aliquod chymicum, videlicet, calcinationem & reductionem, siue mundationē per pastillos aut cementationē, sed mere esse naturalē,

& propriũ elixiri, quod coniungit se suo simili & puro, separatis superfluitatibus, quę per ignẽ deinceps cõsumuntur. *In combustione existẽti,* scilicet metallo vel corpori igni exposito & in periculo cõbustionis versanti, vel propter extranei sulphuris sibi adnatiabundantiã, quod mercuriũ etiã fixum secũ euanescere cogit, vel propter ipsius mercurij cruditatẽ & paucã fixionẽ; nisi forte per *combustionẽ* ignẽ intelligamus. Alius codex hoc modo legit. *Puritas & claritas mundificatiua, dans splendorẽ eminentẽ in cõbustione existenti, non adiunctis post consolidationẽ partiũ purificatarũ quæ relinquuntur, eo quod ignis, &c.* quasi diceret, *non adiunctis*, hoc est separatis extraneis, quæ nõ consolidãtur cũ puris, sed per ignẽ absumũtur. Et quodammodo rectius Quamuis autẽ vtrumq; exemplar constantissime retineat & legat, *in cõbustione existenti*, puto nihilominus mendũ irrepsisse quod ita corrigi posse existimo, si scribatur, *à combustione præseruãs, nõ adurens* Idq; ex mente Gebri, qui cap. 1. eiusdẽ libri de eadẽ puritate loquẽs, his verbis vtitur. *hæc oleaginitas sit tantæ puritatis essentiæ, & ab omni re combustibili sine adurente artificialiter mundata, quod omnia cũ quibus per minima coniungitur non cõburat, sed à combustione præseruet.* Alioqui quid sibi velit Gebri interpres per hæc verba, *dans splendorem eminentẽ in cõbustione existenti,* fateor me nõ satis intelligere, quã enim supra attuli interpretati-

Quomodo locus restituendus auctor iudicio.

pretationē, coacta est, nec mihi ipsi satisfacit, quãuis alia vix esse posit, si vulgata lectio retinēda est, ꝙ perspicacioribus ingeniis dijudicandū relinquo. Vtcūq; legendum, mens Gebri alia nō est, quã vt elixir nō modo sit purū & clarū, sed etiã vt puritate sua & claritate superabundanti splendorē eminentē & fulgentē inducat, corporū imperfectorū partib. purioribus tanquã sibi similib. adglutinatis, separatisq; superfluitatib. extraneis, quę de cōpositione prima mercurij nō sunt, sed extrinsecus accesserūt, quas deinde ignis consumit. Quę autē sint superfluitates metallorū, ex alijs huius lib. locis colligi potest, vt hic repetitione opus non sit.

Ml. in alijs rebus quam in metallis splendor eminens reperiatur.

Nunquum aliæ res extraneæ fulgorē illū eminentem cōmunicare posint metallis vilioribus cōsideremus, & primū animalia & vegetabilia vtrūq; ex ijs habentia examinemus. In quibus aqueū subtile esse non negamus, clarū & purū, & proinde naturã perspicui habere, quę proprie est materia coloris, fatemur: sed cū illud eorum humidū terreis partibus segregatū non sit condensatū neq; terminatū, fulgens & splendēs esse nō potest, multo minus imperfectis metallis fulgorē siue splendorem inducere. Quod autē illorum humidū cōdensari nō posit, hinc patet, quia nullo ingenio aut arte terra illorū humiditati suæ iterum vniri aut coniungi potest, quin per artē separetur, quod in

in humido mercuriali contra est, quod terrã suam nunquã derelinquit. Cum autẽ terra nisi humori mixta sursum ascendere & sublimari nõ posit, non sublimatã autẽ obscuram & sordidũ remanere necesse sit, profecto terra eorũ fulgens & clara esse nõ poterit, proinde etiã aquæ suę mixta illã quãuis claram & purã obscurabit, & splendorẽ impediet. At dicet quis, fex vini distillati & mellis. vrinę itẽ & fortè aliorũ quorundã in salẽ redacta clarescit & sublimatur, proinde suũ humidũ clarũ & perspicuũ condensare poterit, & fulgorẽ in id inducere. *Quæstio.* Respondeo, sales hos dissolutos in aquę naturã transire quamdiu liquidi sunt, & nõ posse aquã ita per hos cõdensari vt ab ea nõ separentur: quia aqua euaporat, & sales ab ea separati grossitiẽ & densitatẽ retinent, qua corpora metallica ingredi prohibentur, imo sales istiusmodi volatiles supra corpora igne liq; facta proiecti recedũt: si autẽ cum humido suo permaneãt, simul euaporãt, nec intrãt, quia à metallorũ natura aliena sunt, & nullã alterationẽ corporib. imperfectis imprimere possunt. *Solutio.* Idẽ de sale gẽmæ & armoniaco, atramẽtis & aluminib. & id genus alijs quãuis perspicuis & intentib. aut ad perspicuitatem aut nitorẽ accedentibus iudicandum, quæ densitatem suam retinentia propter grossitiem & à metallis differentẽ substantiam ea ingredi aut penetrare non possunt, *Sales atramenta, & alumina fulgorem non posse alijs communicari.*

imo calcinant & comburunt. Si verò aquæ & olea ex ijs distillentur, terra eorum in fundo remanet, aquę suę nunquam denuo commiscibilis, ita vt simul vniri posint: aqua igitur absq; terra euaporabit, terra absq; subtilitate aquæ non ingredietur. Et proinde sales omnes, alumina, & atramenta, ad fulgorem imperfectis metallis inducendum inutilia, cum terra eorum etsi anteà ex pelluciditate aquę suæ aliquid nitoris & claritatis habuerit, eandem per abstractionem amiserit, & quamuis non amisisset, tamen ea magis grossa est & crassa quam prius aquæ suę coiuncta & vnita, quod inde cognosci potest, quia postea neq; aqua neq; igni [illegible], nisi forte fusione vitrificatoria. Corpora tamē imperfecta & calces eorundem per hæc purgari à sulphure extraneo, terraq; superflua, atq; auro & argento intensiorem rubedinis & albedinis colorē conciliari scimus, sed internam metallorū substantiam propterea non mutant.

Lapides & gemmas claritatem metallis infundere non posse.

At gemmæ, margaritæ, coralli, cristallus & vitrum aut fluores metallici, quorū quędam perspicua sunt & splendida corporibus metallicis fulgorem impartientur? Nihilo certe magis quam prædicta, nam propter disimîlem à metallis essentiā & grossitiem non modo ea penetrare, sed ne adhærere quidem ijs possunt. Si verò calcinentur, splendorem suum amittunt, & in calcem

calcem aut ſalem rediguntur, qui non magis rebus prænominatis penetrabit: ſi verò poſt calcinationem ſoluantur, adhibito calore in corpus redibunt, & denſitatẽ retinebunt priorẽ. Elixiris autẽ materia quo magis igne exercita fuerit periti artificis induſtria, eo maiorẽ claritatem penetrandique ſubtilitatem acquirit.

Sed fortè marchaſitæ claritatẽ hanc metallis imperfectis immittent, pondus enim & ſplendorẽ, aut ſaltem ſcintillas quaſdam ſplendidas & fulgentes metallicã naturam referentes habent. At neque hæ profectò, conſtant enim corpore denſo, tam lapidis quam metalli naturam referente, ideoque inter media mineralia cõuenientiſſime cõnumerantur, quæ quamdiu in ſua denſitata permanent, metallis liquefactis & argento viuo ſupernatabunt, nec ingredientur, aut alterabunt: Si autem ea ſubtiliare velimus per ignem, lapidea pars in calcem redigetur, ſulphurea comburetur, mercurialis euaneſcet nec enim liquantur, cum materiam crudã & colorem metalli tantũmodo obtineant, non ſpeciem. In calcẽ igitur redactæ marchaſitę ſplendorem amittunt, perindeq; eſt, ac ſi nũquam habuerint, deinde neque eo modo penetrabiliores factę ſunt. Fruſtra igitur illorum fulgor quæritur, & in ijs ſubtiliandis labor perditur. At ſi in marchaſitis ſplẽdor & claritas à Gebro

An marchaſitæ claritatẽ alijs poſſint immittere.

requisita non reperitur, multo minus in alijs eius generis medijs mineralib. magnesia videlicet & thutia aut etiam bauracibus quæ tantum fulgorem non habent & depurari omnino non possunt. Sed spiritus chymici Sulphur scilicet, arsenicū, & argētum viuum claritatis splendorē metallis viliori bus inducent? habent enim in natura sua aliquid fulgidi, quod per artem quoq; intendi potest, & augeri. Sed hos non fixos diximus sæpè non posse vtiliter metallis adhærere, quia calorem ignis facilè fugiunt, & quod peius est, sulphur & arsenicum metalla omnia comburunt. Si vero figantur, in terream substantiam rediguntur nō fluentem nec penetrātem. Si tamen figi possent absque eōrum in terrā conuersione, ita vt metallicam dent fusionem, lapidem quendam metalla tingentē ex ijs fieri posse non est dubitandum. Sic enim de Sulphure & arsenico Geber. *Arsenicum est albedinis tinctura de facili, rubedinis vero difficulter: sulphur vero rubedinis de facili, albedinis autem difficilime.* Et de argento viuo idem Geber. *Figitur & est tinctura rubedinis exuberantissimæ refectionis, & fulgidi, splendoris, & non recedit à commisto, donec est in natura sua.* Sed cum hæc opera laboris sint maximi, fœtoris intolerandi, & experimenti periculosissimi, consulerem potius cum philosophis vt quisque in auro & argen-

An spiritus chymici metallis ignobilibus possint claritatem & splendorem dare.

Sum. perfect. cap. 29.

Sum. perf. cap. 30.

argento operam impendat, *quibus*, vt ijdem asserunt, *insunt radij lucentes & tingentes catera corpora albedine & rubedine vera, secundum quod fuerint praparata.*

Imperfecta metalla quamuis in compositione sua prima fulgidi quippiam contineant, cum eorum materia non sit alia quam auri & argenti, videlicet ex fumis subtilissimis & claris constans, tamen sulphuris extranei & fœditatis terrestris accessione ex caussa loci mineralis ita corrupta sunt, vt Geber testetur *nihil fulgidũ in ijs inueniri*, ideoque existimandum est ex illis fulgidam substantiam quæ elixiris materiam, hoc est, mercurium & sulphur tingat & illustret, omnino non aut vix elici posse. Quod si verum est, frustra conabimur per vnum eorum alteri fulgorem inducere.

Imperfecta corpora quãdiu corruptionis aliquid in se habent nõ posse alijs claritatem tribuere.

Quod tamen intelligendum est, quamdiu fœditatis aliquid in se retinent; nam cum ab ea perfecte mundata fuerint, ad auri & argenti perfectionem & claram splendentemque naturam deduci possunt, vel ipso Gebro teste, cuius hæc sunt verba. *Cum corpora imperfecta per nostram experientiam & per ingenium nostrum vidimus praparata, & mundata ab omni superflua corruptione & immunditia fugitiua & terrestri liberata, inuenimus ipsa maioris claritatis & fulgoris seu puritatis*

De Inuestig. perf. c. vlt.

quam

quam ipsa corpora naturaliter perfecta. Dicit *maioris claritatis puritatis & fulgoris*, non quod intelligat metalla ignobilia per elixir transmutata puritate & fulgore excedere aurum vel argentum per naturam generatum, quod fieri non potest, cum ars non nisi satis difficulter naturã imitetur, & sufficiat aurum & argentum artis in eodem esse perfectionis gradu cum naturalibus, sed quod eorũ materia præparata & mundata possit fieri elixir, quod in suis principijs multo perfectius est, & puritate, claritateq; fulgore magis exuberat quã argentũ vel aurũ naturæ, auxilio tamen oleaginitatis & animæ, vt diximus, ex perfectis corporibus potissimum petitæ. Alioqui si Geber indicare voluisset metalla imperfecta per elixir transmutata in aurum vel argentum esse maioris puritatis & fulgoris quam naturaliter perfecta corpora, nõ faceret mentionem præparationis & mundationis, sed diceret, cum vidimus imperfecta corpora conuersa, vel mutata, vel aliquid simile.

An aurum & argentum artis, excedant natura-lia.

Quæstio.

Sed refragabitur quispiam, & dicet. Philosophi sæpe asserunt *aurum & argentum suum non esse aurum & argentum vulgi.* Item: *aurum & argentum suum excedere aurum & argentum naturæ, quoniam additur eis additio magna in tinctura & perseuerantia in igne, & in proprietati-*

bus actionum, & multarum vtilitatũ ad omnem infirmitatem expellendam. Respondeo. Ab vna extremitate ad aliam transitum non fieri, nisi per media: Mercurius igitur & sulphur quæ materiam præbent, & lapidis extrema sunt ab vna parte, non possunt elixir fieri completum, quod est aliud extremũ, nisi prius transierint per media, quæ sunt metalla: quo circa prius conuertenda sunt in argentum deinde in aurum, quæ cum sint in via & motu maioris perfectionis adipiscendæ, & tandem fieri debeant medicina quæ imperfecta conuertat, merito dicuntur argentum & aurum philosophorum non esse sicut vulgaria, imò excedere aurum & argentũ minerale, quia videlicet puriora & subtiliora sunt, & in quo totius rei cardo vertitur, spiritualia, ita vt illorũ perfectio mirum in modum intendi possit, iuxta arbitrium artificis, quod auro & argento vulgaribus ademptum est, quoniam sunt corpora mortua, & nullam possunt exercere actionem, nisi spiritualia prius facta fuerint, purgata, & digesta, sicut hæc philosophorum. Quod ipsum apertè indicat Aros philosophus ad Regem Nephet, in hanc sententiam scribens. *In nostro lapide sunt sol & luna in virtute & potentia, ac etiam natura, quia si hæc in dicto lapide non essent, non fieret inde sol & luna: & tamen ipse sol in lapide existens, non est sicut sol communis, nec luna*

Solutio.

luna eodem modo sicut luna communis, quia sol & luna existentes in dicta confectione sunt meliores & subtiliores, quam sint manentes in ipsa natura vulgari. Id ipsum quoque ex parabola Comitis Bernardi facile intelligi potest, qui introducit *regem balneum fontis ingressum se veste aurea primo omnium exuere*, quod fit in solutione seu ipsius in mercurium conuersione, *& tradere illam Saturno*, dum videlicet per putrefactionem denigatur, *deinde Ioui & Lunæ, Veneri, marti exordine, & demũ soli flauo qui, illam diebus 40. asseruat & custodit.* Quo medio temporis articulo auri natura prepollet in elixiris materia, sed quia tum tantum est in gradu natu[illegible], non potest alia corpora tingere, [illegible] vlterius ad gradum coloris & virtutis altiorem promoueatur. Quocirca addit Comes in Allegoria sua *postea Solem pulcherrimum & sanguineum coloremque habentem papauer[illegible] [illegible] siue siluestris, seu croci sicci, superuenire, qui regis veste se amiciat, eamque retineat.*

Comitis Ber. parabola explicatur.

Sed ob[illegible] epet præterea alius, & interpretationem meã cauillabitur prolatis in medium ver bis M. Arnaldi de Villa noua ex Ros pot[illegible] vbi sic ait. *Proijce vnum pondus ex eo* (scilice[illegible] [illegible] Lunari) *super mille partes mercurij sale & decto al[illegible], & fiet pura luna, melior quam de minera.* Et cap. sequent. eiusdem

Alia obiect.

Part. 2. cap. 27. & 28.

dem libr. *Proijce vnum pondus de ipso (elixire solari) super mille partes Lunæ vel mercurij abluti cum sale & aceto, & fiet sol verissimus in omni examinatione, & melior valde quam de minera productus.* Quibus Arnaldi verbis bis repetitis videtur interpretatio verborum Gebri quàm attuli infringi posse, & ostendi aurum arte & per elixiris admistionem factum melius esse naturali.

Possent sanè non exercitatum & philosophorum loquendi formulas ignorantem sententia & loco mouere tanti Doctoris verba.

Sed faxo vti spero, vt dilucide omnibus appareat quid sibi velit ijs in locis philosophus. Affirmant omnes huius scientiæ professores, & ipsemet quoque Arnaldus. *Vnum pondus elixiris perfecti tingere mille millia mercurij vel cuiusuis corporis imperfecti in verum argentum vel aurum.* quod etiam exemplo comprobat capit. 31. dicens. *Recipe centum partes mercurij abluti cum sale & aceto, & pone super ignem, cum autem cœperit feruere, pone vnam partem elixiris præparati super centum illas partes mercurij, & fiet totum medicina super alium mercurium ablutum. Deinde proijce vnam partem istius medicinæ congelatæ super centum partes mercurij in crusibulo feruentis ad ignem, & fiet totum adhuc medicina. Postea pone vnam partẽ istius medi-*

Dilucid. Ros. cap. 2[illegible]

medicinæ vltimo congelatæ super centum partes mercurij abluti, & fiet totum aurum vel argentum in omni iudicio, secundum quod primum fuerit elixir rubeum vel album præparatum & compositū Tres lapidis proiectiones (quas quidã multiplicationes satis male existimant, non videntes elixir virtute & potentia diminui prima statim proiectione, & multo amplius secunda) proponit Arnaldus. Primo enim (capio certum pondus pro incerto) drachmam vnam elixiris supra centũ drachmas mercurij abluti proijcit. Secundo centum has drachmas centies multiplicat, nam dicit *proyce vnam partem istius medicinæ congelatæ super centum partes*, atque ita fiunt decem millia drachmarum, Tertio decem hæc millia centies multiplicat. Ex qua computatione vna drachma elixiris deprehenditur conuertere decies centum millia drachmarum mercurij. Iam cum superioribus cap. Arnaldus dicat *vna parte elixiris albi vel rubei conuerti mille partes argenti vel mercurij in argentum vel aurum melius quam de minera producatur*, non intelligit vltimam & finalem conuersionem lunæ, vel mercurij in aurum vel argentum compactum & densum, sicut est aurum vel argentum fornacibus liquefactum, & in corpus siue massam reductum, sed tantum mille illas partes mercurij vel lunæ in puluerem redigi vi & virtute elixiris,

vel

vel vt dicit Arnald. *in medicinam*, quæ nihil aliud est quam aurum & argentum, sed in forma pulueris, qui vlterius potentiam suam exerere, & cuius singulæ partes in mille alias adhuc diffundi possunt, & sic excrescere ad numerum elixiris perfectum, qui est decies centenorum millium. Et ea sola intentione dicit Arnald. locis supradictis illud *aurum & argentum melius esse argento & auro de minera producto*. Ideoque etiam præter rationes prædictas vocantur *aurum & argentum philosophorum: quoniam* vt subiungit postea Arnald. *additio magna in tincturis adest, & perseuerantia in igne, & etiam maior virtus & vtilitas in infirmitalibus e[illegible]dendis,* quam in auro & argento mineralium. Quæ comprobantur satis verbis eiusdem Arnaldi supra descriptis. Nam postquam ostendit vltimam virtutem elixiris, & eius finalem proiectionem, simpliciter addit, *fiet totum argentum & aurum in omni iudicio*, quod & verum est.

Aurum & argentum per artem facta eundem gradũ perfectionis obtinere cum naturalibus.

Proinde non est existimandum cum plærisq;, aurum & argentum per Elixir facta meliora esse naturalibus, sed eodem gradu consistere, & eadem examina perferre posse, easdemque facultates possidere, nec plures aut pauciores. Explicauimus quintã lapidis conditionem, puritatis nempe clari-

 tatem

tatem & fulgorem, reliquum eſt vt de ſexta agamus, de qua in Cap. ſequenti.

DE TERRA FIGENTE, TEMPERATA, TENVI, FIXA, INCOMBUſtibili, &c.

CAPVT VI.

In quo de tertio Lapidis elemento, terra videlicet agitur, eiusq; diffinitione ac proprietatibus, vnde peti, quibuſque modis acquiri poſsit, & poſtea mundari atque præparari. ... in arte neceſsitas proponitur, & an aliunde quàm è metallis educi poſsit, excutitur. Item de fixione, figendiq; rationibus tractatur, & quomodo omnia tandem Lapidis elementa in terram verti debeant, oſtenditur.

Spiritus ac corporis officia.

SICVT actiua non poſſunt ſuas virtutes demonſtrare, niſi paſſiuis ſociata fuerint, ita nec ſpiritus minerales, niſi corporibus coniungantur. Spirituum officium eſt, corpora ſoluere, abluere, mundare, viuificare: corporum contra, ſpiritus coagulare, mortificare, & figere.

Per

Per corpora autem siue corpus hôc loco nihil aliud intelligo, quam terram, quam *figentem, temperatam, tenuem, subtilem, fixam, incombustibilem, dantem fixionis permanentiam in solutione adhærenti secum, stantem & perseuerantem contra ignem* esse vult Auctor noster. *Figentem* scilicet fixione quadam, sed non perfecta, imo *aptam potius ad figendum*, vt ait Cap. primo, in principio scilicet operis, quia tunc terra cruda admodum est & indigesta, nec lapidis partem alteram volatilem figere potis est, sed tantum coagulare, cum ipsamet fixa & incombustibilis non sit, sed corruptioni & combustioni adhuc subiecta. Vnde Philosophi nos monent sedulo vt ab igne vehementi caueamus operi[illegible]tio: paulatim enim terra hæc digerenda & igni assuefacienda est, vt postea vehementissimum tolerare possit, post mundationem videlicet suam & subtiliationem iam fixa & incombustibilis facta, & ideo potens etiam fixionis permanentiam dare spiritui in solutione secum adherenti, quod ante suam ipsius fixionem non poterat. Idque Geber tanquam per gradus quosdam ascendendo solertissime indicat. *Temperatam*, cõuenientibus digestionibus & decoctionibus præmissis, quia terra hæc, vt attestatur Lullius, *in principio natiuitatis suæ frigida & sicca est in quarto gradu, & substãtia eius põtica & adstringens*

Qualis terra desideretur in arte.

Vest. cap. 54.

Terra frigida operis initio per digestionẽ temperata euadit.

gens, sed per digestiones & decoctiones debitas de natura in naturam mutatur, & de sapore in saporem, ita vt tandem temperatissima euadat.

Tenuem, quæ per artis conuenientia regimina crassitiem omnem & spissitudinẽ corporalem exuerit, terreamque fœculentiam deposuerit, subtilisq́; reddita subtilitate sua corpora metallica liquefacta celerrime peruadat, & alteret. *Fixam*, cum proprio radicali humore, & fermento albo videlicet vel rubeo, ignis regimine paulatim augmentato. *Incombustibilem*, post amotionem nempe pinguedinis & vnctuositatis, quæ spiritus in eo coagulationẽ impediebat, terram ipsam inquinabat, & vstioni obnoxiam reddebat. *Dantem fixionis permanentiam in solutione adhærenti secũ*. Hoc est, figentẽ omnimoda fixione partẽ lapidis spiritualẽ & volatilem, quæ terram soluendo adhæret, & miscetur cum illa inseparabili vnione. Aut, per solutionem intellige liquefactionem metallorum, quod huius artis scriptoribus nõnunquam vsitatum: dum videlicet elixir perfectum & in terram redactum metallis vilioribus liquefactis superiectum illorum argentum viuum peruadit, relicto sulphure externo corruptionis causam adducente, quod sentiens amicam & propinquam sibi naturam, illi libenter adhæret & commiscetur. Hic admo-

admonendus iterum Lector codices variare. Communiter sic legitur, *dans fixionis permanentiam in solutione adhærentis cum eo.* Sed vt ingenue fatear non intelligo quid sit *fixo adhærens in solutione*, deinde non video quo referendæ sint duæ hæ dictiunculæ, *cum eo*. Alius liber habet, *dans fixionis permanentiam, in solutione adhærens, secum stans & perseuerans.* Librorum varietas.

Sed nec ista videtur genuina lectio, præire tamen potest ad veritaem eruendam. Vt enim legenduma dmittamus, *in solutione adhærens*, vt intelligamus terram adhærere soluenti se, nescio quid sibi velit quisquis ita scripsit, cum dicit terram secum stare& perseuerare. Itaque existimo omnino, prout superius scripsi, legendum, *in solutione adhærenti secum*, videlicet rei vel parti lapidis spirituali vel argento viuo corporum imperfectorum, vt dixi, iudicium tamen aliis liberum super ea re relinquens, cum non temere alioqui librorum chymicorum correctioni manus admouenda sit. *Stantem & perseuerantem contra ignem*, idem intelligit quod supra, cum dixit, *fixam & incombustibilem*, sed secundo id scribit ad maiorem certitudinem, & vt sciant omnes terram hanc perfectam & omnino completam, quæ nihil aliud est quam elixir, sicut ipsamet fixa est & incom- Quomodo legendum auctoris iudicio.

bustibilis, ita etiam metalla imperfecta in verum aurum & argentum commutare, quæ omnia ignis examina perferre possunt. Atque hęc quidem pro expositione siue explicatione textus & verborum Gebri dicta sufficiant. Nunc porro terræ diffinitionem, proprietates, mundationem, fixionem, & vnde peti possit, perpendamus.

Terræ appellatione nihil aliud intelligunt Philosophi, quam sulphur, quod cum argento viuo omnium metallorum materia dicitur, & eadem ratione, elixiris, cum ipsum nó fiat nisi ex eadem materia ex qua aurum fit & argentum, sed eo magis purificata, quo ipsum auro & argento præstat. Nominant autem Philosophi hoc sulphur terram plures ob causas, quarum vna est, quod in principio operis qualitates terræ, frigiditatem scilicet & siccitatem summam, vt dictum est, obtineat, quamuis postea temperata euadat, quinimo in fine ad ignis actionem accedat, & in ignem quodammodo respectu potentiæ suæ transeat. Secunda est, quod sicut ex spissitudine trium elementorum & præsertim aquæ terra concreta est, & facta subiectum & fundamentum reliquorum, ita in arte sulphur. Tertia est respectu finis, quo omnia fugientia & non fixa in terram vertuntur *figentem & fixam*. Quarta, quod

Cur sulphur philosophis terra dicatur.

quod non potuerint aptius lapidis compositionem describere aut docere Philosophi, quam per elementorum diuisionem, in qua calidum ignis, humidum aëris, frigidum aquæ, siccum, ponderosum, & graue terræ denominatione intelliguntur. Quanuis autem in lapide philosophorum, imo in omni mixto quatuor ad mistionem conueniant elementa, duo tamen eorum sunt inclusa, vt ignis & aêr; duo includentia, vt terra & aqua, & ideo in omni mixto inuenitur superabundans terra & aqua. *Hæc duo videntur & palpantur, eorumque virtus & opus scitur*, vt dicitur in Turba, *& cognoscitur: alia vero duo nec tanguntur nec videntur, nec virtus eorum percipitur, nisi in duobus prioribus.*

In lapide quamuis 4. sint elem. duo tamen videntur tantum.

Ignis & aer sunt principia magis formalia & mouentia, aqua & rerra magis materialia ac quietem facientia & fixionem iuuantia. Tamen sicut virtus formæ non apparet nisi in materia, in qua inclusa est, ita ignis & aer non nisi in aqua & terra. Cum igitur inclusa sunt fortia, includentia vero debilia, tunc mixtum facile corrumpitur, quia principia formalia exhalant per quæ datur forma, color, sapor, odor, ac similia & materialia remanēt, quamuis non omni calore priuata. Si contra, includentia dominentur inclusis, non facile corrumpitur mixtum, quia propter fortitudinem includentium inclusa non fa-

cile resoluuntur. Si autem ambo debilia, tunc vna pars elementi non potest aliam retinere; cum vero virtute ac potestate æquātur elementa, secundum omnem modum naturæ possibilem, tunc pariter inuicem continent & continentur, & pars minima cuiusque temperatur, ligatur, & retinetur à suo compari & contrario æqualiter, & fiunt omnia vnum absque diuersitate, & perpetuatur mistum, cum nulla sit repugnantia elementorum componentium, nec contrarietas, sed identitas & homogeneitas totalis. Idcirco aurum propter temperantiam & æqualem omnium elementorum compositionem incorruptibile per naturā creatum est, quod nec ignis minuit cætera omnia cōsumens, nec aer, aqua, aut terra fœdant aut destruunt. Ad cuius exemplum lapis per artem dirigendus & componendus est, vt omnia elementa æquatione vera secundum omnem naturæ possibilitatem conueniant. De quo Rhasis loquēs de elementis lapidis apparentibus, aqua videlicet terra. *Cū alternatim congruo modo desponsantur, generatur ab eis substantia temperata, quā non potest ignis violentia superare, nec terræ fœculentia vitiare, nec aquæ limositas contaminare, nec contactus aëris obumbrare.*

Lib. perfect. magist.

Igitur neque terra nec aliud elementum simplex aliquid vtilitatis in arte confert, sed

ſed omnia elementa depurata coniungenda ſunt, & æquanda perpetuo; quod fieri non poteſt, niſi artifex elementa ſimplicia penitus cognoſcat, antequam eorum diuiſionem & compoſitionem incipiat, absque quorum notitia labor omnis artificum caſſus. Dicimus itaque in hac arte elementa viſibilia & palpabilia eſſe humidum & ſiccum, id eſt, aquam & terram, in aqua eſſe aerem, in terra ignem.

Simplex elementum in arte non prodeſt.

Sed vetus eſt controuerſia quod elementum primum & radicale ſit in arte, vnde elemēta reliqua originem trahant, Aiij enim aquam dixerunt, reſpectu, vt equidem puto, liquefactionis metallorum, & quia priuſquam coagularentur aqua fuerunt; alij vero terram. Vnde hermes *Terra eſt mater elementorum, omnia de terra facta ſunt, & ad terram conuertuntur*. Et Senior. *Terra eſt mater elementorum, & mater colorum, & mater duorum fumorum, & eſt totum, & ex ipſa trahitur totum, quo indigemus in opere*. Raim. Lullius. *In terra debes fixare elementa, in quā opus eſt vt portetur fumus auri noſtri tanquam ad primum elementum, quod eſt omnium aliorum ſubiectum & fundamentum*. Idem alio loco. *Subſtantia aeris exiuit à ſubſtantia aquæ, ſicut aquæ ſubſtantia, exiuit à ſubſtantia terræ. Quare apparet quod à terra exiuit tota lapidis noſtri ſubſtantia mirabilis*. Quorum ſententiæ magis accedo, parum

Quod elementum primum ſit in arte.

enim nobis prodesset aqua viscosa, quæ prima metallorum est materia, aut argentum viuum, nisi idem coagulatum fuisset, & in terræ speciem redactum. Aliorum tamen opinio non est repudianda, si sane intelligatur. Igitur de terra loquentes, dicimus cum Raim. Lullio *ipsam esse ens metallicum in quo virtus mineralis spiritus quiescit*. Dixi *ens metallicum*, ad differentiam sulphuri vulgaris aut alterius terrę cuiuscunque ex medijs mineralibus, lapidibus, animalibus aut vegetabilibus petitæ, quia quamuis terra hęc sulphur dicitur respectu materiæ primæ metallorum cum argento viuo, tamen sulphur in tota natura sua non est, sed quasdam habet qualitates sulphuris in initio, scilicet, vnctuositatem cremabilem, & odorem fœtidum, vnde nō raro menstruale fœtēs à Lullio nominatur, quæ tamen accidentia cum sint, & non in natura innata, artificio tolluntur. Hinc Raim. *Sulphur nostrum non est sulphur in tota natura sua, quoniam si esset sulphur cremaret et substantiam argenti viui per eminentiā suæ dominationis: Et ideo virtus sulphuris non dominatur super virtutem argenti viui, nec potest ipsius claritatem metallicam cōsumere specificam, sed solummodo congelat eam & fixat vsq; ad gradum potestatis suæ virtutis sub conseruatione speciei mineralis*. Præterea si substantia ista terræ seu sulphuris metallica sit, necessario aut metallum

Terræ diffinitio.

Diffinitionis explicatio.

Test. cap. 56.

tallum erit, aut è metallis deprompta. *Mineralem spiritum* vocat aquam seu argentum viuum, *cuius virtus in terra quiescit*, cum terræ suam virtutem communicat efficiédo eam fluentem & liquidam per vnionem suæ naturæ: terra enim quæ antea per priuationem suæ humiditatis non fluebat, nec liquefactionem dabat, postquam argentū viuum cum ea coagulatum est (cuius proprietas est fluere, & fluxum reddere, & ab igne conseruare) fluit & denuo metallicam naturam assumit, quam ex parte perdiderat. Sed melius interpretabimur per *virtutem mineralis spiritus* vaporem mineralē è terra egredientem, cuius virtute argentum viuum coagulatur in sulphur, & postea in metallum & elixir perfectum. Qua intentione sulphur Lullio dicitur nonnunquam *matrix* siue *vas philosophiæ, in quo naturæ virtus diffunditur*. Virtutes enim terræ ad se conuertentis aquam siue argentum viuum, primo intrant substantiam ipsius & alterant eam, illique dominantes tenent, corrumpunt, & in terrā siue sulphur conuertunt, non secus ac virtus lapidificatiua cum diffunditur in aliquo loco, siue sit aqua, siue terra, materiam quam tangit primo alterat, & postea dominans eidem, tenet eam, & postquam tenuerit ac vicerit, conuertit eam in lapidem. Idque voluit Raim. Lullius dicens. *Sulphur non est ex-termi-*

Qua ratione argentū viuū in terrā vertatur.

Art. intel. lect. c. vlt.

terminabile, quum non sit nisi vapor & actio aëris & ignis. De hoc vapore Idem in codicil. *Ceneraliter terra in se continet fumũ illum tenuissimu, subtilissimũ & insensibilem congelantẽ argentum viuu de sua propria natura & substantia existes.* Proprietas itaq; huius terrę siue sulphuris est, vt patet ex antedictis, aquam suam siue argentum viuum attrahere, desiccare, cõgelare, retinere, depurare & figere. vnde, *corpus*, hoc est terra, dicitur in Turba *habere maiorem vim fratribus suis*, scilicet, spiritu & anima. Virtus enim eius ita fortis est, vt post purgationem cõuenientem spiritum & animam retineat, nec de cætero separari sinat. Quod innuans Plato in suis quartis, *non retinetur*, inquit, *res nihil à fortiori illa.* Morienus. *Omne corpus quod animã inuenerit, facile illam occupat.* Et Rosar. *Anima vinculum est spiritus sicut corpus vinculum est animæ: corpus fixum est & siccum, retinens animam & spiritum.* Dixi terram proprietatem habere attrahendi retinendi, desiccandi, depurandi & figendi, nunc qua ratione hæc præstet examinemus. *Attrahit* itaque primo ratione similitudinis & propinquitatis, quia & sulphur & argentum viuum vnius sunt naturæ & substantiæ, quamquam in hoc humiditas maior, in illo siccitas. Vnde Pythag. in Turba. *Scitote quod res quam multipliciter narrauerunt philosophi suum absq; igne socium consequitur, prout lapidem magnetis*

Terræ proprietates.

Qua ratione terra attrahat.

netis cōse quitur ferrum. Et ibidem Theophilus. *Notandum quod si fuerit propinquitas inter ferrum & magnetem, inter æs & aquam permanentem propinquior est affinitas.* Item Belus. *Theophilus vobis significauit inter magnetem & ferrum esse propinquitatem, similiter inter æs philosophorū & aquā eorum permanentem, quorum vtrumq́, scilicet attractiuum alterius sit* AEs autem philosophorum nihil aliud est quam sulphur & terra, quanquam non raro etiam pro corpore metallico copiatur, vnde sulphur elicitur, De quo Eximenus in Turba. *Scitote filij doctrinæ quod non sit tinctura vera, nisi ex ære nostro* vel etiam pro ipso argento viuo, seu aqua lapidis. Sicut illud Hyargi, ibidem, *Aes de quo prædixerunt philosophi non est æs nec stannum vulgi, verum corpus nostrum, quod opertet corpori magnesiæ commisceri vt coquatur & teratur absque tædio.* Vocat autem hoc loco argentum viuum corpus ea ratione quod tangatur, palpetur, videatur, & loco contineatur, quæ propria corporum sunt, sicut alia ratione philosophi ipsum sæpissime spiritum dicunt. Et paulo post. *Hinc coquite & agriptiaco terite aceto, & vtrumq́, vel æs ipsum, vel acetum seu aquam, æs vocate.* Zinon quoque sermone sequenti Dixiste Hyarge, *quod vtrumq́, quod in commistionem venit æs vocari consuetum sit à philosophis, & bene quidem, &c.* In commistionem autem veniunt sulphur & argentum viuum, itaq;

Aes quid philosophis dicatur.

itaque vtrumque æs quandoq; philosophis dicitur. *Retinet* autem terra suum argentum viuum causa affinitatis eadem, qua attrahit. Vnde Raim. Lullius. *Spiritum per corpus ligare non possumus, nisi à propria sua natura detineatur, quæ ligamenti illorum proprietas est.* Ratione etiam vacui, quia hæc terra post calcinationem suam discōtinuata est & poris referta, multum sitiens, & cupiens restaurare amissum humidum. Idcirco Lullius non raro vocat eam *terram desertam & depopulatam à suis spiritibus.* Et in Turba *lapis* dicitur *concauus, spongiosus, & salsus*, propter porositatem videlicet terræ, & quia aquam suam ebibit præ siti. *Ex siccat* autem *& coagulat retentum*, propter ponticam suam naturam & vim astringēdi qua prædita est. Vnde Comes Bernard. *Terra est adstringens compositum, & prohibens fluida elementa à sua fluxibilitate cruda, habens secum ignem simbolice in siccitate.* *Figit*, propter naturalem fixionem: & calorificam & igneā suam vim quam per calcinationem acquisiuit, *quia omne calcinati genus fixius est quam non calcinati*, vt ait Geber. hinc Raim. Lullius. *humiditas cōuertitur in siccum locum suum, hoc est, in terram propriam, quia illa est proprius locus generationis sulphuris, Et hoc tunc apparet manifeste, quod illa terra ante præparationem & calcinationem suam hoc non facit, & tamen post calcinationem id facit, propter calorem ipsius naturalem,*

Qua ratione terra retineat.
Test c. 24.

Quomodo & siccet & coagulet.

In aportorio.

ralem, qui fuit confortatus per subtractionem humiditatis quæ eam mortificabat, & totaliter submergebat. Depurat, ratione eadem qua depuratur, quia sicut aqua terrã abluit, nigredinẽ & fœtorem eius auferẽdo, ita terra vicissim fæces aquæ tenet, ne vna cum aqua ascendant, quia fæces fœcibus adhærent, & aquæ pars magis spissa & densa in terram incidit.

Descriptis effectibus siue facultibus sulphuris, quæri posset, vnde ipsum potissimũ eruatur. Dicimus è metallis tã imperfectis quã perfectis. Id enim expresse affirmat Geber, his verbis supra etiam allegatis. *Mercurius & sulphur extrahi possunt tam ab imperfectis, quam à perfectis corporibus debite præparatis*, Idem innuit alibi in hunc modum. *Ex quocunque elixir conficiatur album vel rubeum, nibil tamen aliud est quam argentum viuum & sulphur, quorum vnum sine alio nibil agit.* Et postea subiungit. *Et quia omnia corpora metallica ex argento viuo composita sunt & sulphure, puris vel impuris, per accidens & non in materia sua prima innatis, etiam per præparationem conuenientem tolli est poßibile.* Quasi dicat. In elixiris confectione argento viuo & sulphure nobis opus est, non minus quam naturæ in generatione metallorum, sed quia hæc duo principia in quibusdam sunt impura & sordida, idcirco purganda prius sunt, & mundanda à super fluita-

Vnde terra petenda.

Lib. forn. cap 18.

De Inuest. perfect. cap. 3.

fluitatibus, priusquam elixiris compositionem intrent: quod possibile est, quia accidentaliter & non radicaliter corporibus supervenerunt, *accidentium autem spoliatio possibilis est*, vt dicit eiusdem lib. cap. Gebri sententiam confirmat multis locis illustris & eximius Doctor Raim. Lullius, Et in primis li. de cõpend. transmut animæ. *Modi inquit, mixtionis elementorum cum sulphure natura accidunt dupliciter, quia aut fiũt cum terra sua, aut cum aliena: cum terra aliena fit multipliciter, quam videlicet sunt modi mixtionis sulphuris naturæ, cum ad beneplacitum artistæ veniunt.* Quibus verbis Lullius satis indicat spiritum siue aquam, & sulphur siue terram elixiris è diuersis corporibus metallicis peti posse. Exempli gratia, Si spiritus lapidis eductus sit è corporibus perfectis, sulphur eiusdem peti poterit nõ ex iis solis, sed etiã ex imperfectis; & propterea distinguit inter terram propriam & alienam. *Propria* est quæ ex eodem corpore elicitur, vnde & alia elementa scilicet aqua & aër extracta sunt, *aliena* vero quæ ex alio corpore petita est. Et quia corpora metallica multiplicia sunt, ideo multiplex etiam est elementorum mixtio. Alia enim mixtio est quę ex argento educti cum sulphure æris vel plumbi, alia cum sulphure ferri vel stanni, quamuis tamen sulphur metallorum omnium atque mercurius eorundem in radic

dice vnum & idem sint, sed per accidens distincta & variata, quæ tamen per artem post cõuenientem mundationem ad vnam substantiam puram reduci possunt. Idem Lullius. *Sulphura creata ex corporibus imperfectis debent esse illuminata per tincturam Solis & Lunæ, id est, ex eorum oleo, quia alterius non indigent.* Et alio loco eiusdem lib. *fili tu poteris facere elixir ex sulphure cuiuscunq; corporis volueris, aut ad album, aut ad rubeum.* Ex quibus tribus locis Raim Lullij allegatis prætermissis alijs, satis perspicuum est, sulphur artis ex imperfectis metallis poti posse. Quod cum verum sit, dubitare tamen merito possumus, vnde propinquius & facilius eliciatur. Respondeo ex omnibus quidem elici posse, sed facilius ex ære & ferro, quam ex alijs, optime autem & facilime ex solo ære. De quo Vincent. in spec doctrin. *Commiscetur æs cum auro & argento, & recipit tincturam, fitq; ex eo elixir albedinis & rubedinis, nec fugit eius tinctura.* Quod non de ære sicut in natura sua est intelligendum, quia id falsum esset, sed de corpore siue terra philosophica ex ære producta, sicut postea ex eodem clarius patebit, cum loquitur de calce æris, quę non est alia à sulphure siue terra. Idem de ferro quoque affirmat. *Ferrum* inquit *seruit magisterio, præparari enim potest, vt ingrediatur & corpus fiat: sed non nisi grauiter soluitur, & cũ*

De Intent. alch.

Vnde facilius & propinquus ter ra petatur.

magno magisterio. Vbi per corpus non aliud intelligit quam sulphur siue terram artis, quæ sola post præparationem congruam ingressum habet in corpora metallica: sed quia eius præparatio difficilior est quam æris, ideo rarius eo vsi sunt philosophi. Quare autem in istis duobus metallis potissimum sulphur inquirendum sit, rationes proponuntur duæ. Vna est, quod hęc duo corpora sulphur in se habent fixum, quod quærimus nisi enim sulphur artis fixum esset, aut naturam fixi in se haberet, non figeret. Quod autem sulphure fixo prædita sint hæc duo metalla, patet manifeste ex difficili eorũ fusione, *quæ enim plus de fixo habent sulphure tardius, quæ de non fixo facilius & citius fusionem suscipiunt.* Vt nobis auctor est Geber, & experientia demonstrat. Non tamen negamus sulphur etiam aliorum, artificio figi posse, & ad eandem naturam deduci. Altera ratio est, quia corpora mollia, vt Iouis & Saturni, ante mundationem suam perfectam quæ per calcinationem fit, facile in corpus redeunt propter sulphur ipsorum non fixum: hæc vero calcinantis ignis vim sustinent, donec terrea substantia sulphur illorum coinquinans tollatur, & euellatur, cuius gratia potissimum calcinamus imperfecta. Si autem terream substantiam mollium corporum per calcinationem auferre velimus, attentissime

Rationes duæ cur potissimum in ære & ferro terra quæratur.

Sum. perf. cap. 63.

ſime & ſagaciſſime regenda ſunt, ne calces eorum reducantur in corpus ante perfectionem, & ita labore & tædio reiterationis intolerando afficiatur artifex. Quæ cum ita ſe habeant, philoſophi occulte docentes vnde ſulphuris ſubſtantia petenda ſit, ipſum aliquando ferrum, ſæpiſſime vero æs nominauerunt, vt infinitis exemplis p ſſet oſtendi, quæ breuitatis cauſa omitto. Sunt tamen qui hanc inter metalla impura differentiam ponant, quod putent ſulphur elixiris albi ex Ioue & ſaturno tantum, rubei vero ex Saturno, venere & marte elici debere, ſequuti illud Gebri. *Paſtam fermentandam extrahimus ex imperfectis corporibus. Et ex hoc tibi tradimus regulam generalem, quod paſta alba extrahitur de ioue & ſaturno, paſta vero rubea ex ſaturno, venere & marte.* Per paſtam fermentandam autem nihil aliud intelligit quam corpus lapidis, in quo reliqua elementa figuntur, quod ſulphur ſiue terram dicimus, quæ fermentanda poſtmodum eſt & animanda fermento ſiue oleo ſolari vel lunari. Quæ tamen differentia prout ſupra ex Raim Lullio eſt oſtenſum, perpetua non eſt, cum conſtet vnum & idem ſulphur metallorũ qualecunque ſit per corruptionem primo debere denigrari, deinde dealbari.

Differentia ſulphuris albi & rubei.

Lib. forn. cap. 19.

Plures fœditatem corporum imperfectorum ſuſpectam habẽtes, ſecurius putant im-

Quare in perfectis corporibus quidam terram inquirant.

perfectis corporibus sulphur artis inquirere, propter munditiem, & quia in illorum calcinationibus primis laborandum non est artifici, ad sulphureitatem adustibilem & fœculentiam terream remouendam, quibus carent, cum perfecta sint, sed in illorum resolutione difficultatem inuenietes, propter homogeniam & fortem illorum compositionem, facile à proposito resiliunt. Eorum qui ex auro argentoque sulphur artis petendum asserunt, facile antesignaui sunt Auicenna, & M. Arnald. de villa noua. Sic enim ille. *fit sulphur album, & rubeum ex vna metallorum materia ad plenum depurata, modo tamen diuerso decocta & digesta: id circo in argento est sulphur album, sicut in auro sulphur rubeum. Et omnino non est tale sulphur super terram nec album nec rubeum nisi quod in istis corporibus existit. Et ideo præparanda sunt corpora subtiliter, vt sulphur eorum & argentum viuum ex ipsis habere possimus, ex quo aurum & argentum efficiebatur subtus terram.* Quæ verba Auicennæ quamuis primum legentibus plana & aperta videantur, tamen valde sunt ambigua, & deceptoria, si ea exactius perpēdamus. Quāuis enim dicat in argento esse sulphur albū, in auro rubeum, non propterea sequitur in aliis metallis sulphur artis non reperiri. Nā primum dicit *sulphur album & rubeum ex vna fieri metallorum materia,* hoc est, materia omnibus

Interpretatio verborū Auicennæ.

nibus metallis communi, nisi forte per vnã intelligamus solam & vnicam, & velit ex solis metallis sulphur peti, quod non est verisimile ipsum sensisse, quamuis id alioqui verum sit. At si sulphur fit ex materia omnibus metallis communi profecto eadẽ erit tam in perfectis quã imperfectis, proinde & sulphur erit in ijsdem. Quocirca adiungit *ad plenum depurata*, scilicet, aut naturæ beneficio, sicut in luna, & sole præsertim: aut arte & humana industria, sicut in metallis imperfectis. Quod addit *modo tamen diuerso decocta & digesta*, tam ad imperfecta quam ad perfecta referri quoque potest: quia aliter sulphur decoctum & digestum est in ære & ferro, aliter in plumbo & stanno, non in solis auro & argento. Nec magis eam sententiam confirmãt verba ipsius sequentia, cum inquit. *Et omnino non est sulphur tale super terram, quale in istis duobus corporibus existit*. Per *tale* intelligo ita perfectum & mundum, & tam bene digestum, quod verum esse concedo, quia reliquorum metallorũ sulphur internum eam perfectionem nondum adeptum est, ad quam tamen per naturam in ipsis mineris tempore longo & prolixo, & super terram tempore breuiori per artem peruenire possunt. Postremo quoque cum dicit, *præparanda esse corpora subtiliter, vt sulphur eorum & argentum viuum habere possimus*,

cum generali vocabulo corporum vtatur, quod tam ad imperfecta quam perfecta referri potest, tam illa quam hæc insinuare quoque videtur. Apertius multo Arnaldus sententiam suam expressit. *A corporibus inquit Solis & lunæ extrahitur sulphur nimium album & rubeum, cum in ipsis sit purissima sulphuris substantia ingenio naturæ summe depurata, quod certius & subtilius est, quia in depuratione ipsius ars debilior est natura, nec consequitur illam licet multum laboret.* Quamuis autem & alij quandoque dicant in *auro & argento esse purissimam sulphuris substantiam*, meminerit tamen artis studiosus, hæc non ita semper intelligenda, quasi necessario ab auro & argento sulphur petendum sit, sed quod eorum substantia resoluta, in sulphur optime conuertatur, & sulphur fiat. Neque enim est quod digestionem sulphuris auri & argenti vsque adeo magni faciamus, cum sulphur eorundem non secus ac reliquorum metallorum reincrudari debeat & corrumpi, si elixir ex ijs operari velimus. Oportet enim argentum viuum & sulphur elixir constituentia puriora & subtiliora esse auri & argenti sulphure ac argento viuo: depurari autem & subtiliari nō possunt, nisi post corruptionem, alioqui non in elixir imperfecta transmutans, sed in aurum argentumque redirent quod prius fuerant. Quod ipsum affirmant omnes philosophi, quorum

Rosar. part. 1. cap. 7.

Sulphur & arg. vi. elixiris puriora esse debere, quam auri & arg.

sententijs adducendis supersedeo. Hoc tamen lucri ex sulphure auri & argenti capitur, quod in illorum mundatione ante resolutionem laborandum non sit, sicut in imperfectorũ corporũ præparationibus, quæ temporis multũ absumunt, & laboris plurimum adferunt artifici: proinde breuiori quidem via sulphur auri & argenti haberi potest, sed maiori dispendio, si artifici minus constet de operis ratione.

Diximus vnde sulphur petendum, nunc qua ratione educatur è corporibus, inuestigemus. Geber duos proponit modos quib⁹ id assequi possimus, in hanc sententiam. *Separatio terreæ substantiæ in radice metallo vnitæ ab eius commisto fit, aut per eleuationẽ cũ rebus substantiam argenti viui eleuantibus, propter conuenientiam cum eo, & sulphur dimittentibus, vt est thutia & marchasita, quoniam fumi sunt quorum maior pars argenti viui est quantitas, quam sulphuris, Aut cum lauatione per argenti viui commistionẽ: argentum viuum enim tenet quod sua natura est, alienum vero respuit.* Ad quorum verborum explanationem meminisse nos oportet, omnia quæ sublimantur duobus modis potissimum sublimari aut per se, quia spiritus sunt, aut cum alijs, quia se incorporãt cum spiritibus. Mercurius igitur, thutia & marchasita quia spiritus sunt, per se sublimari possunt, at calx corporum præcipue durorum nõ sublimatur

Quomodo terra haberi possit.
Sum. perf. cap. 64.

limatur nisi incorporata cum aliquo spiri-
Ad sublimationē quid requiratur. tu. *Sed cum omnia sublimanda coniugenda sint rebus maxime sibi conuenientibus in natura, prout ex* Cap. 40 Sum. perfect. aperte colligitur ideo Geber cap. 48. & 71. eiusdem lib. dicit *venerem si sublimanda sit, thutia indigere, martem arsenico, cum quibus maxime conueniunt.* Hoc vero loco absque disttnctione asserit per thutiam aut marchasitam vtrumque metallum sublimari posse. Hanc enim videtur differētiam innuere in terra siue sulphure eliciendo è corporibus metallorum, vt duorum videlicet æris & ferri terra, per sublimationem eorum cum spiritibus, educatur, mollium vero, per lauationem cum argento viuo. Modum vtrumque adferemus & tertiū addemus in corporibus perfectis vsitatum philosophis, qui non differt à primo in agendi ratione, sed tantū immutatione spiritus adiungēdi. Sicut enim æs ferrū & multo sulphure abundant, ita etiā spiritu magis grosso terreo illis simili opus habent ad eleuationem: argento vero & auro, quia maxima in ijs argenti viui copia, mercurius illis quoq; consimilis adhibetur, qui si veneri & marti commisceretur, verendum esset, ne corporibus in fundo relictis solus ascenderet ob subtilitatem & naturæ dissimilitudinem.
Modus primus terræ educendæ è metallis. Modus itaq; terreæ radicalis substantiæ petendæ à marte & venere hic est. Venus primum

mun à sulphure adustibili & terrea fœculentia quæ illi accidentaliter superuenit mundetur per calcinationem superius traditam: calx misceatur cum thutia siue marchasita, non sicut est in natura sua grossa, terrestri, & lapidea, sed cuius pars purior mercuralis iam antea aliquoties sublimata fuerit, nam alioqui frustra sulphur siue terram veneris in fœcibus marchasitarum quæreremus, & non recte diceret Geber, *maiorem eius quantitatem esse argentum viuum*: cum fateatur Sum perfect. cap. 48. eam habere feces superfluas. Calx commista cum thutia siue marchasita teratur & imbuatur aliquoties aceto stillatitio, vt profundius vniantur, postmodum euaporata imbutionis aquositate, sublimetur ab ea thutia siue marchasita igni qui sufficiat thutiæ eleuationi toties, donec multa eius quantitas calcibus adhæserit, & cum ijs vnita sit. De hinc vero in vase sublimationis quod validissimum ignem perferre possit ponantur, ea tamen cautione, ne quantitas sublimandorum multa sit & fundus vasis non concauus, sed planus, vt possit æqualiter & tenuiter super eũ spargi corpus siue calx veneris, & æqualiter eleuari, quia multitudo sublimationem impediret, & propellantur igne statim ab initio vehementissimo, vt videlicet spiritus corporis partem sibi conuenientem maxi-

me, nempe mercurialem, simul eleuare possit, relicta in fundo terra siue sulphure, quod quærimus. Cum calce martis eodem modo procedendum est, quousque maneat quantitas arsenici conueniens cum ipsa, deinde igne fusionis & ignitionis protrudantur in aludel, & remanebit terra martis. Mollia vero corpora Saturnus scilicet & Iupiter adiunctione prædictorum non egent, cum per se igne validissimo ascendere possint, vt docet Geber Sum. perfect. cap. 48. tamen eadem quoque per admistionem argenti viui lauari possunt, & eo modo terra ex ijs prolici. Quod hac ratione peragitur. Capitur calx Iouis vel saturni optime mundata, cui affunditur octuplum argenti viui per sublimationem prius expurgati. Hæc simul commista in mortario marmoreo terantur, donec nihil de calcibus corporum sentiatur, sed in similitudinem argenti viui redactæ sunt. Tunc adijciatur illis aceti distillati, aut alterius liquoris consimilis, qualis est spiritus calchanti, quantum sufficit vt cooperiantur, & in patellã vitream, aut terrã vitreatam effundantnr, qua cineribus calidis super posita, agitentur digitis cõtinenter & assidue, donec in similitudinẽ pulueris albi omnia redacta sint, & acetũ euaporauerit, ac omnia redeant iteũ in speciẽ argenti viui vt prius.

Modus secundus.

Tunc

Tunc pulueré nigrũ aut cinereũ, qui supernatabit, collige corneo cochleari, vel pergameno, prout aptius poteris, & serua, idemq; opus reitera, donec habueris tantum terræ quantum elixiri componendo satis sit. cuius magna quantitate opus non est, sufficit scriptuli vnius aut obolorum duorum pondus, aut paulo minus. Qui è corporibus imperfectis alium sulphuris naturæ extrahendi modum inquirit, aut plura scire desiderat, legat Magiæ naturalis, Raim. Lull. cap. de naturali euocatione corporum à suis spiritibus. Sulphuris autem è perfectis corporibus educendi modus hoc loco à Gebro prætermissus talis est. Calx argenti vel auri mercurio imbuitur, teritur & digeritur calore lento, ita ne mercurij substantia ascendat, per aliquot dies, deinde mercurius ab ea sublimatur, igne quam fieri potest moderatissimo: Sublimatum denuo calcibus admiscetur, teritur, assaturq; vt prius, donec mercurius eidẽ notabiliter adhæserit, quod percipietur facile ex põdere. Tum demum mercurium à calce iam aliquoties sublimatum eidem redde, & igne quarti gradus sursum pelle. Sic enim mercurius omne argentum viuũ auri vel argẽti in calce reliquum secum vehet, relicto in vasis fundo sulphure seu terra argenti vel auri, quam plurimi quæsiuerunt hactenus, pauci vero diligen- Modus tertius.

tiores & vigilantiores, quos laboris minus perpæsum fuit, inuenerunt. Paucior tamé in his corporibus præsertim in auro terræ quátitas reperta est quã in ante dictis, sed virtute nó nihil præstátior, si eo vti, prout decet, noueritartifex. Hūc sulphuris educēdi modū docere voluit Richardus Anglicus, cum

Correctory cap. 11.

inquit. *Si corpus nō resolueris per mercuriū in mercuriū occultam virtutē ex eo habere nō poteris, vtpote sulphur digestum & decoctum per opus naturæ.*

Terræ necessitas in arte.

Laborarunt autem philosophi maxime in terræ huius inquisitione hac præcipue ratione moti, quod viderent naturam non procedere nisi per media: quam imitari volentes philosophi, & scientes non posse fieri transitum de mollitie argenti viui ad duritiem metalli, substantiā mediam duarū proprietatu scilicet sulphuris incōbustilis & argenti viui inexterminabilis participem per artem componere studuerunt in naturę homogeneitate & proportione cōuenientem, quæ potestatem haberet colligandi simul animam lapidis cum spiritu, vt ex tribus iunctis fiat elixir perfectum. Ad hoc autem pertingere non potuerunt nisi terram prius metallicam haberent, in qua lapidis elemēta volatilia figerent, & quæ mercurij mediā substantiā attraheret & retineret, superfluo eius humido deposito. Hanc tanti fecerunt, vt eam basim & fundamentum totius operis

ris appellarint non semel Et Raim. Lullius monet sedulo omnes antequam opus incidiant, *vt prius sciant sulphur diuidere a metallis,* quia in eo tota latet vis magisteij, & vt inquit compend. animæ transmut. *Totus labor & defatigatio in elementorum & sulphuris est diuisione, & eorundem purificatione, cum postea respectu horum nihil fere amplius peragendum restet;* reliquum enim perficit natura, & artifex à labore quiescere potest.

Sed non sufficit habere terram siue sulphur, nisi idipsum depurare, & exacte mundare quis nouerit: Nec enim est quod existimet quisquam auri sulphur adeo purum esse, vt opis humanæ non egeat, quamuis enim reliquorũ metallorum respectu mundum sit, tamen si elixiris perfectionem respiciamus, magis immunditie differre & lõgius ab eo distare videbimus, quam argentum ab auro, siquidem, vt sæpe dictum est, oportet medicinam puriorẽ, subtiliorem, & magis digestam esse quam sit aurum in natura sua Sulphur itaque vndecunq; eductum sit has in se habet corruptionis causas. Nigredinem quæ ipsius etiam mors est, vnctuositatem cremabilem, & terream fœculentiam. Prima accidentaria est, reliquæ duæ internæ sunt. Nigredo enim ex putrefactione orta est, & humore superfluo qui calorẽ eius naturalẽ mortificabat, vt germina-

Sulphur quomodo mundandũ.

re nō posset, frigiditas enim magna calorem paruū extinguit. Hinc Rof. *A corpore mortem expelle.* Quo dicto aliud nihil quā humorem superfluum putredinis ratione ortū subtrahendum intellexit, qui calorem sulphuris suffocabat, & ne generare posset impediebat. Idem aliis verbis, sed apertius indicat Lullius, in hunc modum. *Abijce humorem vbi submersus est draco, vsque quo sit corpus mutatum ex cœlesti spiritu.* Per Draconem autē terram significat, quemadmodū nonnunquam & alij huius artis magistri. Et hic est draco qui post mundationem deuorat caudam suam & caput, hoc est spiritum & animam.

Test. cap.

Duplex mors sulphuris.

Est tamen duplex mors corporis, vna quam diximus ad corruptionem, nisi amoueatur: altera ad vitam & resurrectionem gloriosam, ad quam peruenire non potest, nisi post mortem, corpora autem resuscitata perpetua erūt. Hæc autem mors illi accidit ex subtractione fœcundæ suæ humiditatis per calcinationem. Et sicut prioris mortis causa erat frigidi humoris abundantia, ita posterioris, sitis & humidi radicalis inopia, quod tamen illi postea cumulate restituitur. Quam calcinationem insinuans Vincentius. *Calcinare inquit corpora nihil aliud est, quam extrahere humiditatem corrumpentem, & intromittere humiditatem igneā rectificantem, per quam est vita illorum & essentia, postmodum stans*

In spec. doctrin.

In igne examinationum. Est autem hæc calcinatio diuersa ab ea quã cap. 2. attuli, quod hæc terram philosophicam tantum, illa omnia corpora mineralia generaliter compræhendat. Vnctuositatem autem cremabilem lauari præceperunt philosophi *aquis*, vt dicit Geber, *subtilibus, maxime acutis, acribus & ponticis fecem nullam habentibus*, & decoqui sulphur tam diu, donec ab ipso decocto aqua clara & lucida emanet, postea loturas has distillari, & quod in fundo vasis remanet abiici, aquam distillatam reaffundi, donec tota vnctuositas cremabilis ab eo egrediatur, & subtile vnctuosum ignem sustinens & non cremabile tantum remaneat. Quod ipsum indicare voluit Raimundus Lullius, his verbis. *Intellige quod natura talis sulphuris est multum lucens, fortiter munda, & ad puritatem deducta virtute ablutionum fortium & acutissimarum, tali modo quod nullam vnctuositatem cremabilem adurentem in se habeat, nec aliquam humiditatem vaporabilem, nec phlegmaticam.* Quales autem sint hæ aquæ acutæ quibus sulphur abluendum est expressis verbis indicat Geber, & inter eas nominat *acetum distillatum, omphacinum, item & aquam pytorum acerborum, & malogranatorum.* Et Ros. minor addit *vrinam humanam purificatam, aquam sanguinis, salis, & aluminis, quæ toties distillãda & circulanda sunt donec feces nullas in fundo relinquant.*

Vectuositas cremabilis quomodo amoueatur à corpore.

Aquæ acutæ philosophorum.

Sum. perf. cap. 52.

Reli-

Terrea fœculentia quomodo sulphuri adimenda.

Reliquum est vt terreæ sulphuris fœculentiæ remotionem doceamus. Hæc fit duppliciter. Per calciaationem videlicet & sublimationem, sed tamen simul & semel in in eodem vase, & vnica operatione. Quę est, vt terra lapidis imbuatur & teratur cum mercurio, antea mundato, per se enim ascendere non posset, sed eget adiutorio spiritus subleuantis, & decoquatur lento igne in balneo per triduum ne mercurius ascendat, deinde ab ea sublimetur forti ignis expressione sub finem, ne quid de mercurio volatili in ea remaneat. Argentum viuum terræ redde, tere simul, decoque, & vt prius sublima, idque reitera nouies vel duodecies semper augendo ignem in fine, donec terra frequenti sublimatione, & ignis calcinantis vi alba euaserit, & spiritualior iam facta subtilior eius pars cœperit nonnihil ascendere à fundo vasis, & eius lateribus adhærere. Quod cum videris, bene spera, & terram quæ ascendit pluma ad fundum depelle, & iterum irriga adiuncto mercurio, misce & tere, ac decoque diebus præfinitis donec maiorem terræ partem vasis lateribus adhæsisse videris, relicta in fundo vasis fece terrea, & scoria nigra, vituperata & abijcienda, cui nihil vitæ aut lucis inest. Has omnes operationes prædictas paucis verbis perstringit Vincentius Monachus.

Lauatur inquit *as, vt eius immũditia auferatur, calcinatur autem vt eius materia attenuetur, in calce lauatur iterum cum fortißimis aquis, vt humiditatem recuperet quam in calce perdidit: sublimatur autem vt magis attenuetur, & cum argento viuo miscetur, vt natura sua præparetur.* Si in terra remanserit aliquid partium puriorum, quod animaduertere poteris ex albedine quadam intermicãte, ne tædeat eam denuo cum mercurio eodẽ miscere, terram decoquere, & tandem vt dictum est sublimare, donec nihil purioris essentiæ in ea reliquum sit. Terræ sublimatæ vasi iterum imponendæ, & tertio ignis gradu si quid mercurij in ijs remanserit sursum propellãdum est in alembicum, terraq; omnis in vnum redigenda, & asseruanda, donec vsui esse possit. Hæc aũt terræ mundatio quæ per sublimationẽ peragitur omnino necessaria est, antequam opus physicum quis inciapiat. Si enim sublimata non fuerit, substantiã subtilem & ingredientem non habebit, quia in suã corporalitate & densitate permanens spiritum non admittet, nec virtutem penetratiuam habebit, & per consequens ad verum elixir non valebit: nõ enim miscebitur metallis tingendis, nec ea poterit in formam perfecti corporis transmutare. Quocirca terra ante compositionem suam cum aqua, per argentum viuum sit abluta, & argentum viuum ab ea abstractum, vt remaneat calx aut

In spec. doctrin.

Terra sublimanda, & quare.

O cinis

cinis puriſſimus. Neq; enim præcipiunt terram ſublimari philoſophi, niſi vt reducatur ad ſubtilem materiam & naturam, & vt ſit ſicut ſpiritus, & poſtea ingrediatur & tingat, poſt fixionem videlicet ſuam, de qua ſupereſt vt aliquid dicamus, quoniam Geber deſiderat *terram fixam, & damem fixionis permanentiam ſecum adhærentibus.*

De fixione.

Sed vt de diffinitione eius auſpicemur, *Fixio* ſecundum Gebrũ *eſt rei fugentis ab igne conueniens ad ignem adaptatio.* Huius adaptationis modum inuenio in philoſophorum libris quintuplicẽ. Vnus fit per Calcinationem: *omne enim calcinati genus fixius eſt quam non calcinati*, vt ait Geber cap. de Calcinat. & Alibi. *Per calcinationem omne fugitiuum deletur.* Et alius. *Omne calcinatum in ſuo genere eſt fixum.* Ratio manifeſta eſt, quia per calcinationem corporum metallicorum naturalis humiditas quę ea faciebat fluere, & liqueſieri, & moueri in igne ad modum aquæ, & partes in eis tenebat continuas, remouetur, vt fundi & liqueſieri non niſi cum difficultate poſſint, ſed ſtent in igne vt cinis vel calx lapidum. Similiter per calcinationem ſulphur adurens in corporum ſubſtantiæ profundo incluſum & per inflammationem corpora diminuens & in fumum vertens, quantumuis bonum in illis ſit argentum viuum & fixum, tollitur. Et hoc voluit Geber dum inquit,

Fixionum modi quinque.

Sum. perf. cap. 76.

Cap. de fixione.

inquit. *Figuntur corpora à perfectione diminuta per suam calcinationem, eo quod absoluuntur per eam à sulphureitate volatiua & corrumpente*. Secundus fixionis modus contingit per decoctionem lentam & diuturnam, qu ia omne volatile post mundationem suam adiutorio ignis figitur calore temperato & continuo. *Temperatus enim calor* vt ait Geber, *est humiditatis inspissatiuus, & commistionis perfectiuus: ignis autem vehemens est humiditatis consumptiuus, & fusionis turbatiuus*. Tertius, resultat ex duobus antedictis & declaratur à Gebro ca. de calcinat. in hanc sententiam. *Modus calcinationis spiritum est, vt eis ad fixionem approximantibus*, scilicet per lentam assationem, *administretur ignis successiue & paulatim illum augendo ne fugiant, quousque maximum eos tolerare ignem contingat*. Quartus modus est, vt spiritus mundificati cum calcibus puris corporum sublimentur, donec figantur, hoc est, vt calx corporum imbuatur spiritu aliquo, qui ab ea toties abstrahatur, donec simul maneant, & ignis quantumuis magni asperitatem tolerent, & non fugiant ab eo. Ratio est quia spiritus sunt de natura corporum, & maximè cum eis conueniunt, & iis adhærēt, commiscenturque profundius. Cum itaq; coniunguntur, cum illorum calcibus, & lente simul decoquūtur, fieri non potest, quin sentiant amicam societaté & naturam, & aliqua

Secundus.

Sum. perf. cap. 75.

Tertius.

Quartus.

illorum pars eis paulatim apponatur, donec tandē per reiterationē imbitionis, decoctionis, & sublimationis omnia simul figantur. Idq; indicare voluit auctor Rosarij minoris, dum ait. *Si sublimantur spiritus cũ immundis, inmundantur, si cum adhærentibus remanēt magis fixi cum tinctura inferius, quod quærimus.* Quintus figendi modus est, per rei fixæ additionem. Ideo Geber, cum Saturni & Iouis indurationem vult docere, vt magis appropinquent fusioni corporũ perfectorum cum ignitione. *Præparatio illorum est,* inquit, *vt ingenietur illis permiscere argenti viui substantiam fixam in profundo eorum, aut sulphuris fixi, aut sal comparũ, aut cum rebus duris & non fusibilibus, sicut est calx malchasita & thutia. Hæc enim illis vniuntur, & amicantur & illa indurant, quousq; non fundantur, antequam igniãtur.* Et alio loco. *Cum talco & mercurio præcipitato, vel vtilius cum luna pura ad hoc deducta calcinando & soluendo peruenimus ad horum duorum corporum* (Saturni videlicet & Iouis) *ignitionē & duritiem completã, cũ splendore inenarrabili.* Per *substantiam argenti viui fixam* non aliud intelligit Geber quam duo corpora perfecta argento viuo fixo constantia, quæ necesse erit alijs corporibus minus fixis, aut spiritibus purificatis & sublimatione mundatis, si eos figere decretum sit, coniungi. Idcirco recte quoque Lullius. *Qui argentum viuum extractum è corporibus non coagulat in*

Quintus.

Sum. per-

De Inuent. verit, cap. 13.

in sulphur album ignem patiens per additionem eius cum argento, nullam viam exigit ad albedinem. Et qui ipsum argentum viuum non coagulat in sulphur rubeum fixum, ignem patiens, per additionem illius cum auro, pro certo nullam viam exigit ad rubedinem, Sciendum tamen, hæc corpora fixa præparãda esse iuxta intentionẽ Gebri & aliorũ Philosophorum, si iis vti velimus, antequam coniungãtur cum aliis corporibus vel spiritibus, quia in sua soliditate & grossitie permanentia cõmode misceri non possent. Calcinanda igitur sunt & soluenda, vel in bracteolas tenuissimas redigenda, & more aurifabrorum amalgamanda cum mercurio vulgari, donec instar pultis reddantur, & sic tandem corporibus aut mercurio vapore sulphuris coagulato addenda, vt diffusius docet Raim. Lullius & Arnaldus, quos consule. Est autem hic modus diuersus à superiore, quia in eo sublimationis reiteratione opus non est, sed tantum decoctione, & sub finem calcinatione. Sunt quidem & alij figendi modi, cum spiritus videlicet aut corpora metallica in terram rediguntur per calcinationem, aut præcipitationem violentam ad fundum vasis cum ignitione, aut in vitrum, sed quoniam eos nõ curat vera Alchymia, nos etiam consulto transimus.

Pract. test. cap. 22. 23. & 24. & in Codicil. 4. pract. principio. Ros. cap. 25.

Restat vt discutiamus an ex aliis rebus quam metallis hæc terra elixiris peti possit. An sulphur aliunde quã

è metallis peti possit.

Manifestum quidem est ex principijs naturæ omne corpus coalitum esse ex aqua & terra: sic animantia omnia & vegetabilia ac ortum ex ijs habentia continent in se terram suam, & post ablationem humiditatis in terram & cinerem verti possunt. Sed quia non sufficit simpliciter terra quæcumque, alioquin eam quam pedibus calcamus acciperemus, sed quæ potestatem habeat aquam suam attrahẽdi, retinẽdi, coagulandi, & ad naturam suam conuertendi, merito terra vegatabilium & animalium omniumq; inde orginẽ trahentium operi physico inutilis erit. Qualitercũque enim præparetur, aquam suam retinere non potest, multo minus eam naturæ suæ conformem reddere: Aqua enim cum heterogenia sit terræ suæ, calorem vel minimum sentiẽs euaporabit ea relicta & deserta, idẽq; de oleis ex ipsis elicitis sentiendũ. Quinimo terræ omniũ supradictorũ per calcinationẽ vel ignis vehementiã cõburuntur, & in cinerẽ vertuntur amisso humore suo radicali, ita vt fundi aut fluere nullo præparationis modo possint, nisi in vitrũ conuertantur, cui postea in metalla ingressus non patet, sed ipsis liquefactis innatat sicut aquæ oleũ, propter remotã videlicet ab ijs, & alienam naturã: terra autem metallorũ humidũ suum natiuum etiam post calcinationes non deserit, nisi enim pars eius quamuis imperceptibilis in ea residua

Quare terra vegetabiliũ & animaliũ operi inutilis sit.

dua eſſet, ſpiritus ab ea non reciperetur nec retineretur. Sed dicet quiſpiam. Philoſophi ſæpius ſalium faciunt mentionem, terramq́; ſuam ſalem nominant. Sic enim Lullius quodam loco. *Quod in cucurbita remanet, eſt ſal noſter.* Quæſtio. Dicunt inſuper terram ſuam debere fieri volatilem. Vnde idem Raim. Lullius. *Accipe terram quæ volat ſupra caput tuum;* huiuſmodi autẽ ſales quoſdam inuenimus in vegetabilibus & animalibus aut originem eorum referentibus. Sal enim tartari & è vini extractus fecibus ita volatilis reddi poteſt, vt vna cum vini ſpiritu aſcendat; ſal item è melle eductus, & ſal vrinæ, ac forte alij nonnulli. Reſpondeo hæc quidem vera eſſe, tamen ſales huiuſcemodi quocunq; præparentur modo, aquã ſuam ſiue ſpiritũm, quod omnino neceſſariũ eſt, coagulare non poſſe, nec figere, imo in naturam aquæ & volatilis ſpiritus tranſire. Solutio. Dicimus etiam eos ab aquis ſuis ſiue ſpiritibus ſemper eſſe ſeparabiles, terrã autem artis aqua ſua & oleo imbutã, & ex philoſophorũ præſcripto decoctã ſimul cũ illis in igne manere & figi, nec vllo modo ſegregari poſtea, aut diuidi. Deinde cõcedamus tales ſales nõ ſeparari ab aquis ſuis, tamen quamdiu in liquida illa natura permanſerint nulla arte ſiſti poterunt vt in igne perdurent, & quamuis etiam perdurarent, tamen cum affinitatem nullam cum metallis habeãt, eadem ingredi

gredi obſtante illorum diſsimilitudine non poterunt, multo minus alterare, & in aurum argentumq́ue conuertere, à quorum natura alieni ſunt, & fixio in ijs nulla aut tinctura.

Terram ſalium, aluminum & atramentorum repudiandã eſſe.

Idem de alijs ſalibus artificialibus vel naturalibus, aluminibus & atramentis cenſendum erit, quorum olea vel aquæ diſtillatione prolicitæ nõ magis cum terris ſuis vniuntur, aut ab ijs congelantur, quam prædicta, ſed contingit eas per ignem euelli; & quamuis id non fieret, tamen poteſtatem non habent terram ſuam eleuandi, cum elixir nihil intret niſi mundum & ſpirituále factum, depoſitis fæcibus groſſioribus, quæ ingreſſum & penetrandi viam præcludunt.

Lapidum & gemmarum calx inualida.

Lapidum, gemmarum, vitri, & fluorum mineralium eadem ratio eſt, quæ in calcem abeunt non fuſibilem, diſſipato & conſumpto eorum humido, quod antea colligationis cauſa fuerat, quod eidem reddi vt inſeparabiliter vniatur, impoſſibile eſt; & quamuis humiditas eorum à terra non ſepararetur, tamen denſitate ſua corpora metallica ingredi prohibentur. Si vero per calcinationem, ad ſalium naturam redigantur & in liquoré reſoluantur, humidior pars ab igne euaporabit, altera in ſalem denſabitur, qui à prædictis ſalibus ſiue artificio paratis ſine naturalibus non admodum remotus erit, & proinde illis quoq; nihilo aptior.

Nec

Nec magis marchasitæ terram hanc nobis suppeditabunt, cum terra earum à natura lapidũ nõ differat. Si quis vero inferat, illas sulphur & argentum viuũ in se continere, quod auctoritate Gebri idipsum confirmantis cõprobatur, & proinde hoc spiritus illud terræ locum obtinere posse, respõdeo sulphur earum & argẽtum viuum heterogenia esse nec vllo modo ita sociari posse, quin separentur, comburantur, vel ab igne aufugiant; aut si figantur in terream substantiam redigi, nullius virtutis aut valoris. Magnesia quoque & thutia, quamuis sulphur argento viuo immixtum habeant, tamen cum proportione principiorum à metallis differant, & ea habeant magis terrea & inquinata, nec ab inuicem separabila, nisi cum totalis substantiæ illarum deperditione, in arte parum vtilitatis adferunt, quia illarũ materia crudior multo est quã metalorum, ideoq; præparationi minus idonea. Venerab. & eximius Raim. Lul. quatuor in terra physica requirit. Imprimis virtutem attractiuam, deinde similitudinẽ siue affinitatem cum attrahendo, tertio calorem naturalem in ea latentem, quarto visu aut tactu imperceptibilem quendam vaporem è terra egredientem, qui præcipua causa est congelationis spiritus, hęc eius sunt verba *In lapide nostro mouet & mouetur spiritus prout in suo corpore, operante tum virtute attractiua no-*

Marchasitarũ sulphur cur arti minus aptum. Sum. perf. cap. 60.

Quatuor terræ physicæ necessaria.

stri lapidis, tum similitudine quam dictus spiritu cum substantia tota nostri lapidis in mixtione prim acquisiuit, adiuuante cum toto hoc potentia magi propinqua, scilicet calore naturali lapidis, qui respun naturam in maiori proximitate generis & natura metallicæ; & similiter adiuuante virtute lapidis n. stri imperfecti perforati & porosi, quæ per corpori sui resolutionem continuam insensibilis & sine tactu per certam operationem causata est in eo. Et profecto ad terram physicam describendam nihil potuit à quoquã dici aptius aut verius. Quibus notis cum terræ omnes prædictæ, imo & aliæ quotcunq; excogitari possunt, careant, certum est eas opus physicum ingredi non posse. Idem Lullius alio loco his quatuor terrę philosophicę facultatibus seu signis addit & quintum, nempe subtilitatem. Sic enim in Codicil. *Si scire vis causam quare terra nostra magis efficax sit ad penetrandum & congelandum argentum viuum, quam terra Sophistarum, scias, quod hoc est, quia siccitas terræ nostra per digestionem caloris complexionalis facta est, & ideo magis cõgruit, & subtilius penetrat in profundum, non solum substantiam argenti viui, sed etiam cæterorum corporum, quibus applicatur, quam penetrationem frigiditas terræ Sophistarum facere non potest, quia nec congruit, eo quod eiusdem complexionis non est, nec penetrat, quia per calidum virtutes & subtilitatem nõ habet.* Quibus verbis tria describit impedimenta, quæ alias quascunq; terras ab arte excludunt

Impedimẽta terræ sophorum. & Cap. de 3. humoribus specefice differentib.

cluduut, nempe frigiditatem, qua attrahere, retinere, & coagulare aquam suam non possunt; dissimilitudinem naturæ, qua aquę suę terræ adherere eamque sibi adglutinare nequit: & grossitiem, qua ab ingressu in argentum viuum & metalla imperfecta prohibetur. Quæ cum contrario modo se habeat in terra philosophorum, illa sola artifici inuestiganda erit.

An è spiritibus terra elici possit.

Sed spiritus chymici primarij, sulphur, arsenicum, & argentum viuum forte nobis terram hanc tantopore expetitam suppeditabunt? At istos diximus sæpe esse homogenios in natura, ita vt partes eorum terreæ ab aquosis seu oleosis separari nequeât, aut difficilime & per consumptionem ipsorum. Quod experientia verum depræhenditur, nam si ad sublimandum ponantur, tota illorum substantia ascendit, nullis in fundo vasis relictis fecibus. Si autem figantur per calcinationem, vel præcipitationem multum de illorum substantia deperditur & dissipatur, ita vt ex centum libris sulphuris vix tres residuæ fiant, & in terram rediguntur, cui fusio non est neque ingresio, argentumque viuum tanquam à sua natura alienum respuentem. Deinde, cum terra philosophorum debeat mercurium siue aquam suam figere, nihil autem figere posit, quod fixum non sit, aut quod fixi naturam in se non

habeat,

habeat, frustra profecto in spiritibus istis fugacibus aliquid quod fixum sit quæritur. ni negeamus tamē quin per additionē corpori naturaliter fixorum & resolutorum figi aliquando possint cum magna cautela & industria. De argento viuo enim id expressis verbis fatetur Geber. *Figitur inquit, & fit tinctura exuberantissimæ refectionis.* Per quæ autem figatur satis indicauit eodem cap. his verbis, *Est amicabile & metallis placabile. Sed non submergitur aliquid in argento viuo nisi sol.* In eandem sententiā de sulphure loquitur eiusdem libri cap. 28. *Qui in præparatione ipsum commiscere & amicari corporibus nouerit, sciet vnum de secretis naturæ maximis, & viam perfectionis vnam, cum multæ sint viæ ad vnum effectum, & vnum intentum.* At quibus commiscendum erit sulphur? metallis nempe puris & fixis, quia si cum impuris miscebitur, inquinabitur, si cum non fixis, non figetur. Hinc Geber. *Cum auro commiscetur spiritus, & figuntur per ipsum.* Arsenici eadem ratio est, figitur enim testimonio eiusdem Gebri sicut sulphur, eo tantum differens quod sicut sulphur rubedinis tinctura dicitur & auro consociatur, ita arsenicum cum sit albedinis tinctura, argento melius coniungitur, & per ipsum figitur, fixione videlicet lunari. Quamuis autem hæc vera esse possint, merito enim ea quis in dubium vocet, ne scilicet philosophi hæc non

Sum. perf. cap. 30.

Sum. perf. cap. 32.

non de vulgaribus spiritibus, sed de suis intellexerint, tamẽ semper existimandum est. mediam substantiam horũ spirituum in terra non propria, quæ ab illis separabilis non est, sed in aliena coagulandam esse, & postea oleo Solari & Lunari incerandam & figendam. Itaque qui otio suo abuti non vult, & rem facere, terram physicam in corporibus coagulatis, hoc est, metallis inquirat, in quibus sulphur per naturam fixum est, quod quamuis impurum, per artem depurari potest: cum in nõnullis etiam purum sit, quod labore non magno ad præparationem sufficientem indiget.

Sed vt huic capiti finem imponamus, dicimus quicquid in elixire graue est, stabile, & fixum, terræ nomen sibi vsurpare. Sic spiritus & fermentum, quando in terra coagulata sunt, terræ quoque & sulphuris nomen assumunt, imo elixir perfectum terra & sulphur vocatur. Vnde Hermes. *Vis eius integra est, si versa fuerit in terram*, id est, Lapis perfectus est & completus, si ipsius partes superiores, leues, spirituales & volatiles, spiritus scilicet & anima siue fermentum in terrã vertantur & figantur. Vnde terræ philosophicæ dignitas cum ab ea tanquam parte primaria lapis denominationem accipiat, & necessitas etiã conspici facile potest, cum ea neglecta nemo ad lapidis arcani notitiam multo autem minus

nus complementum vnquam peruenerit, nec vt in posterum perueniat sperare audeat nisi temere temporis, laborum, & pecuniæ dispendia incurrere velit.

DE TINCTVRA DANTE COLOREM SPLENDIdum & perfectum album aut citrinum intensum, & lunificatio. nem, seu solificationem rerum transmutabilium.

CAP. VII.

Quo declaratur lapidis formam esse tincturam, hancq; duplicem esse, spiritus videlicet & animæ, Spiritum ex omnibus metallis, animā è solis perfectis peti posse. Vtriusq; differentia manifesta, & quomodo in lapide tinctura augeri debeat, indicatur. Item qua ratione lapis perfectus tinctura dicatur & forma, & quid ad veram tincturam requiratur, postremo quare Sophisticæ tincturæ non proficiant indagatur.

HActenus præparandæ lapidis materiæ studuimus, nunc quomodo eidem forma detur, imo quomodo totus forma fiat, examinandum parum enim prodesset materia etiam optime præparata, nisi formæ coniuncta & annexa foret, sine qua subsistere non potest: for-

Lapidis forma est tinctura.

ma

ma autem lapidis est tinctura, quam cum adipiscitur, perficitur. Ideo septimo & vltimo loco eam ponit Philosophus inter medicinæ proprietates. Sed cum tincturam nomino, non intelligo quemlibet colorem album aut rubeum, aut vt colore albo aut rubeo in opere apparente statim perfectus esse dicatur lapis, sed vt habeat colorem album vel rubeum intensum & exuberantem, ita vt sua exuberantia alijs metallis eundem colorem albedinis vel rubedinis absque sui coloris & bonitatis diminutione impartiri possit. Habet enim gradus quosdam albedinis & citrinitatis lapis, ita vt quandoq; sibi soli sufficiat, nec tingere possit nisi semetipsum. Vnde illud philosophi in Turba. *Aurum non tingit nisi tingatur*. Et tum lapis est in gradu auri vel argenti per naturam perfecti, sed decoctione continua & rei tingentis additione paulatim ascendit, vt primo quantitatem alterius corporis sibi æqualem conuertat, deinde paulatim maiorem, decuplum videlicet sui, centuplum, & millecuplum, & tandem in infinitum, inter quæ tamen gradus etiam sunt, ita vt vna pars quandoq; centum & decem, alia 120. 130. & ita deinceps in argentum aurumúe conuertat. Quocirca non absurde Rhasis. *Ideo per artem melioratur eius tinctura, vt quædam decuplum, quædam centuplum, quædã millecuplum & vltra tingat*. Idem indicare voluit

G[illegible] quoldam esse tincturæ in lapid.

Part.2. c.5.

voluit Auctor Ros. min. *Respice rubeum completum, & rubeum à sua rubedine diminutum & omnem rubedinem fixi & non fixi. Respice albū albificantem, & rubeum rubificantem, atq; imperfectum proficientem. In quantum autem albedo profecti augmentatur, in tantum tingit in albedinem; & sic de rubeo.* Sed nec intensus quilibet color albus aut rubeus sufficit ad elixiris perfectionem, alioqui multæ Sophistarum tincturæ lapidis physici nomen sibi vindicarent. sed necesse est, vt det lunificationem seu Solificationem rerum transmutabilium, vel vt postea dicit, *vt sit tinctura colorans materiam couertibilem* (quæ alia non potest esse quam argentum viuum aut aliquod metallum imperfectum) *in verum argentum, vel aurum, cum omnibus suis differentijs certis & notis.* Hoc est, vt corpus metallicum cōuersum in argenti speciem sit album albedine pura, mundum, durum, sonans, perdurans in cineritio, sub malleo extensibile, ignibile, fusibile. Hæ enim sunt notæ veri argenti: quibus si corpus aliquod in natura sua alteratum caruerit argentum verum dici non poterit, sed sophisticum. Sic si corpus conuersum in auri speciem non sit citrinum, ponderosum, mutum, fulgidum, æqualiter digestum, sub malleo extensibile, ignibile, fusibile, examina cineritij, cementi, & antimonij tolerans, aurum verum non dicetur. Neq; enim aurum & argen-

Qualis tinctura desideretur in lapide.

Veri argenti notæ.

Auri puri notæ.

gentum dici quid poterit, nisi causas diffinitionis & differentias omnes habeat auri vel argenti. Quid autē sit examen cineritij, quod copellam hodie vocant, & cemēti, & qualem ignitionem & fusionem corpora perfectā admittant aut suscipiant, qui scire desiderat, is consulat partem vlt. sum. perfect. Gebri, quæ de probationib. perfectionis inscribitur: Auri vero examen per antimonium veteribus incognitum perquirat apud Philippum Vlstadium, in Cœlo philosophorum. Et hæc quidem ad explanationem verborum Gebri dicta sint, in quibus tamen mendum irrepsisse admonendus est Lector. Communis & maxime vulgaris lectio talis est. *Septimo post fixionem necessaria est tinctura splendida, & alterius color tingens, seu tinctura colorans materiam.* In alio codice hoc modo legitur. *Septimo post fixionem necessarius est & vltimus color tingens, seu tinctura colorans materiam.* Et melius meo quidem iudicio, nam præterquam quod in priori lectione bis repetatur vocula *tincturæ*, non video quo referenda sit dictiuncula *alterius:* nisi intelligere velimus alterius rei tingentis accessione lapidi tincturam conciliari, quod non semper verum est, cum philosophi fateantur lapidem tincturam suam aliquando in se continere. Sic enim Lilium, Raim. Lullius & Arnaldus. *Quamuis lapis noster tincturam suam naturaliter in se*

Mendum in textu quomodo emendandum.

in se contineat, per se tamen motum non habet ni fiat elixir completum nisi moueatur arte & operatione. Et nos supra ostendimus elixir lunare si rubeum fieri debeat indigere admistione rei tingentis illud, elixir vero solare non item. Aut expungenda igitur omnino videtur dictiuncula, *alterius*, aut legendū vt monui.

Tinctura duplici modo consideratur in arte.

Sed ad tincturam redeundo, dicimus eam in arte perpēdi dupliciter. Vno modo quatenus lapis tingitur, altero quatenꝰ tingit. Tingitur item lapis duobus modis. Priore cum post absolutam ipsius depurationem coquitur cum aqua seu spiritu suo, donec omnino albus fiat aut rubeus, iuxta spiritus naturam, hoc est prout spiritus aptus fuerit ad decorandum lapidem colore albo vel rubeo: aquæ enim Iouis, saturni, & lunæ lapidem dealbant, martis vero, veneris & solis eundem rubificant: quamuis aqua Saturni propter diuersam ipsius calcinationem qua aut in cerussam aut in minium redigitur vtrique operi albo videlicet & rubeo accommodari possit, affirmante id ipsum non vno loco Gebro. Hinc Marsilius ficinus, *Ad sulphur aureum tres rubelli spiritus, ad argentum tres albicantes reducūtur.* Quod autem spiritus lapidis tincturam etiam in se contineat. Geber satis declarat, qui postquā decuisset veneris resolutionē in mercurium hæc addit. *Hanc aqua bonora*

Spiritum tinctura nō carcere.

cum

cum qua tingitur elixir in infinitum. Et Cap. de præparat. martis. *Solutum honora, aquam videlicet sulphuris fixi mirabiliter colorē elixiris augmentantem* Sed hæc verba Gebri quod videlicet hæ aquæ possint elixir tingere in infinitum, non simpliciter, vt sonāt, capienda sunt, quod videlicet ipsæ solæ sufficiāt elixiri cōponendo & augmentando, quia elixir volatile esset è solis aquis imperfectorum corporum compositum, & nō permaneret tinctura in metallis conuertendis, & sic sophistica esset: sed intelligendum est illas hæc præstare post animæ infusionem, quæ sola lapidem figit, & ignis patientem efficit. Postea enim eūdem mirabiliter augere & multiplicare possunt Quod ipsum indicare voluit Mars. ficinus dicens. *Philosophi lapidem album, videlicet fixum, spermate lunari per totum, aut ei addendo alios spiritus albos, videlicet, è Ioue & Saturno eductos augmentauerunt*. Sed obijciet mihi quispiam auctoritatē Arnaldi Ros. cap. 12. dicentis. *Aqua abluit tantum & mundificat, oleum vero tingit & colorat*. Quibus verbis Arnald. videtur innuere nullā aquæ vim inesse ad tingēdum. Sed Arnal. respexit primariū aquæ effectū, qui in humectādo, abluendo & mūdidcādo consistit, nec propterea spiritui tingēdi potestatē ademit, cui ipsemet tincturā adscribit. Sic enim ait in principio capitis allegati. *Differentia est inter tincturam aquæ & olei*;

De Inuestig perf. 2.

Obiectio.

Solutio.

Differentia inter tincturam spiritus & olei.

Quod profecto non diceret si existimaret aquam omni tinctura carere. Sed ea est inter tincturam aquę & olei differentia potissimũ, quod aquæ tinctura in alia corpora extendi non possit ante fermentationem, sed tantum sufficiat lapidi ad simplicem perfectionem albedinis, vel rubedinis: tinctura vero olei elixiri perfecto addita illud figat, & ita abundanter tingat, vt vim suam etiam vlterius in corpora imperfecta & mercurium diffundere possit, & ea conuertere ad auri argentique naturam & perfectionem. Quod autem spiritus lapidis etiam tincturam in se contineat, non solum Geber & Marsil. ficinus, sed etiam alij philosophi passim affirmant. Sic enim Dardarius in Turba. *Aqua contrita cum corpore, corpus in spiritum vertit, & sic ijs mixtis & in vnum redactis corpus incorporat spiritum, spiritus vero corpus in spiritum tinctum prout sanguis uertit: nam omne quod spiritum habet, habet & sanguinem.* Bene dicit spiritum conuertere corpus in spiritum tinctum, quia videlicet terram suam tingit, non quidem tinctura fixa & firma, sed volatili donec animæ adiectione firmetur, & in igne perpetuetur. Lilium eadem fere profert. O *natura cœlestis qualiter vertis corpora in spiritum & est acetuum acerrimum, quod cum corpori admiscetur & fit vnum cum eo, vertit ipsum in spiritum, & spirituali tingit tinctura.* Et Arnaldus in

in Soliloquio apertius & dilucidius. Corpus recipit tincturam à mercurio siue spiritu, & anima, naturaliter secundum gradus suos Raim. item Lullius & Arnaldus sæpissime aquarum albarum & rubearum mentionem faciunt, non quod vllæ rubeę aspectu & colore inueniantur, sed quod habeant albificandi tantum aut etiam rubificandi potentiam.

Secundo modo lapis tingitur cum ipsi iã orto & perfecto, perfectione videlicet qua sibi soli sufficit, anima infunditur, quæ non est alia quam tinctura & ignis agens in materiam iam decoctam, eamque digerens & coquens magis, donec visibiliter virtus ipsius manifestetur in stabilitate, & transmutatione corpo ũ imperfectorum, quod ignea sua virtute efficit, vt diximus alio loco Hæc anima non aliunde seu à rebus lapidi extraneis, sed ex ipsis corporum perfectorum visceribus post illorum dissolutionem educitur, speciemque induit spiritus, donec terræ indita aquam in ea figat, & tingat amplius, imo exuberanter, gloriosioremque illam reddat millies quã prius. Huius operationis respectu Tinctura diffinitur à Raim. Lul. esse *compositio aëris & ignis argẽti & auri.* Vel sic *Tinctura est compositum ex aëre & igne argenti & auri.* Vel hoc modo. *Tinctura est corpus tingens ortum & compositum è duobus elementis, scil. e: aëris & ignis, argenti ad album, auri ad rubeum.* Quibus tri-

Quomodo aliter consideretur tinctura.

Tincturæ diffinitio.

Lib de quinta esser di- stinct. 30

tribus diffinitionibus Lullius constanter innuere videtur lapidis tincturam non dari, nisi è corpore Lunari aut Solari resoluto in mercurium. Tincturam autem vocare compositum aëris & ignis, non quod propter spiritualitatem suam aut incorporeitatem videri aut tangi non possint, aut quod sint instar aeris aut ignis in sphæris suis, qualia elementa in arte non requirimus, nec habere possumus, sed vt indicaret hæc duo elementa subtiliora lapidi formam & tincturam potissimum suppeditare, reliqua vero materiam.

Quamuis autem Luna soluta ad modũ aëris, siue tanquam aër, solummodo operetur in lapide, eo quod Luna multa minus digesta sit Sole, in quo iam actu dominatur ignis colore citrino & rubeo se manifestante, qui tantum potestate est in Luna, sicut etiam in lapide argenti, quod ex albedine ipsius dignosci potest, quæ cruda adhuc est respectu coloris citrini & rubei & propterea dicant philosophi *in elixir album non intrare ignem*; Et, *Elixir album tribus compleri rotis, in quibus non est ignis, elixir vero rubeum quatuor, in quibus est ignis*; tamen nec Luna nec lapis albus interno illo suo igne omnino carent. quia in omni composito est ignis naturæ, qui mouet materiam ad aliquam formam, ad quam ex cursu naturæ magis apta est & conuenit, & secundum quod

Ignis quomodo non dicatur intrare elixir album.

quod artifex scit illam informare. Vocat itaque Philosophus Tincturam corpus tingens compositum è duobus elementis aëris & ignis, ea videlicet ratione quia tincturam necesse est esse materialem, alioqui enim ignem suum actu manifestare non posset: tamen licet tinctura hæc sit corporalis, nihilominus potentia non est nisi ignis aëris permistus, imo in aere deportatus, qui aer est aqua leuigata, & ad aeris naturam reducta. Sicut enim ignis materia est aer, qui illi est veluti cibus & pabulum, ad cuius etiam naturam totus lapis reducendus est antequam ignis seu auri tinctura ipsi infundatur, ita aeris materia est aqua.

Ad propositum Arnald. *Aër distillatur cum igne, quia ipse est aqua tincta, & eius tinctura est ignis, quoniam ignis corpus est. & aër spiritus ignem deferens.* Et Raimundus Lullius in Codicil. *Anima est ignis in similitudine & ingnis occultatus, & in ventre aquæ deportatus, ex quibus resultat aër, qui est aqua tincta, & eius tinctura nõ est nisi ignis. Et ipse ignis non est nisi corpus ad vltimum subtiliatum, & lapis est ignis deportatus in ventre aëris.* Res. part. 2. cap. 9.

Notandũ itaque, quod quamuis lapis perfectus tincturam suam in se contineat, tamen hãc tincturã nõ sufficere ad alia metalla tingẽda, oportet enim vt elixiri maior tinctura accc- Lapidis tincturam augendam esse vt vlterius tingat.

accedat, quam naturaliter in se contineat. Hinc Geber & Arnaldus de villa noua. *Ad hoc fit operatio in lapide nostro, vt melioretur eius tinctura in eo plus, quam in natura sua. & fiat Elixir iuxta Sapientum allegoriam ex speciebus limpidis condimentum, antidotum, medicina, & purgamentum omnium corporum purgandorum & transmutandorum in Solificum & Lunificum verum.* Et Geber. *Tingens multiplicandum est super tingendum, donec tinctura appareat in corpore vel medicina.* Auctor Rosarij min. cap. 21. part. 1. *In quantum plus tinctura cum adiutorijs argumentatur, tanto altius tingit.* Senior. *Nisi aurum in aurum ponas, nihil habes.* Aurum autem vocatur elixir, cum decoctione diuturna iam auri coloremsiue rubedinem assequutum est. Quod & de argento intelligendum, cum videlicet spiritus terræ suæ iunctus & coagulatus in albedinem desinit. Quo facto si velimus elixiris tincturam augere, necessarium erit vt ei aurum argentumque insuper addamus, aurum quidē lapidi rubeo, argentum albo, idque non semel sed multoties, eoque sæpius quo medicinam perfectiorem, subtiliorem, ac maiori pondere imperfecta conuertētem volumus. Sed aurum medicinam subtiliorem & magis coloratam reddere nō poterit, nisi prius subtiliatum sit, ipsiusque siccum conuersum in humidum, & grossum in simplū. Elixir enim post multiplices sublimationes & distillationes

Rof. part. 1. cap. 8.

De Inuestig. perf. cap. 5.

Aurum & arg. subtilianda antequam elixiri coniungantur.

nes decoctionesq; totũ spirituale & simplex redditum, non recipit nisi quod suæ naturæ fuerit, densa autem & corporea simplicibus coniuncta non bene conueniunt. Quocirca nõ abs re Raim. Lullius. *Corpus perfectum in sua grossitie permanens non potest habere virtutem conuertendi ipsum commistum imperfectum ad suam naturam perfectam: necesse est ergo quod corpus perfectum subtilietur, antequam habeat talem virtutem. Est autem subtiliatum, quando est in argentum viuum reductum. & cum ipsum argentum viuum corporis perfecti sit fixum, figit argentum viuum non fixum corporis imperfecti.* Aurum itaq; & argentum primo dissolue in aqua sui generis, si illam noueris, si non, per sales, vt indicauimus, sufficit enim corpora perfecta in mercurium reduci, deinde elixiri paulatim coniunge, irrigando, decoquendo & sublimando, donec color ipsius & virtus placeat, nam singulis irrigationibus calcinationibus & sublimationibus lucraberis aliquid. Idq; fit tam ob tincturam quæ in lapide augetur, quam ob digestionem. Quanto enim plus digeritur & decoquitur lapis, tanto ignis illi inclusus actiuior fit, ac lapis augetur quantitate & virtute, non secus atque infans, qui conuenienti cibo enutritus crescit quotidie & robustior fit, & tandem in virum euadit perfectum.

Altero modo consideratur tinctura tan-

Secundo modo. Lapis dicitur tinctura & forma metallorũ. Diffinitio.

quam forma metallorum imperfectorum, & tanquam ea tingens in Solem & Lunam. Et tum diffinitur à Richardo Anglico. *Substantia qua tingendo tinctum in naturam suam transformat, & secum sine vlla separatione permanere facit, docens naturam contra ignem præliari, ita vt natura figentis, tingentis, & tincti concordent.* Ex quâ diffinitione elicitur, nihil tincturam dici posse, nisi quod tingit. Aurum itaque naturale quamuis albedinem argenti sibi certa proportione commisti celet, tamen tinctura dici non potest; similiter nec argentum æs sibi admistum habens, quia quamuis hæc in se recipiant, & quodammodo abscondant, tamen illis colorem non præstant, nisi qui ipsis adimitur. Vnde aurum quod argentum, & argentum quod æs commistum habet, perfectionis suæ diminutionem patiuntur. Aurum enim purum & putum viginti quatuor graduum, siue carattorum, vt vocant, per admixtionem partis vnius vicesimę quartæ argenti, gradu vno descendit, & deterius fit, & postea non nisi viginti trium carattorum censetur. Similiter & argentum quod in perfectione sua duodecim denariorũ statuebatur, additione vnius denarij æris non iam duodecim vt prius, sed vndecim tantum indicatur: & eodem modo de reliquis proportionibus decernendum. Deinde cum tingens tinctum in naturam suam

Aurum nõ dici posse tincturam.

suam debeat transformare, & aurum & argentum per naturam solummodo perfecta id non efficiant, tincturæ dici non poterunt: per examinationem enim ęs argento immixtam recedit, & in fumum resoluitur. auri & argenti quantitate non aucta, argentum vero siue æs etiam ab auro per separationis aquam denuo diuiditur, Idipsum intellexit Auicenna cum ait. *Aurum est corpus perfectum sine superfluitate aut diminutione, quod, si imperfecta sibi commista sola liquefactione perficeret, esset elixir ad rubeum. Argentum vero est corpus fere perfectum, quod si fusione sola perficeret imperfecta, esset tinctura ad album, vel elixir, quod nō est, quia natura ad perfectionem solum operatur, & perfectio in his tamum est simplex, inseparabilis & incommiscibilis. Si itaq; ista perfecta corpora cum imperfectis commiscerentur, non ideo imperfecta perfecta euaderēt, sed potius eorum perfectio cum imperfectis diminueretur.* Vt tamē ostendat aurū & argentum meliorari posse, addit. *Sed si facta fuerint plusquā perfecta in duplo vel in quadruplo, vel centuplo, vel millecuplo, in tantū perficerent imperfecta.* Postmodū etiā docet quomodo id fieri possit *Si ducantur*, nempe. *in fugam cū volatili*, hoc est, si debite dissoluantur, ita vt sublimari & distillari possnit post resolutionem, & puriora reddi, quā sint in natura sua. Insuper cum tinctura philosophorū debeat corpus tinctum in naturā suam trāsformare & phi-

Quomodo aurum & argent. meliorari possit.

& philosophi aliam transformationem non quærant, quam in aurum & argentũ, tinctura hæc non potest esse alia quam aurum vel argentum, nõ sicut prius densum & compactũ, sed spirituale deposita omni grossitie, & quasi impalpabile propter subtilitatẽ suam, qua reliqua corpora subintrat, & ignea sua vi cõsolidat, & exuperanti sua tinctura tingit. Et cum omne simile producatur à suo simili, necesse erit tincturam hanc fore metallicã, & formam eius à forma auri vel argenti procedere. Vnde eximius Doctor Raim Lullius *In auro & argẽto sunt tincturæ, per quas nostrum argentum viuum coloratur: & qui sine his tingere credit, cæcus procedit ad practicam, & ad transmutationum suarum effectum, nam aurum tingit metalla colore aureo, rubeo sicut sanguis, & argentũ tingit metalla colore albedinis.* Et Arnald. *Sol & Luna corpora lucentia sunt, quibus insunt radij tingentes cætera corpora rubedine & albedine vera, secundum quod fuerint præparata.* Geber. *Aurũ est tinctura rubedinis, quia tingit & transformat omne corpus.* Idem. *Argentum est albedinis tinctura.* In quibus considerandũ est philosophos sæpenumero dicere aurum & argentum tingere reliqua metalla siue corpora rubedine & albedine vera, non quod aurum vel argentũ in natura sua manens istiusmodi virtute polleat, cuius contrarium asseruimus, sed quod sint causæ efficientes tincturæ, & quasi principia

Forma elixyris ab auro & argento procedere.

Test. cap. 38.

Ros. part. 1. cap. 5.

cipia formalia ipſius Elixiris quia imprimũt eius materiæ formã auri vel argenti, ſine qua elixir non perficitur, nec metalla imperfecta conuertuntur in aurum vel argentum, cum à ſola forma totus depēdeat effectus. Amplius opus eſt in vera tinctura, vt tingens & tinctũ inſeparabiliter ſimul permaneant & vnum fiãt, nec ab igne fugiãt, ideoq; in diffinitione additur, *quod tingens tinctum ſecũ ſine v'la ſeparatione permanere faciat, & doceat id contra ignẽ præliari.* Duæ autẽ res forma diſtinctæ vnum quid fieri non poſſunt, niſi in genere concordent, Cum itaq; elixir & metalla conuertenda concordent in genere & natura, quia vtraque ex mercurio originem ducunt, quamuis poſtea metallis imperfectis corruptionis cauſa ſuperuenerit, facile metalla propter affinitatem cũ elixire commiſcebuntur, & vnientur. Et quia elixir fixum eſt, & omnẽ ignem tolerans, cum in igne natum ſit, & filius quodãmodo ſit ignis, & propterea igne gaudeat, qui ipſi eſt loco nutrimenti & cõſeruationis, & quia idem ex metallorum materia puriſſima genitum eſt in primis metallorum aliorum ſubſtantiam puriorem appræhendit, & ſibi iunctam & vnitam per digeſtionem exuberantem & excedentem quam habet perficit & figit, ſecumque in igne permanere facit; & ita tandem natura figentis, tingentis, & tincti amicabiliter concordant, quod in elixi-

Quid amplius requiratur in vera tinctura.

elixire, hoc est vera tinctura, requiritur.

An tinctura prior in alijs rebus quam in auro & arg. reperiatur.

Nunc examinemus an hæc tinctura duplex cuius mentionẽ fecimus, scilicet ea quæ tingit elixir, & ea quæ tingit metalla, in animalibus aut vegetabilibus alijsúe rebus inueniatur. Priorem quidem nõ reperiri certum est, quia hæc tinctura cum nõ sit nisi compositio duorum elementorum maxime subtilium ignis videlicet & aëris auri & argenti, & hæc non nisi ex auro & argento elici possint, satis constat animalia & vegetabilia omnia, aut ortũ ex ijs habentia non posse eam suppeditare, nisi prius in naturam proximam metallorũ, hoc est mercurium & sulphur, deinde in aurum & argentũ conuersa fuerint: quæ quanuis per naturam aut artem possibilia vanum esset tentare, cum ea metalla habeamus per naturam perfecta.

De lapidibus, gemmis, fluoribus, salibus, atramẽtis, aluminibus, marchasitis, magnesia, thutia, sulphure & auripigmento, alijsq́; medijs mineralibus, de metallis etiã quatuor imperfectis idem iudicium esto, quæ nisi prius in aurum argentumq́; transierint, tincturam seu formam elixiri dare non poterunt, cum solius formę auri propriũ sit in materia auri, quę omnibus metallis communis est, aurum generare, & solius formæ argenti argentũ efficere. Proinde cum hæ formę soli auro & argento insint, manifestum est, nullam aliam

Solũ aurum vel arg. dare formam elixiri.

rem

rem eſſe ſub cœlo quæ hanc proprietatē ſibi vendicare queat. Quod autem nulli rerū ſupra nominatarū forma auri aut argenti effectrix inſit, hinc patet. Cuicunq; rei forma auri vel argēti ineſt, id aurū vel argentum actu eſſe neceſſe eſt, nam quicquid præditum eſt forma hominis Homo eſt, leonis, leo, cedri, cedrus, magnetis, magnes, & ſic in reliquis. Forma enim eſt quæ dat eſſe rei, & id quod res eſt, & quę nomen illi adfert, & qua abſente res illa deſinit eſſe quod prius erat. Sed neque animalia aut vegetabilia, lapides, gēmæ, fluores, ſales, alumina, atramēta, marchaſitæ, magneſia, thutia, Sulphur, auripigmentū, argentum viuum, aut metalla imperfecta, aut aliud quippiam ſimile in rerū natura actu eſt aurum vel argentum. Igitur nullum horum præditum eſt forma auri & argenti: proinde neq; lapidi tincturam, quę nihil aliud eſt quā eiuſdem forma, infundere poteſt, niſi prius naturæ vel artis beneficio in verum aurum vel argentum conuerſum fuerit.

Sed ne nobis cōtradicere videamur, diximus ca. 1. metalla imperfecta humoris quippiā maxime radicalis continere, qui tincturā elixiri quoq; dare poſſit, quāuis nō ita abundāter, ſicut auri vel argēti oleū; quod cū ſit reuera aurū & argentū, oēs paſſiones & proprietates eorū retinens, quāuis paucū, quin etiam auri & argenti formam dare queat elixiri, nemo iure inficias iuerit. Pro-

Proinde cum affirmamus imperfecta metalla formam auri & argenti lapidi subministrare non posse, id intelligendum de totali lorum substantia quamuis depurata non de partibus mundioribus fixis, ex illorum visceribus secretis.

Sed fortasse tinctura posteriore modo intellecta, qua metalla imperfecta in aurū argētumq; conuertuntur, ex animalib⁹ eorumue partibus aut aliis quibuscunque rebus ex ipsis prouenientibus fieri poterit. Quod an verum sit, proprietates huius tincturæ singulas parumper examinemus. In primis in vera tinctura philosophica requiritur colorisfixio, secundo tingentis & tincti affinitas & concordia, tertio colorantis cum colorato inseparabilis vnio. Quarto tincti in naturam tingentis transformatio. Ex aminalibus igitur aut ortum ex iis habentibus quamuis colores quidam pulchri fieri possint, veluti ex ouis, sanguine, aut similibus, qui in aquam, lac, vinum oleumue infusi colorem eorum immutent, tamen tincturæ dici non possunt, quia coloratum in naturam colorantis non conuertitur, nec cum eo vnitur, aqua enim post colorationem suā manet aqua vt prius, nec in colorantis naturam vertitur, imo nec colorans in naturam aquæ, quia post eius separationem aquæ per distillationem color in fundo vasis remanet. At dicet quis nonne fumus

Tincturæ cōditiones quatuor.

In animalibus tinctu ram nullam esse.

ſumus capillorum humanorum ſuſpenſam argenti bracteam citrino quodam colore inficit? Eſto, ſed colore nequaquam perdurabili aut fixo, non enim niſi ſuperficiem eius citrinat, neq; interiora argenti peruadit, frictione enim aut ignitione & in aquam conuenientem immerſione color priſtinus ei reſtituitur, taceo vt liquefactionē & auri examina toleret. Deinde in elixire deſideratur materialis tinctura, quamuis enim lapis abſolutus à philoſophis forma imperfectorum metallorum dicatur, tamen hæc forma fundata eſt in materia, cum ſit corpulēta, ſumus autem capillorum corpus ſeu materialem ſubſtantiam non habet: & cum tinctum debeat verti in naturam tingentis argentum ridiculo experimento deberet conuerti in ſumum ſimilem illi à quo coloratur, aut ſaltem in capillos, quod nemo vnquam cupiuit: Proinde citrinatio talis tinctura non eſt, ſed experimentum artis ſophiſticum, & omnino inutile. Sic in vegetabilibus colores quidam ſpecioſi per naturam inueniuntur, & per artem alij quoque fieri poſſunt, ſicut videre licet in croco, & alijs multis naturaliter ſibi admixta colore ſuo imbuentibus, & in ſacchari extracto per artem quod vino aut eius ſtillatitiæ aquæ permiſſum, nullis ad fundum fœcibus dimiſſis, eam colorat. Videmus etiam æs ignitum ſæpius oleo tar-

Experimentum [illegible] ſophiſt. ū

In vegetabilibus fruſtra tincturā inquiri.

tari immersum candorem quendam argenteum coucipere, tincturam tamen metallorum ex his fieri non posse certum est, quia oportet non solum eam esse fixam, & ignis violentiæ non obnoxiam, sed etiam fixionis permanentiam dare colorato, imo coloratum in naturam colorantis transire. Cum itaque Chymistarum propositum sit metalla in aurum & argentum conuertere, & non in vegetabilia, aut alia illis similia quæ igni comburuntur, colores è vegetabilibus educti tincturæ dici non poterunt.

Lapides & gemmas tincturam præbere nõ posse.

Sed fortasse lapides, gemmæ, coralli, fluores, terræ coloratæ tincturam chemistis exoptatam præbebunt quædam enim eorum coloribus pulchris insignita sunt per naturam. Sed hæc in corporea sua mole permanentia non ingrediuntur metalla, proinde ea alterare non possunt, & quamuis penetrarent ea, tamen cum colorem exuberantem non habeant, sed sibi tantum sufficientem, alia corpora tingere nequeunt. Si vero illorum grossitiem per ignem imminuere tentemus, in calcem redigentur, & sic colores quibus antea fulgebant perdent, imo nec tunc subtiliora erunt quam prius. Et quamuis è terris quibusdam, gemmis, margaritis, & corallis color subtilior per vini spiritum, acetum distillatum, & alios liquores elici possit, tamen cũ à metallorum natu-

ra

ra aliehus ſit, nullaq́; ei cum metallis propinquitas & concordia, ijs nõ permiſcebitur nec vnietur, demum cum coloratum in naturam colorãtis in vera tinctura neceſſe ſit trãsformari, & non quæramus terram & lapides ſed aurum & argentum, non ſine ratione videntur hi colores ab omnibus artis ſtudioſis in metallorum metamorphoſi repudiandi.

Eadem de ſalibus aluminibus & atramentis ſententia erit, quæ quanuis alterationem aliquã inducere valeant per cementa: exempli gratia, vt color æris mirum in modũ augeatur, & illuſtretur, quod auro non nimis magna quantitate additum, eandem cum eo præbeat ſpeciem, tamen cum reuera auro nõ vniatur, ſed per cementi & cineritij examen aut alia ratione ſeparetur, aut per ignẽ comburatur, tinctura illa fixa dici non poterit. Ita auri rubor quanuis intendi nonnihil poſſit per artificium, tamen & ipſum debilius eſt in natura ſua permanens, quam vt alia corpora tingere poſſit, quia fuſione & liquefactione crebra color ille euaneſcit, relicto corpore in ſtatu priſtino. Trãſmutationes tamẽ quaſdam & miranda quæpiã per ſuperadicta nonnunquã fieri non nego, ferrum enim per cemeutum vitrioli calcinati, vel laminas eius ter ues candẽtes calchanti oleo crebrius reſtinctas in æs tranſire videmus, Sed propter hoc, vitriolum quamuis feerri naturam

Sales, alumina & atramenta tincturã carere.

Ferri in æs transmutatio.

immutet, philosophica tinctura non dicetur, quæ non metallum vile in aliud minus pretiosum transmutare debet, sed in aurum & argentum, & hoc in instanti sola liquefactione & admixtione elixiris præcedente: quemadmodū nec aliæ transmutationes quælibet artificum industria repertæ, quamuis etiam nōnihil fructuosæ, nisi differētias omnes & notas diffinitionis supra traditæ possideant. At in marchasitis, magnesia, thutia, sulphure, auri pigmento aliisque mediis mineralibus hæc philosophorum tinctura deprehendi poterit. Videmus enim æs admistū cadmiæ, & cum eadem liquefactum, naturali rubedine deposita citrinum colorem assumere firmum & perdurabilem. Pondus æris etiam mirum in modum augeri, quod signum est veræ vnionis colorantis cum colorato; æris enim pondus centum forte librarum ante ebullitionem suam cum cadmia, postea centum triginta vel quadraginta aut circiter libras appendit, & mutato nomine aurichalcum vel quibusdā Orichalcum dicitur. Hæc vera esse negare non possum, tamen propterea cadmiā aut simile quidpiam æs aut ferrum alterās tincturam dicere nunquam possumus. Inprimis enim Cadmia æris pondus auget, quia plurimū æris in se comprehendit, quod per ignem liquatum simili se associat relicta terra sua in qua ante fusionem

An iu medi-is minerali-bus tinctura inueniri possit.

Quomodo Cadm ia æs tingere videatur.

ſionem continebatur, & quia eadem terra partes non ſatis digeſtas aut per naturam decoctas includit, ſed magis naturæ mercurij & ſulphuris adhuc participes, quæ vtraque fumum album exhalant, in æris fuſione hi ſpiritus fugam quærunt, vnde oportet vt eorum fuga ſit per corpus fuſum, ſicque citrinant ipſum, quia fumus hic ſpirituũ temperate albus eſt, & album iſtiuſmodi mixtum rubeo reprimit rubedinem, fitque *citrinatio*, quæ ſecundum Gebrum *nihil aliud eſt, quam rubei & albi determinata proportio*. Quod autem ſpiritus ſiue vapores horum ſpirituum in cadmia concluſi æs citrinent, hinc patet, quia idem cum thutia fieri poſſe tam Hermes quam omnes alchymici teſtantur. Thutia autem eſt fumus in metallicis fuſionibus ſurſum eleuatus, & lateribus cameriſque fornacum inhærens. Seu, vt Geber ait, *fumus corporum alborum, aut fumus miſtionis Iouis & Veneris lateribus fornacum & fornicibus adhærens.* Itaque Cadmia non tingit, ſed colorem æris rubicundum illi naturalem extinguit & palliat. Vnde Geber. *Tollitur rubedo Veneris cum thutia & dealbatur, ſed quia thutiæ dealbatio non ſufficit, ideo ſolum citrinat: & citrinatio qualibet albedini eſt affinis.* Amplius in vera tinctura neceſſum eſt tinctum in naturam tingentis transformari, æs autem non mutatur in cadmiam, ſed potius è conuerſo partes cadmiæ

Sum. perf. cap. 60.

Sum. cap. 78.

ærariæ conuertuntur in æs, & terreæ separantur, spirituales verò & volatiles euaporant.

Tinctura homogeniam esse debere.

Postremo tincturam physicam oportet esse homogeniam vt pars à suo toto non differat: si autem in substantia quapiam sint diuersæ partes, terreæ, metallicæ, sulphureæ & mercuriales prout in cadmia esse manifestum est, tinctura vocari non poterit, cum metallum conuertendum in tam diuersas partes heterogenias & sibi dissimiles transmutari sit impossibile.

Sophistica artis experimenta.

Non admodum diuersa ratione arsenicum, auripigmentum, argentum viuum sublimatum, aut præcipitatum, aut à præcipitato aliquoties eleuatum, & Lythargirium, singula per se præparata, aut quædam eorum simul iuncta æs & ferrum dealbant, sulphur etiam argentum rubificat, quamuis opere difficili & laboriosò admodum. Quidam etiam argentum viuum aut stannum indurant, vt argentum vibeatur, denique per hæc media mineralia mille imposturas committi posse non dubito, tamen omnes isti colores sophistici sunt, & per ignem recedunt, corporibus in pristino statu remanentibus, aut quandoque simul euanescentibus, quia cum colores hi fixi non sint, alia corpora imperfecta figere non possunt, nec facere vt in examinatione & fusionum reiterationibus perdurent,

durent, quoniam tantummodo fumi sunt corpora penetrantes ob similitudinem, sed cito recedentes, cum materiale subiectum fixum & figens non habeant, quod corporibus vniatur, & illa in suam naturam fixam transformet.

Sed dicet quis. Sulphur arsenicum & argentum viuum nonne tincturæ dicuntur à philosophis? Sic enim de Arsenico & sulphure Geber. *Arsenicum est albedinis tinctura, sulphur vero rubedinis.* Idem, *Argentum viuum figitur & est tinctura exuberantissimæ refectionis, & fulgidi splendoris.* Quæstio. Sum. perf. cap. 28. 29. & 30.

Respondeo, Si hæc de sulphure & arsenico mercurioque vulgaribus prout sunt in natura sua quispiam intelligat, eum non parum falli. Sulphur tamen argento viuo & argentum viuum sulphuri aut arsenico commistum omnibus per artem depuratis & fixis in elixir transire non inficior, nullum autem eorum per se tincturam esse, aut fieri posse assero. Quod iisdem cap. confirmat Geber dicens. *Non putet, quis quod sulphur per se compleat opus alchymiæ, non enim esset hoc nisi vanum credere.* Item. *Non sunt sulphur & arsenicum materia perfectiua huius operis, non enim sunt completa ad perfectionem, habent tamen adminiculum perfectionis in casu.* Solutio. Medicinam perfectam aliquando sulphur arsenicum & mercurium dici.

Idem de argento viuo. *Non est medicina nobilis in natura sua, sed iuuare potest similiter in casu*

ceſu. Deinde notatu dignum eſt philoſophos ſæpe numero lapidem ſuum completum *ſulphur & arſenicum appellare*, & ſulphur quidem elixir rubeum, *arſenicum vero album propter virtutem* ſulphuris rubei vel albi in eo dominantis, ſicut & eundem *mercurium vel argentum viuum non raro vocitant*, qui tota ipſius materia eſt mercurialis. Quę auctoritatibus philoſophorum comprobare operæ pretium non duximus, cum alio libro de his dictum ſit. Simili modo ex corporibus imperfectis fieri elixir & tincturam dicunt quandoque philoſophi. Sicut de ære Vincentius *Recom,* inquit, *tincturam fitq; ex eo elixir rubedinis, & albedinis quæ nec fugit eius tinctura*. Idē de plumbo. *Ex ſit elixir maius rubedinis & albedinis & etiam aqua quibus retinetur argentum viuum*. Geber etiam poſtquam cauſas perfectionis & imperfectionis metallorum enarrauit, & oſtendit corpora imperfecta præparanda eſſe per ſuperfluorum ademptionem & abſentium ſuppletionem concludit, *hæc poſtquam ſufficienter præparata fuerint eſſe apta, vt de eis elixir fiat album vel rubeum*. Sed hæc non ita capienda ſunt quaſi ſpiritus, aut corpora imperfecta ſola, & per ſe tincturam ad alia corpora tingenda nobis præbere poſſint, cum illam non habeant niſi paucam, ſed quoniam illorum mercurius & ſulphur præparari poſſint, vt tincturam ampliorem & copioſiorem auri argentique ſuſcipi-

In Speculo doctrin.

De Inueſtig. perfect. ca. 2

cipiant Quocirca bene dixit Vincentius æs tincturam recipere quamuis hæc ipsius dicta etiam de aræ & plumbo philosophorum, quæ est eorum terra, non male intelligi possint.

Sed vt vnde digressi sumus reuertamur. Inuenti etiam sunt quidam qui auro æs vstũ aut ferrum miro artificio præparatum & aquis separationum maceratum ita subtiliter & per minima coniunxerunt, vt in auri speciem transisse, simulque cum eo inseparabiliter vnitum videretur: sed experientia tandem deprahendit vani laboris imposturam, quia nulla fuit in ære & ferro formæ mutatio, nec vera vnio, sed tantum fucata quædam mixtio Proinde omnibus veritatis studiosis vt huiuscemodi opera friuola & sophistica tanqaam homine ingenuo & philosopho indigna, imo furibus & impostoribus propria euitent & ex animo abhorreant, cõsulimus, præsertim cum in ijs inuestigandis non minus laboris, temporis & expensarum requiratur, quam in opere philosophorum, quod nulla examina extimescit. Opus aliud sophisticũ.

Sed vt caput istud, imo librum hunc concludamus, dicimus cum Auicenna *Tincturas non proficere, seu quia aduruntur*, veluti ex animalibus & vegetabilibus, & omnibus ortum ex ij habentibus desumptæ; *siue quia non fixæ sunt, sed euolant & fugiunt* sicut spiritus quocũ- Quæ tinctura inutiles.

cunque modo præparati, primarij quidem sulphur, arsenicum & argentum viuum, secundarij vero magnesia, thutia & marchasita: *siue quia non ingrediuntur*, sicut omnes terræ & lapides, aut quæ sunt de eorum natura: *siue quia non permanēt fixæ dispositionis, sed quilibet modo separantur*, vt vitrū, & quæ eius sunt naturæ vt in vitrum transeant: *siue quia non defendunt aurum & argentum* per artem videlicet factum, *ne adurantur ab his quæ adurunt reliqua metalla imperfecta, sicut æs & plumbum*, quia videlicet in radice, aurum & argentum non sunt, sed solum speciem eorum adulterinam exhibentia, nec perfectionis causam in se habent, quæ est argentum viuum rite in spissatum, purum & fixum, quod ab acutis & adurentibus non corrūpitur aut exterminatur, sed corpora sua protegit & defendit.

Qualis sit tinctura Philosophorum.

De Inuestig perf. cap. penult.

Inquirenda igitur nobis est ex Gebri autoritate *tinctura coadunata & fixa, quam super ignem positam ignis nō exprimat & quæ liquatis permisceatur, & liquescat cum ipsis, ingrediaturq́, cum eo, quod est in ea de substantia ingressibili, & permisceatur cum eo, quod est in ea de substantia permiscibili, & consolidetur cum eo, quod est in ea de substantia consolidatiua, & figatur cum eo quod est in ea de substantia fixatiua, & non comburatur ab his quæ non comburunt aurum & argentum*

& ad-

& adferat consolidationes & pondus cum ignitione debita & perfecta. Quas tincturæ conditiones seu proprietates qui habere desiderat, capiat res, in quibus eæ per naturam sunt, despectis omnibus alijs quæ in proprietate naturæ metallicæ non inueniuntur. Sed quia in anterioribus hæ sufficienter declaratæ sunt, huic libro finem imponens, precor omnibus fidelibus catholicis, pijs, bonæque volūtatis artistis S. Spiritus gratiā, & felicem laborū successum: & peto vt si quippiā scriptum sit, quod à cōmuni Philosophorū aliorum sentētia discrepare videatur, existimēt eo fine factum, quod artis studiosus nō possit conuenientiori modo aut meliori via instrui, aut in scientiam hanc introduci: potiusque huius artis professoribus doctrinam & præcepta sua experientiæ accōmodantibus credendum esse, quam disputationibus & nudis argumentis, quamuis subtilissimis, & ex intimis Philosophiæ penetralibus petitis eorum, qui nihil in hac scientia olfecere. Rogo etiam, vt si quid minus apertè dictum sit aut explanatum quibusdam in locis, id non Auctoris inuidiæ, sed huius artis professorum receptæ consuetudini, & Alchemię dignitati tribuant. Inuenient tamen, qui legent, in hoc libello, quæ alij prolixis & innumeris fere codicibus sparserunt & abdiderunt Conclusio.

atq;

atque tam manifestis verbis explicata artis adeo obscuræ secreta, vt minime dubitem, quin chemiæ studium posthac multo facilius futurum sit: imo verear, ne aliquando peccati reus accersar, quod præter morem artis vocabula & elementa hactenus in pretio habita, & modis omnibus occultata in vnum exiguum volumen contraxerim, & cunctis palam proposita reuelarim.

FINIS.

